

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı

SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ ES' AD EFENDİ BÖLÜMÜ
3424 NUMARALI ŞİİR MECMUASI (MECMÛ' A-İ KASÂ'İD)
(91^b – 126^a VARAK)(TRANSKRİPSİYONLU METİN – İNCELEME)

Yüksek Lisans Tezi

Sedat ÖZVEREN

Sivas
Temmuz2015

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı

SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ ES' AD EFENDİ BÖLÜMÜ
3424 NUMARALI ŞİİR MECMUASI (MECMÛ' A-İ KASÂ'İD)
(91^b – 126^a VARAK) (TRANSKRİPSİYONLU METİN – İNCELEME)

Yüksek Lisans Tezi

Sedat ÖZVEREN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Mehmet ARSLAN

Sivas
Temmuz2015

KABUL VE ONAY

Üniversite: : Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Bilim Dalı : Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı
Tezin Başlığı : Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Bölümü 3424 Numaralı Şiir Mecmuası
(Mecmua-i Kasâid) (91b – 126a Varak) (Transkripsiyonlu Metin – İnceleme)
Savunma Tarihi : 24.06.2015
Danışmanı : Prof. Dr. Mehmet ARSLAN

Unvanı - Adı Soyadı

Jüri Başkanı/Danışman : Prof. Dr. Mehmet ARSLAN

Üye : Prof. Dr. Hüseyin AKKAYA

Üye : Doç. Dr. Rifat KÜTÜK

İmza

M. Akkaya

Oy Birliği

Oy Çokluğu

Sedat ÖZVEREN tarafından hazırlanan Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Bölümü 3424 Numaralı Şiir Mecmuası(Mecmua-i Kasâid) (91b – 126a Varak) (Transkripsiyonlu Metin-İnceleme) başlıklı tez, kabul edilmiştir. /.../...

Prof. Dr. Alim YILDIZ
Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu yüksek lisans tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

- 1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
- 2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
- 3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (*tablo, grafik, şekil vb. de dâhil olmak üzere*) atıflarla belirttiğimi;
- 4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tımkak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam hâlinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

İmza

Sedat ÖZVEREN

ÖN SÖZ

Hayatın mühim bir aynası olan edebiyat, gerçekliğin körü körüne bir kopyası değildir; ancak dünyanın rengini ve kokusunu kendinde muhafaza eder. Edebî araştırmalar da toplumların tarih içerisinde yürüdüğü yoldaki izleri takip etmekle kalmaz, insanların zaman içerisindeki duyuş ve düşünüşlerine de ışık tutar.

Klasik Türk edebiyatı, milletimizin geniş bir coğrafyada hüküm sürdüğü, edebî ve sanatsal zevkin zirveye ulaştığı vakitlerde meydana getirilmiş büyük bir hazinedir. Bu büyük hazineyi anlama ve anlamlandırma adına yıllardır birçok çalışma yapılmış ve yapılmaya da devam edilmektedir. İşte bu geniş alanı hakkıyla tanıma adına mecmualar önemli bir yer tutmaktadır.

Mecmualar; dinî, din dışı, nesir ya da şiir birçok eseri bünyesinde barındıran tertiplerdir. Bizim ilgi alanımıza girenler ise daha çok şiir üzerine olanlardır. Bu alanda son yıllarda sayısı artan birçok çalışma yapılmıştır. Ancak daha kapağı aralanmamış binlerce mecmua olduğunu düşündüğümüzde bu alanın çok daha fazla ilgiyi hak ettiği görülmektedir.

Mecmualar birer antoloji niteliği taşımaları açısından edebiyat tarihimizde mühim bir yer tutmaktadır. Bu eserlerde bazen bir şairimizin elde bulunan şiirlerinin ele geçmemiş beyitleri tespit edilebildiği gibi bazen de hiç ele geçmemiş müstakil şiirlerine de rastlanmaktadır. Divanı olmayan şairlerimizin mecmualar sayesinde divanları dahi oluşturulabilirken hakkında çok az bilgi olan şairlerimiz hakkında daha fazla malumat ortaya konulabilmektedir. Hatta birbiri ile karıştırılan şairlerin ayırt edilmesinde de belirleyici bilgilere ulaşmak mümkün olabilmektedir.

Bu çalışmamızda kültür ve edebiyatımız açısından önemli gördüğümüz mecmualardan biri üzerinde durduk. Hakkında çalışma yaptığımız eser; Süleymaniye Kütüphanesi Esat Efendi Bölümü 3424 numarada kayıtlı, istinsah kaydına göre tertip tarihi H1039/M1629 olan, mürettibi ve aynı zamanda müstensihi, Ni‘ metî mahlaslı Bursalı Seyyid Nakîb-zâde Ni‘ metullâh olan “Mecmû‘ a-i Kasâ’id’in 91^b-126^a varak arasındadır. Bu eser hem derleyicisinin şair olması hem de içeriğinin zenginliği bakımından dikkat çekmektedir.

Çalışmamızın giriş kısmında mecmua kavramı, mecmuanın önemi ve tasnifi üzerinde durulmuştur. Birinci bölümde, üzerinde çalıştığımız mecmuanın genel özellikleri ve devamında 91^b-126^a varak arası muhtevası hakkında bilgiler verilmiştir. Bunu yaparken ayrıntılı tablolar da kullanılmıştır. Bu bölüm, 91^b-126^a varak arasında yer alan şairlerin kısa biyografilerine değinilerek tamamlanmıştır. İkinci bölümde yazma eserin transkripsiyon harfleriyle günümüz yazısına çevirisi yapılmıştır. Çalışmamız sonuç, kaynakça ve özgeçmiş bölümleriyle bitirilmiştir.

Üzerinde çokça araştırmaların yapılması gerektiğine inandığımız bu mühim alanda gerçekleştirdiğimiz çalışma, ufak da olsa alana bir katkı sağlayabildiyse ziyadesi ile memnun oluruz.

Çalışmalarım esnasında desteğini benden hiçbir zaman esirgemeyen eşime, yoğunluğumdan dolayı hak ettikleri ilgiyi zaman zaman gösteremediğim çocuklarıma ve sürekli samimi desteğini gördüğüm kadim dostum Ferdi COŞKUN'a minnettarım. Eski Türk edebiyatı alanında lisansüstü çalışmalara başladığım ilk günden itibaren alanına olan hâkimiyeti ve engintecrübesi ile örnek aldığım; tez danışmanım olmasından dolayı kendimi çok şanslı hissettiğim, bu hislerimde de ne kadar haklı olduğumu tez çalışmalarımın her safhasında bana vakit ayırıpgerçek bir rehberlik yaparak doğrulayan saygıdeğer hocam Prof. Dr. Mehmet ARSLAN'a en kalbî duygularıyla şükranlarımı sunarım.

Sedat ÖZVEREN

Tokat - 2015

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	ix
TABLO LİSTESİ.....	xi
TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ	xiii
ÖZET VE ANAHTAR KELİMELEER.....	xv
ABSTRACT AND KEYWORDS	xvi
GİRİŞ.....	1
Mecmua	1
Mecmuaların Önemi	2
Mecmuaların Tasnifi.....	3
1. SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ ES' AD EFENDİ BÖLÜMÜ 3424 NUMARALI ŞİİR MECMUASI (91 ^b – 126 ^a VARAK) TANITIMI.....	5
1.1. Mecmuanın Tavsifi ve Diğer Özellikleri	5
1.2. Mecmuanın Mürettibi ve Müstensihi Ni' metî	7
1.3. 91 ^b – 126 ^a Varak Muhtevası.....	9
1.4. 91 ^b – 126 ^a Varak Arasında Yer Alan Şairler ve Kısa Biyografileri	13
2. SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ ES' AD EFENDİ BÖLÜMÜ 3424 NUMARALI ŞİİR MECMUASI (91 ^b – 126 ^a VARAK)(TRANSKRİPSİYONLU METİN)	41
SONUÇ	273
KAYNAKÇA.....	277
ÖZ GEÇMİŞ	283

KISALTMALAR

^a	: Varak ön yüz
age	: Adı geçen eser
agm	: Adı geçen makale
agt	: Adı geçen tez
AKM	: Atatürk Kültür Merkezi
^b	: Varak arka yüz
b.	: bin
Böl.	: Bölümü
C.	: Cilt
d.	: Doğum
Ens.	: Enstitüsü
Fak.	: Fakültesi
^h	: Derkenar
H	: Hicrî
Hz.	: Hazret-i
M	: Milâdî
ö.	: Ölüm
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
TTK	: Türk Tarih Kurumu
Ü.	: Üniversitesi
vb.	: Ve benzeri
Yay.	: Yayını/Yayınları
yy	: Yüzyıl

TABLO LİSTESİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa
Tablo 1.	Mecmuada Yer Alan ŞairlerinŞiirlerinin Nazım Biçimine Göre Sayıları	9
Tablo 2.	Mecmuada Yer Alan ŞiirlerinVarak Numaraları, Şairleri, Nazım Biçimleri, Beyit Sayıları, Başlıkları	10

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

ا (آ)	Ā, ā	ض	Ẓ, ẓ / Ḍ, ḍ
ا (أ)	A, a / E, e / I, i / Ü, ü	ط	Ṭ, ṭ
ب	B, b	ظ	Z, z
پ	P, p	ع	‘
ت	T, t	غ	Ġ, ġ
ث	Ṣ, ṣ	ف	F, f
ج	C, c	ق	Q, q
چ	Ç, ç	ك	K, k / G, g / Ñ, ñ
ح	H, h	ل	L, l
خ	Ḫ, ḫ	م	M, m
د	D, d	ن	N, n
ذ	Z, z	و	V, v / Ū, ū / Ü, ü / O, o / Ö, ö
ر	R, r	ه	H, h / a / e
ز	Z, z	لا	la, lā
ژ	J, j	ی	Y, y / I, i / Ī, ī / Ī, ī
س	S, s	ء	’
ش	Ş, ş	:	’
ص	Ş, ş		

ÖZET VE ANAHTAR KELİMELER

Klasik Türk edebiyatı, edebiyatımızın önemli bir dönemini ihata etmektedir. Şairler eserlerini müstakil eserlerde topladıkları gibi bu alana meraklı kimseler tarafından da farklı tertipler yapılmıştır. Bu derleme eslere genel olarak mecmua adı verilir. Mecmualar, edebiyatımızın bu önemli devresine ışık tutması açısından önemlidir.

Çalışmamızda, Süleymaniye Kütüphanesi Es'ad Efendi Bölümü 3424 numarada kayıtlı, istinsah kaydına göre tertip tarihi H1039/M1629, mürettibi ve aynı zamanda müstensihi şair Ni' metî olan "Mecmû' a-i Kasâ'id'in 91^b-126^a varak arası üzerinde durulmuştur.

Çalışmamız, mecmualar hakkında genel bilgilerin sıralandığı giriş bölümü, mecmuanın geneli ve 91^b-126^a varaklar arasının tanıtıldığı bölüm, yazma eserin transkripsiyon harfleriyle günümüz yazısına çevrildiği bölüm ve sonuç bölümlerinden oluşmaktadır.

Mecmualar, ele geçmeyen beyit ve müstakil şiirlerin tespit edilmesi açısından önemli görülmektedir. Bizim çalışmamızda da bu yönde tespitlerimiz bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk edebiyatı, yazma, Mecmû' a-i Kasâ'id, Ni' metî

ABSTRACT AND KEYWORDS

The Classical Turkish literature comprises a significant part of our literature. In addition to the poets who collected their pieces in their own works, those who were interested in this field created collected works. These collected works have been commonly named as “Mecmua”. The Mecmuas are crucial as they throw light upon this prominent period of our Turkish Literature.

Our study is mostly related to the pages 91^b-126^a of Mecmû‘a-i Kasâ’id written by the poet, compiler and calligrapher Ni‘meti. The book is registered in Es‘ad Efendi Section with the number 3424 in Süleymaniye Library. According to its copy record, the book was compiled in H1039/M1629.

The study is made up of an introduction part including general information on the Mecmuas, a section informing the readers about the whole Mecmua and the pages 91^b-126^a, a section consisting of a translation of the book into new Turkish with transcription letters and a conclusion part.

The Mecmuas have been considered significant in terms of identifying unrevealed poems and couplets. Our study also includes similar identifications.

Key words: Classical Turkish literature, Manuscript, Mecmû‘a-i Kasâ’id, Ni‘metî

GİRİŞ

Mecmua

Mecmua, Arapça “toplama, yığma” anlamında kullanılan bir kelime olan “cem” kökünden gelmekle birlikte “toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi” ile “seçilmiş yazılardan meydana getirilen yazma kitap” ve “dergi” anlamlarını taşımaktadır.¹

Bir ya da daha fazla yazar veya şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki dinî, din dışı nesir ya da şiirlerden oluşan derleme kitaplara “mecmua” denir.² Mecmuaya kısaca; içinde seçme metinlerin bulunduğu el yazması eser de denilebilir.³

Başlangıçta çoğunlukla kişilerin beğenilerini yansıtan bir not defteri olarak işlev gören mecmua, bu görevini daha sonrada sürdürmüştür. Bu defter bitince de mecmua dediğimiz şey ortaya çıkmıştır. Çok düzgün hazırlanmış mecmualar olduğu gibi, oldukça dağınık, hatta kâğıdının boyutları ve renkleri bile birbirine uymayan mecmualara da rastlanabilir.⁴

Birçok açıdan benzediği cönk gibi ayetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilâhiler, şarkılar, mektuplar, latifeler, lugaz ve muammalarla ilaç tariflerinin ve faydalı bilgilerin, notların, tarihî belge ve kayıtların derlendiği bir not defteri hâlinde ortaya çıkan mecmua, zamanla gelişip düzenli bir tertip ve şekle kavuşarak türlerine göre bazı farklılıklar gösteren bir kitap veya telif çeşidi özelliği kazanmıştır.

¹Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügât*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 2013, s. 689

²Mustafa Uzun, “Mecmua”, *İslam Ansiklopedisi*, C. 28, TDV Yay. , Ankara 2003, s. 265

³İskender Pala, “Mecmua”, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Ötüken Yayınları, İstanbul 1998, s. 265

⁴Günay Kut, “Mecmua”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler, İsimler, Eserler, Terimler)*, C.6, Dergâh Yay. , İstanbul 1986, s.170

Mecmuaların Önemi

Mecmualar, edebiyat tarihinde önemli bir yere sahiptir ve büyük bir boşluğu doldurur. Bazen edebiyat tarihinin temel kaynaklarına yardımcı olurken, bazen de asıl kaynak olarak işlev görür. Edebiyat tarihinin birinci dereceden kaynakları olan tezkirelerde yer bulamamış birçok şair, şiir, tür ve belgede de mecmualar edebiyat tarihinin vazgeçilmez kaynakları durumundadır.⁵

Mecmualar, kaleme alındıkları dönemin aynası durumundadır. Mecmualar edebiyat araştırmacısına; dönemin beğenilen edebî metinlerini, konularını, okuyucunun talebini, mürettibin şiir zevkini, tertip amacını, estetik anlayışını, öne çıkan isimleri ve eserlerini, okunurluk oranlarını ve buna benzer birçok bilgi ile bunları yorumlama fırsatını sunar.⁶

Mecmua türünün önemi şöyle sıralayabiliriz:

- a. Kayıp olan bir eser, mecmuaların birinde ortaya çıkabilir.
- b. Şairin herhangi bir sebeple divanında almadığı ya da daha sonra yazdığı şiir veya yazılar bu mecmualarda yer alabilir.
- c. Divanı olmayan bir şairin şiirleri dağınık veya toplu şekilde bu mecmualarda bulunabilir.⁷

Mecmuaların önemi elbette burada söylenenlerle sınırlı değildir. Sayısı gittikçe artan mecmualarla ilgili çalışmalar bu türün önemini daha ayrıntılı ve belirgin bir şekilde ortaya koymaktadır.

⁵ Yaşar Aydemir, “Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler”, *Turkish Studies/ Türkoloji Araştırmaları*, Volume: 2/3 (2007), s. 123

⁶ Cemal Kurnaz ve Yaşar Aydemir, “Mecmualara Sorulması Gereken Sorular”, *Turkish Studies- International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume: 8/1 (2013), s. 62

⁷ G. Kut, *age*, s.170

Mecmuaların Tasnifi

Mecmualar şöyle tasnif edilebilir:

- a. Nazire mecmuaları
- b. Meraklılar tarafından toplanmış birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmuaları
- c. Çeşitli konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar
- d. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesi ile oluşturulmuş mecmualar
- e. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgiyi, fıkraları ve özel mektupları içine alan mecmualar.⁸

Başkalarına nazire olarak söylenmiş eserlerin toplandığı nazire mecmualarına örnek birçok mecmua vardır. Ömer b. Mezîd'in 1436'da hazırladığı 614 yapraklık *Mecmû'atü'n-nazâir*, nazîre mecmualarının ilkidir. Eğridirli Hacı Kemal'in 1512'de hazırladığı 496 yapraklık *Câmiu'n-nazâir*, Edirneli Nazmî'nin 1523'te topladığı *Mecmau'n-nazâir*, Kanunî Sultan Süleyman'ın bendelerinden Pervâne Bey tarafından 1560'da toplanmış olan *Pervâne Bey Mecmuası* ve Budinli Hisalî'nin 1651'de topladığı *Metâilu'n-nazâir* bu türün önemli örneklerindedir.

“Seçme Şiirler Mecmuaları” diye de adlandırabileceğimiz ve çoğunlukla “Mecm'a-i Eş'ar” adı ile anılan mecmualar da çok sayıda bulunmaktadır.

“Risale Mecmuaları”, içlerinde risalelerle birlikte şiir örneklerinde bulunabildiği ve çokça bulunan mecmualardır. İçerisinde Farsça ve Türkçe risalelerin bulunduğu, 1533'te İstanbul'da tertiplenen *Câmiu'l-Maânî* bu türe bir örnektir.

Aynı konudaki eserlerden toplanan mecmualara örnek olarak Ayvansarayî Hafız Hüseyin b. İsmail'in 1786'da topladığı *Eş'âr-name-i Müstezâd* 1 sayılabilir.

⁸Agâh Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi*, C. 1, TTK Yay. , Ankara 1998, s.166-167

Tanınmış kişilerin hazırladığı mecmualarda seçme şiirler, biyografyalar, küçük risaleler, önemli eserlerden seçilmiş parçalar, fıkralar, hikâyeler, latifeler ve türlü bilgiler bulunur. *Süleyman Faik Efendi Mecmuası*, *Aşçı İbrahim Dede Mecmuası*, *Fasih Ahmed Dede Mecmuası*, *Tayyar-zâde Mecmuası* bu türün önemli örneklerindedir.⁹

⁹ *age*, s. 167-175

1. SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ ES' AD EFENDİ BÖLÜMÜ 3424 NUMARALI ŞİİR MECMUASI(91^b – 126^a VARAK) TANITIMI

1.1. Mecmuanın Tavsifi ve Diğer Özellikleri

Mecmua, Süleymaniye Kütüphanesi Esat Efendi 3424 numarada kayıtlıdır. Mecmuanın ilk sayfasında“Mecmû‘a-i Kasâ‘id”kaydı yer almaktadır. İstinsah kaydına göre tertip tarihi, H 1039 yılı Rebî‘ü’l-evvel ayının 20’si(M 7 Kasım 1629)dir. Bu kayda göre mecmuanın mürettibi ve aynı zamanda müstensihisi, Ni‘ metî mahlaslı, Bursalı Seyyid Nakîb-zâde Ni‘ metullâh(...*Es-Seyyîd Ni‘ metullâh İbnü’s-seyyîd Muhammed el-Hüseyinî el-Ma‘rûf bi-Nakîb-zâde el-Bursevî...*)¹⁰tır. İstinsah kaydının hemen altında Ni‘ metî Efendi’nin mührü yer almaktadır.

Mecmû‘a-i Kasâ‘id’in ölçüleri 257x139 mm’dir. Yazı türü nesihtir ve şiir başlıkları kırmızıdır. Mecmû‘a-i Kasâ‘id ile ilgili Yılmaz TOP bir makale kaleme almıştır. Burada mecmuanın varak sayısını, bazı sayfaların eksikliğinden dolayı nüshanın bilgisayar ortamına aktarımındaki sayfa numaralandırmasını esas aldığını belirterek 315 olarak vermiştir.¹¹ Ancak biz nüshanın üzerindeki numaralandırmayı esas alarak varak sayısının 338 olduğunu tespit ettik.

Mecmuanın sayfa kenarlarının(derkenar) şiir yazımında kullanıldığı birçok sayfada görülmektedir (121^{bh}, 122^{ah}...). Ayrıca bazı derkenarlarda pek de okunaklı olmayan farklı bir yazı stili ile yazılmış, sonradan ilave edildiğini düşündüğümüz şiirlere de rastlanmaktadır (120^{bh}). Mecmuada yer verilen pek çok kasidenin sonunda beyit sayılarının belirtildiğini görmekteyiz.

¹⁰ *Mecmû‘a-i Kasâ‘id*, 337^a

¹¹Yılmaz Top, “Bursalı Şâir Nakîb-zâde Ni‘ metî(ö.1060?) Efendi ve Onun Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Koleksiyonu 3424 Numarada Kayıtlı Mecmû‘a-i Kasâ‘id Adlı Şiir Mecmuasının Muhtevası”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, S. 31 (2014), s.265

Mecmuada 16. yüzyıla ve 17. yüzyılın ilk yarısına ait şairlerin şiirlerinden örnekler sunulmaktadır. Mecmuanın baş tarafında “*Mecmû‘a-i Kasâ‘id*” kaydı yer almaktadır. Ancak bu şiir mecmuası; kasidenin yanı sıra gazel, muhammes, terkîb-bend, terci‘-bend, tahmîs, tesdîs, rubâ‘î, kıt‘a, matla‘, târîh ve bahr-i tavîl gibi divanlarda örneklerine çokça rastlayabileceğimiz nazım şekillerinden seçkiler içermektedir.

Bursa’da doğan ve yaşayan Ni‘metî mecmuasında; Cinânî, Âzerî Çelebi, Edîbî Çelebi, Hâşimî, Ânî Çelebi, Rahmî, Haylî, Fûrûgî, Baldırzade Selîsî, Meylî ve Hüdâyî gibi Bursalı şairlerin şiirlerine de yer vermektedir.

Mecmuanın na‘t türündeki iki kasideyle başlaması, şâirin tertip ettiği mecmuanın yapısında klasik eser girişlerine bağlı kalmaya çalıştığını göstermektedir. Ni‘metî ayrıca Dîvân’ındaki şiir sıralamasını da genel itibariyle takip etmektedir. Kasidelerle başlayan mecmua; terkîb-bend, terci‘-bend, şikâyetnâme, tahmîs, muhammes, müseddes, bahr-i tavîl ve tesdislerle devam ederek gazellerle açılmakta ve kıt‘a, rubâ‘î, târîh ve matla‘larla sona ermektedir. Mecmuada yer yer müfredlere de yer verilmektedir. Birtakım şiirler bu sıralamayı bozsa da genel diziliş, Dîvân’daki tertibe uymaktadır.

1629 (H1039) yılında tamamlanan bu mecmua; zengin bir şiir tertibine sahip olmasının yanı sıra Bursalı Seyyid Nakîb-zâde Ni‘metullah adlı, Ni‘metî mahlaslı, inşâ ve muammâ ustası, güzel ve gösterişli hattıyla meşhur önemli bir şarin kaleminden çıkmış olması -dolayısıyla bir şairin şiir beğenisini yansıtmaması- yönüyle de önem arz etmektedir.¹²

¹² *agm*, s. 268-269

1.2. Mecmuanın Mürettibi ve Müstensihi Ni‘ metî

Asıl adı Ni‘metullah olup Bursa’da doğdu. Nakibüleşraf Bursalı Âlî Efendi ahfadından Seyfullah-zâde Mehmed Efendi’nin oğludur. Nakîb-zâde sanıyla tanındı. On yedinci atadan Hz. Hüseyin’e bağlıdır. Ni‘metî, Bursa Mahkemesi’nde başkâtiplik yaptı ve güzel yazısıyla meşhur oldu. Ölüm tarihi için kaynaklarda H1060/M1650 ve H1070/M1660 yılları verilir. Bursa’da defnolundu. İsmail Belîğ, onun yaşının henüz kırka ulaşmadan vefat ettiğini söylemektedir. Bu durumda Ni‘metî’nin yaklaşık olarak H1020/M1611 yılında doğduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Ni‘metî’nin tez çalışmamızda üzerinde durduğumuz *Mecmû‘a-i Kasâ‘id* dışında *Dîvân*, *Tuhfe-i Ni‘metî* ve *Mecmû‘a-i Mu‘ammeyât* olmak üzere üç müstakil eseri ile noktasız harflerle yazılmış ve bir mecmua içerisinde yer alan iki adet *mensur mektubu* bulunmaktadır.

1. *Dîvân*: Bilinen tek nüshası Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi’nde 2661 numarada kayıtlıdır. *Divan* yetmiş beş varak yüz elli sayfadır ve tek nüshası bulunmuştur.¹³ *Ni‘metî Divanı*’nda şiirler şu şekilde sıralanmaktadır: 13 kaside, 1 mektub-ımanzum, 1 şikâyetname, 2 terkeb-i bend, 1 bahr-i tavîl, 8 tesdis, 1 müseddes, 2 tahmis, 146 gazel ve 3 tarih.¹⁴

2. *Tuhfe-i Ni‘metî*: Farsça bir lugattir. *Ni‘metî Dîvân*’ı üzerine yüksek lisans tezi hazırlamış olan Ahmet Gülen, manzum olarak kaleme alınan eserin Şâhîdî’ye nazire olduğunu ifade etmektedir.

3. *Mecmû‘a-i Mu‘ammeyât*: Tezkirelerde Ni‘metî’nin muammada usta olduğu ifade edilmektedir. Mu‘ammâ, bir takım remizler, işaretler ve deliller ile çözülebilen bir edebî sıfatı, daha doğrusu bilmeceyi ifade etmek için kullanılır.¹⁵ Ni‘metî, *Dîvân*’ında muammalara yer vermiş olmakla birlikte muammalardan

¹³Gülden Esra Ersöz, *Ni‘metî Divânı*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adana 2007, s. 15

¹⁴Ahmet Gülen, *Seyyid Nakib-zâde Ni‘metî Hayatı Edebi Şahsiyeti Eserleri ve Divanı*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Afyon 2007, s.32

¹⁵Mehmet Arslan, *Osmanlı Edebiyat Tarih Kültür Makaleleri*, Kitabevi Yay., İstanbul 2000

oluşan *Mecmû'a-i Mu'ammeyât* adlı bir eser de tertip etmiştir. Bu eserde yirmi altı muamma bulunmaktadır.

4. *Mektuplar*: Ni' metî'nin bugüne kadar kaynaklarda adından söz edilen ancak nerede olduğu tespit edilemeyen noktasızharflerle yazmış olduğu mensur mektupları ise Mehtap Erdoğan tarafından bir mecmua içerisinde bulunmuştur. Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Nu.: 3290'da *Mecmû'a-i 'Âlî Efendi* adıyla kayıtlı bir mecmuanın 63^b-70^b varakları arasında yer alan iki mektup da Mehmed Ağa isimli bir şahsa yazılmıştır ve mektupların dili oldukça ağırdır. Noktasız harflerle mensur olarak kaleme alınan bu mektuplar yer yer manzum parçalar da ihtiva etmekte, içerik bakımından da birbirine çok benzemektedir.¹⁶

5. *Mecmû'a-i Kasâ'id*: Tezimizin konusu olan eserde 16. yüzyıla ve 17. yüzyılın ilk yarısına ait şairlerin şiirlerinden örnekler sunulmaktadır.

Tezkirecilerin de üzerinde ittifak ettikleri nokta Ni' metî'nin her şeyden önce ilim adamı oluşudur. Sosyal hayatta önemli bir yere sahip olan Ni' metî; ilim adamı, şair, müderris ve başkâtip kimlikleriyle topluma önemli hizmetlerde bulunmuştur. Toplumda sevilen bir kişiliğe sahip olan şair, nüktedanlığıyla tanınır. Mülâyemeti, içerisinde bulunduğu dönemin eksikliklerini eleştirmesine mani olmamış, başta rüşvet olmak üzere birçok konuyu acımasızca tenkit etmiştir. Ni' metî bir muamma ustasıdır. İsmail Belîğ onun bu yönünü “Fenn-i mu'ammâda dahi hayli nâm çıkarmıştır.” sözleriyle dile getirir ve onun noktasız harflerle mensur bir metin ortaya koyacak kadar inşa sahasında maharetli biri olduğunu ifade eder.¹⁷

¹⁶ Mehtap Erdoğan, “Divan Edebiyatında Noktasız Harflerle Metin Oluşturma Geleneği ve Ni' metî'nin Noktasız Harflerle Yazdığı Mensur İki Mektubu”, *Uluslararası Klasik Türk Edebiyatı Sempozyumu (Prof. Dr. Mehmet Çavuşoğlu Anısına 10-12 Mayıs 2012)*, C. 2 (2013), s. 558,559

¹⁷ Mehtap Erdoğan, “Ni' metî”,

<http://www.turkedebiyatilismlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1452>

1.3. 91^b – 126^a Varak Muhtevası

Mecmuanın tezimize konu olan 91^b-126^a varak arasında 29 farklı şairin 76 kasidesi yer almaktadır. Kaside dışında şairi belli olmayan bir müfred ile pek okunaklı olmayan farklı bir yazı stili ile yazılmış, sonradan ilave edildiğini düşündüğümüz bir de gazel vardır. 16 kaside ile Gelibolulu Âlî, 12 kaside ile Makâlî ve 7 kaside ile Âzerî en çok şiiri bulunan şairlerdir.

Tablo 1.Mecmuada Yer Alan ŞairlerinŞiirlerinin Nazım Biçimine Göre Sayıları

Şâirin Adı	Kasîde Sayısı	Gazel Sayısı	Müfred Sayısı
Âgehî	1		
Âlî	16		
Âzerî	7		
Bâkî	5		
Cînânî	1		
Derûnî	1		
Edîbî	1		
Figânî	1		
Hâletî	1		
Hâyâlî Bey	1		
Hisâlî	2		
Hüdâyî-i Kadim	1		
Kadrî	1		
Makâlî	12		
Mânî	1		
Mesîhî	1		
Misâlî	1		
Nâdirî	1		
Nef'î	5		
Nevî	1		
Nimetî	1		
Rahmî	2		
Selisî	3		
Sırrî	1		
Sun'î	1		
Tıflî	1		
Ulvî	1		
Veysî	3		
Zînetî	1		
Şairi Bilinmeyen		1	1
TOPLAM	76	1	1

Tablo 2.Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Varak Numaraları, Şairleri, Nazım Biçimleri, Beyit Sayıları, Başlıkları

Varak Numarası	Şâir	Şiir Sayısı	Nazım Biçimi	Beyit Sayısı	Şiirin Başlığı
91 ^b	Hâletî	1	Kasîde	35	Kaşîde-i ‘Azmi-zâde Efendi
92 ^a	Âlî	1	Kasîde	37	Kaşîde-i Âlî Çelebi Der Haqq-ı Nef’î Efendi
	-	1	Müfred	1	Müfred
92 ^b	Hisâlî	1	Kasîde	30	Kaşîde-i Hişâlî Der Vaşf-ı Şadr-ı Â‘ zam
92 ^b -93 ^a	Veysî	1	Kasîde	19	Kaşîde-i Veysi Efendi
93 ^a	Âzerî	1	Kasîde	21	Kaşîde-i Âzerî Çelebi
93 ^b -94 ^a	Nef’î	1	Kasîde	45	Kaşîde-i Nef’î Efendi Der Medh-i Merhûm ‘Ali Paşa ‘Aleyhi’r-rahmeti ve’r-rıdvân
94 ^a -94 ^b	Nef’î	1	Kasîde	41	Kaşîde-i Nef’î Efendi Berây-ı Halîl Paşa
94 ^b -95 ^a	Nef’î	1	Kasîde	54	Kaşîde-i Nef’î Efendi Der Haqq-ı Hüseyin Paşa
95 ^b -96 ^a	Mânî	1	Kasîde	40	Kaşîde-i Şitâ’iyye-i Mânî Berây-ı Monla Ahmed Efendi
96 ^a	Selîsî	1	Kasîde	30	Kaşîde-i Baldırzâde Selîsî Efendi Selleme Hü (Şitâiyye)
96 ^a -96 ^b	Selîsî	1	Kasîde	35	Kaşîde-i Selîsî Efendi
96 ^b -97 ^a	Selîsî	1	Kasîde	24	Kaşîde-i Selîsî Efendi El-Ma’ruf Bi-Baldırzâde
97 ^a -97 ^b	Âlî	1	Kasîde	25	Kaşîde-i ‘Alî Efendi
97 ^b -98 ^a	Ulvî	1	Kasîde	50	Kaşîde-i ‘Ulvî Efendi Berây-ı Merhûm u Mağfîret-Nişin Sultân Selim Hân ‘Aleyhi’r-rahmeti ve’r-rıdvân
98 ^a -98 ^b	Figânî	1	Kasîde	26	Kaşîde-i Figânî Merhûm
98 ^b -99 ^a	Hisâlî	1	Kasîde	34	Kaşîde-i Bahâriyye-i Hişâlî
99 ^a	Hayâlî Bey	1	Kasîde	21	Kaşîde-i Hayâlî
99 ^a -100 ^a	Kadrî	1	Kasîde	58	Kaşîde-i Su’üdi-zâde Merhûm Kadri Çelebi ‘Aleyhi’r-rahme
100 ^a -100 ^b	Mesihî	1	Kasîde	48	Kaşîde-i Bahâriyye-i Mesihî
100 ^b -101 ^b	Bâkî	1	Kasîde	52	Kaşîde-i Bâkî Efendi
101 ^b	Edîbî	1	Kasîde	32	Kaşîde-i Bahâriyye-i Merhûm Baqqâl-zâde Edîbî Çelebi Rahimehullah
102 ^a -102 ^b	Nef’î	1	Kasîde	63	Kaşîde-i Nef’î Der Haqq Merhûm Muhammed Paşa
102 ^b -103 ^a	Zînetî	1	Kasîde	38	Kaşîde-i Merhûm Zînetî Efendi Berây-ı Merhûm u Mağfûrla Sultân Bâyezîd Hân İbnü’l-Merhûmü’l-Mebrûr Sultân Mehmed Hân
103 ^a -103 ^b	Misâlî	1	Kasîde	30	Kaşîde-i Mişâlî Çelebi Berây-ı Câ‘fer Paşa

Tablo 2. (devam)Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Varak Numaraları, Şairleri, Nazım Biçimleri, Beyit Sayıları, Başlıkları

Varak Numarası	Şâir	Şiir Sayısı	Nazım Biçimi	Beyit Sayısı	Şirin Başlığı
103 ^b -104 ^a	Rahmî	1	Kasîde	28	Kaşîde-i Rahmî
104 ^a -104 ^b	Âgehî	1	Kasîde	29	Kaşîde-i Merhûm Mevlânâ Âgehî Efendi Rahmetü'l-lâhi Aleyh
104 ^b -105 ^a	Derûnî	1	Kasîde	33	Kaşîde-i Nazîre-i Derûnî Efendi
105 ^a -105 ^b	Ni' metî	1	Kasîde	27	Kaşîde-i Nazîre-i Ni' metî Efendi
105 ^b	Bâkî	1	Kasîde	32	Kaşîde-i Merhûm Bâkî Efendi Berây-ı Merhûm Sultân Süleymân Hân
106 ^a -106 ^b	Rahmî	1	Kasîde	44	Kaşîde-i Rahmî Çelebî Berây-ı Sultân Süleymân Hân
106 ^b	Sırrî	1	Kasîde	29	Kaşîde-i Sırrî Çelebî Berây-ı Sultân Murâd Hân
106 ^b -107 ^b	Cinânî	1	Kasîde	48	Kaşîde-i Cinânî Efendi
107 ^b	Makâlî	1	Kasîde	31	Kaşîde-i Makâlî
108 ^a -108 ^b	Âlî	1	Kasîde	62	Kaşîde-i 'Âlî Berây-ı Sultân Murâd Hân
108 ^b -109 ^a	Âlî	1	Kasîde	24	Kaşîde-i 'Âlî Merhûm
109 ^a	Âlî	1	Kasîde	31	Kaşîde-i 'Âlî Berây-ı İbrâhîm Paşa
109 ^b -110 ^a	Âlî	1	Kasîde	43	Kaşîde-i 'Âlî Efendi
110 ^a	Âlî	1	Kasîde	16	Kaşîde-i 'Âlî Efendi
110 ^a -110 ^b	Âlî	1	Kasîde	23	Kaşîde-i 'Âlî
110 ^b	Âlî	1	Kasîde	27	Kaşîde-i 'Âlî Efendi
110 ^b -111 ^a	Âlî	1	Kasîde	29	Kaşîde-i Merhûm 'Âlî Efendi Rahmetü'l-lâhi 'Aleyh
111 ^a -111 ^b	Nef' î	1	Kasîde	47	Kaşîde-i Nef' î Çelebi Berây-ı Bayrâm Paşa
112 ^a	Nâdirî	1	Kasîde	35	Kaşîde-i Merhûm u Mağfûr Ğanî-zâde Nâdirî Efendi Berây-ı Merhûm Sultân Mehemmed 'Aleyhi'r-rahme
112 ^a -112 ^b	Makâlî	1	Kasîde	36	Kaşîde-i Makâlî Beg Berây-ı Sultân Selîm Hân
112 ^b -113 ^a	Makâlî	1	Kasîde	25	Kaşîde-i Merhûm Makâlî Rahmetü'l-lâhi 'Aleyh
113 ^a -113 ^b	Makâlî	1	Kasîde	19	Kaşîde-i Makâlî
113 ^b	Makâlî	1	Kasîde	15	Kaşîde-i Makâlî
114 ^a	Nâdirî	1	Kasîde	10	Kaşîde-i Merhûm Ğanî-zâde Efendi
114 ^a -114 ^b	Makâlî	1	Kasîde	35	Kaşîde-i Makâlî Merhûm
114 ^b	Makâlî	1	Kasîde	22	Kaşîde-i Makâlî Merhûm
115 ^a	Makâlî	1	Kasîde	36	Kaşîde-i Makâlî Beg Der-Vasf-ı Merhûm Ma' ruf Efendi

Tablo 2. (devam)Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Varak Numaraları, Şairleri, Nazım Biçimleri, Beyit Sayıları, Başlıkları

Varak Numarası	Şair	Şiir Sayısı	Nazım Biçimi	Beyit Sayısı	Şiirin Başlığı
115 ^b -116 ^a	Makâlî	1	Kasîde	40	Kaşîde-i Maqâlî
116 ^a	Makâlî	1	Kasîde	19	Kaşîde-i Merhûm Maqâlî
116 ^a -116 ^b	Âzerî	1	Kasîde	28	Kaşîde-i Âzerî Çelebî
116 ^b	Âzerî	1	Kasîde	24	Kaşîde-i Âzerî
117 ^a	Âzerî	1	Kasîde	30	Kaşîde-i Âzerî Çelebî
117 ^a -117 ^b	Âzerî	1	Kasîde	28	Kaşîde-i Âzerî Çelebî El-Bursevî
117 ^b -118 ^a	Âzerî	1	Kasîde	36	Kaşîde-i Âzerî
118 ^a -118 ^b	Âzerî	1	Kasîde	37	Kaşîde-i Âzerî
118 ^b -119 ^a	Makâlî	1	Kasîde	40	Kaşîde-i Makâlî Beg Raḥmetu'l-lâhi 'Aleyh
119 ^a -119 ^b	Makâlî	1	Kasîde	31	Kaşîde-i Merhûm Maqâlî Beg
119 ^b -120 ^a	Sun'î	1	Kasîde	21	Kaşîde-i Sun'î Merhûm
120 ^a	Bâkî	1	Kasîde	22	Kaşîde-i Bâkî
120 ^b	Bâkî	1	Kasîde	31	Kaşîde-i Bâkî Efendi
120 ^{bh}	-	1	Gazel	5	-
121 ^a	Bâkî	1	Kasîde	14	Kaşîde-i Beççe-i Bâkî Efendi
121 ^b	Hüdâyî-i Kadim	1	Kasîde	30	Kaşîde-i Hüdâyî Der-Haqq-ı Sultân Selim Hân
121 ^{bh} -122 ^{ah}	Veysî	1	Kasîde	16	Kaşîde-i Veysî Efendi Berây-ı Merhûm u Ma'fûr Sultân Ahmed Hân
122 ^a -122 ^b	Tıflî	1	Kasîde	43	Kaşîde-i Tıflî Der-Haqq-ı Rızâyî Efendi
122 ^{bh}	Nev'î	1	Kasîde	27	Kaşîde-i Nev'î Efendi
123 ^a -123 ^b	Âlî	1	Kasîde	43	Kaşîde-i 'Âlî
123 ^b -124 ^a	Âlî	1	Kasîde	26	Kaşîde-i 'Âlî
124 ^a -124 ^b	Âlî	1	Kasîde	17	Kaşîde-i Merhûm 'Âlî Efendi
124 ^{ah} -125 ^{ah}	Âlî	1	Kasîde	15	Kaşîde-i 'Âlî
124 ^b -125 ^a	Âlî	1	Kasîde	31	Kaşîde-i 'Âlî
125 ^{ah} -126 ^{bh}	Âlî	1	Kasîde	23	Kaşîde-i 'Âlî
126 ^a	Veysî	1	Kasîde	24	Kaşîde-i Veysî

1.4. 91^b – 126^a Varak Arasında Yer Alan Şairler ve Kısa Biyografileri

ÂGEHÎ (ö.1577)¹⁸

Vardar Yenicesi'nde doğdu. Asıl adı Mansur olan şair, kadılık ve müderrislik görevlerinde bulundu. Âgehî, kadılıktan mazulken İstanbul'da H985/M1577 yılının Cümâde'l-ûlâ/ Temmuz/Ağustos ayında vefat etti.

Şuh tabiatlı, hoş sohbet biri olan Âgehî, aynı zamanda iyi bir şairdir. Âgehî, özellikle denizcilik terimlerini kullanarak yazdığı orijinal kaside ile tanınmış ve şöhret bulmuştur, pek çok gemici teriminin kullanıldığı bu kaside “keştî kasidesi” olarak da bilinmektedir. Şair, -tezimizin konusu olan mecmuada da yer verilen-bu kasideyle Divan şiirinin kelime kadrosuna yeni kelimeler kazandırarak ifade imkânlarını genişletmiş, korsan lisanı diye kaba sayılan gemici dili, birdenbire kültürün bir parçası haline gelmiştir.

Âgehî'nin başlattığı bu ifade tarzı birçok şairi tahmis ve nazîre yazmaya teşvik ederek kısa süreli de olsa bir edebiyat cereyanına vesile olmuştur. “Keştî kasidesi”ne Derûnî, Yahya, Aşkî, Gubârî gibi şairler tarafından nazireler yazılmış; Molla Mehemmed ve Za' fî gibi şairler tarafından şiir tahmis edilmiştir.

Âgehî, tanınan ve beğenilen bir şair olmasına rağmen divanı bulunmamaktadır. Şairin şiirleri mecmualar kanalıyla günümüze taşınmıştır.

ÂLÎ (d.1541-ö.1600)¹⁹

Gelibolu'da H948/M1541'de doğan şair, mahlasıyla doğum yeri birleştirilerek anılan şairlerdendir. Âlî, Cidde Sancakbeyliği görevindeyken H1008/M1600'de vefat etti.

¹⁸“Mehmet Pektaş, “Âgehî,Mansur”,
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=210>” kaynağından faydalanılmıştır.

¹⁹“Mustafa İsen ve İ. Hakkı Aksoyak, “Âlî,Çeşmî,Gelibolulu Mustafa”,
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=943>” kaynağından faydalanılmıştır.

Çok sayıda ve farklı türlerde eserler kaleme alan Âlî'nin eserleri şunlardır:

1. Edebî Eserler: *Bediü'r-Rukûm, Câmi'nin bir beytinin şerhi, Câmiü'l-Buhûr Der-Mecâlis-i Sûr, Dakâiku't-Tevhîd, Gül-i Sad-Berg, Hulâsatü'l-Ahvâl, Maâlimü't-Tevhîd, Manzum Kırk Hadis Tercümesi, Mecmau'l-Bahreyn, Mihr ü Mâh, Mihr ü Vefâ, Nikâtü'l-Hâl, Riyâzü's-sâlikîn, Subhatü'l-Abdâl, Subhatü'l-Înâbe, Tuhfetü'l-Uşşâk ve Divanları.*

Şairin, gençlik çağında yazdıklarını bir araya getiren birinci divandır. Bu divana ad vermemiştir. Birinci divandan sonra şiirlerini *Vâridâtü'l-Enîka* adını verdiği 2. divanda bir araya getirir. Üçüncü Divanı'nın adını da *Lâyihâtü'l-Hakîka* koymuştur. Dördüncü *Türkçe Divan*, Âlî'nin 1000 yılından ölümüne kadarki şiirlerini içine alır. Hasan Çelebi, Beyânî ve Riyâzî şairin Türkçe divanlarından başka Farsça bir divanı olduğunu söylese de bu eser elimize ulaşmadı.

2. Tarihî Eserleri: *Câmiü'l-Kemâlât, Fursatnâme, Fusûlü'l-Halli Ve'l-Akd ve Usûlü'l-Harci ve'n-Nakd, Hâlâtü'l-Kâhire Mine'l-âdâti'z-Zâhire, Heft Meclis, İstidânâme, Kühnü'l-Ahbâr, Menâkıb-ı Hünerverân, Menşeu'l-İnşa, Mirâtü'l-Avâlim, Mirkâtü'l-Cihâd, Münşeat, Nâdirü'l-Mehârib, Nusretnâme, Zübdetü't-Tevârîh.*

3. Diğer Konulardaki Eserleri: *Enisü'l-Kulûb, Eyyühe'l-Veled Tercümesi, Ferâidü'l-Vilâde, Hilyetü'r-Ricâl, İzzetü'l-Asr fi-Tefsîri Sûretü'n-Nasr, Kavâidü'l-Mecâlis, Mehâsinü'l-Âdâb, Menâkıb-ı Halil Paşa, Menâkıb-ı Şeyh Mehemedü'd-Dagî, Mevâidü'n-Nefâis Fi-Kavâidi'l-Mecâlis, Nasihatü's-Selâtin, Nevâdirü'l-Hikem, Rahatü'n-Nüfûs, Risale, Risâle-i Zâtü'l-Kürsi, Risâle-i Zırgamiyye, Vakıfnâme, Zübdetü'l-Evrâd.*

4. Henüz Ele Geçmeyen Eserleri: *Bedâyü'l-Metâli: Dürr-i Mensure, Hac ve Işk Risalesi, Kenzü'l-Ahbâr, Maâyibü'l-Erzâl, Mişkât, Nüzhet veya Nüzhetü'l-Mecâlis, Râbiü'l-Manzûm, Ravza-i İrfân, Ravzatü'l-Letâif, Riyâzü'r-Rahmet, Tarih-i Üngurus ve Selimname.*

Âlî, çok sayıda eser vermiş olmasına rağmen onun şair tarafını asıl divanlarında görmek mümkündür. Âlî, Balıkesirli Zâtıgibi başka şairlerin şiirlerinden

ustaca yararlanarak yeni manzumeler meydana getirmiş ve sayıları bini aşan manzumeler oluşturmuştur.Şair, şiirlerinde pek çok konuyu, günlük hayatın her türlü sahnesini işler. Şairin kendisine seçtiği konular orijinaldir.

Gelibolulu Mustafa Âlî'nin, tarihçiliğinin, tarihçilik içinde de biyografi tarafının ön plana çıktığı görülür. Âlî'nin özellikle *Künhü'l-Ahbâr*'da dikkat çekici bir özelliği de şiir eleştirmenliğidir. Eserlerinin önemli bir bölümünü nesir olarak kaleme alan Âlî, yaşadığı dönemde artık kuralları oturmaya başlayan bir anlayışla bu çalışmalarını yazdı.Âlî'nin dikkate alınması gereken taraflarından biri de onun sanat koruyuculuğudur.Gördüğü genç yetenekleri tespit edip yönlendirir. Bunların en dikkate değer örneği 17. yüzyılın büyük şairi Nefî'dir.

ÂZERÎ (ö.1585)²⁰

Asıl adı İbrahim'dir. Muallim-zâde İbrahim Çelebi olarak tanınan şairin doğum tarihi ve yeri ile ilgili bilgi olmamakla birlikte Bursalı olmakla şöhret kazanmıştır. Âzerî Hama kadısı iken sıtma hastalığına yakalanarak H993/M1585'te genç yaşta ölmüştür.

Adı İbrahim olduğu için, Hz. İbrahim'in ateşe atılmasından kinaye olarak ateşe mensup anlamında Âzerî mahlasını kullanmıştır.Kimi kaynaklarda Âzerî'nin mürettep bir divanı olduğu bildirilmekle birlikte henüz ele geçmemiştir. Ancak çeşitli şiir mecmualarında kaside, gazel, muhammes ve müseddes gibi nazım şekilleriyle yazılmış çok sayıda şiiri vardır. Bunun dışında iki eseri vardır:

Nakş-ı Hayâl: Dinî, tasavvufî ve ahlakî mahiyette didaktik bir mesnevidir.

Husrev ü Şîrîn: Klasik mesnevi tertibine göre yazılmış olan Husrev ü Şîrîn, 17 kıt'ayı da içeren 1685 beyitten oluşmaktadır.

²⁰“Ülkü Çetinkaya, “Âzerî, İbrahim Çelebi”, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1937>” kaynağından faydalanılmıştır.

Âzerî, *Nakş-ı Hayâl*'in sebab-i telif bölümünde bir Leylâ vü Mecnûn mesnevisi yazdığını bildirmişse de bu eserin nüshasına henüz rastlanmamıştır.

Âzerî, tezkirelerde zekî, latif tabiatlı, müşfik, cömert, iyi ahlaklı, marifet ve ilimle donanmış, daha ilk gençlik yıllarında belâgatte kemal sahibi olmuş, emsal ve akranları arasında en iyi şiir söyleyen bir şair olarak tanıtılmıştır. Hatta genç yaşta ölmeseydi büyük itibar ve şöhret sahibi olacağı belirtilmiştir. Âzerî'nin şiir meclislerinden ve sohbetlerinden hoşlandığı, sanatkârları himaye ettiği, yakın arkadaşı ve hâmisî olduğu Cinânî(ö.1595)'nin *Divan*'ındaki şiirlerden anlaşılmaktadır.

Âzerî, başka şiirleri de bulunmakla birlikte, *Nakş-ı Hayâl* ile şöhret bulduğundan, edebiyat tarihlerinde mesnevi şairi olarak tanınmıştır.

Âzerî'nin şiir mecmualarında yer alan şiirlerinin çoğu Fuzûlî (ö.1556) ve Nev'î (ö. 1599)'ye naziredir. Ayrıca Mânî (ö.1599)'nin gazellerine de tahmisler yazmıştır. Yakın dostlukları dolayısıyla, Cinânî'nin (ö.1595), *Divan*'ını düzenlemesi ve yarım bıraktığı *Riyâzü'l-Cinân*'ı tamamlaması Âzerî'nin teşvikiyle gerçekleşmiştir. Âzerî de *Nakş-ı Hayâl*'i Cinânî'nin teşvikiyle yazmıştır.

BÂKÎ (d.1526-ö.1600)²¹

Asıl adı Mahmud Abdalbaki'dir. İstanbul'da doğdu. Fatih Camii müezzinlerinden Mehmed Efendi'nin oğludur. Dört padişah devrinin en büyük şairi Bâkî, 23 Ramazan H1008/M1600 tarihinde vefat eder.

Nüktedan, hoşsohbet, neşeli ve rind meşrep bir şair olduğu kaynaklarda nakledilen Bâkî'nin eserleri şunlardır:

²¹“Muhsin Macit ve Hasan Kaplan, “Bâkî”, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2462>” kaynağından faydalanılmıştır.

Dîvân: Bâkî, ilk defa Kanuni Sultan Süleyman'ın isteğiyle divan tertip etmiş olmakla birlikte daha sonra yazdığı şiirleri de eklemek suretiyle değişik tarihlerde divanını yeniden düzenlemiştir.

Me'âlimü'l-Yakîn Fî-Sîreti Seyyidi'l-Mürselîn: Ahmed b. Hatîb el-Kastalânî (1448-1517)'nin *el-Mevâhibü'l-Ledüniyye* adlı eseri esas alınarak meydana getirilen bir siyer kitabıdır.

Fezâ'ilü'l-Cihâd: Ahmed b. İbrahim'in *Meşâ'irü'l-Eşvâk* adlı Arapça eserinin tercümesidir.

Fezâ'il-i Mekke: 16. yüzyıl âlimlerinden Kutbeddin Muhammed b. Ahmed Mekkî (ö.1582)'nin *El-İ'lâm Fî-Ahvâli Beledi'llâhi'l-Harâm* adlı eserinin tercümesidir.

Kırk Hadis Tercümesi: Nevîzâde Atâyî, Bâkî'nin Eyüp müderrisliği sırasında Ebâ Eyyub el-Ensârî'den rivayet edilen hadisleri toplayıp tercüme ettiğini söylüyorsa da şimdiye kadar eser ele geçmemiştir.

Kanuni döneminde (1520-1566) estetik bakımdan zirveye erişen Osmanlı kültür ve sanat hayatının şiirdeki karşılığı Bâkî *Divanı*'dır. Türk şiir dilinin geçirdiği tecrübeleri ve kazandığı ifade kabiliyetini en iyi farkedenden şairlerin başında Bâkî gelir. Bâkî, nesirlerinde dilin bütün imkânlarını yoklamasına rağmen asıl dehasını şiirlerine yansıtmıştır.

Bâkî, musiki tecrübesi olmasa bile dilin musikisini yakalayan şairlerdendir. Şiirlerinde ses ve söz tekrarlarını ustalıklı kullandığı, aruzla Türkçe arasındaki en küçük sorunları bile şiirin lehine çevirecek hamleleri başarıyla sonuçlandığı bilinmektedir. Bâkî'nin söyleyiş mükemmelliğine dayalı üslup anlayışı edebî sanatları tercihine de yansır. Bâkî coşkun ilhamlar değil, şekil üzerinde durarak şiirini ince hayaller, nükte ve tevriye başta olmak üzere türlü edebî sanatlarla zenginleştirmiştir.

Bâkî, nazirecilik geleneğinin imkânlarını çok iyi kullanarak, başta hâmeleri olmak üzere çağdaşlarının şiirlerine nazireler söylemek suretiyle, yeteneğinin başkaları tarafından da fark edilmesini sağlamıştır.

Bâkî, daha hayattayken şiirleri Osmanlı edebî çevrelerinin dışında okunmuştur. Osmanlı şairleri arasında etki alanı en geniş ve en derin şair Bâkî'dir. Klasik üslubun divan edebiyatı geleneği içerisinde biçimlenmesinde ve süreklilik kazanmasında Bâkî öncülük etmiştir.

CİNÂNÎ (ö.1595)²²

Bursa'da, Muradiye semtinde doğdu. Doğum tarihi birçok şairde olduğu gibi bilinmemektedir. Cinânî, 12 Muharrem 1004 / 17 Eylül 1595 günü vefat etmiştir.

Eserleri:

1. *Divân*: 41 kaside, “mesnevi, kıt'a, letâif, lugaz, manzum mektup” bölümünde değişik konularda yazılmış 66 şiir, 108 musammat, (Farsça olanlarıyla birlikte) 211 tarih kıtası, 311 gazel ve 165 müfret beyit bulunmaktadır.

2. *Riyâzü'l-cinân*: Cinânî'nin ilk eseridir. Ahlâkî ve didaktik bir mesnevidir.

3. *Cilâü'l-kulûb*: Riyâzü'l-Cinân gibi didaktik ve ahlâkî bir mesnevîdir.

4. *Bedâyiü'l-Âsâr*: Cinânî'nin mensur olan tek eseridir. Eserde 79 hikâyenin yanı sıra 20 küçük latife bulunmaktadır.

Âşık Çelebi, Hasan Çelebi ve Atâyî, *Şakâyık Zeyli*'nde Cinânî'den genel olarak övgüyle bahsetmektedir. Tahmîs ve tesdîs konusunda yeteneklidir. *Divân*'ında bulunan doksanın üstündeki tahmîs ve tesdîs de bunu doğrular niteliktedir.

Cinânî'nin şiirlerinde genellikle dünya ve felekten şikâyet, sevgiliden ayrı kalmaktan dolayı duyulan hüznün, rakîbe karşı duyulan kin, rind-meşreblik, dünyaya karşı boş vermişlik ve fakirliğin etkisiyle dünyadan şikâyet konuları işlenmiştir. Şair, mesnevilerinde didaktik bir üslûb kullanırken *Divân*'ında ve *Bedâyiü'l-âsâr*'ında nispeten nüktedân ve rind-meşreptir.

²²“Osman Ünlü, “Cinânî, Mustafa”,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=638>” kaynağından faydalanılmıştır.

Şiirlerinde kullandığı dil ise çoğunlukla sade ve akıcıdır. Atasözü ve deyimlerden oldukça sık faydalanan Cinânî'nin nüktedân bir kişiliğe sahip olması onun geniş kitleler içinde okunmasını sağlayan sebeplerden yalnızca biridir.

Cinânî'nin III. Murad'ın meddahlığını yaptığını söylemişlerdir. Ancak, kaynaklarda Cinânî'nin meddahlığına dair herhangi bir ifade bulunmamaktadır.

DERÛNÎ (ö.1568-69)²³

Manisa'da doğan şairin hayatı hakkındaki bilgiler sınırlıdır. Gelibolulu Âlî'ye göre II. Selim'den küçük bir isteği oldu. Bu isteği yerine getirilmeyince terk-i diyar etti. H976/M1568-69'da Manisa'da vefat etti. Manisa'da bir tekkede medfundur.

Hemen hemen bütün kaynaklarda, Derûnî'nin musiki sahasında çok maharetli olduğu belirtilmektedir. Âşık Çelebi, musiki âlemlerinde en çok Derûnî'nin eserlerinin okunduğunu söyler. Hatta meclislerin çoğunda ve halk arasında şiirlerinin yaygınlığından ve herkes tarafından bilindiğinden bahsederek tezkiresinde onun şiirine örnek vermeye lüzum bile görmemiştir. Birçok şiir mecmuasında şiirlerine rastlanan Derûnî'nin en meşhur manzumesi, Âgehî'nin denizcilik terimleriyle yazdığı kasideye naziresidir.

EDÎBÎ (ö.1617)²⁴

Bursalı olan şairin asıl adı Ali olup Bakkalzâde sanıyla tanınır. Edîbî mahlasıyla şiirler yazdı. Tab'î Efendi ve Mustafa Efendi'nin babasıdır. Öğrenimini tamamladıktan sonra Hoca Sadeddîn Efendi'den mülazım oldu. İstanbul'da çeşitli yerlerde müderrislik yaptı. Veba hastalığına yakalanan şair, H1027/M1617 yılında İstanbul'da vefat etti.

²³“Yunus Kaplan, “Derûnî”, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1461>” kaynağından faydalanılmıştır.

²⁴“Şerife Ördek, “Edibi,Bakkalzade Ali Edip Efendi“, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5999>” kaynağından faydalanılmıştır.

Kafzâde Fâizî, “Edîbî’nün makamın cennet-i adn eyleye Allah (1027)” mısraını şairin vefatı üzerine yazmıştır. Döneminin ileri gelen âlim ve usta şairlerindendi. Kaynaklarda Edîbî’nin nükteli ve iç açıcı şiirler yazdığı belirtilir.

FIGÂNÎ (ö.1531-32)²⁵

Asıl adı Ramazan olan şair Trabzonludur. Hangi tarihte doğduğu kesin değilse de 29 yaşında öldüğü bilindiğine göre 16. yüzyıl başlarında doğduğu söylenebilir.

Çok genç yaşta şiir yazmaya başlayan şair, ilk şiirlerinde Hüseyinî mahlasını kullandı ise de daha sonra Figânî mahlasını tercih etti. Mohaç galibi İbrahim Paşa’nın Budin’den getirttiği heykelleri İstanbul’da diktirmesi üzerine yazmış olduğu Farsça “Bu cihana iki İbrahim geldi, biri putları kırdı, biri dikti” anlamındaki Farsça beyti sebebiyle H938/M1531/32’de önce dövülmek ve işkence edilmek, nihayetinde asılmak suretiyle öldürüldü.

Kısa ömrüne sekiz kaside, 107 gazel ve iki tahmisten oluşan küçük bir *Türkçe Divansı*ğdırabilen Figânî’nin bu eseri yayımlanmıştır. Kaynaklarda özellikle kasidelerinin güç ve tesiri üzerinde durulan şairin şiir kabiliyetinin üstünlüğü konusunda tezkire yazarları müttefiktirler. Riyâzî Çelebi’nin “tunturaklı lafızlar ile kaside söylemek yolunu ilk önce Figânî’nin açtığı”nı söylemesi dikkat çeker. Nazire mecmuaları başta olmak üzere kendi çağı ve sonrasındaki şiir mecmualarında çokça şiirine rastlanması, onun şöhretinin derinliği ve genişliğinin en bariz göstergesidir. Figânî 15. yüzyıl şairlerinden Necâtî Bey ve Ahmed Paşa’dan etkilenmiş, özellikle de kasidede İran kasidecilerinden çok istifade etmiştir.

²⁵“Mehmet Fatih Köksal, “Figânî”, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5422>” kaynağından faydalanılmıştır.

HÂLETÎ (d.1570-ö.1631)²⁶

Azmîzâde diye anılan şairin asıl adı Mustafa, mahlası ise “Hâletî”dir. Şair, 15 Şaban 977/23 Ocak 1570 tarihinde İstanbul’da doğdu. Şiire çok genç yaşta başlamış olan Azmîzâde Hâletî, kısa sürede üne kavuşmuştur. 26 Şaban 1040/30 Mart 1631 tarihinde vefat etti. Kınalızâde Hasan Çelebi, Beyânî,Riyâzî,Naîmâ veAtâyî eserlerindeHâletî’den övgü ile bahsederler. Kafzâde Fâizî’nin de tezkiresinde, Bâkî’den sonra en fazla şiirini seçtiği isim olan Hâletî'nin eserlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

Dîvân: 1012/1603 yılında III. Mehmed adına tertip edilmiştir. 2 manzum Arzuhâl, 1 Tevhîd, 1 Münâcât, 1 Na‘t, 1 Mi‘râciye, 1 Çehâr-Yâr-ı Güzîn Medhiyesi, 1 Ebâ Eyyûb el-Ensârî Medhiyesi, 1 Sultan Mehmed-i Sâlis Medhiyesi, 41 Kasîde, biri terkîb-i bend nazım şekliyle olmak üzere 2 Mersiye, tamâmı mütekerrir olmak üzere 8 Müseddes, 1 Tahmîs, 4’ü Kıt‘a-i kebîre olmak üzere 141 Kıt‘a, 16 Târih, 895 Gazel, 601 Matla‘ ve Müfred bulunmaktadır.

Rubâiyyât: Hâletî’ye asıl ününü kazandıran rubâilerinin toplandığı eseridir.

Sâkinâme: Tasavvufî içerikli bir sâkinâmedir.

Münşeât: Genelde aynı çerçevede yazılmış mektuplardan oluşmaktadır.

Hâletî’nin, büyük çoğunluğu edebî olmayan diğer eserleri arasında ise *Mîhr ü Müşterî Hâşiyesi*, *Dürer ve Gurer Hâşiyeleri*, *Menar Şerhi Hâşiyesi*, *Muğni’l-Lebîb Şerhi*, *Hidâye ve Miftah Şerhleri’ne Ta’likat’ı* ile tefsire dâir *Kelimât* ı bulunmaktadır.

Hâletî, kasîdelerinde, içerik ve kullanılan dilin zenginliği bakımından gazellerine nazaran daha başarılı görünse de Nef‘î ile kıyaslandığında hayli sönük kalır ve genel hatlarıyla olağanüstülük göstermez. Bununla birlikte kasîdelerinin özellikle nesîb ve fahriye bölümlerinde başarılıdır.

²⁶“ Bayram Ali Kaya, “Hâletî, Azmîzâde”, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=280>” kaynağından faydalanılmıştır.

HAYÂLÎ BEY (d.1497-99-ö.1557)²⁷

Kanûnî döneminin Fuzûlî'den sonra en ünlü şairi Hayâlî'nin asıl adı Mehmed, lakabı Bekâr Memî'dir. Geç evlendiği için bu lakabı almıştır. H903-905? /M1497-1499? yıllarında Vardar Yenicesi'nde dünyaya geldi. Hayâlî, H964/M1557 tarihinde Edirne'de vefat etti.

Hayâlî dünya malına ve makamına önem vermeyen, başkasına dağıtan, hesabını tutmayan bir kişiydi. Aynı sebepten şiirlerini bir kenara yazmadığı, böylece pek çok şiirinin kaybolduğu kaydedilmektedir.

Hayâlî'nin tek eseri *Divanıdır*. Divanında 25 kaside, 8 musammat, 1 terki-bend, 5 müteferrik manzume, 688 gazel ve 33 kıta vardır. Hayâlî, rind-meşreb tavrına uygun olmadığı ve külfetli olduğu için mesnevi ve tarih kıtaları yazmamıştır. Gazellerde tabiat tasvirleri ile hayata ait psikolojik öğeler, özellikle dini ve tasavvufî düşünceler kaynaşmış haldedir. Gazellerinde, Rumeli Türkçesi'nin özellikleri görülür. Şiirler, söylenişindeki akıcılık ve açıklık ile dikkati çeker.

Zamanla çağdaşı şairleri geride bırakan Hayâlî, Ali Şîr Nevâî ve klasik İran şairleri hakkında hürmetkâr ifadeler kullandı. Kendisini onlarla eşit tuttu. Osmanlı şairleri içinde de Necâtî Bey'in tarzını çok daha ileri düzeye taşıdı. Bu haliyle klasik üslubun lirik temsilcisi oldu.

Hayâlî, çağdaşı pek çok şair tarafından takdirle bahsedildiği gibi Fuzûlî başta olmak üzere Rahmî, Ulvî, Vâhidî gibi şairler üzerinde de etkili olmuştur. Hayâlî sadece dönemindeki şairler üzerinde etkili olmamış daha sonraki şairler üzerinde de bu etkisini sürdürmüştür.

²⁷“Volkan Karagözlü, “Hayâlî Bey, Hayalî, Mehmed Hayâlî Bey, Bekâr Memî”, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6318>” kaynağından faydalanılmıştır.

HİSÂLÎ (ö.1651-52)²⁸

Osmanlı Müellifleri ve Tuhfe-i Nâilî dışındaki kaynaklarda hakkında herhangi bir bilgiye rastlanmayan Hisâlî, Peşte'de yetişen şairlerdendir. Asıl adı Hüseyin olan şairin 16. yy. sonu ile 17. yy. başlarında doğduğu düşünülmektedir. H1061/M1651 yılında vefat etmiştir.

Hisâlî'nin eserleri şunlardır:

Metâli'ü'n-Nezâ'ir: *Metâli'ü'n-Nezâ'ir*, mürettibi belli olan az sayıdaki nazire mecmualarından birisidir ve nazire şiirlerin sadece matla beyitlerini bir araya getirmesi, zemin ve örnek şiiri belirlememesi bakımından diğer nazire mecmualarından ayrılır. *Metâli'ü'n-Nezâ'ir*'in, sahasında hacimli bir eser olması ve mecmuada Osmanlı coğrafyası şairlerinin yanı sıra; Orta Asya sahası Türk edebiyatı şairlerinin matla beyitlerini içermesi eserin değerini artırmaktadır.

Dîvânlar: Hisâlî'nin 10 tane dîvân tertip ettiği bilgisi *Osmanlı Müellifleri*'nde bulunmaktadır. Bu dîvânlardan bugün sadece ikisine ulaşılmıştır.

Letâifü'l-Hayâl: Hisâlî'nin değişik şairlerden Farsça matla beyitleri topladığı eseridir.

Hisâlî'nin gerek dîvânlarındaki şiirlerinden gerekse de iki ciltlik hacimli bir eser olan *Metâli'ü'n-Nezâ'ir*'e aldığı kendi matlalarından hareketle onun Arapça ve Farsça'yı çok iyi bildiğini söyleyebiliriz. Şiirlerinde ustaca kullandığı dil malzemesi özellikle de atasözleri ve deyimler dikkat çekmektedir. Hisâlî, eserine 12. yüzyıldan başlayarak yüzlerce şairin matlalarını almıştır. Bu önemli çalışma ile onun Türk edebiyatının kendi zamanına kadar olan gelişimini ve yetişen şairlerin eserlerini çok iyi bildiği söylenebilir. Özellikle bu esere matlaları alınan şairlerin edebî yönlerinin mukayese edilmesi mümkündür. Hisâlî'nin aruz ölçüsüne olan hâkimiyeti dikkat çekicidir.

²⁸“Abuzer Kalyon ve Bilge Kaya, “Hisâlî, Hüseyin Hisâlî Efendi”, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1067>” kaynağından faydalanılmıştır.

HÜDÂYÎ-İ KADÎM (ö.1584)²⁹

Asıl adı Mustafa Hüdâyî olan şair, muhtemelen Aziz Mahmud Hüdâyî'den ayırmak için Hüdâyî-i Kadîm lakabıyla anılmıştır. Devrinde “Müezzîn Hüdâyî, Muslî Çelebi, Muslî Şâh, Salâ Muslîsî, Sadâ Muslîsî” gibi lakaplarla da tanınmıştır. İstanbul'da doğdu. 16. yüzyılın ilk çeyreğinde doğduğu tahmin edilmektedir.

Kendisinden bahseden kaynaklar, Farsçayı iyi bildiği ve musiki konusunda malumat ve şöhret sahibi olduğu konusunda ittifak etmektedir. Bu bilgilere dayanarak şairin iyi bir eğitim aldığı söylemek mümkündür. Gazel söylemekte mahir bir şair olarak tanınmıştır. Sesi güzel olduğu için Kanuni Sultan Süleyman'ın eşi Hürrem Sultan'ın adını taşıyan Haseki Hürrem Sultan Camisi'nde müezzîn olmuştur. Hüdâyî, H991/M1584'te vefat etmiştir.

Hüdâyî-i Kadîm'in bilinen tek eseri *Divan*'ıdır. Divanının iki nüshası mevcuttur ve divanında 9 kaside, 3 tarih manzumesi, 2 mesnevi, 28 murabba, 3 muhammes, 1 tahmis, 1 müseddes, 237 (5'i Farsça) gazel, 13 kıt'a (2'si Farsça), 20 matla (9'u Farsça) yer almaktadır.

Hüdâyî-i Kadîm, kaynaklarda ahlaklı, rind meşrep, musikişinas ve usta bir şair olarak anlatılır. O, şiirlerinin inceliğinin yanı sıra musiki konusundaki bilgisi ve yeteneğiyle kendisinden övgüyle bahsettirmeyi başarmış bir şairdir.

KADRÎ (d.1572-ö.1596)³⁰

Niksarlı Emir Hasanzâde Suûdi Mehmed Efendi'nin oğludur. İlim tahsilini Sadeddin Efendi'nin yanında tamamladıktan sonra müderrislik yaptı. Silahşörlükte meşhurdu. Bu konuda Nev'î, Edirnekapı'da hendek kenarından attığı ciritin iki kat kapının üstünden geçip çarşı meydanına düştüğünü ve Tozkoparan Menzil'ine ulaştığını rivayet eder. Üç dilde şiirleri ve Tefsir-i Şerif'ten bazı sûrelere yazdığı

²⁹“Hakan Yekbaş, “Hüdâyî-i Kadîm, Mustafa”, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=145>” kaynağından faydalanılmıştır.

³⁰“Kadri Hüsnü Yılmaz, “Kadrî, Suûdîzâde Seyyid Abdülkadir Efendi b. Mîr Hasanzâde Suûdî Mehmed Efendi”, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5899>” kaynağından faydalanılmıştır.

hâşiyeleri vardı. Divan sahibidir. H1004/M1596 yılında vefat eden Kadri, Mimar Sinan türbesi civarında medfundur.

MAKÂLÎ (ö.1589)³¹

16. asır divan şairleri arasında Makâlî mahlasını kullanan iki şairden biridir. Asıl adı Mustafa olan şaire "Kör Makâlî" de denmiştir.

Makâlî Mustafa Bey Aydın vilayetine bağlı Alaşehir kasabasındandır. Fakat Kınalızâde Hasan Çelebi *Tezkiretü's-Şuarâ*'da Güzelhisarlı olduğunu, Gelibolulu Âlî *Kühü'l-Ahbâr*'da ise onun Akşehirli olduğunu kaydeder. *Kühü'l-Ahbâr*'da Makâlî mahlasını kullanan iki şairin Âlî tarafından bir mecliste bir araya getirildiği, birinin okuduğu şiire diğerrinin sahip çıktığı anlatılır. Makâlî Mustafa Bey H997/M1589 yılında vefat etmiştir.

Makâlî Mustafa Bey'in divan sahibi olduğu kaynaklarda belirtilmesine rağmen divanı henüz ele geçmemiştir. Kaynaklarda onun kasideciliğine dikkat çekilmektedir. Kanuni Sultan Süleyman ve Hoca Sadeddin Efendi onun kaside sunduğu kişiler arasındadır.

MÂNÎ (ö.1598-99)³²

Asıl adı Mehmed olan Mânî, daha çok Şeyh Mehmed ve Mehmed Çelebi namı ile tanınmıştır. Kanunî Sultan Süleyman dönemi âlimlerinden ve kadılarından Çolak Ali'nin küçük oğlu ve Mevlânâ Abdurrahman Efendi'nin küçük kardeşidir. Mevcut kaynaklarda doğum yılı ve yeri hakkında bir bilgi yoktur. Birçok kaynağın ortak görüşüne göre H1007/M1598-1599'da vefat etmiştir.

³¹“Fatih Koyuncu, “Makâlî, Mustafa Bey”,
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=189>” kaynağından faydalanılmıştır.

³²“Şener Demirel, “Mânî”,
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=975>” kaynağından faydalanılmıştır.

Kaf-zâde Fâizî ve Kâtip Çelebi, Mânî'nin bir divan sahibi olduğunu belirtmişlerdir. Gerçekte Mânî'nin çeşitli mecmualarda yer alan birkaç kaside ve musammata ile yüz civarında gazelden oluşan bir divançesi bulunmaktadır. Ayrıca *Şehr-engîz-i Bursa* adlı bir eseri daha vardır.

Mânî az sayıda şiiri olmasına rağmen, divan şiiri kültürü ve geleneğine vâkîf bir şairdir. Gazellerinde daha çok Fuzûlî'nin etkisinde kaldığı, Fuzûlî'nin bir-iki gazeline yazdığı tahmislerde açıkça görülmektedir. Mânî'nin dili yapmacıktan ve gösterişten uzak, gayet samimi, akıcı ve sâdedir.

Mânî'nin şiirlerinde çeşitli nedenlerden kaynaklanan şikâyetlerin fazlalığı dikkat çeker. Söz konusu şikâyetler ya kendisine isnat edilen suçlamalardan, ya maddiyattan, ya hayatın çeşitli sıkıntılarından ya da iyi bir makam-mevkiye sahip olamamaktan kaynaklanmaktadır. Şairin içinde bulunduğu durumu memduhlarına dile getirmekten geri durmadığı da bir gerçektir.

Mânî'nin şiirlerinde dikkate değer bir başka özellik de tasvirlerindeki canlılıktır. Mânî'nin özellikle gazellerinde çok rahat bir ifade yeteneğinin olması dikkat çeker. Mânî'nin edebî kişiliğinin dikkate değer bir özelliği de duygu ve düşüncelerini ifade ederken sık sık deyimlere ve atasözlerine yer vermiş olmasıdır.

MESÎHÎ (ö.1562-63)³³

Diyarbakırlı olan şair, Ermeni Mesîhî olarak anıldı. Mesîhî-i Şarkî diye de bilinen şair, gençliğini eğitim ve edebiyatla uğraşarak geçirdi. Genç yaşındayken söylediği şiirlerle şöhret buldu. İstanbul ve Edirne'de tüccarlık yaptı. Ticaret için Venedik'e gitti ve burada kaldı. Venedik'te Farsça ve Türkçe muallimliği yaptı. Özellikle Farsçada ve ta'lik yazmada maharetli idi. H970/M1562-63 yılında vefat etti. Âşık Çelebi Mesîhî'nin Ermenî ve Hristiyan olduğunu, Ali Emîrî Ermeni olduğunu söylerken Kâtip Çelebi Türk olduğunu beyan eder.

³³“ Tuncay Bülbül, “Mesîhî, Mesîhî-i Şarkî”, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6404>” kaynağından faydalanılmıştır.

MİSÂLÎ (ö.1608)³⁴

Asıl adı Hasan'dır ve Edirneli'dir. Önceleri meslek sahibi biriyken ilim ve marifet sahibi bilginlerle bir arada bulunduktan sonra ilim tahsil etmeye yöneldi. Yetenekleri sayesinde kısa zamanda yaşlılarının arasından sıyrıldı. Bir süre muamma yazmayla uğraştı ve bu dalda da maharetiyle ün saldı.

Adına yakışır, güzel ahlaklı, irfan sahibi ve benzeri olmayan bir şairdir. Gençliğinin ilk yıllarında dahi duyulmamış manalar bulmada mahirdir ve akıcı üslûbuyla devrinin şairleri arasında nadir kişilerdendir. Bulduğu yeni hayallerle yazdığı sağlam ve başarılı şiirlerinin herkesçe beğenildiği konusunda biyografik kaynaklar hemfikirdir.

Bursalı Mehmed Tahir, ölüm tarihinin H1017/M1608 olduğunu ve Yenikapı Mevlevihanesi güzergâhında medfun olduğunu söyler.

NÂDİRÎ (d.1572-ö.1626)³⁵

Abdülganîzâde Mehmed Nâdir Efendi. Asıl adı Mehmed'dir. H980/M1572 yılında İstanbul'da doğdu. Kaynaklarda, daha ziyade, babasının ismi ve mahlâsıyla anılan Nâdirî'nin ölüm tarihi kaynakların müştereken zikrettiği Cemâziye'l-âhir H1036/M17.2.1626'dır.

Ganîzâde Nâdirî'nin eserlerini şöyle sıralayabiliriz:

Divan: Eserin başında bulunan ağır ve secili bir dille kaleme alınmış dibaceden anlaşıldığına göre, *Dîvân* bizzat Nâdirî tarafından tertip edilmiştir.

Şehnâme: Osmanlı tarihinin kısa bir bölümü, I. Ahmed'in son zamanlarıyla II. Osman zamanında meydana gelen olaylar anlatılmaktadır.

³⁴“Filiz Kılıç, “Misâlî, Hasan Çelebi”,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1558>” kaynağından faydalanılmıştır

³⁵“İsmail Hakkı Aksoyak, “Nâdirî, Abdülganîzâde Mehmed Nâdir Efendi”,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7146>” kaynağından faydalanılmıştır.

Münşeât: Ağır bir lisan ve san'atlı bir üslûpla kaleme alınmış, çeşitli şahıslara hitâben yazılmış mensûr yazılar mevcuttur.

Kalemiyye Risalesi: Arapça olarak kaleme alınmış kısa bir risâledir.

Tefsîr-i Beyzavî-i Haşiye: Beyzâvî Abdullah b. Ömer (?-1286)'in *Envârü'l Tenzil ve Esrârü't-ta'vîl* adlı tefsirinin müteaddid şerhleri vardır.

Bilgili ve kültürlü bir kimse olan Nâdirî'nin geniş hayalli bir nazım üslûbuna sahip olduğunu söyleyebiliriz. Ancak onun imajları, önce duygulardan ziyâdemüşâhede ve zihne dayalı kompozisyonlar şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Eserlerinde duygudan çok düşünce hâkimdir. Lirik bir şâir olmadığı için de şiirlerinde pek fazla derinlik ve samimiyet göze çarpmamaktadır.

Şiirlerinde maddi aşk yanında ilâhî aşktan, dünya sevgisi yanında âhîret hayatına ait korkulardan birlikte bahseden Nâdirî'yi mutasavvıf şâirler arasında sayamayız. Nâdirî'nin şiirleri şekil ve vezin bakımından da kusursuz sayılabilecek bir mükemmelliktedir. Kasidelerinde çoğunlukla bütün bölümler mevcuttur. Nâdirî'nin ağır sayılabilecek bir dili vardır. Arapça daha ziyade Farsça kelimelerle yüklü bu dil nesirde çok daha ağırdır. Sık rastlanılan ikili üçlü tamlamalar yanında baştan sona tamlamalarla kurulu mısraları da görülmektedir.

NEF'Î (d.1572-ö.1635)³⁶

Asıl adı Ömer olan Nef'î, Erzurum'un Hasankale (Pasinler) ilçesinde doğdu. Bu yüzden kaynaklarda Erzenü'r-rûmî Ömer Efendi diye anılır. Doğum tarihi kesin olarak bilinmese de H980/M1572 yılında doğduğu tahmin edilmektedir.

Üstün bir sanat gücüne sahip olan Nef'î, sıradışı tavır ve davranışları, ölçüsüz söylemleri dolayısıyla sıkıntılı bir hayat sürmüştür; acı tecrübelerle rağmen çizgisini değiştirmemiş, sonunda dilinin kurbanı olmuştur. Nef'î, Ocak 1635'te (Şaban 1044)

³⁶Bahir Selçuk, "Nef'î, Ömer Efendi", <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=911> kaynağından faydalanılmıştır.

Çavuşbaşı Boynueğri Mehmed Çavuş tarafından sarayın odunluğunda kementle boğdurulmuş, cesedi denize atılmıştır.

Sert mizaçlı bir kişiliğe sahip olan Nefî'nin bu hırçın ve kavgacı tavırları sanatına da aynen yansımıştır. Nefî'nin yaşadığı yüzyıl, Türk şiirinin her yönüyle mükemmel bir görünüm kazanmış olduğu bir dönemdir. O kendinden emin bir edayla kasidelerinde bu gerçeği haykırarak, İranlı şairlere meydan okumuştur. Nefî, klâsik Türk edebiyatında kaside üstadı olarak şöhret bulmuştur.

Nefî'nin biri Türkçe, biri Farsça iki divanı vardır. *Türkçe Divan*'ında altmış iki kaside, bir terkîb-bend (sâkînâme), bir mesnevi, dokuz kıta-i kebire, yüz otuz dört gazel, iki kıta, dört nazım, beş rûbai, on altı müfred bulunmaktadır. Ayrıca hicivlerini içeren *Sihâm-ı Kazâ*'sı vardır. Tasavvufî düşüncenin ağırlıkta olduğu *Farsça Divan*'ında yer alan doksan yedi beyitlik Farsça bir kaside olan *Tuhfetü'l-Uşşâk*, bazı kaynaklarda müstakil bir eser olarak gösterilir.

Muhtevaya uygun olarak seçilmiş Arapça ve özellikle Farsça kelimeler ve terkiplerin oluşturduğu musiki ve güçlü dil, onun özgün üslubunu oluşturur. Söz oyunlarına başvurmadan açık bir biçimde düşüncelerini ifade eder. Kasidelerde özellikle methiye ve fahriye bölümlerinde güçlü bir ses ve mübalağaya dayalı ince hayallerle dikkat çeker. Çarpıcı bir etki bırakan bu iki hususu mükemmel bir biçimde sentezleyen şair, “övgü, övünme, yergi”de zirveye oturur. Şiirin muhtevasına uygun olarak seçilen kelime kadrosu, ses ve söz tekrarları; kafiye ve redif gibi ritmik unsurlarla güçlü bir söyleyiş sergiler, mükemmel tasvirler yapar.

Arap şairi Mütenebbi, İran şairlerinden Urfî ve Enverî'den etkilenmiş olan şair; Urfî, Enverî, Bâkî, Fuzûlî, Şâhidî gibi şairlere nazireler yazmıştır. Mevlana için yazdığı manzume, Farsça Divan'ındaki tasavvufî düşünce boyutu, şairin Mevlevî olduğunu düşündürmüştür. Klâsik Türk şiirinin en güçlü seslerinden biri olan Nefî, özgün dil ve üslubu ile kaside sahasında çığır açmış, yaşadığı dönemden itibaren takip edilmiş, üslubu ve sanatı hep takdir edilmiştir.

NEV'Î (d.1533-34-ö.1599)³⁷

Asıl adı Yahyâ'dır. Şiirlerinde Nev'î mahlasını kullanmıştır. H940/M1533-34 yılında Malkara'da doğan Nev'î, 30 Zilkaade 1007/24 Haziran 1599 tarihinde vefat etmiştir.

Nev'î'nin ilim ve fazilet sahibi bir şair olduğu konusunda kaynaklarda fikir birliği vardır. Kaynakların verdiği bilgiye göre Nev'î, rind edalı, derviş-meşreb, tasavvufa, zühd ve takvâya meyilli bir kişidir. Nev'îzâde Atâî, babasının değişik konularda yazılmış manzum ve mensur otuzdan fazla eserinin bulunduğunu kaydederse de Nev'î'nin elimize geçen manzum eserleri şunlardır:

Divan: 6 tanesi ıydiyye olmak üzere 58 kaside, bir tarih, 1 küçük mesnevi, 4 terkîb-bend, 4 terci'-bend, 1 müsemmen, 1 tesdis, 2 tahmis, 1 muhammes, 4 murabba, 559 gazel, 82 mukatta', 11 rubâî ve 17 müfret yer almıştır. 2 kaside, 1 tahmis ve 2 gazel Farsçadır. Divan'ın içinde yer alan, dînî-tasavvufî hikmet ve öğütler içeren *Gül-i Sad-berg* adlı yüz beyitlik kaside de ayrı bir eser özelliği taşımaktadır.

Tercüme-i Hadîs-i Erbaîn: Nev'î'nin 977/1569 yılında, Gelibolu'da Mesih Paşa müderrisi iken, yazdığı kırk hadis tercümesidir.

Hasb-i Hâl: Tasavvufî aşkı konu alan 800 beyit civarında bir mesnevidir.

Bu manzum eserlerden başka, kaynaklarda Nev'î'nin *Gevher-i Râz*, *Leylâ vü Mecnûn*, *Tercüme-i Kıssa-i Mûsâ ve Hızır*, *Münâzara-i Tûtî bâ Zâgadlı* mesnevîlerinden söz edilmekteyse de bu eserler henüz elimize geçmemiştir.

Nev'î'nin elimizde olan mensur eserleri ise *Keşfü'l-hicâb min vecî'l-kitâb*, *Netâyicü'l-fünûn ve mehâsinü'l-mütûn*, *Nevâ-yı uşşâk*, *Faslun fî fazîleti'l-ışk*, *Fezâilü'l-vüzerâ ve hasâilü'l-ümerâ*, *Risâle-i şikâyet-i rûzigâr*, *Sinan Paşa'ya mektup*, *Tercüme-i münşeât-ı Hâce-i Cihân*'dır.

Şiirlerinde aldığı tasavvuf terbiyesinin izleri görülen Nev'î, Arapça, Farça ve Türkçeye hâkim, atasözleri ve deyimler ile aruz veznini şiirlerinde ustalıklarla kullanan

³⁷“Mustafa Nejat Sefercioğlu, “Nev'î,Yahya”, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3071>” kaynağından faydalanılmıştır.

bir şairdir. Nev'î sanat gösterme endişesi taşımayan bir şairdir; ancak bu tespit, Nev'î'nin edebî sanatları ihmal ettiği anlamına gelmez. Şiirlerinde edebî sanatları da başarıyla kullanan şairimiz hem beşerî aşkı hem de ilâhî aşkı başarıyla terennüm eder ancak mutasavvıf bir şair değildir. Özellikle gazellerinde ve musammatlarında sade bir dil ve külfetsiz, akıcı bir söyleyiş göze çarpar. Kasidelerinin nesib bölümleri renkli hayal ve benzetmelerle örülmüştür. Şehzâde Mehmed'in sünnet düğünü için yazdığı "*Suriyye*"si çok meşhurdur. Âdet olmadığı halde Sultan III. Murad'ın Nev'î'yi ayakta karşılaması, şehzadelerine hoca tayin etmesi ve zaman zaman onun derslerine katılmaktan hoşlanması da şairimizin bilginliğinin, saygınlığının ve değerinin bir göstergesi sayılabilir.

Nİ' METÎ (d.1611-ö.1650)³⁸

Asıl adı Ni'metullah olup Bursa'da doğdu. Nakibüleşraf Bursalı Ali Efendi ahfadından Seyfullah-zâde Mehmed Efendi'nin oğludur. Nakîb-zâde sanıyla tanındı. On yedinci atadan Hz. Hüseyin'e bağlıdır. Ni'metî, Bursa Mahkemesi'nde başkâtiplik yaptı ve güzel yazısıyla meşhur oldu. Ölüm tarihi için kaynaklarda H1060/M1650 ve H1070/M1660 yılları verilir. Bursa'da defnolundu. İsmail Belîğ, onun yaşının henüz kırka ulaşmadan vefat ettiğini söylemektedir. Bu durumda Ni'metî'nin yaklaşık olarak H1020/M1611 yılında doğduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Ni'metî'nin *Dîvân*, *Tuhfe-i Ni'metî* ve *Mecmû'a-i Mu'ammeyât* olmak üzere üç müstakil eseri, tezimize konu olan *Mecmû'a-i Kasâ'id* adlı mecmuası ile noktasız harflerle yazılmış ve bir mecmua içerisinde yer alan iki adet *mensur mektubu* bulunmaktadır.

1. *Dîvân*: Bilinen tek nüshası Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'nde 2661 numarada kayıtlıdır. *Dîvân*'da 13 kaside, 1 manzum mektup, 1 şikâyetnâme, 2 terki-i bend, 1 bahr-i taviil, 8 tesdis, 1 müseddes, 2 tahmis, 146 gazel ile 3 tarih yer almaktadır.

³⁸“Mehtap Erdoğan, “Ni'metî”, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugi.com/index.php?sayfa=detay&detay=1452>” kaynağından faydalanılmıştır.

2. *Tuhfe-i Ni‘metî*: Farsça bir lugattir. Ni‘ metî Dîvân’ı üzerine yüksek lisans tezi hazırlamış olan Ahmet Gülen, manzum olarak kaleme alınan eserin Şâhîdî’ye nazire olduğunu ifade etmektedir.

3. *Mecmū‘a-i Mu‘ammeyât*: Ni‘ metî, Dîvân’ında muammalara yer vermiş olmakla birlikte muammalardan oluşan Mecmu‘a-i Mu‘ammeyât adlı bir eser de tertip etmiştir. Bu eserde yirmi altı muamma bulunmaktadır.

4. *Mektuplar*: Ni‘ metî’nin mektupları Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Nu.: 3290’da Mecmū‘a-i ‘Âlî Efendi adıyla kayıtlı bir mecmuanın 63b-70b varakları arasında yer almaktadır. Her iki mektup da Mehmed Ağa isimli bir şahsa yazılmıştır ve mektuplarının dili oldukça ağırdır. Noktasız harflerle mensur olarak kaleme alınan bu mektuplar yer yer manzum parçalar da ihtiva etmekte, içerik bakımından da birbirine çok benzemektedir.

5. *Mecmū‘a-i Kasâ‘id*: Tezimizin konusu olan eserde 16. yüzyıla ve 17. yüzyılın ilk yarısına ait şairlerin şiirlerinden örnekler sunulmaktadır.

Tezkirecilerin de üzerinde ittifak ettikleri nokta Ni‘ metî’nin her şeyden önce ilim adamı oluşudur. Sosyal hayatta önemli bir yere sahip olan Ni‘ metî; ilim adamı, şair, müderris ve başkâtip kimlikleriyle topluma önemli hizmetlerde bulunmuştur. Toplumda sevilen bir kişiliğe sahip olan şair, nüktedanlığıyla tanınır. Mülâyemeti, içerisinde bulunduğu dönemin eksikliklerini eleştirmesine mani olmamış, başta rüşvet olmak üzere birçok konuyu acımasızca tenkit etmiştir. Ni‘ metî bir muamma ustasıdır. İsmail Belîğ onun bu yönünü “Fenn-i mu‘ammâda dahi hayli nâm çıkarmıştır.” sözleriyle dile getirir ve onun noktasız harflerle mensur bir metin ortaya koyacak kadar inşa sahasında maharetli biri olduğunu ifade eder.

RAHMÎ (ö.1567-68)³⁹

Asıl adı Pîr Muhammed/Mehmed olan şair, kaynaklarda Rahmî, Bursalı Rahmî, Rahmî Çelebi olarak anılmaktadır. Rahmî, Bursa’da doğmuş, fakat burada

³⁹“Mustafa Erdoğan, “Rahmî, Bursalı Pîr Mehmed”,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=315>” kaynağından faydalanılmıştır.

fazla kalmamış, küçük yaşlarda İstanbul'a gelmiştir. Doğum tarihi konusunda ise elde doğrudan bir bilgi bulunmamaktadır. Kaynakların çoğunlukla H975 yılı üzerinde ittifak etmelerinden, özellikle de ilgili tarih mısralarından Rahmî'nin H975/M1567-1568'de vefat ettiği anlaşılmaktadır.

XVI. yüzyılın renkli simalarından olan Rahmî'nin mevcut bilgilere göre dört adet manzûm eseri bulunmaktadır. Bunlardan ilki *Divan*'dır. *Divan*'ın şimdilik bilinen tek bir nüshası bulunmaktadır. *Divan*'da; 13 kaside, 3 kıt'a, 1 on beşli musammat, 1 on dördlü musammat, 1 terkîb-bend, 1 müsemmen, 4 müseddes, 7 tesdîs, 2 muhammes, 16 tahmîs, 1 murabba, 232 gazel, 1 rubai, 8 matla, 4 müfret bulunmaktadır.

Diğer bir eseri *Gül-i Sad-Berg*'dir. Bu eser; hem ünlü mesnevî yazarı Nizâmî'nin *Mahzenü'l-Esrâr* isimli mesnevîsine nazire hem de Molla Câmî'nin *Tuhfetü'l-Ahrâr* mesnevîsinin etkisi altında yazılmış dinî, tasavvufî ve ahlakî bir mesnevîdir.

Rahmî'nin üçüncü eseri, İranlı şair Hilâlî'nin aynı isimli eserinden tercüme yoluyla yazdığı bir aşk mesnevîsi olan *Şâh u Gedâ*'dır.

Rahmî'nin dördüncü eseri *Yenişehir Şhregizi*'dir.

Rahmî'nin yaşadığı devirden itibaren bütün kaynakların onun şiiri ve şairliğini övme konusunda adeta yarıştıkları görülmektedir. Rahmî'nin şiirlerinin en başta gelen özelliği hem edâ hem de muhteva olarak âşıkâne olmasıdır. Bu aşkın kimi zaman beşerî, kimi zaman platonik ama daha çok da İlahî olduğunu söylemek mümkündür.

Rahmî'nin şiirlerinin çok önemli özelliklerinden biri de sanatkârâne oluşudur. Her ne kadar doğuştan bir yeteneğe sahip olsa da Rahmî şiirlerini büyük bir titizlikle işlemiştir. Söz sanatlarını da yer yer kullanmakla birlikte, Rahmî'nin umûmiyetle anlam sanatlarını kullandığı görülmektedir.

Şairin yaşadığı XVI. yüzyıldan itibaren tertip edilen birçok şiir mecmuasında Rahmî'nin manzûmelerine rastlanmaktadır ki bu da onun şiirlerinin beğenilip okunduğunu gösteren bir başka delildir.

SELÎSÎ (ö.1650)⁴⁰

Mehmed Selîsî Efendi, Tokatlı Ali Dedezâde müderris Mustafa Efendi'nin oğludur. Bursa'da doğdu. Baldırzâde diye de anılan şair, Recep 1060/Haziran-Temmuz 1650'de Bursa'da vefat etti.

Fıkıh, tarih ve tabakat konularında eserleri bulunan Mehmed Selîsî Efendi'nin *Dîvân*'ı olup olmadığı bilinmemekle birlikte tespit edilen başlıca eserleri şunlardır:

Ravza-ı Evliyâ (Vefâyât-nâme): En önemli eseri, Bursa'da medfun olan şeyh ve şairlerin tercüme-i hâllerini ihtiva eden Vefâyât-nâmesi'dir.

Hâşiye alâ Şerhi'l-Miftâh: Ebû Ya'kub Sekkâkî'nin kaleme aldığı Arap diline ait *Miftâhu'l Ulûm* adlı eserin belagat kısmına Seyyid Şerîf Cürcânî'nin yazdığı şerhin haşiyesidir.

Diğer eserleri; *Fazâ'il-i Haremeyn-i Şerîfeyyn*, *Cevâmiu'l-Meşâyihîn*, *Hâşiyetü'l-Eşbâh*, *Târîh-i Mekke*, *Sukûk*, *Binâ-yı Ka'be'ye Dair Üç Risâle*'dir.

Ayrıca kütüphane kayıtlarında *Mecmû'a-ı Sakk ve Eşrefoğlu Menâkıbı* adlı eserlerine de rastlanmaktadır.

SIRRÎ (ö.1574)⁴¹

Memleketi kaynakların ittifakıyla Trabzon'dur. Asıl adı Mehmed'dir.Eğitiminin ardından bazı kâtipliklerde bulundu.Şehzade Sultan II. Selim'in hizmetkârlarından Celal Bey ile tanışarak onun sohbet meclislerinin müdavimi oldu.Sırrî, Sultan III. Murad şehzade iken de onun hizmetinde bulundu. Sultan III. Murad hüsn-i hattı Mehmed Sırrî Efendi'den meşk etti.Sultan III. Murad

⁴⁰İsmail Hakkı Aksoyak, "Selîsî/Mehmed Baldırzâde Şeyh Mehmed Selîsî Efendi b. Mustafa Efendi b. Tokedî Ali Dede", <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7239> kaynağından faydalanılmıştır.

⁴¹Hüseyin Gönel, "Sırrî, Mehmed Sırrî Efendi", <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1876> kaynağından faydalanılmıştır.

padişah olunca Sırrî'yi divan kâtipliğine getirdi. Fakat Mehmed Sırrî Efendi, Sultan III. Murad'ın tahta çıktığı 1574 yılı içinde vefat etti.

Dönemin ünlü hocalarından Yahya Çelebi'nin hizmetinde bulunması ve ondan ders alması ilmî kişiliğinin oluşmasında etkili olmuştur. Başarılı bir şair olan Sırrî aynı zamanda iyi bir hattattır. Kaynaklar Türkçe yazan Sırrî'nin şiirinin çok beğenildiğini kaydeder. Dili güzel kullanması, hoş ve ferah ifadeler bulması devrinde herkesin ilgisini çekmiştir. Çok yetenekli ve hünerli oluşu beğenilmesinde etkili olurken, hoş sohbet biri olması da onun devlet ricali tarafından kabul görmesine vesile olmuştur.

Bütün tezkirecilerin birleştiği nokta genç yaşta vefat etmesinin daha güzel eserler vermesine engel olduğudur. Şiirlerinin çok güzel ve sözlerinin çok etkili olduğu kabul edilir.

SUN'Î (d.1485-86-ö.1533-34)⁴²

Asıl adı Mehmed'dir. Geliboluludur. Halk arasında Epsem Pire lakabıyla tanındı. Danişmend olacakken bilinmeyen bir sebeple eğitimini tamamlayamadı. Geçimini kâtiplik yaparak sağlayan Sun'î, H941/M1533-34 senesinde öldü. Gelibolulu Âlî'nin, elli yaşında öldüğünün kuvvetle muhtemel olduğunu söylediği hesaba katılırsa 1486 yılı civarında doğmuş olması gerekir.

Divan sahibi şairin Sultan Murad'ın savaşlarını nazmeden bir eserinin bulunduğu da kaydedilmektedir. Ayrıca, 16. yüzyılda yazılan nazire mecmualarında da şiirleri yer almaktadır. Bütün tezkirelerde şairin yüksek vasıflarından bahsedilmektedir. Bu yönüyle Sun'î, hakkında söz eden birçok tezkirenin istisnasız tamamında mübalağalı cümlelerle övülen az sayıda şair arasındadır.

⁴²“Mehmet Fatih Köksal, “Sun'î”, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=390>” kaynağından faydalanılmıştır.

TIFLÎ (ö.1659-60)⁴³

17. yüzyıl Osmanlı şairi ve meddahıdır. Doğum yeri hakkında muhtelif bilgiler olmakla birlikte kuvvetli ihtimalle Trabzon'da doğmuştur. İstanbullu olduğunu belirtenler de vardır. Asıl adı Ahmed olan şairin doğum tarihi bilinmemektedir. Tıflî'den bahseden bütün tezkireler, onun şairliğini övmekle birlikte o, meddah ve nedim olarak şöhret bulmuştur. Ölüm tarihiyle ilgili farklı görüşler olmakla birlikte *Tıflî Divanı*'nın British Museum nüshasında Tıflî'nin ölümü için düşünülen tarihlerin hepsi H1070/M1659-1660 tarihini göstermektedir.

Tıflî, IV. Murad'a intisap ederek onun çevresinde Şehnâme söylemiş ve mizâhî kıssalar telif etmiştir. Kaynaklarda onun hattat olduğu, padişah ve devlet ricaline birçok kitap yazdığı belirtilmektedir.

Tıflî'nin, *Dîvân ve Sâkinâme* adında iki eseri vardır. *Tıflî Dîvânı*'nda bir mesnevî (Sâkinâme), 28 kaside, bir terkîb-bend, bir müseddes, 197 gazel, dört ruba'î, üç kıta, altı müfred, yedi tarih manzumesi vardır. *Sâkinâme* ise, 241 beyit olup bu eserinde Tıflî, Melâmîliğini açıkça bildirerek tarikat silsilesini kaydetmektedir. Bu *Sâkinâme* işlediği konu bakımından ilginçtir.

Kaynaklar, Tıflî'nin şairliği hakkında önemli bilgiler vermektedir. Safâyî, Rızâ, Güftû, Evliya Çelebi eserlerinde onu över. Halil Nihat Boztepe, Nedim Divanı'nın lügatçe kısmında Tıflî'nin, zamanın şairleri arasında yüksek mertebede şiir yazarlardan, şahsına mahsus hissiyatındaki incelik ve edasındaki metanetle mümtaz söz sahibi olduğunu belirtir. Tıflî, Bâkî'nin *Sünbül Kasidesi*'ni ve onun bazı şiirlerini tanzir etmiştir. Nedim, Tıflî'nin bir gazelini tahmis etmiş ve bir gazeline de nazire yazmıştır.

⁴³“Bekir Çınar, “Tıflî, Ahmed Çelebi”, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=295>” kaynağından faydalanılmıştır.

ULVÎ (ö.1585)⁴⁴

Asıl adı Mehmed'dir, Terzi-zâde lakabıyla tanınır. Doğum tarihi bilinmemektedir. İstanbulludur ve danışmend zümresindedir. H993/M1585'te İstanbul'da ölmüştür.

Ulvî'nin en önemli eseri *Dîvân*'ıdır. Eksik ve düzensiz olmakla birlikte bugün yurt içi ve yurt dışı kütüphanelerinde divanın nüshaları bulunmaktadır. Ayrıca pek çok mecmuada şiirlerine rastlanır. Şairin ayrıca H964/M1556'te kaleme aldığı bir *Manisa Şehrengizi* bulunmaktadır.

Terzi-zâde Ulvî, döneminin renkli söyleyişe sahip kabiliyetli şairlerindedir. Şiirleri akıcı bir edaya ve dokunaklı bir manaya sahiptir. İham ve tevriye sanatlarıyla söyleyişine güç kazandırmıştır. Bâkî ile olan etkileşimleri ise birbirlerine yazdıkları nazirelerden anlaşılmaktadır. Özellikle gazel ve kasidelerinde başarılı olan şairin gazelleri orijinal hayal ve mazmunlarla dolu, kasideleri ise farklı ve kendine özgüdür. Bazı kasidelerinde kendi icat ettiği bir söyleyiş tarzı yakalamıştır.

VEYSÎ (d.1561-ö.1628)⁴⁵

H969/M1561 yılındaAlaşehir'de doğan Veysi'nin asıl adı Üveys olup kaynaklarda Üveys Çelebi ve Üveys b. Mehmed diye geçer. Alaşehirli şair Makâlî Mustafa Bey'in kız kardeşinin oğludur. Üsküp'te 14 Zilhicce 1037/15 Ağustos 1628 tarihinde altmış sekiz yaşında vefat etti.

Eserleri:

1. *Dürretü't-tâc fî-sîreti sâhibi'l-mî'râc*: Yazarın en ünlü eseri olup daha çok *Siyer-i Veysi* adıyla bilinmektedir.

2. *Hâb-nâme: Rüyâ-nâme* ya da *Vâkı'a-nâme* adlarıyla da bilinen bir eserdir.

⁴⁴“Esmâ Şahin, “Ulvî, Terzi-zâde Mehmed Ulvî Çelebi”, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3891>” kaynağından faydalanılmıştır.

⁴⁵“Süleyman Çaldak, “Veysi, Üveys Çelebi, Üveys b. Mehmed”, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2843>” kaynağından faydalanılmıştır.

3. *Münşe'ât*: Veysî'nin çeşitli vesilelerle dostlarına ve devlet büyüklerine, onların da kendisine yazdığı mektupları içeren bir eserdir.

4. *Fütûh-ı Mısır*: Mısır'da kadı iken yazdığı ve Amr b. Âs'ın Mısır fethini anlatmaktadır.

5. *Meraca'l-bahreyn fi-ecvibe 'alâ-i'tirâzâti'l-Cevherî: Kâmûsu'l-muhît* yazarı Firûzâbâdî'nin, *es-Sıhâh fi'l-lugâ'nın* müellifi Ebû Nasr İsmâil b. Hammâd el-Cevherî'ye getirdiği eleştirilere verilen cevaplardan ibarettir.

6. *Düstûru'l-amel fi-mübâhâti'l-ibâdât*: Dinî konuları ihtiva eder.

7. *Gurretü'l-'asr fi-tefsîri sûreti'l-'asr*: Asr suresinin tefsirinden ibarettir.

8. *Hedîyyetü'l-muhlisîn ve tezkiretül-muhbitîn*: Bazı kaynaklar, akaid ve ahlâka dair bu eserin Veysî'ye ait olduğunu bildirmektedir.

9. *Dîvân*: Veysî'nin dîvân'ında, iki na't, yirmi altı kaside, iki terki-i bend, bir terci-i bend, bir tesdis, beş tahmis, altmış altı gazel, yirmi beş beyit, yedi kıta bulunmaktadır.

10. *Hicviyye*: Mesnevi nazım şekliyle yazılmış otuz iki beyitlik Farsça bir manzumedir.

Veysî, şiiirlerinden çok mensur eserleriyle bilinmektedir. Belagat kitaplarında "üslûb-ı müzeyyen" diye tanımlanan sanatlı nesrin en güzel örneklerini ortaya koyan Veysî, aynı zamanda, duygu ve düşünceyi estetik bir dil ile ortaya koymadaki başarısıyla bu sahanın en büyük ustası kabul edilen Nergisî'ye de model olmuştur.

Veysî, daha çok bir münşî ve nâsir olarak tanınmıştır; ancak o, aynı zamanda bütün şuara tezkirelerinde kendisine yer bulabilecek dirayette bir şairdir. Klasik edebiyatın geleneksel imkân ve teknikleri çerçevesinde, genellikle aşk ve güzellik temalarını işleyen şair, edebi sanatları kullanmadaki becerisi ve söz varlığındaki seçiciliği ile akıcı bir dil geliştirebilmiştir.

ZÎNETÎ (ö.1556)⁴⁶

Ahdî'nin *Gülşen-i Şuarası*'nda Zînetî mahlaslı iki şair bulunmaktadır. Ahdî'nin kaydettiğine göre şairlerin her ikisi de Serezli olup danışmentlik görevinde bulundular. Zînetîlerden ilki, dipnotta Zeynî, "danışmend taifesindendir", "taze-heves" ve "nev-res" birisidir. İkinci Zînetî ise pek çok hünere sahip daha olgun bir şairdir. *Tuhfe-i Nailî* Ahdî'ye bağlı kalarak Zînetîleri iki ayrı madde olarak sayar. Zînetî, Danişment iken H963/M1556 yılında 30 yaşlarındayken vefat etti.

Zînetî, dönemin şeyhülislamı Ebussuud Efendi'nin de ilgisini çekti ve onun yardımlarıyla geçindi. Kaynakların tamamı, yaşasaydı büyük şair olacağı kanaatindedir.

Âşık Çelebi, dönemin önemli şairlerine kasideler yazdığını belirtir. Gelibolulu Mustafa Âlî de şairin kasideciliğini vurgular. Zînetî'nin kasidelerindeki "inceliği" Figânî'den üstün olarak belirtir. Gelibolulu Mustafa Âlî, şairin 5-6 kasidesini gördüğünü, hepsini beğendiğini belirterek "serv-redif" kasidesinden bir beyit örnek verir.

⁴⁶“ İsmail Hakkı Aksoyak, “Zînetî, Zeynî”, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5107>” kaynağından faydalanılmıştır.

2. SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ ES' AD EFENDİ
BÖLÜMÜ 3424 NUMARALI ŞİİR MECMUASI
(91^b – 126^a VARAK)
(TRANSKRİPSİYONLU METİN)

91^b Kāsīde-i ‘Azmi-zāde Efendi

(Fā‘ ilātünFā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün)

- 1 Hābbezā kāşāne-i cān-baḥş ü kāḥ-ı dilsitān
Hem-ser olmaz ferşine bām-ı serāy-ı āsumān
- 2 Nesr-i tāirle dem-ā-dem kebg-i şaḥnı hemcenāḥ
Zühre-i çarḥ ile dāim bām-ı murğı hem-zebān
- 3 Şuffe-i şāf-ı şafā-baḥşı virür ḥāl ehline
Rāḥat-ı rūḥ u qarār-ı ḥātır u ārām-ı cān
- 4 Āhen-i revzenleri vefḫ-i murabba‘ şeklidür
Olsa ol ḥāne n’ola anuñla maḫbül-i cihān
- 5 Kaşr-ı çarḥa çıḫmağa meyl itmez ednā zerresi
Ger şua‘ -ı mihr-i ‘ālem ḫursa zerrin nerdübān
- 6 Güştigir-i ğam olur dāim nesiminden zebūn
Gerçi kim bīmār olanda az olur tāb u tüvān
- 7 Kāse-i māhı dem-ā-dem āb-ı zerle pür kıılır
Şemsesinüñ resmini almağa şāh-ı ḥāverān
- 8 Her ruḥāmı sīne-i sīmīn-i dilberden laṭif
Mā-i cārī ḫalb-ı erbāb-ı maḥabbetten nişān
- 9 Bir dem içre sebze-i bāğ-ı felek olurdı ḫuşk
Āb-ı şādurvānı ger şu sepmeseydi her zamān
- 10 Güyiyā zenciredür kim yazdılar sīm-āb-ile
Saḫf-ı zer-kārında ‘aks-i āb olur şanmañ ‘ayān

- 11 Şemse-i sakfı kaçan kim āba şaldı sāyesin
Burc-ı ābīde qarār itmiş güneş şandım hemān
- 12 Hāḡ budur olmaz cihānda öyle şems-i bī-zevāl
Gerçi aña her zamānda semt-i re's olur mekān
- 13 Tūrri-i zerrīni ol reşk-i riyāz-ı cennetüñ
Oldı gūyā turre-i pür-nūr-ı havrā-yı cinān
- 14 Naḡşınuñ her bergi haḡḡā reng-i gūnā-gūn-ile
Oldı gülzār-ı şafāya berg-i mīr-i 'āşıḡān
- 15 Āsumān dirsem n'ola anda qarar iden müdām
Bir hümā-yı evc-i 'izzetdür sa'ādet-āşiyān
- 16 Çihre-i cūd u ruḡ-ı ihsān u dīdār-ı kerem
Seng-i rāhından olur meşhūd çeşm-i ins ü cān
- 17 Muttaşıl ḡātır yazar destinde kilik-i zer-nigār
Ka'be-i maḡşūda gūyā oldı zerrīn nāvđān
- 18 Luḡfuna olmaz mu'ādil luḡf-ı ebr-i nev-bahār
Beñzemez ḡahrına hergiz şavlet-i bād-ı ḡazān
- 19 Şāhib-i seyf ü ḡalemdür kevkeb-i baḡtı n'ola
Geh 'Uḡārid ḡāh Mirriḡ ile eylerse kıran
- 20 Buldı lūlū-i kelām u gevher-i zātıyla fer
Gerden ü gūş-ı 'arūs-ı devlet-i 'Oşmāniyān
- 21 Kuḡl-ı ḡāk-i rāhını bād irgürür nergislere
Ġonce-i zanbaḡ olur aña gümüşden sürme-dān

- 22 Pertev-i re`y-i müniri düşse bir bāğ üstüne
Delvi burc-ı māh olur dūlāb-ı ābuñ bī-gümān
- 23 Gülşen-i kadrine irmez dest-i cevri-rūzigār
Kevkeb-i bahtı olur bām-ı felekde dīde-bān
- 24 Geşt ider görse `adū-yı devletin gülzārda
Tīg-i hūn-ālūd ola her şāh-ı naḥl-i ergovān
- 25 Kāse-i çarḥı tutarlar üstüne kuḥl itmege
`Ālem-i bālāya çıksa şem`-i bezminden duḥān
- 26 `Arz ider evvel metā` in ḥāce-i iḥsānına
Her kaçan kim gelse iklīm-i hünerden kārbān
- 27 Eylemiş ben bendesin bir gevher-i kām-ı hüner
Eyleyen zāt-ı şerīfin gevher-i iḥsāna kām
- 28 Gerçi bir ḥāk-i ḥākīrüm āb-ı güftārum velī
Şaytī iḥsānı gibi her cānibe olur revān
- 29 Lücce-i deryā-yı faẓl u ma`rifet gavvāşiyum
Dürr-i elfāzumla pürdür dāmen-i āḥir zamān
- 30 Derd-i bī-dermān-ı ğam ğāyet zebūn itdi beni
Kimse gūş itmez nedeñlü eylesem āh u fiġān
- 31 Perde-i çeşmüm gibi heft āsumān pür-hūn olur
Her kaçan kim cūş ide deryā-yı eşk-i hūn-feşān
- 32 Hūnk-i gerdūnı iderdüm ğarka-i deryā-yı hūn
Eylesem gül-gūn-ı eşk-i çeşme irḥā-yı `inān

- 33 Merhem-i lütfun dirîğ itmez bilür ey Hâletî
Zaḥm-ı cevruñ cānuma kār itdügin ol kârdân
- 34 Hâne-i dehre ziyâ virdükce cām-ı âfıtâb
Ziver-i kaçır-ı sipihr oldukça tāk-ı kehkeşân
- 35 Bār-gâh-ı kâdrinüñ saqfını merfu^ç eyleyüp
Bâbını meftüh ide dâyim Hudâ-yı müste^çân

92ª Kıasîde-i Âlî Çelebi Der Hakk-ı Nef'î Efendî

(Mefâ^ç ilün Fe^ç ilâtün Mefâ^ç ilün Fe^ç ilün)

- 1 Benem o mihr-i cihân-tâb-ı lâ-mekân-ı süḥan
Ki enîm sâye-i feyzimdir âşumân-ı süḥan
- 2 Benem o gevher-i aḥter nijâd-ı endîşe
Ki şü^ç le-zâr ola anuñla ḥânedân-ı süḥan
- 3 Mişâl-i 'âlem-i nûr oldı âfıtâb-sitân
Fürûğ-ı mihr-i zamîrimle hep cihân-ı süḥan
- 4 Nesîm-i feyz-i dem-i şubḥ-gâh-ı tab^ç imdan
Olur güşâde gül-i tâze gülsitân-ı süḥan
- 5 Bulur ifâza-i kilkimle sebze-i ḥattım
Ṭarâvet-i çemen-i bâğ-ı câvidân-ı süḥan
- 6 O deñlü oldı girih pîç-i rişte-i fikrim
Kim anı hallidemez nâḥun-ı benân-ı süḥan
- 7 O deñlü buldı güşâyiş cebîn-i endîšem
Ki reşk ider aña rûy-ı gül-i cinân-ı süḥan

- 8 Olur mı şimdi benim gibi bir bu 'ālemde
Girih-güşā-yı ma' ānī vü nükte-dān-ı sūhan
- 9 Nühüfte gūşe-i tab'ında genc-i lāreybī
Şüküfte gülşen-i fikrinde ergovān-ı sūhan
- 10 Hem ola kılzüm-i fikri sitāre-pāş-ı hayāl
Hem ola hāmesi ebr-i güher-feşān-ı sūhan
- 11 Benem o levh-i zer-endūd-ı āfitāb-ı dile
Debīr-i nādire-perdāz-ı dāstān-ı sūhan
- 12 Ki nevk-i hāme-i āteş-nigār-ı fikrimdür
Çerāğ-ı encümen-efrüz-ı düdmān-ı sūhan
- 13 Şu' ā-ı mihr-i hayāl āsumān-ı endişem
Kemend-i cāzibe-i şūh-ı dilsitān-ı sūhan
- 14 Küşende ğamze-i bī-mihr-i şāhid-i tab'ım
Sinān-ı ma' reke-ārā-yı heftihān-ı sūhan
- 15 Ne ğamze şāhid-i hātır-firīb-i endişe
Ne ğamze dilber-i āfet-resān-ı cān-ı sūhan
- 16 Ne ğamze nāvek-i dil-düz-ı Rüstem-i ma' nā
Ne ğamze tiğ-i cihāngīr-i kahraman-ı sūhan
- 17 O kahramān-ı sūhan kim yazılmış elkābı
Sipeh-şikāf-ı hayāl ü cihān-sitān-ı sūhan
- 18 O şeb-çerāğ-ı belāgat ki olsa lāyıkdur
Nişār-ı bezm-gehī genc-i şāygān-ı sūhan

- 19 Sütüde pâdişeh-i kâmrân-ı ma' nâ kim
İder cenâbına hep secde kâmrân-ı sühan
- 20 Cenâb-ı Nef'î-i mû' ciz-beyân ki olmuş ezel
Dili peyâm-ber-i âhirü'z-zamân-ı sühan
- 21 Nigâr-ı dil-keş-i kıudsî perend-i eş'ârı
Gül-i şükufte-i hürşid-i âsumân-ı sühan
- 22 Yegâne gevher-i 'âlem-fürûz-ı güftârı
Bahâ-yı mâ-şâşal-ı bahr-i bî-kerân-ı sühan
- 23 Nihân-güşâ-yı zamîrâ nühüfte fehm-i dilâ
Eyâ yegâne Hudâvend-i gayb-dân-ı sühan
- 24 Ben ol belîğ-i cihânım ki şimdi hep dirler
Sühan-verân-ı zamân ü hüner-verân-ı sühan
- 25 Nesîc-i kilime dîbâ-yı kâr-gâh-ı hayâl
Metâ' -ı şî' rime ârâyış-i dükân-ı sühan
- 26 Sözüüm o bâğ-ı şafâdur şikâf-ı kilik-i hîred
O bâğ-ı ma' niye bir çeşme-i revân-ı sühan
- 27 Zihî hadîka-i ma' nâ ki haţţ-ı müşgîni
Demîde sünbül-i hoş-büy-ı büstân-ı sühan
- 28 Ne fehm ider bir iki hûd-pesend-i bî-ma' nâ
Ki her biri geçinür şimdi bir fülân-ı sühan
- 29 Muķârrin olmadı gerçi kabûl-i nâdâna
Degül o mertebe ammâ 'ulüvv-i şân-ı sühan

- 30 Ki anlaruñ Һased ālūde yāve daһlinden
Ҳatā-peзīr ola Һaṣā bu dilsitān-1 sūҺan
- 31 Ne gūne medҺ ide bilmem bu nazm-1 Һarrāyı
Zebān-1 nāṭıka-i āteṣin beyān-1 sūҺan
- 32 Ki nazm olunsa eger fi'l-meṣel dūr-i medҺuñ
Kifāyet eylemeye aña rismān-1 sūҺan
- 33 Zamāne ideli hem āfitāb-1 endişem
Perend-i ma' niye tamgā-yı zer-nişān-1 sūҺan
- 34 Bu kārgāh-1 mülemma' -perend-i ma' nāda
Toқınmadı daҺı bir böyle perniyān-1 sūҺan
- 35 Du' āya başla yeter bu temeddüҺ ey Ālī
Kim oldu cümle tehī baҺr-1 fikr ü kān-1 sūҺan
- 36 Hemīşe tā kim ola ' ālem-i taҺayyülde
Zebān-1 Һāme-i endişe tercemān-1 sūҺan
- 37 Vücūd-1 pākini ' ālemde eyleye bāri
Sütüde-i dil-i endişe vü zebān-1 sūҺan

Müfred

(Fā' ilātünFā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün)

MiҺnet-i derd ü Һam-1 ' aṣkuñla oldum Һaste Һāl
RaҺm idüpbimārıña bir kerre Һālīm ṣormaduñ

92^b Kāsīde-i Hīşālī Der Vaşf-ı Şadr-ı A' zam

(Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün)

- 1 Sepīde dem ki şeh-i hāver-i sipihr-i evreng
Cünūd-ı şām ile kıldı neberde çün āheng
- 2 Eline kavş-ı kuzahdan kemān alup Mirrih
Yağardı her yaña yağmur gibi semāda hadeng
- 3 O gün ki tevsen-i çarha süvār olup behrām
Hilālden urmuş idi aña sīm pālā heng
- 4 Keserdi cāndan ümīdin kime içürse hemān
Meger ki tīgine virmişdi şu yerine şereng
- 5 Burūc-ı kal' a-ı gerdūnda çok kırān oldı
' Aceb yüz aklığı itdi o gece şeb āheng
- 6 Taraf taraf yıkılur gördiler ki dirlik yok
' Adem diyārına kıldırdı pāy-ı ' asker-i jeng
- 7 Hīşār-ı Şāmı alup dest-i gürz-i girān⁴⁷
Geçüp serir-i sa' ādetde eyledi evreng
- 8 Açıldı t̄ālī' -i ' ālem nuḥūset-i şebden
Pür oldı nūr-ı şafādan bu çarḥ-ı mīnāreng
- 9 Güneş degül meger ol zāt-ı a' zamü'ş-şānuñ
Ziyā-ı ' adli durur itdi dehri hurrem ü şeng
- 10 Sipihr-i luḫf u kerem a' nī ḫāzret-i paşa
Ki oldı bu yedi kūy-ı kıbāba heft ü reng

⁴⁷ Mısrada bir hece eksiktir.

- 11 Ne şems-i burc-ı şerefdir toğunsa her ne yere
İder türābı zer-i lā' l ü gevher olur seng
- 12 Ayağı toprağı kuhl-ı ekābir ü a' yān
Eşigi taşu mihekk-i ahāli-i ferheng
- 13 Öñine tırmaya Qāf olsa fi'l-meşel düşmen
Ne demki 'azm ide cenge olup süvār-ı peleng
- 14 Sen ol müdebbir ü 'ākıl vezir ü dānāsın
Yanuñda bende vü Kelyūhdur şeh-i Hüşeng
- 15 Semend-i devlete şah-āne dem-süvār olsañ
Selāmuñ almağa eyler sipihr qaddini çeng
- 16 Tutarlar ise rikābuñ revā enüş ü İrec
Yanuñca lāyık olursa Qubād u Cem ser-heng
- 17 Göreydi heybetüñi kendüden giderdi hemān
Niçe er ile muqābil olan bedi' ü peşeng
- 18 Semend-i bād-ı hırāmuñ çü berq-i āteş-bār
Elüñde tiğ-i revānuñ bir ejdehā-yı gareng
- 19 Cihānda bāb-ı seḫā bağlanup qalurdı daḫi
Benān-ı luḫfuñ eger olmasaydı aña medeng
- 20 Birisi birine reng itmedi zamānuñda
Meger ki cām-ı muşaffāya bāde-i gül-reng
- 21 Bu naqş-ı turfa-ḫayālim göreydi 'ālemde
Eline bir daḫi almazdı ḫāmesin Erjeng

- 22 Menem o şâ' ir-i sihr-âferîn ki eylemişem
Bu nazm ile şu' arâ-yı zamâneyi dil-teng
- 23 Binâ-yı ma' deletüñ urmasaydı aña sütün
Olurdu yire berâber bu çarḥ-ı heft-evreng
- 24 Hîşâlî tab' ı ile hem-cenâḥ olmayalar
Ne deñlü yüksek uçarsa hevâda hayl-i küleng
- 25 Ṭabî' atimle berâber geçer mi tab' ' adüvv
Semend-i berḳ-ḥırâm ile bir midür ḥor-leng
- 26 Bu şüret ile görünmezdi midḥatüñ rûyı
Eger ki âyine-i dilde olmayaydı jeng
- 27 Zebân-ı her-süḥan-âver ḳatuñda beste dilâ
' Uḳûl-i ehl-i ḥıred midḥatüñde ' âciz ü deng
- 28 Yeter bu deñlü yürü kesret ile virme şudâ'
Du' â-yı devlete şimdengerü gel it âheng
- 29 ' Asâkir-i şeb ola nitekim ḳırân üzre
Muzaffer ola ne dem kim şeh-i sipihr-evreng
- 30 Hemîşe münhezim olup ' adü-yı bed-ḥâhuñ
Murâduñ üstüne dönsün bu çarḥ-ı mînâ-reng

92^b Ḳasîde-i Veysî Efendi

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Benem ol bî-kes ü dil-ḥaste ḡarîb ü dil-teng
Mest-i peymâne-i ḡam cür' a-keş-i câm-ı şereng

- 2 Benem ol silsile-cünbân-ı beyâbân-ı cünûn
Geçmişem dâ'ire-i 'aqlı hezârân ferseng
- 3 Def'-i ğam kıлмаğa gül-geşt-i gülistân itsem
Gözüme ğoncesi peykân görünür servi ğadeng
- 4 Atarım nâvek-i âhı felek-i bed-mihre
İderim bağtım ile her gece bir 'âlî ceng
- 5 Gâh bir şevk irişür kim şığamam eflâke
Gâh derd ü ğam ile çarğ olur başıma teng
- 6 Şâğa-i ravza-i ğâıırda safâ âb-ı şitâb
'Arşa-ı sîne de endüh-ı belâ küh-ı dü-reng
- 7 Düşmenüñ seng-i cefâsından irem recm-i siyâh
İtdi küh-sâr-ı hünerde beni hem-renk-i peleng
- 8 Nice şad-pâre ciger olmasun erbâb-ı hüner
Nice pâ-mâl-i cefâ olmasun ehl-i ferheng
- 9 Gökde tûbâ ile hem-ser geçinür her ğas ü ğâr
Eblağ-i çarğıle hem-ğüş geçer her ğar-leng
- 10 Na'ra-i şüfi-i sâlûs virir câna hırâş
Nâleme bezm-i belâda benim olur âheng
- 11 Ğulğul-i câm-ı şafâ zemzeme-i nüş-â-nüş
Nağme-i 'üd ü süreyyâ-yı ney ü nâle-i çeng
- 12 Beni nâ-sâzi-i devr-i felek eylerdi helâk
Olmasa sâķi-yi ğoş-lehce ile mutrib-i şeng

- 13 Sākī-i ŧenge daħi minnetim olmazdı benim
İltifāt itse baña ol meh-i ħurŧid evreng
- 14 Bīŧe-i himmetinũ ŧir-i peleng-efgenine
Çenber-i küngüre-i çarħ olımaz pālā-heng
- 15 Kimse bilmezdi dilin ħufl-ı tılısm-ı keremũ
Dest-i gencine-güŧası aña olmasa medeng
- 16 Vaŧfını itmede ol zāt-ı ‘azimũ’ŧ-ŧānuũ
ŧab’-ı pākim ŧıķılırsa ne a‘ ceb ħāfiye teng
- 17 İriŧüp ħātımeye nazm-ı belāgat encām
Eyle ey Veysī-i dil-ħaste du‘ āya āheng
- 18 Nitekim āh-ı ciger-süz-ı dil-i suħtegān
Ola jeng-āver-i rü-yı felek āyine-i jeng
- 19 Gitmesün ŧāhid-i maķŧüd nazar-gāhuũdan
Gelmesün āyine-i devlet ü iķbālũne jeng

93^a Ķaŧide-i Āzerī Çelebi

(Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün)

- 1 Bārekallah ey serir-efrüz-ı dehr-i bī-direng
Hüsrev ü Dārā ŧalābet Erdŧir-i ŧir-çeng
- 2 Lev-ħaŧallah ey çemen-pirā-yı bāğ-ı salţanat
Naħl-i peyvend-i gerdün-ı dü-reng⁴⁸
- 3 Vāriŧ-i iķlīm-i Cem Keyħusrev-i mülk-i ‘acem
Mesned-i dāruğgan-ı Rüm u Tātār u Fireng

⁴⁸Okunamadı

- 4 Şeh Selim ol kim olupdur tā ezel cevlan-gehi
Tāk-ı çarh-ı lāceverd endūde-i sīm-āb reng
- 5 Cūş iderse ‘ asker āyīn-i neberdūñ baħr-veş
Görinür çeşm-i ‘ adūya nīzeler yer yer neheng
- 6 Bende-i fermān-pezirūñ olmağa lāyık degül
Husrev ü Hüşeng ü Efrīdūn u Cemşīd ü Peşeng
- 7 Hāne-i fetħi ne var açsa kilid-i himmetūñ
Aña çün kim nīze-i miğfer-şikāfuñdur medeng
- 8 Düşmenūñ murğ-ı revānın almağa rüz-ı neberd
Oldı şīr-i cān-sitānuñ mürğek-i ‘ uqķāb-çeng
- 9 Rütbe-i cāh u celālūñ vezn olınsa fi’l-meşel
Gelmeye bār-ı girān-ı qadrūñe küh-sār deng
- 10 Düşmene i’ lām ider mülk-i ‘ adem peygāmını
Hañcer ü gürz ü sinān ü tīr ü şemşīr ü hadeng
- 11 Bir zamān virmez felek kim saña hālīm ağlayam
Eyledi ben haste-hāli derd ü miħnet lāl ü deng
- 12 Kāmet-i ham-geştem oldı bār-ı miħnetle dūtā
Tıtsa nālem rüy-ı āfākı n’ola mānend-i çeng
- 13 Bir yaña derd ü maħabbet bir yaña cevr-i felek
Bir yaña ta’ n-ı ‘ adū bir yaña qayd-ı nām ü neng
- 14 Bīşe-i ‘ aşķ içre olmuşdur tenimde cā-be-cā
Mühre-i dāğ-ı belāmānende-i naķş-ı peleng

- 15 Āzerī ğam çekme cevri eylerse çarḥ-ı vājgūn
Böyledür aḥvāl-i ‘ālem ğāh şulḥ ü ğāh ceng
- 16 Hüsrevā olmaz bedel nazm-ı ‘adüvv eş‘ārıma
Bir midür kıymetde la‘l-i nābile miqdār-ı seng
- 17 Halk añlarlardı fi‘l-cümle şafāsın şi‘rimüñ
Gerd-i ğamdan olmasa āyīne-i ḳalbimde jeng
- 18 Pehlevān-ı ‘arşa-i nazmım semend-i tab‘ ile
Mū-yı jülīdem olupdur başıma per-i küleng
- 19 Gerçi ḳaşd itdüm tamāmet yazmağa evşāfuñı
Ḳāfıyem bu şi‘r-i rengīnimde ammā oldı teng
- 20 Muḫrib-i gül-çihreler bezmüñde olsun nağme-senc
Ol dem-i ‘ıyş u şafāda tā kıyāmet şūḥ u şeng
- 21 Sāḳī-i devrān saña şunsun zülāl-i zevḳ ü şevḳ
Bezm-i ğamda düşmenüñ nüş eylesün cām-ı şereng

93^b Ḳaşıde-i Nef‘i Efendi Der Medḥ-i Merḥūm ‘Ali Paşa ‘Aleyhi’r-rahmetü ve’r-riḳvān

(Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün)

- 1 Bārekallah zihī āşaf-ı şāḥib-ferheng
Kim olur kevkebe-i şevketine ‘ālem teng
- 2 Niçe āşaf selefın görmemiş ebnā-yı zamān
Gerd-i ḳuṭb-ı felegi devr ideli heft-evreng

- 3 Niçe āşaf o cihān-dāver-i dīn-perver kim
İdemez fitne zamānında fesāda āheng
- 4 Rast-girdār-ı kader-kevkebe kim havfindan
Başını hırkaya çekdi felek-i pür-nīreng
- 5 Hem yegāne hālef-i düde-i ‘aql-ı evvel
Hem kirāmı güher-i nüh-şadef-i āyine-reng
- 6 ‘Ālem-i cūd ü cihān-ı ‘azamet kim olmuş
Dili deryā-yı kerem tīği miyānında neheng
- 7 Şaff-şikāf-ı sipeh-endāz kim olsa yaraşur
Kehkeşān Edhem-i çāpük-revine sīmīn teng
- 8 Sipeh-endāz-ı şaf-ārā ki revādur olsa
Āfitāb eşheb-i çālākine zer-pālāheng
- 9 Merd-i meydān-ı hüner merdüm-i pākīze-güher
Müdde‘ ā-bağş-ı zafer şaf-şiken-i ‘arşa-i ceng
- 10 Şafder-i şadr-nişīn āşaf-ı ‘ālī-meşreb
Meclis-efrüz-ı Cem ü ma‘reke-perdāz-ı Peşeng
- 11 Kışver-ārā-yı kerem-pişe ‘Ali Paşa kim
Reşk ider hāme-i şemşirine tēc-ı evreng
- 12 Şadr-ı a‘zam o cihān-bān-ı ‘azīmü’ş-şān kim
Zīr-i seng-i deridür gevher-i tēc-ı hüşeng
- 13 Kār-fermā-yı ‘adālet ki olursa lāyık
Çahramān aña silahdār u Nerīmān serheng

- 14 Mihr şanmañ görinen kesb-i ‘ulüvv itmege çarh
Urdı dāmān-ı serā-perde-i iclāline çeng
- 15 Kilk-i Mısrī-kaşabı māşıta-i kişver-i Rūm
Tīg-i Hindī-nesebi memleket-āşüb-ı fireng
- 16 Virse ger māşıta-i ‘adli cihāne revnağ
Şir-i bālīn-i münakkaş ola āhūya peleng
- 17 Balsa ger terbiyet-i ma‘deletin āteş ü āb
Bir olur tab‘-ı semenderle mizāc-ı harçeng
- 18 Feyz-bağş olsa cemādāta ger isti‘dādı
Tartılır cevher-i māhiyyet-i insanla seng
- 19 Feyz-i ihsānını yād eylese bir şā‘ir olur
Hāmesi kufl-ı der-i genc-i ma‘āniye medeng
- 20 Yūsuf-ı hulkıdur ol şāhid-i ma‘nī kim olur
Dil-i ‘aql āfet-i ‘aşq ile serāsīme vü deng
- 21 Hüsrev-i re’ydür ol şafder-i yektā ki urur
Heft-seyyāre rikābında peyk gibi şeleng
- 22 Kendi hürşid-i cihān-tāb u felekdür gūyā
Zir-rānında o reh-vār-ı sebük-pūye küreng
- 23 O cihān-gerd-i sebük-pāy kim itdikce şitāb
Bırağur sāyesini yolda hezārān ferseng
- 24 Kūh-ı ser-menzile evvel irişür şarşardan
Olsa ger sür‘at-ı seyri sebağ-āmūz-ı direng

- 25 Yine anuñla berāber olamaz sür‘ atde
Olsa şebāl-i melāikden eger perr-i ħadeng
- 26 Ĥarekātı o ħadar mu‘ tedil ü nāzik kim
Eblaħ-ı ħarħ aña nisbet görünür kec-rev ü leng
- 27 İtse ol peyker-i mevzūn ile āheste-ħırām
Şanki reftāre gelür nāz ile bir dilber-i şeng
- 28 Dāverā dād-penāh āşaf-ı ‘ Ālī güherā
Ey cihān-dāver-i Cem-cāh u Felāṭūn-ferheng
- 29 Ben de iħrār iderin ‘ aczime evşāfuñda
Söyledür neyleyeyin lāzıme-i ħayret ü neng
- 30 Gūşunı tutsa felek penbe-i ħurşīd ile ben
Olurun ħaħķı edāda yine bī-tāb u direng
- 31 Ĥaħķ budur devlete bir sencileyin lāzım idi
Dāver-i ‘ ādil ü destūr-ı ‘ adālet-evreng
- 32 İdeyin olmaz isem silk-i le’āl-i medħūñ
‘ İħd-ı lülū-yı Şüreyyā gibi ‘ arşa āveng
- 33 Gösterür būħalemūn şu‘ le-i fikrim gerçi
Būstān gibi şebistān-ı dilim rengāreng
- 34 Ne cevāhir dizeyin silk-i şenāña göresin
Ki ide şa‘ şa‘ ası ħarħ-ı dürengi yek reng
- 35 Ne cevāhir ki birin virsem olurdu zühre
Ĥaşre dek bezm-i ħayālimde nüvāzende-i çeng

- 36 Şöyle mest itdi beni keyf-i şarāb-ı medhūñ
Ki mezāk-ı dile yeksān görünür şehd ü şereng
- 37 Hāba varmaz dil-i şūrīde-nihād-ı ṭab‘ ım
Çekmese sīnesine şāhid-i endīşeyi teng
- 38 Düşde fikr eylerin evşāfuñı bī-dār olıcağ
Bulurun levḥ-i ḥayālimde ser-ā-ser bī-reng
- 39 Şoñra taşvīr idüp āyīne-i endīşemde
Hem yazar hem ṭutarın nağme-i kilke āheng
- 40 Hāmem ol Mānī-i i‘ cāz-nümādur ki ider
Noğta-i nūn-ı sūḥan üstüne ṭarḥ-ı Erjeng
- 41 Ṭab‘ ım ol ğamze-i şūḥ-ı büt-i ma‘ nādur kim
Hūn-ı şemşīr-i zebān ile virir fitneye reng
- 42 Düşse ger ‘ aks-i ruḥ-ı bīkr-i ḥayālim eyler
Āfītāb-ı felegi cām-ı şarāb-ı gül-reng
- 43 Şimdiden şoñra du‘ ā eyle hemān ey Nef‘ ī
Heves-i lāf ü güzāf eyleme kim kāfiye teng
- 44 Tā ki āyīne-i ḥurşīd-i cihān-tāb-ı felek
Levḥ-i pāk-ı dil-i endīşe gibi görmeye jeng
- 45 Jeng-i ğamdan dili āyīne gibi pāk olsun
Görmesün şafḥa-i pīşānī-i baḥtı ājeng

94^a Kaşide-i Nef'î Efendi Berây-ı Halîl Paşa
(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Sefer mübârek ola ey vezîr-i ferruḥ-dem
Senüñledür bile ğam çekme evliyâ-yı ümem
- 2 Şunuldu bahtuña dest-i ' ināyet-i Ḥaḫdan
Berât-ı manşıb-ı şāḫib-ķırānî-i ' âlem
- 3 Çekildi nāmuña dîvān-ı ' arş-ı a' lāda
Bilā-mücādele tuĝrā-yı fetḫ-i mülk-i ' Acem
- 4 ' Acem degül ' Arab ü Hind ü Çîn ü Bulĝarı
Saña müsahḫar ider hep elüñdeki ḫātem
- 5 Tamām-ı kişver-i Īrānı belki Tūrānı
Elüñdedür ger iderseñ memālike munzamm
- 6 Saña bu kuvvet-i baht ile kimse ḫaşm olımaz
Olursa ' askerinüñ her birisi bir Rüstem
- 7 Bu fetḫ ü nuşret için müjdeler saña benden
Bu oldı ṭab' ima zîrā bu vech ile mülhem
- 8 Ki sen muzaffer olursan ne ḫāl ise başa gör
Rikāb-ı himmete pāy-ı tevekküli muḫkem
- 9 Görünce zāt-ı şerîfüñ bu devlete maḫzar
Edā-yı midḫatüñ oldı dile bir emr-i ehem
- 10 Bu ğüne yazdı şenā şafḫasına elķābuñ
Alınca destine ḫāme debîr-i endişem

- 11 Tehemten-i vüzerā kahraman-ı cem-kevkeb
Şüküh-ı táb-ı şikenc-i külâh-ı Behmen ü Cem
- 12 Penâh-ı ehl-i hüner dâver-i hüceste nihâd
Mürebbi-i fużalâ âşaf-ı sütüde-şiyem
- 13 Cihân-ı ‘adl ü kerem âsumân-ı şevket ü şân
Muḥîṭ-ı ‘âlem-i cüd âfîṭâb-ı evc-i himem
- 14 Serîr-i câha cihân-dâver-i felek-dergâh
Cihân-ı ḥaşmete şâhen-şeh-i sitâre-ḥaşem
- 15 Sipeh-şikâf-ı yegâne Ḥalîl Paşa kim
Cihâna âteş urur berķ-i tîġi çekdüġi dem
- 16 Yegâne şâh-süvâr-ı dilir ü çâbüġ kim
Olur şikârı ‘adû başmadın rikâba ḳadem
- 17 O kim reşâşe-i âb-ı ḥayât-ı meşrebidür
Medâr-ı zindeġi-i cân-ı luṭf u cism-i kerem
- 18 O kim eşi‘ a-i pertâb-ı nür-ı kevkebidür
Fetîl-i şem‘ -i zer-endüd-ı neyyir-i a‘ zâm
- 19 Melek rikâb-ı semendinde peyk-i perrende
Felek serâçe-i ḳadrinde ferş-rüb-ı ḥarem
- 20 Gedâ-yı müflis-i dergâh-ı devleti Ḳârün
Emîn-i maḥzen-i luṭf u mürüvveti Ḥâtem
- 21 Dili cemâl-i haḳîḳat-nümâya âyîne
Zamîri perde-i sırr-ı haḳîḳate maḥrem

- 22 Şemīm-i hūlķını yād itse gāhī bir şā' ir
Anuñla başlasa ṭab'ı sūḥandan urmaĝa dem
- 23 Devātı ĝāliye-dān-ı baḥūr olur ḳalemi
Benefşe-zār-ı behište döner sevād-ı raḳam
- 24 Hadīş-i tīĝini zikr idemez zebān zīrā
Yazınca medḥin olur ser-be-ser bürīde ḳalem
- 25 Dönerdi şu' le-i gevherle keff-i mihre şadef
Çekeydi çeşme-i re' yinden ebr eger bir nem
- 26 Ne yer ki 'adli mürebbī ola o kişverde
Olur ĝazāle hem āĝūş-ı nerre-şīr-i ecem
- 27 Görünmez oldı zamānında fitne-i eyyām
Meger ki çihre-i ḥübānda zūlf-i ḥam-der-ḥam
- 28 Zāfer-penāh Vezīrā cihān-ĝüşā Şadrā
Eyā sūtūde cihān-bān-ı a' del ü ekrem
- 29 Edā-yı medḥūñe ṭāḳat mi var zebānımda
'Acebdür olmaduĝum ḳahr-ı dehr ile ebkem
- 30 Felek didikleri ol nā-be-kār-ı keç-revden
Nedür bu ehl-i dilüñ çekdüĝi 'azāb ü elem
- 31 Bir iki mültezimi eyledi ḥavāle baña
Ki iştirāk ile itmişler iltizām-ı sitem
- 32 Biri müdebbir-i mülk ü biri muḥaşşıl-ı māl
Biri birinden eḥass ü müzevvir ü azlem

- 33 Belā budur ki bu deñlü fesād-ı fāhiş ile
Yine vücūdları dīn ü devlete elzem
- 34 Birini sen götürüp eyledüñ Sitānbulı şād
Birin de Hāḡ götürüp ide ‘ālemi ḡurrem
- 35 Götürmez ise de bāri getürmeye şadra
Gelürse ḡālī n’olur yine ‘ālemüñ bilmem
- 36 Olurđı ḡalk-ı cihān yine itmege muḡtāc
Ḳalurđı yine tehī ceyb ü kīse-i ‘ālem
- 37 Hemān mülāḡaḡa-i bī-meāl olurđı yine
Ḳayāl-i ‘āşıḡ-ı müflis gibi cihānda direm
- 38 Tamām vefḡ-ı murād üzre ḡalka luḡf itdüñ
Kerāmet olduḡına sende ḡalmadı şübhem
- 39 Budur du‘āsı saña Nef‘ī-i şikeste-dilüñ
Ki dāyimā olasın şād u ḡurrem ü bī-ḡām
- 40 Niteki ḡusrev-i zerrīn-livā-yı seyyāre
Çeke memālik-i maḡrib-zemīni fetḡa ‘ālem
- 41 Ola sa‘ādet ile her ne yaña ‘azm itseñ
Sipāh-ı fetḡ ü zafer mevkibüñde ḡayl ü ḡaşem
- 94^b Ḳaşıde-i Nef‘ī Efendi Der Hāḡḡ-ı Ḳüseyin Paşa**
(Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün)
- 1 Zihī iḡbāl-i baḡt-ı kāmran u ḡālī‘ -i ḡurrem
Ki oldı muḡtenem esbāb-ı zevḡ u şevḡ ile ‘ālem

- 2 Pür itdi ʿālemi gül-bāng-ı kūs-ı müjde-i devlet
Görinmez oldı ʿanķā gibi ʿālemde vücūd-ı ğam
- 3 Bu deñlü şevķ-bağş olmaz dil-i nā-şāda ger olsa
Felek peymāne-i şahbā cihān ʿişret-serāy-ı cem
- 4 Zemīn feyz-i neşāt-ı ʿādī ile maʿmūr u nāzende
Zamāne arzū-yı intizām-ı hāl ile hurrem
- 5 Ne fevt eylerse esbāb-ı şafādan devr-i çarķ-ı dūn
Kazā hūsn-i tedārikle telāfī itmede her dem
- 6 Bu dem bir özge demdür böyle ferhunde zamān olmaz
Nice şād olmasun ʿālem nice kām almasun ādem
- 7 Dem-i evvel bahār u mevsim-i nev-rūz-ı sulţānī
Zamān-ı devlet ü iķbāl-i şadr-ı kām-rāndur hem
- 8 Sütüde āşaf-ı zī-şān ki faħr eyler vücūdıyla
Süleymān u sipāh u taħt u mülk ü efser ü hātem
- 9 Muʿallā pāye destūr-ı şehenşāh-ı zemīn kʼolmuş
Vekīl-i reʿy-i pür-nūrı felekde neyyir-i aʿzām
- 10 Mürebbī-i ahālī kām-bağş-ı maʿdelet güster
Nizāmüʼl-mülk-i ʿahd-ārāyiş-i maʿmüre-i ʿālem
- 11 Güzīde merdüm-i kāmīl yegāne dāver-i ʿādīl
Güşāde-rūy-i nāzik-dil huceste-ṭabʿ u ferruğ-dem
- 12 Cihān-sālār-ı ʿālī-şān cihān-gīr-i ķader-fermān
Cihān-bān-ı felek-eyvān vezīr-i aʿzam u ekrem

- 13 Hüseyn-ism ü ' Alî-sîret hüdîv-i ' âlem-ârâ kim
Neşât-ı ' ahd-i ' adliyle cihâna sūr olur mâtem
- 14 Te' âlallah zihî paşa-yı mülk-ârâ-yı ceng-âver
Ki lâyıkdur denilse hem Nizâmü'l-mülk hem Rüstem
- 15 ' Adâlet-pîşe düstür-ı mu' azzam kim cenâbında
Revâdur olsa ger ser-heng ü der-bân keykubâd ü cem
- 16 Hevâ-yı ebr-i tiğiyle bahâr-ı ma' reke şad-âb
Nesîc-i hâme-i rumhıyla zırh-ı şaf-derî mu' lem
- 17 Cihân-ı şevket-i câhına mülk-i lâ-mekân mülhâk
Zamân-ı devlet ü ' ömrine devrân-ı beğâ munzam
- 18 Fürûğ-ı âftâb-ı re'-yi ' âlem-giri kim oldur
Fürüzân şeb-çerâğ-ı düdmân-ı ' âlem ü âdem
- 19 Düşeydi ' âlem-i endişeye ger zerrece nûr
Görinürdi dile râz-ı derûn-ı ma' nî-i mübhem
- 20 Keder çekmezdi hergiz rûzgârûn inkılabından
Tutaydı dâmen-i iqbâlini ger âsmân muhkem
- 21 Biribirine girdi fitne devrinde çü havfindan
Şabâdan şanma kim gîsû-yı hûbânı olur derhem
- 22 Şabâ ger micmere-gerdân olaydı büy-ı hulқыyla
Çomazdı nûkhet-i gîsû-yı yâra ârzû-yı şemm
- 23 Vireydi luğf-ı şab' ı terbiyet ger ebr-i nev-rûza
Behişt-âbâd iderdi düzahı bir kaçre-i şebnem

- 24 Yem-i cüdundan alsa māye ger ebr-i zemistānī
Biterdi ħār-ı ħušk üzre şüküfe yirine dirhem
- 25 Nesīm-i himmetiyle ger temevvüc itse bir demde
Güherden kühsār olurdu ser-tā-ser kenār-ı yem
- 26 Süvār oldıķca gūyā ħahramān-ı ħamle-güsterdür
Ki meydāna girüp cevlān idince şarşılur ‘ālem
- 27 Ne çāpük-raĥş olur ol Düldül-i Sīmurġ-per elĥaķ
Ki olmuş ‘ālem-i fıtratda sehmü’l-ġayb ile tev’em
- 28 O deñlü cüst ü çāpükdür ki ger sür‘atle deryādan
Nesīm-āsā güzār eylerse pāyına ıoķınmaz nem
- 29 Nihād-ı cilvesinde şūĥī-i ıab‘-ı şafā muzmer
Sevād-ı peykerinde rūĥ-ı berķ-i şā‘ıķa müdġam
- 30 Kimi ıāvus-ı ra‘nā dir kimi perrende ejderhā
İdince gāĥī pertāb-ı bülend ü cilvesin derhem
- 31 Ne ejderdür ne ‘anķā ol Burāķ-ı berķ-sür‘atdür
K’irişür müntehā-yı menzile Cibrīlden aķdem
- 32 Dem-i cevlānda gāĥī germ olup tünd itse reftārın
Hevā-yı cünbişinden çāk olur bu nīl-gün ıārem
- 33 Hevā-yı cünbişin yād eylesem gāĥī ħayālimde
Virir dünyāya lerze ızırāb-ı baĥr-i endişem
- 34 Bu deñlü tünd iken reftārı ammā cilveler eyler
Ki dilber gibi ıarız u ıavrına meftün olur ādem

- 35 Şanurlar nāz-perver bir şanemdür kim hırām eyler
Hūmār-ı hābdan olmuş perīşān tūrta vü perçem
- 36 O mevzūn-peyker ol tarz-ı hırām ol cilve-i nāzik
O sīmīn sāk o müşkīn yāl ü düm ol kākül-i pür-ḥam
- 37 Hırām-ı dil-keşe mālīk olan ra‘ nā sehī-ḳadler
Görünce ḥüsn-i reftārın olurlar şīvede mülzem
- 38 Vezīrā kām-kārā şaf-derā şāhib-ḳırān şadrā
Eyā leşker-küş-i kişver-güşā-yı a‘ del ü ekrem
- 39 Ne mümkindür şenāñı i‘ tiḳādımca edā itmek
Eger derc eylesem bir nüktede biñ ma‘ nī-i mülhem
- 40 Ğarāz ‘arz-ı hūlūş u bezl-i maḳdūr itmedür yoḥsa
Olur ḥaḳ üzre medhūñde zebān-ı nāḫıḳa ebkem
- 41 Benim de ‘aczyme var i‘ tirāfım līk şevḳımdan
Hūlūşum bundan özge nice taḫḳīḳ eylesem bilmem
- 42 Ḥayāl-i fikr-i evşāfuñla bir mecmū‘ adur ḥāḫır
Hevā-yı ḥüsn-i aḥlāḳıñla bir gülzārdur sīnem
- 43 Ḥayāl-i medḫiñi şevḳıñdan istiḳbāl ider tab‘ ım
Virir mevcūd olan ma‘ nāyı hem şükrāne-i maḳdem
- 44 Şarīr-i ḥāmemi gūş eyleyince şevḳ-ı medḫiñle
Şafāsından olur kerrūbiyān-ı nüh-felek sersem
- 45 Hevā-yı şevḳ-ı medḫiñdür beni güyā iden yoḥsa
Dem urmazdım süḥanda ger olaydım ‘İsī-i Meryem

- 46 Nice söz söylesün ol yerde kim şâ'ir şatar kendin
Ġalaṭ-perdâz-ı ma' nâ bir müzevvir Türk-i lâyefhem
- 47 Ne miqdârın bilür ne kıadr-i güftârı 'aceb bâıl
Mesîhâ geçinür ammâ ħar-i deccâl ile tev'em
- 48 Metâ' -ı kâsidi ħüsn-i kıabül-ı ṭab' a nâ-çespân
Ġayâl-i fâsidi düşîze-i ma' nâya nâ-maħrem
- 49 Yegâne şâ'ir-i siħr-âferîn-i rüstâħâne
Muħallid-yâve Eflâṭün-ı echel baħtek-i a'lem
- 50 Muħaşşal böyle bir ebleh-firîb-i rüzgâr olmaz
'Aceb ħalk eylemiş ħaħķâ Ġudâ-yı a'lem ü aħkem
- 51 Tamâm oldu süħan ṭurma du'âya başla ey Nef'î
Du'â-yı devlet ü ikbâlidür şimdengerü elzem
- 52 Mürür-ı dehr ile tâ kim felek biñ yılda bir gâhî
Döne ehl-i dilüñ kıuṭb-ı murâdı üzre bîş ü kem
- 53 Sa'âdetle şeref virüp serîr-i devlete dâyim
'Adâletle 'ibâdet ecrini taħşîl ide her dem
- 54 Ola tâ ħaşre dek tedbîr-i re'y-i pür-şavâbıyla
Binâ-yı salṭanat muħkem esâs-ı mülk müstaħkem

95^b Kıaşıde-i Şitâ'ıyye-i Mânî Berây-ı Monla Aħmed Efendi

(Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 Vilâyet-i çemene ħükm idince şâh-ı şitâ
Geyürdi cümle dıraħtâne câme-i dîbâ

- 2 Döşendi şāh-ı şitānuñ ayağı altına
Harīm-i bağda qar yağdı naqşı ber-kemhā
- 3 Tağıtdı var ise hallāc-ı dehr dükkānın
Ki penbesiyle pür oldu bu qubbe-i minā
- 4 Ehālī-i çemene hayli aqça düşdi yine
Çoğın bir gice toñdırdı düzd-i bād-ı şabā
- 5 Şaçıldı ‘āleme çil aqçe erba‘in içre
Ki toldı ceyb-i ciyāl ile dāmen-i şahrā
- 6 Egerçi artuğ-idi berf māl-i Qārūn’dan
Bir iki günde yire geçdi oldu nā-peydā
- 7 Aq aqça kara gün için olur meşeldür bu
Yüzi qarardı cihānuñ saçılma berf n’ola
- 8 Çemende berf degül nergis üzre zāhir olan
Megerki gözine aq düşdi oldu nā-binā
- 9 Şeh-i şitāyı yağud cerre geldi gülzāra
Gözine penbe yapışdurdı nergis-i şehlā
- 10 Quruldı berfden aq hayme şahn-ı gülzāra
Diyār-ı bāğa aqın şaldı leşker-i sermā
- 11 İrişdi cünd-i şitā bir gice başıq düşdi
Çemen diyārını kış başdı eyledi yağma
- 12 Gelince hışm ile kırdı geçirdi eşcārı
Qılıç gibi kış irişdi cihāna virdi fenā

- 13 Revā budur ki bunuñ gibi günde ey dil-i zār
Der-i sarāyımı ol fāzıluñ ider me'vā
- 14 Ki tünd-bād-ı havādişden olasın sālīm
İrişmeye saña ğam āferīdeden kat' ā
- 15 Penāh-ı hayl-i yetīmān melāz-ı halk-ı cihān
Mu' āvin-i fuķarā vü mürebbī-i ' ulemā
- 16 Hālil-hān u Muḥammed-ḥıṣāl ü 'İsī-dem
Kelīm-dest ü Süleymān-şī'ār u Hızr-liķā
- 17 Semiyy-i Aḥmed-i mürsel emīn-i dīn ü düvel
Sipīhr-i ' ilm ü ' amel āfītāb-ı evc-i Hüdā
- 18 Bülend-mertebe Aḥmed Efendi ḥazreti kim
Odur zamānede şimdi ser-āmed-i fużalā
- 19 Dili kilīd-i künüz-ı ḥaķāyık-ı eşyā
Derūnı maḥzen-i esrār-ı ' alleme'l-eşmā
- 20 Ayađını alamaz kimse rāh-ı fażl içre
Zemaḥşerī aña bu yolda olımaz hem-pā
- 21 Nesīm-i ' ātıfeti kılsa gülsitāna güzer
Şitāda lāle-i ḥamrālar eyleye peydā
- 22 Semūm-ı ḳahrı eger irse gülşen-i dehre
Yanardı penbe gibi berf ü yağ olurdu hebā
- 23 Ve ger zamīr-i münirince kılmasa ḥareket
Nücūm içinde kırān eksik olmaya kat' ā

- 24 Nesīm-i hulkına fi'l-cümle olmayaydı şebih
Cihānı reşk-i cinān itmez idi bād-ı şabā
- 25 Bitürmedi gül-i ruhsārı gibi mülk-i çemen
Riyāz-ı fazl u kemāl içre bir gül-i ra' nā
- 26 Kimesne mest bulunmaz zamān-ı 'adlinde
Meger ki nergis-i maħmūre çeşm-i māh-liķā
- 27 Kimesne kimseyi devrūnde kılmaz āşufte
Meger ki hātır-ı 'uşşāķı zūlf-i 'anbersā
- 28 Sipih-r-i menziletā sen o mihr-i enversin
Ki tıldı pertev-i lūtfuñla ser-te-ser dūnyā
- 29 adīmī bendelerūñ zümresindeyem ben de
'Aceb mi luřf-ı 'amīmūñ idersem istid' ā
- 30 Saña du' ādur işim bi'l-guduvvi ve'l-āşāl
Sözüm du' ā-yı cemīlūñ durur şabāh u mesā
- 31 Çerāģuñam n'ola şem' -i murādımı yaksañ
Çenārī medresesin baña eyleseñ i' tā
- 32 Sipih-r-i dūn u denī baña çok cefā kıldı
Ki zulm ile şeref-i hıdmetūñden itdi cüdā
- 33 Zülāl-i 'ātifetūñ aķmadı bu hāk üzre
Hemīşe aķmaķ iken alçaģa tıbī' at-i mā
- 34 Belā yetürdi dil-i zāra ğayret-i aķrān
Belā budur ki degül hālī tı' ne-i a' dā

- 35 Senüñ gibi gül-i gülzār-ı fazla lāzımdur
Cihānda bencileyin ʿ andelīb-i nağme-serā
- 36 Benem o tūṭī-i şīrin-maḳāl-i hoş-reftār
Benem o bülbül-i gūyā-yı gülşen-i naʿ mā
- 37 Benem cihānda bugün Mānī-i süḫan-perdāz
ʿ Arūs-ı nazma benim ḫāmem olsa çihre-güşā
- 38 Bu deñlü lāf yeter kışşañı temām eyle
Duʿ ā-yı devletine başla ey dil-i şeydā
- 39 Be-ḫaḳḳı cürʿ a-keşān-ı mey-i maḫabbet-i Ḥaḳ
Be-ḫaḳḳı gūşe-nişīnān-ı bārgāh-ı şafā
- 40 Ola cihānda ne maḳşūdı vār ise ḫāşıl
Müyesser eyleye gönli murādını Mevlā

96^a Kaşīde-i Baldırzāde Selīsī Efendi Sellemehū (Şitāiyye)

(Mefāʿ ilün Feʿ ilātün Mefāʿ ilün Feʿ ilün)

- 1 Sepīde dem ki çeküp cünd-i berfī şāh-ı şitā
Vilāyet-i çemeni başdı eyledi yağmā
- 2 Şoyup libāsını eşçārı ḳodı gömlekle
ʿ Aceb yüz aḳlıḡı itdi yine şeh-i sermā
- 3 Döküldi gülşene cünd-i şitā aḳın şaldı
Pür oldu leşker-i bārān ü berf ile dünya
- 4 Düşerse gülşene külḫan n'ola bu faşl içre
Görünce şöhret-i sermāyı itdi ḫaḳḳ anı cā

- 5 Megerki servüñ elinde bulunmadı şecere
Yeşilin aldı başından gelüp naķīb-i şitā
- 6 Çemende nergise kār itmemiş bürüdet-i dey
Oturmuş arķasına geymiş āteşin kemhā
- 7 Şu deñlü kapladı zūlmet cihānı ķar yağdı
Ki aķdan ķara fark itmez oldu her bīnā
- 8 Şanasın aķ deñize döndi berf ile gülşen
Sefinedür anuñ üstünde her varaķ gūyā
- 9 Riyāzet eyleyüben erba‘ ĩne girmişdür
Geyerse pīr-i felek n’ola bir beyāz ‘ abā
- 10 Çemende şanma ki eşcāra berf yağmışdur
Ki geydi her biri bir āķ kürk şovudı hevā
- 11 Belürmez oldu gece gündüz oldu tār-ı cihān
Ķara ķış oldu irişdi yine şeb-i yeldā
- 12 Nuķūd-ı berfi cihāna şu deñlü şaçdı felek
Gümüşden itdi eşigin cemī‘ bāy ü gedā
- 13 Gelür o fāzıl-ı ‘ ālem ider diyü teşrīf
Döşendi bāğa ser-ā-ser beyāz bir kemhā
- 14 Emīn-i millet-i beyzā mu‘ ĩn-i dīn-i Nebī
Melāz-ı ĥayl-i yetīmān u melce’-i fuķarā
- 15 Emīr-i ĥayl-i efāzıl zāhīr-i cünd-i kirām
Süvār-ı esb-i fazāyil güzīde-i ‘ ulemā

- 16 Muķīm-i Őer^ç Mużaffer Efendi hazreti kim
Semend-i fażlına pāmāl zümre-i a^ç dā
- 17 Nesīm-i ^ç adli ıoķunmuŐ durur ķulađına
Nihāl-i gül n'ola ĥavf ile ditrer ise Őehā
- 18 Yanup yaķılmadı kimse zamān-ı ^ç adlũnde
Meger ki Şiddet-i sermā vüdeyde-āteŐ ola
- 19 Münevver eyledi āfāķı mihr-i ma^ç deleti
Ĝubār-ı dergehi virdi ^ç uyũn-ı dehre cilā
- 20 Cihānı luıf ile hep ķıldı bende-i fermān
Şu değlü virdi aña ^ç izz ü mekrümet Mevlā
- 21 Muķābil olsa eger aña rezm-i fażl içre
Olurđı teng ^ç adüya bu ^ç arşa-ı dünyā
- 22 Sen ol nihāl-i gülistān-ı istiķāmetsin
Görünce ķāmetũni ķıldı serfürü tũbā
- 23 Göreydi fażl u kemālũñ celāl-i sulıānum
Revān olurđı senũñ ĥıdmetũnde Őubĥ u mesā
- 24 Du^ç ā-yı devletũne müŐtađil durur dāyim
İderse n'ola dil-i zār luıfuñ istid^ç ā
- 25 Yanup yaķılsa n'ola ĥālını saña dil-i zār
Ki sũz-ı derdini tesķine çāre yok aŐlā
- 26 Őovuk baķan baña ^ç ālem görüp senũñ luıfuñ
Ne ğam eger ki Őovuklık iderler ise baña

- 27 ' Aceb durur ki bürüdet cihānı tıtmuŝ iken
Benim bu sūz-i dilim sākin olmadı at' ā
- 28 Yeter Selisī bu sūz u güdāz-ı ' arŝ-ı uŝūr
Du' ā-yı devletine başla oldurur evlā
- 29 Nite ki münhezim ide bahār ' askerini
Nite ki gālib ü manŝūr ola ŝeh-i sermā
- 30 İdüp ' adūya seni ha muzaffer ü manŝūr
Serir-i ' izzet ü rif' atde olasın ebedā

96^a aŝide-i Selisī Efendi

(Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Feilün)

- 1 Vücūdumı hedef-i tır-i ğam ılıp her ān
Zamāne çekdi çevirdi beni miŝāl-i kemān
- 2 Derün-ı sīneme āteŝ bıradı nār-ı sitem
Tenür-ı dilde yanup oldu bu ciger biryān
- 3 şalup feleklere āhum ŝerāreler her şeb
Cihānı tīre ider ğiçe ŝanma dūd-ı duān
- 4 Ne dem ki seng-i havādiŝ atar bu dest-i azā
Bu oñmadu başum olur zārūrī aña niŝān
- 5 Cihānda olmadı feryād-res baña kimse
Egerçi bülbül-i ab' um ider hezār efgān
- 6 Gülüp açılmadı bir pāre ğonce-i hātır
Diriğ ü hayf ki güldürmedi beni devrān

- 7 Yağar şu deñlü gözüm yaşı hic göz açdurmaz
Cihānı seyle virür bu sirişk-i bī-pāyān
- 8 Hücüm ider gelüben leşker-i ğam u miḥnet
Şafā vü zevķi ider dilde ğāret ü tālān
- 9 Helāk ider beni āḥir bu miḥnet ü endüh
Esirgeyüp baña kılmazsa çāre vü dermān
- 10 Emīr-i meclis-i ʿirfān u zübde-i ʿulemā
Emīn-i millet-i beyzā muʿīn-i muḥtācān
- 11 Sipih-r-i fażl Aḥi-zāde Efendi ḥazreti kim
Zekā vü ʿilm ile oldur zükā gibi tībān
- 12 N'ola disem aña müşkil-güşā-yı ḥavāş u ʿāmm
Elindedür çü anuñ ḥall-i ʿaḳd-ı ḥalḳ-ı cihān
- 13 Der-i saʿādetidür melce ʿü melāz-ı kibār
Ayağı toprağıdur kuḥl-ı dīde-i aʿyān
- 14 Olalı Rūmili semtine şadr-ı ʿālī-ḳadr
Bir ehl-i ʿilm ḳapusunda olmadı nālān
- 15 Ayağın almadı devrinde kimsenüñ kimse
Meger ki bāğda serv-i sehīnūñ āb-ı revān
- 16 Nesīm-i ḥulḳına fi'l-cümle olmayaydı şebīh
Cihānı bād-ı şabā itmez idi reşk-i cinān
- 17 Sen ol ki ḳufl-ı güşā-yı der-i meʿānīsin
Celāl ü seyyid olımaz yanuñda ebced-ḥān

- 18 Telemmüz eylese senden revā Ebū Yūsuf
Kemāl ü fażl ile olduñ çü şānī-i Nu‘mān
- 19 Mezīd-i fażl ile Keşşāfsın ya Beyzāvī
Ser-ā-ser ezberüñ olmuş ma‘ānī-i Qur‘ān
- 20 Ümīd-i luţf ile geldüm kapuña sulţānum
Murāda dāhīl olımazısam zihī hüsran
- 21 Baña senüñ keremüñ bilmesem muķarrer eger
Bu deñlü itmez idüm hāl ü pür-melālī ‘ayān
- 22 Şu deñlü teşne durur kim bihār kandırmaz
Zülāl-i luţfuñı n’ola olursa dil-cüyān
- 23 Cesāret itmez idüm medhüñe olup küstāh
Vesīle olmasa aḫvālüm eylemege beyān
- 24 Olupdurur benüm işbu suţūr-ı eş‘arum
‘Adū-yı devletüñ için elümde tīg ü sinān
- 25 Egerçi çok durur ebyātımuñ içinde kuşūr
Tamāma tut anı var ise sehv ile noķşān
- 26 Ne fikr idem ne diyem medḫ-i zāt-ı pāküñde
Beyāna vaşfuñı yoķdur ķalemde tāb ü tüvān
- 27 Ķapuñda bir nice demdür mülāzemet iderin
Zamānıdur keremüñ kim revā degül hırmān
- 28 Nişān-ı devlet ü rif‘ at yeterdi sulţānum
Nişāncı medresesin baña eyleseñ iḫsān

- 29 Veyāhūd eyle ‘atā Hurremiyye medresesin
K’olam zamān-ı şerīfūñde hurrem ü hāndān
- 30 Sözi kes eyleme taṭvīl mes’ele ma’lūm
Çi-hācettest beyān-ı ān ki hest ‘ayān
- 31 Yeter bilindi Selīsī murād u maḳşūduñ
Du‘ā-yı devletine başla var iken imkān
- 32 Nite ki bülbül ide şahn-ı bağda çün nağamāt
Nite ki devr ide peyveste nev-bahār u hāzān
- 33 Nihāl-i devleti bād-ı hāzāndan ola maşūn
Huceste hātırına gelmeye ebed aḫzān
- 34 Eşigi taşu olup kıble-i kibār u fiḫām
Der-i sa’ādeti ola melāz-ı pīr ü cüvān
- 35 Olup serīr-i sa’ādetde dāyım ü kāyım
‘Adū-yı devleti ola ḫaḳīr ü ḫār-ı cihān

96^b Ḳasīde-i Selīsī Efendi El-Ma’ruf Bi-Baldırzāde

(Fe’ ilātün Fe’ ilātün Fe’ ilātün Fe’ ilün)

- 1 Mevsim-i zevḳ ü şafādur deyü şevḳ ile seḫer
Cāme-i aṭlasını geydi sipihr-i aḫḍar
- 2 Şevḳle kıldı yaḳasını gül-i ter şad-çāk
Faşl-ı sermā da bugün tāze bahār oldu meger
- 3 Bülbülüñ bāğ-ı cihān içre nişānı yoğ iken
Şahn-ı gülşende gelüp nağmeye āğāz eyler

- 4 Şanki ʿıyd oldu cihān halkı olup hep mesrūr
Eyledi her biri pākize libāsın der-ber
- 5 ʿAlemūñ güldi yüzi ʿoldı sürūr ile cihān
Çalmadı zerrece dillerde ğubār ile keder
- 6 Başladı şevk ile şalınmağa serv-i gülşen
İrdi var ise aña bād-ı şabādan bu haber
- 7 Ki bugün devlet ile hilʿ at-i şāhı geldi
Hākim-i şehre ki ol dāver-i ʿālī manzar
- 8 Efdal-i halk-ı cihān aʿdel-i hükām-ı zamān
Zeyrek ü fāzıl u dānā-dil ü dāniş-perver
- 9 Hākim-i şerʿ -i Nebī hāmī-i dīn-i Aḥmed
Dāver-i devr-i zamān fāzıl-ı pākize-siyer
- 10 Ser-i hayl-i fuḫalā ḫazreti ʿAbduʿr-raḥmān
Lāyıķ-ı medḫ ü şenā menbaʿ -ı elṭāf-ı hüner
- 11 Münderic ṭabʿ -ı şerīfnde ḫayā-yı ʿOşmān
Muşarīfdür aña añılsa eger ʿadl-i ʿÖmer
- 12 Vech-i pākinde anuñ nūr-ı fażilet zāhir
Ṭabʿ -ı şāfında anuñ cümle fażāyil mużmer
- 13 Rāstdur ḫāmetine hilʿ at-i fażl u ʿirfān
Hoş yaraşmışdur aña cāme-i elṭāf-ı hüner
- 14 Serverā görmedi zātuñ gibi çeşm-i dünyā
Fāzıl-ı hūb-siyer ʿālim-i pākize-güher

- 15 Geydirüp ŧi' rüme envā' -i libās-ı rengin
ŧāhid-i nazmuma virdüm yine zīb ü ziver
- 16 Midhatün rüyı bu vechile görünmezdi senün
Olmasa āyine-i dilde eger jeng-i keder
- 17 Umarın eylesin bendelerün yazdıķda
Hāme-i luḡfuñ ile bendeñi de der-defter
- 18 Dāmen-i luḡfunı elden koma ey dil zinhār
Ki ŧaķın vaŧl-ı maķŧüd olayın dirseñ eger
- 19 Gerçi ebyātınun içinde kuŧurı çokdur
Zeyl-i 'afv u kerem ü luḡf ile anı örter
- 20 İltifāt eylediği nazmuña bir hil' atdür
Bir nazār baķduđı eŧ' āruña biñ 'ömre deger
- 21 Ey Selisi giderüp baḡs-i tavil'üz-zeyli
Kes uzatma sözüñi eyle kelāmuñ aḡŧar
- 22 Hil' at-ı ed' iyye-i devletini vaķtidür
Geydirüp ŧāhid-i nazma viresin zīb ile fer
- 23 Nitekim halk-ı cihān zevķ ü ŧafā üzre olup
Geyeler her biri bir dürlü libās-ı hoŧ-ter
- 24 Zātuñı kāyim idüp ŧadr-ı sa' ādetde Hudā
Hil' at-i devlet ü ' izzet ola dāyim der-ber

97^a Kaşide-i ‘Alî Efendi

(Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün)

- 1 Ey ‘ adâletle kılan mesned-i ‘ izzetde cülûs
Pāye-i rif‘ ate vāşıldur iden pāyuñı būs
- 2 Hıl‘ at-i kıddüñe pīrāye tırāz-ı ‘ aẓamet
Şāhid-i himmetüñe devlet ü iķbāl-i ‘ arūs
- 3 Rāy-ı sencīde ki te’şīr-i maķāşid maķrūn
Kālemüñ nevkine erķām-ı ‘ adâlet-i me’nūs
- 4 Zerredür pertev-i ihsānuña nisbet ħurşid
Kātreddür kılzüm-i ‘ irfānuña nisbet me’mūs
- 5 Mülk-i dünyāyı Hudā saña kalem-rev kılmış
Serfürü itse n’ola pāyüñe ser-cümle-i Ruş
- 6 Şāhn-ı gülzār-ı leţāfetde semend-i kıdrüñ
Yiridür ger cevelān itse mişāl-i tāvuş
- 7 İdemez kevkebe-i kevkeb-i sa‘ düñle kırān
Maĥv olur anda Sühā gibi ‘ adū-yı menĥūs
- 8 Ben didüm hātife ey ‘ uķde-güşā-yı ‘ ālem
Ĥāliyā kimdür iden ‘ adl ile tedbīr-i nūfūs
- 9 Didigüm server-i ser-defter-i defderdārān
Nūĥ Paşa ki odur şāhib-i ‘ irz u nāmūs
- 10 Nūĥ dir il saña hep göz göre ben rūĥ dirin
Bu kıadar var ki muşavvir olup olduñ maĥsūs

- 11 Devr-i 'adlũnde olup māl u ħuzzān medfũn
İ' tibār olmaya sīm ü zere mānend-i fũlũs
- 12 Ĥũsn-i tedbĩr ile ħabz eyleyesen emvālin
Vire deynin ũmenā yatmaya hergiz maĥbũs
- 13 Seni aĥrān ile bir görmedik olurdu ama
Mũmkũn olmaz ki cihānda bir ola na' m ile bũs
- 14 Göremezsın 'aybuñı biñ kere tecessũs ħılsa
Ĥuvvet-i 'āĥılesi olsa 'adũnuñ cāsũs
- 15 Evc-i rif' atde sen ol mihr-i mũnevversin kim
Hāle-i māhı ider ħarĥ o gũkce fānus
- 16 Devr-i 'adlũnde gøren her birini mĩr ŧanur
Ĥullaruñ zĩver-i zĩnetle gørenler melbũs
- 17 Kendũnuñ maĥbaĥını bir daĥı yād itmezdi
Maĥbaĥ-ı pũr-ni' amũñ gũrse eger Keykāvũs
- 18 Bend ider ĥaŧm-ı bed-endĩŧi kemend-i ħahruñ
Nĩtekim Rũstem-i destānuñ elinden kāmũs
- 19 Sa'y iderse ne ħadar ŧemmesini ŧerĥ idemez
Medĥũni nāzım-ı ŧehnāme olan ŧā' ir-i Tũs
- 20 Demidũr ĥāl-i perĩŧānı saña' arz itsem
Leb-i ta' zĩm ile dāmānuñı hem ħılsam bũs
- 21 Reh-i maĥŧũda iriŧdũr beni gũmrāh itme
Gĩtmedi ŧimdiye dek kimse ħapuñdan me'yũs

- 22 Ey ‘ Alî muhtaşar it nazmuñı itnâb itme
Yoğsa efsâne deyü saña iderler efsūs
- 23 Nitekim ‘ arşa-ı dīvân-ı şeh-i hâverde
Mihr ile mâh olalar sîm ile zerden iki kūs
- 24 Vire Hağk devlet ile Nûh şıfat ‘ ömr-i dırâz
Eyleye zâtuñı tûfân-ı belâdan maħrūs
- 25 Çihre-i bahteki ħandân ide ħallâk-ı ezel
Şâd olup ħaşre deġin görmeyesin rû-yı ‘ abūs

**97^b Kaşide-i ‘Ulvî Efendi Berây-ı Merġum u Mağfîret-Nişân Sulţân Selîm Ĥân
‘ Aleyhi’r-raġmetü ve’r-rıdvân**

(Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün)

- 1 Meger bir şeb temevvüc eyleyüp deryâ-yı zulmânî
Hevâdan kaynayup cüş itdi ya‘ ni düşmenüñ ħanı
- 2 Felek bir fülke döndi lengerin aldurmış emvâca
Güm itdükde zâlâm-ı şeb hilâl-i şaġn-ı devrânı
- 3 Nazar kıl âsumân-ı pür-duġâna çeşm-i ‘ ibretle
Temâşa eyle yer yer cüşiş-i baġr-i firāvânı
- 4 Ķarardı cümle ‘ âlem görmez oldı göz gözi âġir
Cihân mülkini ġarġ itdi şanarsın Nûh tûfânı
- 5 Meger bir şeb ħamer ħayli nücümiyle hücüm itmiş
İġâta itmek için ħal‘ a-ı gerdün-ı gerdânı

- 6 Livādur āl ü ālādan şafaķ māh-ı şeb-efrūza
‘ Aceb midür pür olsa leşker-i encümle her yanı
- 7 Meh-i nev tığ-i zerrinin kuşandı miğferin geydi
Degül encüm-i zırh-püş oldu devrān göricek anı
- 8 Tulu‘ itdi livā-yı şubh-ı devlet bir seher nāgeh
Gelüp tāvus-veş şahn-ı semāda itdi cevlanı
- 9 Muķābil olmak istermiş o hūrşid-i dıraşşāna
Kamer ortaya girdi hālī buldum şandı meydānı
- 10 İki kevkeb kırān itdi biri biriyle gūyā kim
İki şeh-zāde itdikde dilā ceng-i nerīmānī
- 11 Çalındı tabl-ı dīvānī şalındı hayl-i ‘ Oşmānī
Dögüldi kūs-ı hāķānī çözüldi tüg-ı sulţānī
- 12 Kevākib ‘ askeri cümle tağıldı tār-mār oldu
Şu‘ ā‘ -ı şa‘ şaa tığın çekince mihr-i nūrānī
- 13 Cemāli pertevini gösterüp şem‘ -i ziyā-güster
Diyār-ı şarka dek sürdi kaçırđı māh-ı tābānı
- 14 Şeb-i tārīki pür-nūr eyledi hūrşid-i ‘ ālem-tāb
Nitekim hāzret-i Cem menzilet mülk-i Karamanı
- 15 Kūl oldum ol felek-rütbet melek-haşlet şehen-şāha
Eger kimdür dir iseñ ol sa‘ ādet tahtınuñ hānı
- 16 Celīsūñ kişver-i şevket enīsūñ ‘ izzet ü devlet
Serāy-ı kaşr-ı hāķānī hümā-yı zıll-i Yezdānī

- 17 Selim-i şānī ‘ aql-ı evvel-i t̄āb‘ -ı sūhan-perver
‘ Adāletle olupdur zūbde-i evlād-ı ‘ Oşmānī
- 18 Anuñ ‘ adlinde me`mendür cihān zulm eylemez kimse
Meger öldüre ‘ uşşākıyı yāriñ çeşm-i fettānı
- 19 Ulü’l-emre itā‘ at eylemek naşş ile şābitdür
Anuñ çün naşş-ı k̄ātı‘ dur o şāhuñ t̄iğ-i bürrānı
- 20 Şehā meydān-ı rezmüñ kim gülistān-ı şecā‘ atdür
Zirihler cūy-ı dil-cūdur siperler verd-i hāndānı
- 21 K̄ıtāl için geyim geysen kaçan kim cem‘ olur ‘ asker
Gelürler görseler pervāneler şem‘ -i şebistānı
- 22 ‘ Adüvvdē cān alur t̄iğüñ ‘ adüvvde aña cān virür
Ta‘ alluğ itdiler beñzer biribiriyle rūhānī
- 23 Hārāretten kimi ağız açup kimi dil uzatmış
Didiler t̄ir ile şemş̄irler kavm-i hāsed kanı
- 24 Sen ol şāhib-kırānsın Rüstē-i dehri zebūn itdün
Ne cānyıla muqābil ola saña düşmenün hānı
- 25 Ne hādidür saña karşı çıkup ceng eyleye a‘ dā
Şikāre çıkduñ ey şeh tut ki kırduñ niçe hayvānı
- 26 ‘ Adem iklimini görmek dilerse düşmenün şāhum
K̄ızıl kanın kara yire qarup ‘ arz it Karamanı
- 27 Ser-i a‘ dā ko yatsun gūy-veş pāy-ı semendüñde
Licāmuñ ceng meydānında olsun rezm meydānı

- 28 Gören didi türāb ālūde olmuş anın a dānuñ
Şecā at aşrı bünyād olmaa olmuş orāsānī
- 29 Ne tozlar oparupdur başına a dā-yı bed-āhıñ
Semend-i bād-ı pāy-ı nuşretüñ aldı da meydānı
- 30 Mehābet baına serv-i ser-efrāz olalı nīzek
Revān oldu adūnuñ Őu gibi ömr-i Őitābānı
- 31 Siyeh kāküllü bir mabūb-ı arrādur senüñ tūuñ
Perīşān eyledi alum gibi nie dil ü cānı
- 32 Senüñle ceng idüp Őirāne açmaq aşdın eylerken
asūduñ sīnesine kesdi tīuñ nie Őirvānī
- 33 urūr-ı salanatla var ise dīvāne olmuşdur
Zirihler ekdiler zencire bir bir ehl-i tuyānı
- 34 Zebūn itdi müjek anerleri göklerde Behrāmı
Hezāruñ nā-be-dīd itdi amer devrinde keyvānī
- 35 Serirūñ bat-ı devletdür zāhīrūñ fet-i nuşretdür
apuñda ehl-i zilletdür cihānuñ mīr-i mīrānı
- 36 Şeh-i burc-ı Őalābetsin meh-i ar-ı sa ādetsin
Gül-i bā-ı adāletsin ul itdūñ cümle insānı
- 37 Melekler hem-nişinūñdür felekler Őeh-nişinūñdür
Adālet ferş-i tatānī sa ādet arş-ı fevānī
- 38 Güneş gibi hezārān altun üsküflü uluñ vardur
Nie Yūsuf-liālar sana oldu abd-ı umrānī

- 39 Zebūn itdūñ cihānı kuvvet-i bāzūñ ile şāhum
Elūñden çıkmaya haşmuñ girībānı vü dāmānı
- 40 Yüzi kara olup āhır tütuldı vardığı yirde
Meh-i tābān götürmüşdi aradan gerçi tābānı
- 41 N'ola ey şems-i 'ālem çihre-i meh pür-ğubār olsa
Bilüp eksikligin izūñ tozına sürdi pişānı
- 42 Biribirine katdı cünd-i jengi şeş-per-i qahruñ
Degüldür kehkeşān çāk oldı māhuñ çarḥ-ı kalķānı
- 43 Qarār itdi şalābet birle evreng-i sa'ādetde
Şeh-en-şehler didiler saña budur Rūm sultānı
- 44 Meh-i nev qarşu turdıysa cemālūñ āfitābına
Tamām eyler nedeñlü var ise ey şāh noķşānı
- 45 Nedür bu hüsn ü hulķ u 'adl ü dād-ı luḥf-ı ihsānuñ
Nedür bu şun' -ı Yezdānı nedür bu luḥf-ı Rabbānı
- 46 Ne haddidür senūñ evşāfuñı şerḥ eylemek 'Ulvı
Ġarāz ancaķ du'ā-ı devletūñdür ey kerem-kānı
- 47 Atıldı oķlaruñ meydāna çıķdı ey kemān-ebrū
Zemīn-i sine-i a' dāya yağdı fetḥ-i bārānı
- 48 Gedā-yı nā-murāduñdur kerem kıl ber-murād eyle
Diriğ itme ķuluñdan pādişāhum luḥf u ihsānı
- 49 Murādum bu ki Hāķdan taḥt-ı hükmūñde olup 'ālim
Hārācın göndere tā kim Kehūñ ḥānı Çehūñ bānı

50 Müyessir eyleyüp destüñde devlet-ḥātemin şāhum
Mu‘ inüñ eyleye Ḥaḳ Ḥāzret-i Sulṭān Süleymānı

98^a Ḳaṣīde-i Fiḡānī Merḥūm

(Mef‘ ülü Fā‘ ilātü Mefā‘ ilü Fā‘ ilün)

- 1 Bir dūn ki cünd-i şām ile ceng itdi āsumān
Oldı burūc-ı ḳal‘ a-ı gerdūnda çok ḳırān
- 2 Aldı eline tīḡini Behrām-ı dād-gīr
Bārū-yı çarḥa çıḳdı neberd itmege hemān
- 3 Ḥıfz itmege ḳılā‘ ını ḳat ḳat feleklerüñ
Ol gice bām-ı çarḥa Zuḥal oldı pās-bān
- 4 Eṭrāf-ı kāyināta ḥaber ḳılmaḡa güneş
Od yaḳdı evc-ı ḳal‘ a-ı gerdūnda nā-gehān
- 5 Ṭūb almış idi ḳal‘ a-ı gerdūn ḥayl-i şām
Oldı livā-yı ḥusrev-i ḥāver hemān ‘ ayān
- 6 Bindi tekāver-i felege ‘ azm ü rezm idüp
Aldı eşi‘ adan eline tīḡ-i zer-nişān
- 7 Ḳalb-i cenāḥ-ı meymenesi tār-mār olup
Oldı ‘ adem memālikine şeb-revān revān
- 8 Sulṭān-ı şubḥ böyle yüz ağardamazdı
Ger olmasa vezīr-i penāh-ı şeh-i cihān
- 9 Fihrist-kār-ı nāme-i tekvīn-i nüh-felek
Maḳşūd-kār-ı ḥāne-i ibdā‘ -ı kün-fekān

- 10 Āşaf-saf-ı zamān-ı Süleymān-ı şark u ğarb
Ser-^ç asker-i müdebbir-i paşa-yı kām-rān
- 11 Bu ^ç izz ü şevketi ki saña virdi zıll-i Hâk
Lāyık öñüñce yürür ise Erdevān revān
- 12 Görse mehābetiñi eyā Rüstem-i vegā
Ķahruñdan ister idi hemān Ķahramān emān
- 13 Aldı Ķanadı altına gerdünı beyze-vār
Şehbāz-ı himmetüñ k'ana ^ç arş oldu āşiyān
- 14 Beñzetdi kendüyi var ise işigüñe kim
Gerdün-ı dūnuñ üstüne yol sürdi Kehkeşān
- 15 İbrāhim oldu nāmuñ eyā kān-ı ma^ç delet
Bu faĶr-ı āteşini baña eyle gül-sitān
- 16 Gülzār-ı midĶatüñde uçarken gönül kuşu
Cān bülbülü bu şir-i teri oĶudı hemān
- 17 Ağzuñ Ķadışine açamaz zerrece dehān
Esrār-ı Ķayba vāĶıf olan Ķab^ç -ı nükte-dān
- 18 Ey serv-i hoş-Ķırām şaĶın yoluña gelür
Her suya şu gibi gel aĶıtma yaşum revān
- 19 Gözden çıĶalı gelmedi hiç ^ç aynuma yaşum
Merdüm gibi ki eyleye kendü ilinde Ķān
- 20 Cām-ı şafāyı şun baña ey pīr-i dehr kim
Bir laĶza devrūñ acılığın unudam hemān

- 21 Kaldum ayakda ‘arşa-i miḥnetde al elüm
Ey şeh-süvār-ı ma‘ reke-i āḥirü’z-zamān
- 22 Meddāḥ olalı saña eyā Müşterī cenāb
Oldı Fiğānī ‘arşa-i nazm içre pehlevān
- 23 Rūmuñ Kemālidür dir idi baña şübhesiz
Görse kemāl-i kudretimi ehl-i İşfahān
- 24 Ḥatm eyle dāstānı şüru‘ it şenāsına
Uzatmağıl ḥikāyeti mānend-i kışşa-ḥān
- 25 Tā kal‘ a-ı sipihre hücüm eyleye nücüm
Tā kim niyām-ı şebde ola tiğ-i ḥür nihān
- 26 Taḫup kemend-i gerdenine darb-ı dest ile
Devlet ḫapuña ḫaşmı getüre keşān keşān

98^b Kaşide-i Bahāriyye-i Ḥişālī

(Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün)

- 1 Gül-i ra‘ nāsı açıldı çemenüñ oldu bahār
Nāleye başladı bülbül nitekim ‘ aşık-ı zār
- 2 Naşlar bağladı gülşende hevālarla zemīn
Muḫrib-i nağme-serā oldı meger şavt-ı hezār
- 3 Ğulğul-ı bād-ı şehir oldı dem-i İsrāfil
Cümle emvāt-ı nebātāta ḫayāt irse ne var
- 4 ‘ Aks-i ḫurşid-i cihān-nāb ile āyine tutar
Cāriye oldı ‘ arūs-ı güle cüy-ı gül-zār

- 5 Pirehenle yürür oldı semen ü lāle vü gül
Şoyınup kākum-ı berfini çıkardı eşcār
- 6 Her biri egnine bir cāme-i rengīn aldı
Rūz-ı nev-rūz irişüp yine tonandı ezhār
- 7 Tabāk-ı gülde yeten dāne-i şebnem mi ‘aceb
Güş-ı cānānede ya aşılı dürr-i şeh-vār
- 8 Giceyi gündüze katup gelüñüz ‘iş idelüm
Sāye-i serv ü semen oldı bize leyl ü nehār
- 9 Kehkeşāndur şanasın yanına gelmiş māhuñ
Nergisüñ yanına cūy eylese gülşende güzār
- 10 Hıncer-i tiğ dil-ārāda ki cevher gibidür
Mevc-zen olsa şabādan şafahāt-ı enhār
- 11 Taht-gāh-ı çemene pād-şeh-i ‘aşar olmuş
Kılsa gonce yiridür kaşr-ı zebercedde qarār
- 12 Hıyl-i ezhār ile geldi çemen ıklımına gül
Serv-i bālā yaraşur olsa aña sancaqdār
- 13 Gül-i ter mükhüle-i hār ile kehḥāl olmuş
Bülbülüñ dīde-i giryānına eyler tīmār
- 14 Seyr-i gülzār ide bir naḥl-i ser-efrāz diyü
Bunca demdür bir ayağ üzre turur serv ü çenār
- 15 Sebz-i cām ile tutup elde devāt-ı çinī
Fikr ider vaşfını yazmağa benefşe her-bār

- 16 Gevher-i baħr kerem-i ma' den eltāf-ı himem
Zā'ir-i şahın-ı ħarem melce'-i eşrāf-ı kibār
- 17 Zābiť-ı şer'-i kavī vāriş-i 'ilm-i nebevī
Lāyık-ı 'izz ü şeref şāhib-i temkīn ü vaķār
- 18 'Abdu'r-raħman Çelebī a' ni odur şadr-ı kerem
İremez himmeti ucına kemend-i efkār
- 19 Devr idüpdür meh-i bedri şanasın ebr-i sefid
O maħāsınle görinen o münevver ruħşār
- 20 Bū-Bekr-ħulķ u 'Ömer-meşreb ü 'Oşmān-sīret
Zāt-ı pāk ile Ĥasan-şūret ü Ĥaydar-āsār
- 21 Vaşf-ı ruħşāruñı evrāķ-ı güle yazmağ için
Kıl-ķalem almış ele münşī-i zerrīn-pergār
- 22 Tāb'-ı pāküñ olalı gülşen-i envār-ı 'ulūm
Dehenüñ dürr-i sūħanla töludur şebnem-vār
- 23 Nükte-i medħ ü şenāñ yazmağa levħ-i felege
Yiridür olsa 'Uťārid eşigüñde ħidmetkār
- 24 Turredür şāhid-i ma' nāya midād-ı siyehüñ
Nokta-i ħāme-i müşgīnüñ aña ħāl-i 'izār
- 25 Cilve-ger olmya hergiz bu fenā gülşende
Ĥüsn-i ħulķuñ gibi bir şāhid-i ħurrem-dīdār
- 26 Mīhr-i luťfuñla n'ola ķalbüm olursa pür-nūr
Āfitāb ile bulur revnaķı ķarĥ-ı ġaddār

- 27 Bārekallah zihī ma‘ delet-i bāhire kim
Ġulġul-ı ‘adlũñ ile ıoldı niçe dār u diyār
- 28 Ben ne hākũm ki idem kapuña aġvālũmi ‘ arz
Ķonmasun zerre kadar hātır-ı mesrũra ġubār
- 29 Hālĩşi pũte-i ‘ aŝġ iġre yanup ġāl oldı
İ‘ tibār it aña luġf ile zer-i hālĩŝ-vār
- 30 Baġma noġŝānuma luġf it yũce ġıl mertebemi
Nitekim nāġıŝı a‘ lāya ġıġarur mi‘ yār
- 31 Ġayrılar ġökde vũ ben tır-i cefāya siperin
Ne ‘ aceb ġülŝen olur kimine ġül kimine hār
- 32 Keşti-i midġat ile baġr-i du‘ āya girelũm
Bād-bānlar aġalum eyleyelũm ‘ azm-i kenār
- 33 Nitekim bũlbũl ide ġonceye her demde niyāz
Nitekim ġonce ide bũlbũle nāzını hezār
- 34 Ġülŝen-i ‘ ömrũñe iriŝmiye hengām-ı ġazān
Bāġ-ı cennet gibi dāyim olasın tāze-bahār

99ª Ķaŝide-i Hāyālĩ

(Fe‘ ilātũn Fe‘ ilātũn Fe‘ ilātũn Fe‘ ilũn)

- 1 Hāb-ı ġafletde iken oldı ġöz aġup bĩdār
Ķudret-i ġaġġa nazar ġıldı ‘ uyũn-ı ezhār
- 2 Her ŝũkũfe dehen ü berg zebāndur ġüyā
Zıkr ider Hālĩġını hāl diliyle eŝġār

- 3 Göñli fānilere irse yiridür neşv ü nemā
Bu fuşül içre ki sebze bitürüpdür aḥcār
- 4 Bād taḥrīk idicek nāya şadā eyle diyü
Nefesin tutdı o dem çekdi ele mūsīķār
- 5 Gice bālīn-i ferāgatde yaturken nā-gāh
Hātīf-i gayb didi sem‘ime cān gözin uyar
- 6 Çekdi āvāze-i Dāvudını her bülbül-i mest
Yed-i beyzāsını ‘arz eyledi gül Mūsā-vār
- 7 Bir nazarla gör iki ‘ālemi nergis-mānend
Başuña ister iseñ geymege tāk-ı zer-kār
- 8 Şāha ‘arz itmege mülk-i çemenüñ maḥşülün
Elde evrāk tutar güller olup defterdār
- 9 Gülbün-i bāğ-ı kerem şāh-ı Süleymān ki anuñ
Var durur bencileyin bülbül-i güyāsı hezār
- 10 Sancağ u tūğūñ ider nūr-ı sa‘idüñ nevrüz
Her ne vaqtin ki berāber ola bu leyl ü nehār
- 11 Meh ü encüm-sipeh ü mihr-i felek-mertebesin
Saña dirsem yiridür baḥr-i seḥā kūh-ı vaķār
- 12 Dünyede bulduğı bu nām iledür ‘izz ü şeref
Sīnede mühr-i Süleymān götürür her dīnār
- 13 Kimse ķan yutmadı devründe meger ğonce-i bāğ
Kimse āh itmedi devründe meger bülbül-i zār

- 14 Āb-1 tīguñ ideli ehl-i hevā olanı hāk
Havfdan kendüsine taşı ھیşār eyledi nār
- 15 Hāşıl-1 ‘ ömrümi bīmārlıgum itdi tebāh
Pādişāhum baña vaq̄tidür iderseñ tīmār
- 16 Tāc u tahtum vireliden yile mānend-i hābāb
Cür‘ a-veş hāke düşüp kıan yuţarum sāgar-vār
- 17 Benem ol murğ-1 hevāyī ki gidüp dāne-i şabr
Dām-1 şayyād-1 belāda iderem şimdi kıarār
- 18 Bu kıaşīdemde benüm şāhid-i ma‘ nā çokdur
Hıusrev-i mülk-i ma‘ ānī benem itmeñ inkār
- 19 Dem-i ‘ İsa gibi oldu sühanum rūh-efzā
Kıadr ile başum eger göge irerse yiri var
- 20 Nitekim cünd-i şitā gāret idüp gülzārı
Eyledikce anı mağlūb şeh-i mülk-i bahār
- 21 Düşmenüñññ ola pejmürde bahār-1 ‘ ömri
Vird idindi çü Hıayālī bunu leylā vü nehār

99^a Kıasīde-i Su‘ ūdī-zāde Merhūm Kıadrī Çelebī ‘ Aleyhi’r-raħme
(Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün)

- 1 Bāga bir tarh şalup oldu yine faşl-1 bahār
Naķş-perdāz-1 çemen çihre-güşā-yı ezhār
- 2 Eyleyüp perde-nişīnān-1 ‘ adem ref‘ -i hıçāb
İtdiler kıudret-i settārı cihāna izhār

- 3 Tîġ-i ħurşîd ile sulţān-ı bahār irdi diyü
N'ola yaĥlar çözilüp cünd-i şitā itse firār
- 4 Ĥuţbe vü sikke-i sulţān-ı bahārî yüridür
Mülk-i ıķlīm-i çemende gül ile bülbül-i zār
- 5 Eylemişdür var ise yaĥ ile 'ıķd-i zanbaķ
Ĥarcanur Şu yirine dirhem-i berfi enhār
- 6 Cām-ı zerrīn ile mey görmek idi maķşūdı
Nergis-i bāġa göz açdurmadı ammā ki ĥumār
- 7 Ĥayli dil yār demini eyledi ĥaķķā sūsen
Eyleyince güli vālī-i diyār-ı gül-zār
- 8 Yoķ durur ĥüsnde mişli diyü gül-berg-i teri
Uçurup göklere irgürdi nesīm-i eşcār
- 9 Māyil-i ġonçe imiş diyü nihāl-i çemenüñ
'Ömrine ķonmaġa ķaşd eyledi ġülşende hezār
- 10 Ģonçedür şāĥ-ı nihāl-i çemene bāzū-bend
Za' ferān ile yazulmuş aña ĥaţţ-ı tūmār
- 11 Çemen eţfāli ile ġonçe idüp bāzīçe
Esb-i cū üzre olup 'arşa-i ġülşende süvār
- 12 Baĥr-veş leşker ile ġülşene aķın Şaldı
Ebr olupdur var ise pād-şeh-i deryā-bār
- 13 Mevcler ĥalkaların itdi siperler peydā
Tīr-i bārān idicek cūylara ebr-i bahār

- 14 Sebzedür şanma olup jāle-i terden nemnāk
Tīġ-i kühsārı yine tıtdı ser-ā-ser jengār
- 15 Berg-i bīdūñ göricek sāyesini māhī-veş
Şaldı kullābımı baħr-i çemene zūlf-i nigār
- 16 Ğarķ ide yazdı gelüp bād-ı şabā yaprağdan
Bād-bān açduġı dem baħr-i çemende eşcār
- 17 Kātib-i ħaṭṭ-ı çemen yazdı yine güllerden
Muṭrib-i bülbüle bir ħüb-kitāb-ı edvār
- 18 Muṭribā başla meded naġme-i rūḡ-efzāya
‘Andelībān-ı çemen itmedin āheng-i qarār
- 19 Mūsikī yirine geçmez mi sükūt-ı bülbül
Alıcağ Yūsuf-ı gül-çihre ele mūsikār
- 20 Āb-ı enhāra düşüp ‘aks-i nebātāt-ı çemen
Oldı şan meclis-i gülde şuya konmuş ezhār
- 21 Eyledi şafḡa-ı gül-zārı şabā müşğ-efşān
Döküp evrāk-ı dirāḡtānı nesīm-i eşḡār
- 22 Nergis ü lāle yazup levha-i ħalkārīsin
Ḥāşılı bāġı bahār eyledi pür-nağş-ı nigār
- 23 Tā ki pīrāye-i dībāce-i gül-zārı ide
Midḡat ü maḡmidet-i dāver-i ‘ālī-miğdār
- 24 Server-i şuğķa-ṭırāz-ı ‘alem-i ‘ilm ü ‘amel
Dāver-i şadr-nişīn-i ḡarem-i ḡilm-i vağār

- 25 Fāzıl-ı ma‘rifet-endüz-ı mevālî-i ‘izām
Kāmil-i havşala-āmüz-ı kibār-ı ahrār
- 26 Ebr-i bārān-ı kerem feyz-resān-ı ‘ālem
Aḥter-i burc-ı sa‘ādet meh-i ḥurşid-i medār
- 27 Ḥazret-i ḥāce-i sultān-ı cihān Sa‘de’-d-dīn
Seyyid-i ehl-i zamān eṣref-i eṣrāf-ı kibār
- 28 Rāyet-i rāy şaf-ārā-yı ‘ulūm ile bugün
‘Ulemā vü fużalā ḥayline oldur ser-dār
- 29 Na‘l-i şebdizi ser-i ḥusrev ü mihre efsār
Rāy-ı ḥurşid eṣeri ḥink-i sipihre efsār
- 30 Baḥt-ı sa‘d-aḥterini bilmege zātü’l-kürsī
Şuver-i encüm ile kūy-ı sipihr-i devvār
- 31 İtdi cellād-ı felek şekl-i şihābı ḥāzır
Ura tā düşmenüññ başına kızmış mismār
- 32 Varaḫ-Allāh-ı gül-i mirvaḫa-cünbān olmış
Ġaraızı bu kim ola meclisine ḥidmet-kār
- 33 Ḥabeşî olmasa evrākı yazardı medḥin
Kilk-i şāḫ ile debistān-ı çemende eṣcār
- 34 Şeref-i ḥidmet-i dergāhına yol bulmağ için
Şekl-i sāyilde varur kūyına eṣrāf-ı kibār
- 35 Keh-rübādur işigün taşı meger sultānum
Ki rübūde durur aña bu dil-i zār u nazār

- 36 Oldı bu maṭla^ç -ı ğarrāya felekde vāşıl
Geşṭ idüp medḥ için ^çālemi peyk-i efkār
- 37 Resm için ḫaşuñı aldı ele zerrīn pergār
Meh-i nev gördi ki teşbīh idemez çizdi kenār
- 38 Ğonçenüñ cānımı var kim açā bir kez ağzın
Söze āğaz idicek ol leb-i şīrīn güftār
- 39 Ğamze-i mest dilīr-efgen-i ḫūn-rīz-i keder
Türk-i ḫançer-keş ü merdüm-küş ü şemşīr-güzār
- 40 Reviş-i ḫāmetüñüñ görmediler mānendin
Gülşen-i ^çālemi çok boyladular serv ü çenār
- 41 Var idi midḫatüñ evşāfına az çok imkān
Olmasa zevḫ ü şafā kim ğam u miḫnet bisyār
- 42 Bāde-i ^çaşḫ-ı lebüñdür dil-i şeydāyı tutan
Yoḫsa çokdan ğam ile eyler idüm terk-i diyār
- 43 Geçemez sūzen-i endūh-ı ğam-ı ^çaşḫuñdan
Gerçi kim za^ç f ile bir rişteye döndi dil-i zār
- 44 Ğonçe-veş ḫār-ı ğam-ı hicr ile ^çaşıḫ dil-teng
Gül gibi tāze civānān ile her şeb āgyār
- 45 Güfte-i bülbül-i gül-zār-ı şahn bākīden
Ḥasb-i ḫāli bu iki beyt ile kıldum eş^çār
- 46 Ezelī böyledür āyīn-i sipihr-i ğaddār
Ki gülüñ ḫāb-gehi ḫār ola ḫāruñ gül-zār

- 47 Bir olur mıydı bugün kıymet-i ehl ü nā-ehl
Nākıd-ı çarḫ eger eylese teşḫiṣ-i ʿayār
- 48 Cūʿ-ı şabr ile dilā varmı durur ʿālemde
Nūş-ı bī-niṣ ü dem-i bī-gam u verd-i bī-ḫār
- 49 Kesmedi şāḫ-ı ümīdin keremüñ naḫlinden
Bāğ-ı ʿālemde gönül olmağ için bir ḫūr-dār
- 50 Şeb-i endūda Ḳadrī ḫuluñ itdi iḫyā
Gündüzüñ ʿid giceñ ḫadr ola tā rüz-ı şümār
- 51 Bitdi çün gülşen-i nazm içre bu verd-i rengīn
Oldı şāyeste-i pīrāye-i fark-ı destār
- 52 Beñzemez şiʿr-i ʿadū nazmına zīrā olmaz
Lūlū-yı sāḫte hem kıymet-i dürr-i şeh-vār
- 53 İki mışrāʿ yeter ḫüsn-i idāme şāhid
İtse daʿvāmı eger düşmen-i bed-ḫāḫ inkār
- 54 Bulmuşam gülşen-i nazm içre niçe ince ḫayāl
Dīde-i düşmene ammā görünür her biri ḫār
- 55 Bir çemen-zār durur nazm-ı ḫaşıdem ki añar
Oldı maʿnā gül-i ter ḫaṭṭ-ı çemen ebyāt enhār
- 56 Demidür murğ-ı duʿā eyleyüp āheng-i nevā
Bu gülistān-ı şenāda ide bir ḫüb-ḫarār
- 57 Gonçelerle nitekim bāğa gelüpserver-i gül
Bezm-i gülşende ala destine cām-ı zer-kār

58 Bāğ-ı ‘ālemde maḥādīmüñ ile hoş-dil olup
Meclisüñ ‘iṣ ü şafāda ola reşk-i gül-zār

100^a Kaşīde-i Bahāriyye-i Mesīhī

(Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün)

- 1 Hāb-ı gāfletden açılmağa ‘ uyün-ı ezhār
Her seher şu sepeler yüzlerine ebr-i bahār
- 2 Şöyle şalındılar erbāb-ı çemen kim servüñ
Ayağı bāğda olmasa iderdi reftār
- 3 Güllerüñ itmek için ‘ arızı vaşfin taḥrīr
Mevcden mıstar idinmiş şafahāt-ı enhār
- 4 Kaṭre-i şīr gibi tamladugunca şebnem
Gonceler ağız açar niteki eṭfāl-i şīgār
- 5 Gūş-ı māhīye taḫar şanki gümüşden ḫalka
Nāzil oldukça şu üzre ḫaṭarāt-ı emṭār
- 6 Söyledür bülbüli büy-ı gül ile bād-ı şabā
Mantıḫu’ṭ-tayr okudur ḫuşlara gūyā ‘ Atṭār
- 7 Fāḫte çünki elinde büyümişdür servüñ
Üstine medḫ okuyup olsa hevā-dār ne var
- 8 Mā’-i cārileri kaçgun diyü zencire çeker
Gör nice naḫş geçer āba nesīm-i eşcār
- 9 Gonceye manzaralar açdı şabā tā andan
Eyleye şāhid-i gül bülbüle ‘ arz-ı dīdār

- 10 Tāb-ı hürşid ile ezhārı görüp şandı meger
Şemsī dülbendini başlu başına şard'ezhār
- 11 Gül 'arūsınun önince yürüyüp cüy-ı habāb
Başı üstünde legençe götürür cāriye-vār
- 12 Şur urulursa bugün kimseye işitdüremez
Şavt-ı cū zemzeme-i sāz u ser-āgāz-ı hezār
- 13 Bağda dernek idüp 'asker-i ezhār oldu
Gül siper lāle 'alem serv-i sehī sancağ-dār
- 14 Başka bir 'ālemi var bāğ-ı bahāruñ k'anda
Yāsemīn rüz-ı sefid oldu benefşe şeb-i tār
- 15 Jāle gül şafhaların mühreleyüpdür tā kim
Yaza rengin sözün ol şāhib-i temkīn ü vaqār
- 16 Ma' den-i fazl u hüner menba' -ı ser-çeşme-i cūd
Kıdve-i nev' -i beşer zübde-i eşraf-ı kibār
- 17 Mīr-i iklim-i sühan ya' ni Nişāncı Paşa
İremez fazlı nişānına hadeng-i efkār
- 18 Havf-ı tīrūnden 'adū kaçsa eger kühsāra
Tağlar içre kemend ata tuta halka-ı mār
- 19 Karşu ger hilm ü vaqāruñdan edeb öğrense
Söyledükce kişiyi yañsılamazdı kühsār
- 20 Hañçeri İbn-i Hüsām u kılıcı İbn-i Yemīn
Tālī' i Es' ad eşref nefesidür 'Attār

- 21 Keff-i dürr-pāşuña beñzerdi ola fi'l-cümle
Ebre bağışladugun ger girü almasa bihār
- 22 Sübha-ı nazmını alduķca eline Şu' arā
Dilde tesbihi olur her birinüñ istiĝfār
- 23 Ey lisānuñ çü Kelim ü kelimātuñ mu' ciz
Vey devātuñ çeh-i Bābil ser-i kilküñ saħħār
- 24 Şāhid-i nazmuña görünmedi ' ālemde nazir
Olalı cām-ı cihān-bīn ile mihr āyine-dār
- 25 Levh-i zihnüñde olur nice ma' ānī şābit
Kevkeb-i fikretüñ itdikce felekde seyyār
- 26 Medhüñ oķuduĝı çün kürsī-i eşcār üzre
Muķri-i kumrıyı el üzre tutar serv ü çenār
- 27 Bir yalıñ yüzlü güzeldir kılıcuñ kim anuñ
Göricek yüzini imāna gelür çok küffār
- 28 Jāleden ābileler tutdı zebānın yoħsa
Sūsen-i bāĝ senüñ medhüñ oķurdı her bār
- 29 Tāķ-ı pür-şevķ-ı felek pādişeh-i rif' atüñüñ
Eli altında durur niteki taşt-ı zer-kār
- 30 Tīĝ-i pür-cevherüñüñ ' aksi düşünce baħre
Kızara dürr şadef içre nitekim dāne-i nār
- 31 Çār-miħ itmek için dest-i każā düşmenüñüñ
Her ser-i müyı olupdur bedeninde mismār

- 32 Her seḥergāh cihān bāğını seyr eylemege
Nükhēt-i ḥulḳuñ olur esb-i şabā üzre süvār
- 33 Mümtelī olduğı çün devlet-i iḥsānuñdan
Az ḳaldı felegüñ gözini kör ide buḥār
- 34 Hışt-i sīm ü zer ile yapmağa gönüm yıķıgun
Gelmeye ‘āleme luḫfuñ gibi hergīz mi‘ mār
- 35 Vaşfuñ altun ile taḥrīr ider idüm hele ben
Fāḳadan vüs‘ atüm olaydı eger bir miḳdār
- 36 Medḫüñi göklere irgürse Mesīḫī n’ola çün
Nerdübān oldu aña işbu suḫūr-ı eş‘ār
- 37 Gülşen-i midḫatüñ içre utanup fażluñdan
Bikr-i fikrüm görünür gül gibi rengin-ruḫsār
- 38 Dilegüm bu ki ‘azīz olmaya şol şahş ki anuñ
İşbu gül gibi ma‘ānī gözine görine ḫār
- 39 Almazın aғzuma ben ma‘ni-i ḫāyīdeyi hiç
Degülem tıfl ki ḫāyīde idinem ifṫār
- 40 Tenüm içindeki cān ‘āriyeti olduğı çün
Dirlügümden iderem ikide bir gayret ü ‘ār
- 41 Serverā gerçi ba‘idem şeref-i ḫidmetden
Līk dem yok ki du‘āñ olmaya dilde tekrār
- 42 Ğam u endūh melāl ile ḫayāl olduğımı
Saña ‘arz itmege geldi bu muḫayyel güṫtār

- 43 Ben senüñ bendelerüñ defterine geçmiş iken
Ne revâdur baña pâ-bend ola cüz'î timâr
- 44 Bu kadar gayret ile ben ayaguñ toprağına
Şadef-i tab' dan itdüm nice dürrler işâr
- 45 Baħr-i 'ilmüñ çü muħiṭ oldu bu kaṭre ḥâlin
Terbiyetle n'ola kılsañ anı dürr-i şehvâr
- 46 Ğarḳa-ı baħr-i ḥayâl oldu du'â eyleyelüm
Bulmağa şâğ u esen keṣti-i endîşe kenâr
- 47 Nitekim terbiyet-i mihr ile her faşl-ı bahâr
Bezene neşv ü nemâ ile ḥarîm-i gülzâr
- 48 Devḫa-i 'ömrüñi ser-sebz ü ser-efrâz idüp
Eyleye körpe budaklarıñı Ḥaḳḳ ber-ḥürdâr

100^b Kaşide-i Bâkî Efendi

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Rûḫ-baḫş oldu Mesîḫâ-şıfat enfâs-ı bahâr
Açdılar dîdelerin ḥâb-ı 'ademden ezhâr
- 2 Tâze cân buldı cihân irdi nebâtâta ḥayât
Ellerinde ḥarekât eyleseler serv ü çenâr
- 3 Döşedi yine çemen naṭ' -ı zümürüd-fâmın
Sîm-i ḥâm olmuş iken ferş-i ḥarîm-i gülzâr
- 4 Yine ferrâş-ı şabâ şaḫn-ı ribâṭ-ı çemene
Geldi bir ḳâfile ḳondurdu yüki cümle bahâr

- 5 Leşker-i ebr çemen mülkine aqın şaldı
Turma yağmada yine niteki yağı Tātār
- 6 Başına bir nice per taqınur altun telli
Hayl-i ezhāra meger zanbaq olupdur ser-dār
- 7 Dikdi leşker-geh-i ezhāra şanevber tūğın
Haymeler kurdı yine şahn-ı çemende ezhār
- 8 Döşedi mihr-i felek yolları dībālar ile
İtdi teşrīf çemen mülkini sulţān-ı bahār
- 9 Şubḥ-dem velvele-i nevbet-i şāhī mi degül
Şavt-ı mürğān-ı hoş-elḥān u şadā-yı küh-sār
- 10 Çemen eţfālinüñ uyḥuların uçurdu yine
Şubḥ-dem gülgüle-i fāḥte gül-bāng-ı hezār
- 11 Dāye-i ebr yine gıncelerüñ şebnemden
Başına aqçe dizer niteki eţfāl-i şıgār
- 12 Mevsim-i rezm degüldür dem-i bezm irdi deyü
Süsenüñ ḥaṇçerini tutdı ser-ā-pā jengār
- 13 Semenün sine-i siminin açup bād-ı seḥer
Çözdi güleşende gülüñ dügmelerin nāḥun-ı ḥar
- 14 Pirehen berg-i semen güy-ı girībān şebnem
Gül-sitān oldı meger bir şanem-i lāle-^c izār
- 15 Zīb ü fer virmek içün rüy-ı ^c arūs-ı çemene
Yāsemem şāne şabā māşıta āb āyine-dār

- 16 Dürr ü yâkût ile pür naḥl-i muraşşa‘ şandum
Ergovân üzre dökülmüş қаатарāt-ı emṭār
- 17 Şīşe-i çarḥda gör bunca muraşşa‘ naḥli
Nice ārāste kılmış yine şun‘ -ı Cebbār
- 18 Berg-i ezhārı hevā şöyle çıkardı felege
Pür-kevākib görünür günbed-i çarḥ-ı devvār
- 19 Zanbaķuñ ğoncesidür bāĝa gümüş bāzū-bend
Za‘ ferān ile yazılmış aña ḥaṭṭ-ı tūmār
- 20 Cām-ı zerrīni ṭolu bāde-i gül-reng itmiş
Gül-i ra‘ nā seḥerī itmek içün def‘ -i ḥumār
- 21 Dehen-i ğonce-i ter dürlü leṭā’if söyler
Gülüp açılsa ‘aceb mi gül-i rengin-ruḥsār
- 22 Güher-i fırsatı aldırma şaķın devr-i felek
Sīm ü zerle gözüñni boyamasun nergis-vār
- 23 Cām-ı mey cür‘ aları sübḥa-i mercān olsun
Gelüñüz zerķ u riyādan idelüm istiĝfār
- 24 Lāle şaḥrāyı bugün kān-ı Bedaḥşān itdi
Jāle gül-zāre nişār eyledi dürr-i şeh-vār
- 25 Dāmenin dürr ü cevāhirle pür itdi gül-i ter
Ki ide ḥāk-i der-i Ḥazret-i Paşaya nişār
- 26 Şāḥib-i tiĝ u kalem mālik-i cām u ḥātem
Āşaf-ı Cem-‘ azamet dāver-i Cemşid-vaķār

- 27 Āsumān-pāye hümā-sāye ‘ Alī Paşa kim
İremez tāk-ı celāline kemend-i efkār
- 28 Şāh-ı gül neşv ü nemā bulsa nem-i luţfundan
Ola her ğonce-i ter bülbul-i şīrīn-ġüftār
- 29 Āb u ğil müşġ ü ğül-āb ola çemen şāhında
Büy-ı hulkıyla ġüzār itse nesīm-i eşhār
- 30 Güneşi keff-i zer-efşānına beñzer dir idim
Almasa māha ‘ aţā eyledüġin āhīr-i kār
- 31 Şöyledür keff-i ġüher-pāşı yemin itmek olur
Ki ‘ aţāsından irer bahre ġinā kâne yesār
- 32 Bāġ-ı cūdında nihāl-i kereminden dirilür
Luţf-ı bī-minnetinüñ mīvelerinden her bār
- 33 Manzar-ı himmetinüñ küngüre-i rif‘ atine
İremez şarşar-ı tūfān-ı fenā birle ġubār
- 34 İşġi taşı imiş yüz süreceġ hayf deyü
Taşdan taşa döġer başını şimdi enhār
- 35 Serverā canı mı var devletüñ eyyāmında
Sünbülün tırresine el uzadur şāh-ı çenār
- 36 Eylemez kimse bugün kimse elinden nāle
Bezm-i ‘ işretde meġer muţrıb elinden evtār
- 37 Şer‘ a uymaz nidelüm nāle vü zār eyler ise
Gerçi kânūna uyar zemzeme-i müsīkār

- 38 Geşt iderken emen-i medħ ü Őenāñı ħāıır
Lāyıĥ oldu dile nāgāħ bu Şi‘ r-i hem-vār
- 39 Göl gibi gölşene kılsañ n’ola ‘ arz-ı didār
Ĥaylı döküldi Şaçıldı yoluña ebr-i bahār
- 40 Reşk-i dendānuñ ile ħaçere düşdi jāle
Berg-i süsende gören itdi şanur anı ħarār
- 41 Geçemez enber-i ħisü-yı girih-girüñden
Gerçi kim za‘ f ile bir ħılca ħalupdur dil-i zār
- 42 ıurreler milket-i Çin nāfe-i müřħin ol ħāl
Gözüñ āħü-yı Ĥuten ħamzelerüñdür Tātār
- 43 Dil-i mecrüħa řifā-baĥř ruĥ u la‘ lüñdür
Göl-be-şekkerle bulur ħuvveti şab‘ -ı bimar
- 44 Degme bir gevheri kirpüħine şalındurmaz
Görelı la‘ l-i revān-baĥřuñı çeşm-i ħün-bār
- 45 ıoma Bākı ħuluñı cür‘ a şıfat ayaħda
Dest-gir ol aña ey dāver-i ‘ ālı-mıħdār
- 46 Bāħ-ı medħüñde olur cümleye ħālib tenhā
Baĥř için gelse eger bülbül-i ħoř-naħme hezār
- 47 Puĥtedür ħayrılar eş‘ arı velı puĥte piyāz
Ĥām ‘ anberdür eger ħām ise de bu eş‘ ar
- 48 Ĥām var ise eger micmere-i nazmumda
Dāmen-i luřfuñ anı setr ider ey faĥr-i kibār

49 Baħr-i eř'ār yiter urdı süťür emvācın
Demidür k'ide du'ā dürrlerini zīb ü kenār

50 Lālelerle bezene niteki deşt ü řaħrā
Nitekim güller ile zeyn ola řaħn-ı gül-zār

51 Nitekim lālelere şebnem ola üftāde
Güllere 'āřık-ı řeydā geçine bülbül-i zār

52 Gül gibi ħurrem ü ħandān ola rüy-ı baħtuñ
Sāġar-ı 'ayřuñ ola lāle-şıfat cevher-dār

101^b Kařıde-i Bahāriyye-i Merħūm Baķķāl-zāde Edībī Ćelebī Raħimehullah
(Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün)

1 Taħt-ı gül-zāra cülūs itdi řehen-řāħ-ı bahār
Geldi nev-rüz yine cem' oldı sipāħ-ı ezhār

2 Yine sulťān-ı ebr řā' iķadan řüb çeküp
Aldı bir řehr-i mu'azżam ki adı sebze-nehār

3 řāħ-ı nev-rüz çemen mülkini açdı diyü
řevķ ile şoldı şonandı yine şehr-i gülzār

4 Ellerinden alamaz kimse çemen kişverini
Mülket-i bāġda büy begleridür serv ü çenār

5 řāhid-i bāġ yine geydi bahāri kemħā
Mā'ı dībālara ġarķ oldı ser-ā-ser enhār

6 Ne ķadar ser-keş ü bālā geçinürlerse daħi
Eli altındadır elbette çenāruñ eřcār

- 7 Bir eli gölgesi olsaydı eger ol servüñ
Bâğ-ı ‘ âlemde çenâr olur idi ber-ğurdâr
- 8 Hoş geçer sâye-i luţfunda yine ammâ kim
Çalışur ayağını almağa servüñ enhâr
- 9 Pâ-bürehne oluban serv kenâra çıkmış
Cüy-bârı ide dâmen-keş olup tâ ki güzâr
- 10 Geçseler hûb idi gâyetle bu vâdilerden
Öykünürmiş gözümüñ yaşına cûlar her-bâr
- 11 Var ise bir güzele ‘ âşık-ı dîdâr olmuş
Gözi yaşıyla pür itdi yine gül-zârı bekâr
- 12 Şanurum gülşen-i ‘ âlemde şu tûlâbıdur
Her ne dem yağdura bārânı bu çarğ-ı devvâr
- 13 Düşdi gül-zâra seher-geh kıtarât-ı şebnem
Köhnedür bâm-ı felek tamlasa her kûşe ne var
- 14 Nergisüñ yaş ile taldı gözi şebnem göricek
Yâdına geldi meger kim dür-i dendân-ı nigâr
- 15 Hâra ilmiş gözi ey dil ser-i kûy-ı gülde
Karılar ağlarsa ğamından n’ola bülbül her-bâr
- 16 Şıklığı degdi birez gûş idicek feryâdum
Gülşene velveleler şalmış idi bülbül-i zâr
- 17 Bülbülüñ güller ile şıklığını gûş itmiş
Kendüye çekse hasedden n’ola hançer her-bâr

- 18 Hārılar güller ile kanlu bıçaqlu Şimdi
Nazar irdi gibi göz dikmiŐ idı aña hezār
- 19 Niçe demler idi yollar gözedürdi nergis
Hāk-i pāyin getüre diyü nesīm-i eşār
- 20 İriŐüp peyk-i Őabā virdi kudūmī haberin
Üstine aqça niŐār itse ‘ aceb mi eşcār
- 21 Őaĥn-ı gül-zāra döşendi cemenī aŐlaslar
Tā ki teŐrif ide maĥdūm-ı maĥādīm-i kibār
- 22 Ya‘ ni ol ĥayr-ı ümem ‘ unŐur-ı pākīze-Şiyem
Dāfi‘ -i zulm ü sitem tābi‘ -i emr-i dādār
- 23 Mālik-i MıŐır-ı hüner zātı gibi nāmı ‘ azīz
‘ İlm ü ‘ irfān ile olmiŐdur Ebū Yūsuf-vār
- 24 ‘ Abd-ı aĥkar geçinür aña mevālī-i ‘ izām
Olsa yanında maĥādīm n’ola ĥidmet-kār
- 25 Ne zevāle iriŐürdi ne görürdi noŐŐān
Tırsa kūyında eger mihr ile meh leyl ü nehār
- 26 Hākĥ budur ĥopmadı gül-zār-ı fażiletde daĥı
‘ UnŐur-ı zātına beñzer gül ü rengin ruĥsār
- 27 Vaĥt-i güldür n’ola bülbül gibi güyā oluben
Eylesem verd-i ruĥı vaşfını dilde tekrār
- 28 Böyle bir rüĥ-fezā demde dinilse n’a‘ ceb
Gül gibi ĥüb u Őarī olsa bu nāzik eş‘ār

- 29 Esgidür taht-ı bahāriyye Edībī ammā
Başka bir şevk virür olsa eger köhne bahār
- 30 Ey gönül lāzım olan ed' iye-i devletidür
Sende yok medh ü şenāsına bilürsin miqdār
- 31 Nitekim vaşf olunur gonçe vü gül 'ālemde
Hār-ı mezmüm ola mānende-i hayl-i agyār
- 32 Menzilüñ gül gibi baş üzre ola sultānum
Hār u hüs-veş ola pā-māl 'adū-yı bed-kār

102^a Kaşide-i Nef' i Der Hakk-ı Merhūm Muhammed Paşa
(Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün)

- 1 Minnet Allāha ki bī-minnet-i baht u iqbāl
Oldum āşār-ı sa' ādetle yine ferruḥ-fāl
- 2 Ne didimse sözümi tıtdı sipihr-i hūd-rāy
Ne murād itdim ise virdi Hudā-yı müte'āl
- 3 Düşdi ebrū-yı niyāza girih-i istiḡnā
Girdi dest-i hevese genc-i temennā-yı muḥāl
- 4 Gūyiyā āh-ı şerer-nāk-i dil-i nā-kāmuñ
Eyledi terbiyet-i hikmet-i Hakk celle celāl
- 5 Dūdın ebr-i çemen-ārā-yı gülistān-ı tarab
Berkin āteş-fiken-i hırmen-i endūh u melāl
- 6 Esdi bir luḥf ile bād-ı dem-i şubḥ-ı tevfiḳ
Ki hemān oldı güzār itdügi demde fi'l-hāl

- 7 Çemen-i bahtımuñ ezhârı ser-â-ser bîdâr
Turre-i tâlî' imüñ her hamı bir devlete dal
- 8 Buldı bu şevk ile bir gûne neşâ't endîšem
Ki bu miqdâr şafâ virmek olur mañz-ı hayâl
- 9 Çihre-i dilbere feyz-i nazâr-ı 'âşık-ı pāk
Meşreb-i 'âşıkâ keyfiyyet-i şahbâ-yı vişâl
- 10 Oldı tab'um o kadar hurrem ü âşüfte ki şevk
Fikr-i şî'r itmege bir lahza kıomaz fâriğ-i bâl
- 11 Fikr-i şî'r olsa da yâ el mi deger tañrîre
Ne kadar eylese endîšem eger isti'câl
- 12 Yire degmez ayağum şevk ile rakş eylemeden
Felegi bâri bu tañrîb ile itsem pâ-mâl
- 13 İhtiyâr elde degül olsam eger dest-efşân
Bu neşâ't ile semâ' itmemege var mı mecâl
- 14 Şadr-ı dîvâna yine virdi şeref devlet ile
O cihân-bân-ı Hümâ-zıll ü hümâyün-iqbâl
- 15 O Hıdîv-i 'âzamet-güster-i 'âlî-himmet
Ki Hudâ virmiş aña mertebe-i 'âlü'l-âl
- 16 O vezîr-i hüner-endüz-ı re'âyâ-perver
Ki 'adâletdür aña ğâyet ehemmi-i işğâl
- 17 Âsumân-sâye cihân-dâver-i vâlâ-mesned
Pâdişeh-kevkebe düstür-ı pesendide hışâl

- 18 Dāver-i tīğ ü qalem nāzım-ı hāl-i ‘ālem
Şāhib-i luṭf u kerem şadr-ı sūtūde-aḥvāl
- 19 Hāris-i salṭanat-ı memleket-i heft-ıḳlīm
Cümletü’l-mülk-i şehensāh-ı ḳader-istiḳlāl
- 20 ‘Arş-temkīn ü felek-pāye Muḥammed Paşa
Ki der-i devletidür ḳible-i cāh u iclāl
- 21 ‘Alem-efrāz-ı nıgeh-bānī-i ‘ālem ki düşer
Şuḳḳa-i rāyeti saḥ-ı felege ferş-i zılāl
- 22 Āşaf-ı Hüsrev-i zīşān ki revādur olsa
Edhem-i şeb aña Şebdīz-i muraşşa‘ düm ü yāl
- 23 Zīr-i ‘anḳā-yı şükūhunda felek bir beyza
Kef-i mizān-ı vaḳārında zemīn bir mişḳāl
- 24 Vaḳf-ı endīşe-i medḫi dil-i erbāb-ı sūḫan
Vaşf-ı māhiyyet-i zātı sūḫan-ı ehl-i kemāl
- 25 Fitne pinhān olacaḳ yer bulamaz devrinde
Dāmen-i ṭurra-i dilberde meger kim ḥaṭṭ u ḫāl
- 26 Tūde-i ‘anber olur gerd-i zemīn ile hevā
Būy-ı ḫulḳuyla eger ‘ālemi devr itse şimāl
- 27 Gird-bād-ı ḡazabı uğrasa ger kühsāra
Çekilür devr iderek cānib-i gerdūna cibāl
- 28 Düşse ger vādī-i ma‘nāya fūrūḡ-ı re’yi
Görinür zerre gibi gerd-i reh-i ḫayl-i ḫayāl

- 29 Virse ger ebr-i bihār-ı keremi feyz müdām
Dizilür sübhā gibi rişte-i bārāna le 'āl
- 30 İrse ger sāye-i cāhında kemāle hūrşid
Çeşmi rü 'yāda daği görmez idi rüy-ı zevāl
- 31 Kādri ol mertebe 'ālī ki olur māh-ı felek
Raşşına na' l ü rikāb olmağ için bedr ü hilāl
- 32 Hābbezā raşş-ı felek seyr ü cihān-peymā kim
Olsa seyyāre revādur āña zer-miḡ-ı ni' āl
- 33 Mūy-ı şeb-reng dümi leyle-i kadr-i ramazān
Na' l-i zerrin-sümi yek-şebe māh-ı şevvāl
- 34 Cüst ü çālāk o kadar kim eger evşāfın anuñ
Başlasa yazmağa bir şā' ir-i sencide-maḡāl
- 35 Zabt olunmazdı kümeyt-i kalemī destinde
Haṭṭ-ı şī' rinden eger urmasa pāyına şikāl
- 36 İremez gerdine sür' atde Burāk-ı cennet
Berḡ-i hāṭifden ola āña meger kim per ü bāl
- 37 İrişür mağribe ol sāyesi maşriḡda iken
Sehv ile rākibi ger eylese taḡrik-i düvāl
- 38 Cilve itdikçe döner bir şanem-i ra' nāya
Ger hūrāmında nümāyān ola şad-ğunc ü delāl
- 39 Şıfat-ı şive-i refṭarını gör kim meşelā
Olsa ger cilve-gehi taḡta-ı rīḡ-i remmāl

- 40 Ol kadar çābük ü nāzik harekāt eyler kim
Ne olur rīg perīşān ne bozılır eşgāl
- 41 Āşafā dād-gerā memleket-ārā Şadrā
Ey Hudāvend-i hümāyūn güher-i ferruḡ-fāl
- 42 Sensin ol dāver-i dīn-perver-i şāhib-dil kim
İder endīşe-i evşāfuñı vahy istiḡbāl
- 43 Zāt-ı pür-cūduñı medḡ itmeyen ehl-i ṭab‘ uñ
Sözleri siḡr-i ḡelāl ise olur vizr ü vebāl
- 44 Böyle memdūḡ-ı melek-sīretūñ evşāfında
Küfr olur mezḡheb-i endīşede itsem ihmāl
- 45 Yoksa ṭab‘ um benüm ol mertebeden ‘ālīdür
Ki idem māl içün endīşe-i medḡ-i erzāl
- 46 N’eyleyin māl ü menāli ki benüm himmetüme
Ḥarc-ı yek-rūzedür olursa cihān māl-ā-māl
- 47 Tīşe-i fikr ile bir kān-ı güher buldum ben
Ki deger her güheri nice cihān māl ü menāl
- 48 Benem ol ḡāce-i bāzār-ı ma‘ānī ki felek
Gerden-i zühre içün benden alır ‘ıḡd-ı le’āl
- 49 Benem ol şā‘ir-i müşḡin-dem ü pākīze-edā
Ki olur reşḡ ü ḡased eylememek emr-i muḡāl
- 50 Būy-ı endīşeme enfās-ı dil-āvīz-i nesīm
Saṭr-ı eş‘āruma emvāc-ı girih-ḡir-i zülāl

- 51 Tab‘um ol bülbül-i şüh-ı çemen-i ma‘nâdur
Ki esîr-i kafes ü dâm iken olmaz yine lâl
- 52 Nüşa-i ‘ağd-i lisân-ı şu‘arâdur sühanum
İdemez ben söze geldikçe biri baş-ı maqâl
- 53 Tutdı meydânı dilîrân-ı sühan yine benem
Sipeh-ârâ-yı şaf-ı ma‘reke-i ceng ü cidâl
- 54 Hâmem ol ejder-i gencîne-i ma‘nâdur kim
Nûr-ı ma‘nâ deheninden görünür şu‘le mişâl
- 55 Cürre şahin-i hümâ şayd-ı hayâlüm ki benüm
Feyz-i tevfiğ-ı İlahîdür aña şehper ü bâl
- 56 Havfidür dâyim anuñ nesr-i felekde kıomayan
Şüret-i kâse-i çini gibi pervâze mecâl
- 57 Buldı bir güne revâc emti‘a-ı güftârum
Ki felek eyler iken kıadrini pest ü pâmâl
- 58 Şoñra gördi ki harîdârına yok hadd ü hesâb
Başladı kendü mezâd itmege oldu dellâl
- 59 Söz tamâm oldu kıo lâf-ı sühanı ey Nef‘î
Ehl-i dil tab‘uñı şî‘rûñden ider istidlâl
- 60 Şimdiden şoñra du‘âya el açup eyle niyâz
Vire maqşûdını her neyse Hudâ-yı müte‘âl
- 61 Tâ ki taqdîr-i İlahî kereminden gâhî
Eyleye ‘âlemi bir luğf ile mesrûrû’l-hâl

- 62 Dāyimā hurrem ü hoş-ḥāl ola hem gitdikçe
Mesned-i şadr-ı vezāretde bula istiqlāl
- 63 Yüz süre dergeh-i iḳbāline dünyā her rüz
Devlet-i ‘ömrüni efzün ide Mevlā her sāl

**102^b Kaşide-i Merḥūm Zineti Efendi Berāy-ı Merḥūm u Maḡfürun-leh Sulṭān
Bāyezīd Ḥān İbnü’l-Merḥūmü’l-Mebrūr Sulṭān Meḡmed Ḥān
(Mef’ülü Fā’ ilätü Mefā’ ilü Fā’ ilün)**

- 1 Hurrem dil ol ki irdi yine faşl-ı nev-bahār
Bāḡ-ı cināna döndi şükūf ile sebze-zār
- 2 Naşş eyledi zamāna zemīni şu resme kim
Reşk-i nigār ḥāne-i Çin oldu her diyār
- 3 Şāh-ı bahār ḥayme ḳurup şaḡn-ı gülşene
Çekdi önine el serā-perde-i lāle-zār
- 4 Yüzden muḡadderāt-ı çemen ref’ idüp niḳāb
Anları gördi bād-ı nesīm oldu bī-ḳarār
- 5 Bustāna gel ki eyledi meşşāta-ı nesīm
Ruḡsāre-i ‘arāyis-i gül-zārı pür-nigār
- 6 Peyk-i şimāl muḳaddem-i gül müjdesin virüp
Baḡş itdiler ḳabālarını cümle şāḡ-sār
- 7 Berg-i şükūfe esb-i şabāya süvār olup
Şāh-ı bahāra ḳarşu ḳıḳup eyler i’ tizār

- 8 Şahn-ı serāy-ı sebze de gönlekcek oluban
Kovar biri birisini eṭfāl-ı şāh-sār
- 9 Gül pisterinde nāz ile uyḥuya varmağa
Servüñ ovar ayagını gülşende cüy-bār
- 10 Taḫdı şüküfe bergi ile bād-ı şubḥ-dem
Güş-ı nebāt-ı bāğa niçe dürr-i şāh-vār
- 11 Her bir gül-i sefid birer penbe düzdiler
Dāğ-ı derūnın eyleyicek lāle āşikār
- 12 Bāzār-ı bāğda tek u püy ile gezdürür
Şatmağa gül metā‘ını dellāl-ı rüz-gār
- 13 Servi ḥavāledür diyü gülşen-ḥarimine
Ebkār-ı gönçe süsen ile çekdiler cidār
- 14 ‘İşret-serāy-ı sebze de rakḫāş olup çemen
Karşar ayaların aña gülzārdan çenār
- 15 Uçurduñ uyḥusun diyü eṭfāl-i gönçenüñ
Cüy ile serv bülbüli gül-zārdan kovar
- 16 Bezm-i çemende sāğar-ı nergisle mi tutup
Şāh-ı şüküfeye şafā geldüñ şunar bahār
- 17 Feryāda başladı bir iki cām içmeden
Kuş beynli imiş göre ey gönçe-leb hezār
- 18 Güş eyledüm bu muṭṭali‘i şavt-ı ḥüzn ile
Oḫurdu bezm-i gülde seḥer ‘andelīb-i zār

- 19 Mānend-i nergis-i çemen ey serv-i gül-^ç izār
Gel şahñ-ı bāğa nūş idelüm cām-ı hoş-güvār
- 20 Beñzetmeseydi kāmētüñe ey nihāl-i gül
Serv-i revānı yāsemen itmezdi der-kenār
- 21 Erbāb-ı bāğa karşı turup ayağın turur
Gül geşt ider diyü şeh-i Cemşid-i iktidār
- 22 Nüyin-i ^ç aşr-ı Hāzret-i Sultān Bāyezid
K'oldur riyāz-ı ma^ç delete ser ü sāye-dār
- 23 Bercis-rāy u tır-zükā vü kamer-mağarr
Behrām-rezm ü şaiqa-^ç azm u felek-süvār
- 24 Cemşid-bezm-i Zühre tarab-āsumān-bağş
Giti hıram u küh-şüküh zemīn vağār
- 25 İskender ihtişām u Feridün-ı kevkebe
Dārā vü Cem külāh u Nerimān-ı tāc-dār
- 26 Nüşirevān-ı memleket ü Erd-şir-i ^ç ahd
Keyhusrev-i zamāne vü hāqān-ı rüzgār
- 27 Efrāsiyāb-ı ma^ç reke vü Rüstem-i neberd
İsfendiyār-ı ^ç arbede vü Givikār-zār
- 28 Sensin ol āfitāb-ı sümüvvāt-ı saltanat
Zerrātdur yanuñda selātin-i nām-dār
- 29 Kāvus-ı Keykubād u Feridün u Zāl Sām
Sen şaha bende olmağ ile eyler iftiħār

- 30 ‘ Azm eylesün şikāra binüp esb-i tazīye
‘ Anķā-yı çarķ-ı çārüm ide havfdan firār
- 31 Ey mazhar-ı Hudā ne kerāmet olur bu kim
Vaşfuñda ķaldı ‘ āciz olup tab‘ -ı sihr-kār
- 32 ‘ Ayn-ı şefā‘ at ile nazār eyle hālūme
Ey nūr-ı pāk bāşıra-ı zıll-i gird-kār
- 33 Bād-ı ‘ ināyetün eger olmazsa dest-gīr
Ķaldum ayakda hāk-i mezelletde çün ğubār
- 34 Şırdım bütini şā‘ ir-i ‘ aşruñ ger olmasa
Seng-i cefādan āyine-i dilde inkisār
- 35 Fi’l-cümle rağbet eylese şeh-zāde-i zemīn
Vaşfinda şı‘ rüm eyleye eflākden ğüzār
- 36 El aç du‘ āya kışşa dırāz itme Zīnetī
Oldı kelām içinde çü maṭlūb-ı ihtisār
- 37 Her sāl tā ki maķdem-i şayf ile şahn-ı bāĝ
Ħandān ola bahār ile mānend-i rüy-ı yār
- 38 Ķadd-i nihāli şarşar-ı ğamdan maşūn olup
Olsun hemīşe ğülşen-i devletde pāyidār

103^a Ķaşıde-i Mişālī Çelebī Berāy-ı Cā‘ fer Paşa

(Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün)

- 1 Dürr-i deryā-yı kerem ğazret-i Ca‘ fer Paşa
Eyledi ‘ āleme ser-çeşme-i luṭfun icrā

- 2 Mağusa al' ası buldı yeñiden yine ayāt
ıızr irişdi nie dil-astelere virdi řifā
- 3 Z̄ulmet ābād iken itdi bu diyārı rūřen
' Āleme eşme-i urşid gibi virdi z̄iyā
- 4 şu gibi uğraduğı yire virüp tāze ayāt
ıızr-veř buldı udūm ile cihān neřv ü nemā
- 5 Eyleyüp vārını a yolına şu gibi sebīl
Ger revān eylese bu āb-ı revān-başı revā
- 6 Ben nie ma' den-i dūrr kān-ı cevāhir gōrdüm
Gōrmedüm ancılayın kān-ı ' aā bar-i seā
- 7 Bar ü berre kıla a ükümüni dāyim cārī
řu gibi pāyına yüzler süre alk-ı dūnyā
- 8 Dirlik ile nie dil-asteler iyā itdi
Eyledi ā' ide-i āb-ı ayātı icrā
- 9 avf-ı t̄iğ ile anuñ bir siñecek yir bulmaz
Yir delinse şu gibi yire geerdi a' dā
- 10 Bir aar şu gibidür t̄iğ hemān şalduğı dem
Pür olur lāle-i Nu' mān ile gül-zār-ı vegā
- 11 Bu meşeldür ki şu aduğı yire girü aar
eřmeler ıl nie anuñ gibi yirlerde binā
- 12 Bunda şu gibi revān eyledüęüñ aelerüñ
Anda def' eyleye her biri nie dūrlü azā

- 13 Olasın Ca' fer-i Tayyār gibi uçmağda
Tāyir-i rūḥ ki cennet ola āḥir me'vā
- 14 Niçe yıldan berü bir kimseye olmadı naşib
Bu sa'ādet ki 'aṭā eyledi Allāh saña
- 15 Ḥamdü-lillah saña virildi benüm sulṭānum
Bu kadar luṭf u 'ināyet-i şevāb-ı 'uzemā
- 16 Rüz-ı maḥşerde şefi' uñ ola ol ḥāzret kim
Yüzi şuyına yaradıldı cihān ser-tā-pā
- 17 Āḥiretde o Nebī saña şefā' at ide kim
Çeşmeler itdi her engüştü ile ḥalka 'aṭā
- 18 Destüñe sākī-i kevşer şuna āb-ı raḥmet
El-'aṭaş diyü figān eyledügi dem şühedā
- 19 Rüz-ı maḥşerde seni çok kıomayup dil-teşne
Raḥmet ābını şunup sākī-i kevşer diye mā
- 20 Ey Mişālī sözi uzatmayalum el-ḥāşıl
Kılalum zāt-ı şerīfine du'ā şubḥ u mesā
- 21 Benden itse n'ola bu nazm-ı revān-baḥş-ı zuhūr
Ḥākdür āb-ı muşaffāya maḥarr-ı melce'
- 22 Bir aḥar şu idi ṭab'um benüm ammā şimdi
Ḥāk zilletde ḳalup bulmadı ḥayfā mecrā
- 23 Ben Derūnī gibi şi' rümle ṭutardum dehri
Bir kemāl ehli zuhūr itse zahīr olsa baña

- 24 Bu kaşîdem daği çok şu götürirdi ammā
Cümleden oldu ehemmi Hâzret-i Paşaya du‘ā
- 25 Rûz u şeb ‘izz ü sa‘âdet ile geçe o kıtâ
Geçesin kıadr u günün ‘îd ide dâyim Mevlâ
- 26 Hıızr u İlyâs ola her demde anuñ hem-râhı
Kırıda yaşda mu‘în ola aña ‘avn-i Hüdâ
- 27 Sâķî-i Kevşer elinden içüben mâ‘-i tahûr
Şunula düşmen-i bed-hâhına zehr-âb-ı belâ
- 28 Bu şevâbı kem ide diyü tefekkürde iken
Güşuma cânib-i hâtifden irişdi bu nidâ
- 29 Didi kim ide anı Hâzret-i Paşa var iken
Ki odur ‘adl ile meşhûr emîrü’l-ümerâ
- 30 Görüp ol âb-ı şafâ-bahşı didüm târihin
Bu şuyı bunda sebîl eyledi Câ‘fer Paşa

103^b Kaşîde-i Rahmî

(Me‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün)

- 1 Bâğ-ı cihâna irdi şafâ-yı ferağ fezâ
Demdür ki ehl-i diller ide ‘işrete şalâ
- 2 Zeyn oldu dürlü reng ile ferş-i zümürüdîn
Şaçıldı ‘âleme yine gencîne-i Hüdâ
- 3 Âh ile açılır bu dil-i mübtelâ müdâm
Gül goncesini niteki her dem açar şabâ

- 4 Bülbül ider fignı Zelih gibi mdm
Mır-1 emende Ysuf-1 gl ' arz ider li
- 5 Gülşen içinde b-1 revnı gören Şanur
yne-i muŐayal-1 cm-1 cihn-nm
- 6 Hr-1 cefyı gördi çeker bülbül-i naf
Şahn-1 çemende gl kzarup eyledi hay
- 7 Bd-1 hazn irişmeye bu glŐene diyü
Serv  enr elin götürüp eyledi du' 
- 8 Ssen eline hançer alup yridi hemn
Gülşende b-1 Şebnem ile eyledi cil
- 9 Gürz-i girnı destine alup benefŐeler
Gller siper Őaındı çeküp servler liv
- 10 Cem' oldu yir yirin yriyp ' asker-i bahr
Ol aŐaf-1 zamn ile t eyleye gözü
- 11 Gelmez var-1 mihrine bir zerrece halel
Lev tebbeti'l-cibl ve en-Őakati's-sem
- 12 Ya' n cihnda hazret-i Paşa mu'n-i halk
Mesned-niŐn-i mülk-sitn memleket-gŐ
- 13 fk ttd ' adl ile envr-1 himmeti
HrŐd-i rütbet olduğuna bu yeter gv
- 14 Bir ptedr bu beyza-i zerrn ki türüne
Bir halka oldu nzene nh cenber-i d-t

- 15 Menşūr-ı rif^ʿ atüñ yazıcağ münşī-i ezel
‘Ünvānın itdi *dāmeleke’l-‘izzu ve’l-beḳā*
- 16 Düşmen ne deñlü olur ise kūh-ı bā-şükūh
Ḳahruñ yili irince ider cismini hebā
- 17 Sen ol hümā-yı evc-i şerefsin ki çarḥda
Ḳaşr-ı kebūduñ üzre kebüter gibi semā
- 18 Reşk itdi gün yüzüñe özin bilmeyüp kamer
Āyīnesinde anuñ için yoğ durur şafā
- 19 Ḳaldırdı barmağun yüzüñe karşı didi şem^ʿ
Āmentü bi’l-lezī ḥalaḳa’l-leyle ve’z-ziyā
- 20 Na^ʿ l-i süm-i semendüñe beñzemese hilāl
Çarḥ-ı felek baş üzre götürmezdi dā’imā
- 21 Luṭfuñ ṭabībi her dile tīmār gösterür
Dārū-yı himmetüñle bulur ḥasteler şifā
- 22 Ehl-i niyāz saḥil-i nāz u ni^ʿ amdadur
Zātuñ olalı baḥr-i seḥā ile āşinā
- 23 Ey āfitāb pertev-i luṭfuñ ‘amīm iken
Zulm eylemek revā mı baña çarḥ-ı bī-vefā
- 24 Devrüñde çekdügümi görince acır şarāb
Bezmüñde sāğar ağızını açup ḳalır ṭaña
- 25 Miḥnet şebinde ḳalmışam ey şem^ʿ -i ma^ʿ delet
Zulmetde ḳoma luṭfuñı ḳıl baña reh-nümā

- 26 Fażl-ı Hıdīv-i himmetüñitmezse terbiyet
Akrānum içre fażl u hüner ‘ayb olur baña
- 27 ‘Arz-ı hüner degül ğarażum bu kaşideden
Belki devām-ı ‘izzüñe ihlāş ile du‘ā
- 28 Raḥmī du‘āsın itmege ol dürr-i devletüñ
Bulmadı baḥr-i medḥine ḥod kimse intihā

104ª Kaşide-i Merḥūm Mevlānā Āĝehī Efendi Raḥmetü’l-lāhi Aleyh
(Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün)

- 1 Çekdürüp firķatañı bizden ıraĝ olduñ sen
Baḥr-i firķatde nice furtunalar çekdüm ben
- 2 Sen yıķarsın bu yaķalarda gönüller şehrini
Dil ü cān mülkini yaĝma idici sensin sen
- 3 Bād-ı ‘aşkuñ alavand eyledi şabrum gemisin
İlevend oldu gönül tıflı senüñ derdüñden
- 4 Barbaritsañ siyeh atlasdan olalı cānā
Gemici neflilerin ‘āşık-ı zār itdün sen
- 5 Seyr iden yüzüñi deryāda irişür Hızıra
Ķadre uğrar seni bir kerre ķadırgada gören
- 6 Yār aĝyār ile seyrāna çıkar deryāya
Ehl-i dil ‘āşık olan volta urur geñ yaķadan
- 7 Baḥr-i ‘ışķ içre yürürsem n’ola yelken toruda
Bir ḥarāmī baķıcı yāre esir oldum ben

- 8 Dūd-ı āhum direk oldı bu zemīn keştīdür
Bir yeñi yelken olupdur añā gerdūn-ı köhen
- 9 Cānda şuğur ya durur derd ü belā renc ü ‘ anā
İstifa oldı gönül manğaları miñnetden
- 10 Geldi çatdı dil ü cān zevrağına derd ü belā
Bizi çignetmege bu fülk-i felek tutdı dümen
- 11 Rūzgār oldı muğālif başuma üşdi belā
Başladı geldi qarıntı yine başdan kıçdan
- 12 Baħr-i ‘ aşka düşeli oldı muğālif cenber
Çorçum oldur ki gele bād-ı belā yabrağdan
- 13 Eger olduñsa maħabbet deñizinde mellāħ
Puşula şevk gerek ħarṭi ġam derd ü miñen
- 14 ‘ Aşq deryāsına şalduñsa gönül zevrağını
Bulımsın bu yağalarda dilā sen mesken
- 15 Hūblar orsa kaçup saña kenār olmaz ise
Olma anlardan alarğa bir iki gün katlan
- 16 Baħr-i ‘ aşk içre olan ‘ aşıka pend ey zāhid
Çaradan ālet oñarmağ gibidür geñ yağadan
- 17 Götür ırğallayı olma paçariz ey ağıyār
Yāri ben baħr kenārında kenār eyler iken
- 18 Ey gönül nice yatarsın bu limān-ı tende
Himmetüñ göncügin al mevsimidür sök yelken

- 19 orşan ol aşılı dünyādan alarga ola gr
Bu ayırsuz aada urma dilā iso seren
- 20 Himmetuñ gncuġin elden Őalıvirme zinhār
Keşti-yi Őabruñı Őaqla alavand olmadan
- 21 Alamarġayla yri yoġısa yil yelkende
unki ‘aşık olmazsan hele bāri yelten
- 22 ulzm-i ‘aŐqa sefer eylemege ‘azm eyle
Rzgār ile yri tenta fora yine seren
- 23 İtmek isterseñ eger bāġ-ı cinānda manca
‘Amel  zhd omanyasını vāfir yklen
- 24 Orsa varsañ gidemezsin poca gitseñ girdāb
Nice ullansañ atar araya bu keşti-yi ten
- 25 Ey dirīġā bizi ġāfille zebn itdi havā
Geldi atdı demr stinde yaturken dŐmen
- 26 Olmadın lenger-i ten baqr-i fenāya fona
Pupa ālāt ile can alyetasını ullan
- 27 Yā İlāhī bizi girdāb-ı havādan urtar
Bize yol vir varalum bir ilimāna erken
- 28 Olsa deryā umu midārı ayurmaz derdñ
Sā‘ati var geer ey Āgehī Şabr it atlan
- 29 Kelimātuñ dr-i deryā-yı aıat añlar
Baqr-i ma‘nāda Őināverlik iden ehl-i shan

104^b Kaşide-i Nazire-i Derûnî Efendi

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Eşk-i çeşmüm gibi eṭrâf-ı gülistâna aķan
Dûd-ı âhum durur ol ķulle-i kühsâra çıkan
- 2 Nev-bahâr oldu şular gibi revân oldu meger
Eriyüp sūziş-i ' aşķ ile bu ķalb-i âhen
- 3 Feyz-baḡş oldu nebâtâta meger kim Feyyâz
Cümleten bitdi geķen faşl-ı gülistânda biten
- 4 Gül-i ter ķünkü re'îs oldu ķamu ezhâra
Ṭaķdı yanına anuñ ḡanķer-i dil-dûzı diken
- 5 Lâleler başına yelken urınup gûnâ-gûn
Cûylar sebze de egnine geyindi cevşen
- 6 Yılda bir kerre ṭonanma ola pes ' âdetdür
Vaķtidür ķünkü bahâr oldu ṭonandı gülşen
- 7 Aķ bayraķla müzeyyen idüben eṭrâfi
Çözdi bayraķlarını yâsemen ü serv ü semen
- 8 Serv bir ḡûb direk oldu şanasın anda
Yâsemenler gelüp eṭrâfına baġladı resen
- 9 Kûlege çıķdı meger düşmene duş oldu gözi
Âşiyânında ider bûlbûli gördüm şîven
- 10 Kıbleden doğdı esüp yine nesîm-i ķudret
Başladı itdi temevvüc yine deryâ-yı ķemen

- 11 Yir yirin yelken idüp çıkdı açıldı ezhār
Şanki deryā-yı sefid oldı fezā-yı gülşen
- 12 Kaşına taşdı ayağına çenaruñ şular
Sebze-zār-ı çemeni forsa gibi gördi gören
- 13 Çıkdı tığın çeküben ğāzī tonanmacı gibi
Dil getürdi nazar-ı şāha bahār-ı süsen
- 14 Ele alup başını gitdi çenārı gördüm
Çorçaram bād-ı ğazānı getüre yaprağdan
- 15 Māh altunlu fener çarĥ kapudan gemisi
Ya meger taşdı meh-i nev aña bir ħüb dümen
- 16 Bir deñizdür şanasın māhī ile tobtoludur
Kaşlarun fikri ħayāliyle bu çeşm-i rüşen
- 17 Göñlüñi bir güzele vir irişigör lebine
Gel demür ço demidür ac gözüñi ya' ni şulan
- 18 Baĥr-i eşkümdе ħayursuz ağadur cism-i figār
Çulle-i tende başum oldı şehā burc-ı beden
- 19 Dūd-ı āhum başum üzre göricek şandı cihān
Beni bu şal' a-i gerdüna tobt atdı başdan
- 20 Keşti-i řāli' ümüz gel şalalum engine
Be diye n'olsa gerek Ħaĥķ o küre ac yelken
- 21 Aldı añsuz beni bir şarti şuratlu maryol
Niçe demdür ki göñül olta urur geñ yağadan

- 22 Poca git bir pāre dūnyādan alarğa ola gör
Şāyed ola ki döküندی ola oñat depren
- 23 Çünki hapazlama gösterdi raķībā ıalduñ
Bize yanaşı virürseñ palamār vir kıçdan
- 24 Furtına tutdı raķībı esicek bād-ı ecel
Tente ıurdu yatur üstündekini şanma kefen
- 25 Baħr-i firķatde döküندی bulup oturmuşdıķ
Ĥaıı-ı dilber bize Ĥıız oldu yetişıdi ıaradan
- 26 Didüm ey dost beni şaldı ğamuñ girdāba
Sözüm işitdi zıfoz didi raķīb-i düşmen
- 27 Bizi avlatma begüm geh poça geh orsa gidüp
Çekdürüp furķatañı bizden ırağ olduñ sen
- 28 Bizi şalındıya uğratdı havā-yi ıaddüñ
Ĥaraya atdı ğam-ı zülfüñ ile keşı-ti ten
- 29 Gitmege menzil-i maķşüda iriş bir pāre
Ĥapudan ādemisi ol gelesin tā evden
- 30 Secde itdi varıcaķ şāh işigine göñlüm
İrişüp menzil-i maķşüda didi mayna seren
- 31 Yā İlāhı saña ıapuña niyāza geldüm
Kimse yok ķādı-i ĥacāt yine sensin sen
- 32 Ehl-i tecrīd gerek kışı levendāne ola
Aña her ğüşe ola manķa gibi cāy-ı vaıan

33 Ğurbete bād-ı şabā gibi egerçi gitdüñ
Ey Derūnī hele yārānı kōduķ şāğ u esen

105^a Kaşīde-i Nazīre-i Ni‘metī Efendi

(Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün)

- 1 Gün gibi yelken açup bahre revān olalı sen
Zulmet-i sâhil-i firķatde helāk oldum ben
- 2 Kaldı dīdemde hayālūñ gemisi ser-geşte
Çıķamaz degmede girdāb-ı yem-i ‘aşķa düşen
- 3 Ey ruķı reşk ķamer-i ķanda varam kim sensiz
Gemide her ķamara oldu baña beyt-i hūzn
- 4 Geşt iden görmedi mānend ü key-i baķr u beri
Ey lebi la‘l-i Yemen dişleri lūlū-yı ‘Aden
- 5 Almadıķ zevraķ-ı dil ķomadı zūlf-i siyehūñ
Kōpmadı ancılayın kāfir-i ķurnaz ķorşan
- 6 Demidür gözlerimūñ yaşını deryā itse
Bir levendāne güzel dilbere dil virdüm ben
- 7 Bād-ı āhumla yaşum cūşa götürdi mecrā
O havādur bu yanar aķasına ateş uran
- 8 Esdi çün rīķ-i revāķ ey dil-i mellāķ meded
Pupa ālāt ile cān ķalyatasını ķullan
- 9 Saña yir ķalmadı ey dil yūri fūlk-i tende
İstifa oldu gönül manķaları miķnetden

- 10 Meh-i nev şanma şafağda görinen sür^ç at idüp
Bizi çignetmege bu fülk-i felek tutdı dümen
- 11 Germden fülk-i gama çıkmağı fikr it evvel
Çıkamaz cānı çıkar taş gemisine çü giren
- 12 Korkum oldur ki atar karaya bir gün nā-geh
Gerçi fülk-i felek açdı yedi yirden yelken
- 13 Gün yüzüñ şavkı ile yandı yakıldı ^ç ālem
Kaynasa taşsa ^ç aceb olmaya deryā-yı fiten
- 14 Şeb-külāhın meh-i nev atdı yire şevkinden
Dilberā sen giyeli kırmızı atlas yelken
- 15 Dil niçe olmaya bülbül gibi şūrīde levend
Gül yüzüñ itdi senüñ süsen arasın gülşen
- 16 Geçüben baħr-i gamı çıkdı kenāra aġyār
Ka^ç r-ı miħnetde demür gibi yatur kaldum ben
- 17 Saña gerdün kayık ola vü meh altun-fānūs
Eger olduñsa maħabbet deñizinde kapudan
- 18 Ey dil olduñsa eger fülk-i yem-i ^ç aşka reīs
Yüriten rüz-ı katı niçe dilerseñ kullan
- 19 Niçe bir bekleye vüz biz fenā bu iskelesin
Rüz-gār ile kaçan eyleye vüz ^ç azm-i vağan
- 20 Ne kadar orsa kaçarsa bu güzeller komasın
Deñiz ol tā ki kenāra gele bir gün o kaçan

- 21 Zāhid irşāda çalışmak o siyeh cübbe ile
Karadan ālet oñarmak gibidür gen-yağadan
- 22 Yetiş ey Hızr selāmet meded eyle yoğsa
Niçe kullansañ atar qaraya bu keştî-yi ten
- 23 Nefs-i emmāre hevāsı kara-yel baħr-i kenār
Kıble haqqı çıkamaz aña uyan şāğ u esen
- 24 Bu deñizdür bize reh-bān olımaz zāhid-i huşk
Biz levendüz bize hem-ħāl gerek reh-ber olan
- 25 Yā İlāhî bu hevādan bizi sen eyle ħalāş
Varalum sāħil-i ‘ irfāna çıkalum irken
- 26 Bir kayıkdur meşelā Ni‘ metî bu şi‘ r-i laţîf
Küregi oldu maşāri‘ anuñ ey ehl-i süħan
- 27 Göricek nazm-ı durer-bārımı taħsîn eyler
Baħr-i şi‘ r içre dilā dürlü şināverlük iden

105^b Kaşide-i Merhūm Bākî Efendi Berāy-ı Merhūm Sulţān Süleymān Ĥān
(Fe‘ ülün Fe‘ ülün Fe‘ ülün Fe‘ ülün)

- 1 Ĥaţ-ı müşg-fāmuñla ey gonce-i ter
Şekerdür o lebler mumessek mükerrer
- 2 Ne zibā yaraşmış o leblerle dendān
Ne ħüb imtizāc eylemiş şîr ü şekker
- 3 Göñül nağdini aldı ‘ ayyār-ı ġamzeñ
Ġamuñdan virüp cāna dārū-yı hüş-ber

- 4 Egerçi ser-âmed geçer şâh-ı sünbül
Mu' anber saçuñla kaçan ola hem-ser
- 5 Tolu büy-ı müşgîn-i zülfüñle ' âlem
Döner nâfe-i müşge çarh-ı müdevver
- 6 Meger çîn-i zülfüñde pinhân olupdur
Ġubâr-ı der-i Şehr-yâr-i muzaffer
- 7 Cihân-ı kerem Hân Süleymân Ġâzî
Şeh-i âsumân-taht u hurşîd-efser
- 8 Hudâvend-i kâmil şehensâh-ı ' âdil
Cihân-dâr-ı muğbil şeh-i dâd-güster
- 9 Vücüd-ı şerîfiyle dünyâ müşerref
Zamîr-i münîriyle ' âlem münevver
- 10 Rikâbında kürsî gerek tâc-ı Kisrâ
Ola şol zamân kim süvâr-ı tek-âver
- 11 Mülük-i zamâne öñince revâne
Rikâb-ı hümâyûnda Hâkân u Kayşer
- 12 Ne yaña buyursa revâdur götürmek
Devâtın Aristo silâhın Sikender
- 13 Eger peyk olursa lâyıķ öñünce
İnüp tâc-ı zerrîn ile heft aķter
- 14 Şaçar bezme nûrı döker rezme nârı
O tâc-ı muraşşa' o tîğ-i mücevher

- 15 Hıa-ı nazm-ı pāki çemen-zār-ı cennet
Elinde kalem çeşme-i āb-ı Kevşer
- 16 Buḡār-ı baḡūrıyla ‘ālem dimāğın
Kılıbdur mu‘aṭṭar o kıl-k-i mu‘anber
- 17 Zamān-ı kitābetde kıl-k ü mürekkeb
Elinde olur gūyiyā ‘ūd u ‘anber
- 18 Nazār ehline mil-i kuḡlū’l-cevāhir
Reg-i cān-ı bed-ḡāha nebtiz ü nişter
- 19 Nesīm-i revān-baḡş-ı şubḡ-ı şafādan
Sūḡan gülşeninde ḡırāmān şanavber
- 20 O güftār-ı mevzūn o reftār-ı dil-keş
O sīmā-yı maṭbū‘ o bālā-yı hoş-ter
- 21 Selāṭine dīvān olur çünki lāzım
N’ola kılsa tertīb-i dīvān u defter
- 22 Debīr-i felek yazmaḡa vāridātın
Eş-i ‘a getürmişdür altun kalemeler
- 23 Yazınmaḡa mānend-i nazm-ı Süreyyā
Varaqlar zer-efşān ider çarḡ-ı aḡdar
- 24 Yanar şem‘-i Nāḡid öñinde şihābuñ
Çeker her gice şubḡa dek cedvel-i zer
- 25 Aña cild-i ḡarrā müzehheb muṭallā
Meh-i ‘ālem-ārā vü ḡurşid-i enver

- 26 Sühân maṭla‘ından güneş gibi toğsun
Çosunlar şerîf adını genc-i gevher
- 27 Feşâhat gülistânı içre dem-â-dem
Şu gibi revân ide bülbüller ezber
- 28 Şenâsında Bâķî-şifat ola ‘âciz
Hezârân ola ‘andelîb-i sühân-ver
- 29 Du‘â idelüm rûy-ı iķbâl u bahtı
Dem-â-dem ola gül gibi tâze vü ter
- 30 İlâhî be-âb-ı ruķ-ı âl-i Aķmed
Be-nûr-ı cebîn-i mübîn-i peyember
- 31 Be-dîn-i güzîn-i Nebiyy-i Mûkerrem
Be-rûķ-ı revân-ı Resûl-i muṭahhar
- 32 Ümîdin revâ eyle ‘ömrin ziyâde
Mühimmin müheyyâ murâdın müyesser

106^a Kaşîde-i Raķmî Çelebî Berây-ı Sulṭan Süleymân Hân

(Fe‘ülün Fe‘ülün Fe‘ülün Fe‘ülün)

- 1 Meger bir seher ki dil-i zâr u muṭtarr
Has u hârı kılmışdı bâlîn ü pister
- 2 Reg-i dîdeden ķan revân idi dem dem
Vücûdumda olmuşdı her müy neşter
- 3 Każâ tîrin atdıķda ķavs-ı ķaderden
Vücûdum ezelde nişân itmek ister

- 4 Tenüm Őerha Őerha çü küh-ı melāmet
Dilüm pāre pāre çü Şekl-i Şanavber
- 5 Şu resme yaķupdur beni nār-ı ĥayret
Getürmeye tākāt bu nāra semender
- 6 Cihānda bulunmaz refiķ olmağ için
Ne bir merd-i Őādık ne bir yār-i yāver
- 7 Cihān ĥalkı bed-^ç ahd gerdün dündur
Zamāne denīdür felek sifle-perver
- 8 Edānī erāzil mu^ç azzez cihānda
E^ç ālī ahālī olupdur muĥaķķar
- 9 Leked-küb-ı dehr-i sitemkār oluban
Şikest olmaduķ ķanı bir pā vü yā ser
- 10 Bu ĥālını gördükde dil dehr-i dūnuñ
İdinmiŐdi bir ġār küncin maķarr
- 11 Cihānda fenā iĥtiyār eyleyüben
Kihān u mihān idi yanumda yekser
- 12 Nidā irdi bir Őubĥ-dem nā-gehānī
Didi ey ĥusūf-ı ķamer gibi bī-fer
- 13 ^ç Arabdan sefer ķıl yürü mülk-i Rūma
Őināver olup Şal bu baĥr içre lenger
- 14 Zamāne ġamından dilerseñ rehāyı
Bir ulu ĥarīme yüzüñ sür ser-ā-ser

- 15 Ğumūm u hūmūmı yūri ref kılgıl
Diyem saña kimdür o merd-i hūner-ver
- 16 Ferīdūn-heybet Tehemten-şalābet
Nerīmān u Rūstem mişālī dilāver
- 17 Şadākatle Bū-Bekr ü ‘ Oşmān-ḡayādur
Muḡammed-şiyemdür seḡāyile ḡayder
- 18 Ḥıdīv-i sa‘ ādet Süleymān-ı ‘ ālem
Aña ins ü cinnī olupdur musaḡḡar
- 19 Cihān mülki tıḡūñle ḡāyım olupdur
Ğarāzla nitekim heyūlā-yı cevher
- 20 Kemāl ehli görüp kemālāt-ı nazmuñ
Didiler olupdur Nizāmīye hem-ser
- 21 Eger Cāmī nūş ide şi‘ rūñ şarābın
Yata mest ü medhūş ola rūz-ı maḡşer
- 22 Selāmetde ‘ aḡluñ leḡāfetde ḡab‘ uñ
Sa‘ ādetle devlet saña iki çāker
- 23 Semend-i celālūñ ayaḡında na‘ li
Revādur ola ḡalka-i ḡūş-ı ḡayşer
- 24 Eger deşt ü ḡaḡa ire būy-ı ḡulḡuñ
Ola lāle nāfe vire būy-ı ‘ anber
- 25 Revādur disem şāhid-i ḡadrūñe ben
Meh ü mihr-ḡüster ḡül-i sāye-perver

- 26 Pelengî kabâlarla ey şeh-süvârum
Şehâ mîşe-zârında sensin gâzanfer
- 27 Şebistân-ı qadründe micmer bu gerdün
Bahûr itmek için kevâkibdür aḡger
- 28 Şafaḡ lâle-gün mey güneş zer ṭabaḡdur
Felek bezm-i cûdunda bir köhne sāḡar
- 29 Kırân eyleseydi sitâreñle Bercîs
Şeref burcî üzre ola sa' d-ı ekber
- 30 Ğamum gitdi küllî görüp zât-ı pākũñ
Ḥalîlu'l-laha şan selâm oldı âzer
- 31 Çıḡardı kenâra şenâ dürleründen
Olup bahr-i medḡũñde Raḡmî şınavber
- 32 Benüm vaşfum ile senũñ bũy-ı ḡulḡũñ
Meşâm-ı cihânı kılpudur mu' aṭṭar
- 33 Metâ' -ı kelâmum şu cevher mişâli
Gezer kârbân ile kişver-be-kişver
- 34 Göñül kim şafâyıla bir câm-ı Cemdür
Olupdur ḡubâr-ı ḡavâdişle muḡber
- 35 Revâ mı bu devrũñde ey şâh-ı ' âlem
Meh-i nev gibi ben olam zerd ü lâḡar
- 36 Kâmu ber-murâd oldı ben nâ-murâdem
' Arabdan ' Acemden gelen her sũḡan-ver

- 37 Ben ol bāgbānem bu bāğ içre dāyim
Sūhan gülşeninden dirüp tāze güller
- 38 Kelāmum şehenşāha ‘ arz eylemeklik
Cināna iletmek gibidür gül-i ter
- 39 Bülend āsitānuña urdum yüzümi
Gelüp bir seher ki olup sāye-güster
- 40 Götür zerre gibi anı hāk-i rehden
Nitekim budur şān-ı hürşid-i hāver
- 41 Uzatma kelāmuñ muṭavvel kıluban
Sözi muhtaşar kıl virüp zīb ü ziver
- 42 Nitekim bu menzilde sulṭān-ı gerdün
Çeküp ‘ askerini kıra çetr ü çāder
- 43 Hudā-yı dü-gitī nigeht-dāruñ olsun
Ne mülke ki dāyim idersen seferle
- 44 Sa‘ ādetle dāyim olup cilve-gāhuñ
Bu ṭāq-ı zer-endūd u firūze-manzar

106^b Kaşide-i Sırrī Çelebī Berāy-ı Sulṭān Murād Hān
(Fe‘ ülün Fe‘ ülün Fe‘ ülün Fe‘ ülün)

- 1 Eger mümkün olsaydı def‘ -i havātır
Olurdu dilümden dür-i pāk zāhir
- 2 Terahhumdan ašlā eşer yok ğaribe
Nazar kılmaz oldu faķire ekābir

- 3 Ne deñlü dilüñden nişār olsa gevher
Şadef gibi her dem dehān beste ħātır
- 4 Reh-i ğamda ancağ benem pāy-der-gil
Serīr-i sa‘ ādetde cümle mu‘ āşır
- 5 Alu yoğ şatar yoğ dür-i nazmı aşlā
Gerek sen nişār it dilüñden cevāhir
- 6 Benem genc ğamda belāda cefāda
Şafāda seyirde çemenlerde sāyir
- 7 Şehā bir güneħ-kārum estağfirullāħ
Günāħ ise olmağ zamānuñda şā‘ ir
- 8 Dirīgā düşürdi zamāne ayağā
Şadef pārelerle berāber cevāhir
- 9 Dirīgā ki tutdı cihānı edānī
Añılmaz merātib bilinmez mağādir
- 10 Elinden meded dād-ı şarrāf-ı dehrüñ
Ne temyīze mālīk ne teşhīse kādīr
- 11 Dilā bu şikāyet niçe bir felekden
Bulup ğam nihāyet elem olsun āħir
- 12 Ağıt cūy-ı eşküñ yūri ağla ħālūñ
O baħr-i ‘ aţāya saña ħalbi açar
- 13 Cihān-ı ‘ adālet sipiħr-i mürüvvet
Vücūd-ı şerīf ü şecī‘ ü bahādır

- 14 Şeh-i kām-rān-ı serīr-i sa‘ ādet
Cihān-dār-ı muḳbil şehen-şāh-ı ḳādir
- 15 Güzīn-i güzīnān Murād-Ḥān-ı ‘ ādil
Şeh-i ser-firāzān gerdūn-me’ āşir
- 16 Şehā devr-i ‘ adlūnde elḥamdülillāh
Cihān ḥalḳı cümle kemāliyle şākir
- 17 İder pāk ehl-i küfürden cihānı
Meger tīḡuñ oldı senüñ mā’-i ṭāhir
- 18 Esīrūñ zebūnuñ faḳīrūñ zelilūñ
Emīr-i vezīr ü aşāḡır ekābir
- 19 Re‘ āyā berāyā du‘ āda şenāda
Şafāda seyirde mücāvır müsāfir
- 20 Sen ol māk-ı burc-ı şerefsin ki her dem
Ziyā-yı sa‘ ādet cebīnūñde bahār
- 21 Felekler senüñ-çün müretteb müheyyā
Melekler işiḡūñde ḥidmetde ḳāşır
- 22 Ne ḥoş pāk-ṭıynet ne cevhersin āyā
Ki cismūñden oldı müşerref ‘ anāşır
- 23 Benem mülk-i nazmuñ emīrū’l-keḷāmī
Faşāḥatde kāmīl belāḡatde māhir
- 24 Ne mümkin dinilmek dinilse hezārān
Bu şi‘ r-i ‘ adīmü’n-nazāire nazāyir

- 25 Şehā baħr-i dilden bu ebyāt-ı dil-keş
N'ola alb zre ger olsa mezāħir
- 26 Gneş gibi rşendr erbāb-ı nażma
Olur gevher-i pāk elbette nādir
- 27 Demidr du' āya şr' itse Sırrı
Ki medħn'de oldu zebān lāl  kāşır
- 28 Mu' inn Ĥudā v zāħirn Resli
Ola cnd-i himmet yannca 'asākır
- 29 Ola tāc u taħtun m'eyyed m'ebbed
Vire 'mr-i sermed sana Ĥayy-i ādir

106^b aşıde-i Cinānı Efendi

(Fe' ln Fe' ln Fe' ln Fe' ln)

- 1 Seħer-geh ki olmuşdı her necm-i zāħir
Burc-ı felekden nmāyān  zāħir
- 2 Grinmezdi b-şem' -i mihr-i mnevver
Pes-i perdeden lu' betān-ı mzāħir
- 3 Cihān beste-i bend-i ĥāb idi yek-ser
Muayyed annla aşāğır ekābir
- 4 Varup āsitānında ĥāb-ı ĥuzra
Yaturdı arār eyleyp nesr-i tā'ir
- 5 Trurdı kıyām itmeyp pisterinden
Skn zre cmle msāfir mcāvir

- 6 Beni pister-i ğamda kılmışdı bî-dâr
Hücüm-ı hümüm u huṭūr-ı havâṭır
- 7 Temâşâ idüp çeşm-i ʿibretle gördüm
Olup kâyinâta nıgeh-dâr u nâzır
- 8 ʿUḳūd-ı nıẓâm-ı ahâlî güsiste
Degül kimse tedbîr-i peyvende ẓâdir
- 9 Geçer cây-ı erbâb-ı fazla edânî
Şorulmaz merâtib bilinmez maḳâdir
- 10 İderken bu aḫvâle bî-ḫad taʿaccüb
Ṭururken bu fikr ile rencide ḫâṭır
- 11 İrişdi şadâ-yı nidâ güş-ı câna
Ki ey pây-bend-i ḳuyūd-ı zevâhir
- 12 Görüp ḫâl-i gerdünı kıлма şikâyet
Olur şanma her fı li bî-hüde şâdır
- 13 Tefâşîl-i esrâr-ı ʿâlem ḫafidür
Vefâ eylemez aña bu ʿaḳl-ı ḳâşır
- 14 Ne ğam olmadıysa eger çarḫ-ı keç-rev
Senüñ ḳuṭb-ı maḳşüduñ üstinde dâyır
- 15 Ne deñlü dırâz olsa şâm-ı felâket
Olur şubḫ-ı devlet ʿakîbinde ḫâzır
- 16 Çıḳar bir ṭarîḳ ile semt-i murâda
Nola dūr olursa reh-i pür-meḫâṭır

- 17 İrişdi dem-i sa‘ d u rüz-1 huceste
Zamān-1 belāy u miḥen oldı āḥir
- 18 Virildi bu gün bir vücūd-1 şerīfe
Ḳazā-yı sa‘ ādet fezā-yı ‘ asākır
- 19 Geçüp ‘ izz ü iḳbāl ü ḳadr ile şadra
Ḳarār itdi bir zāt-1 şāḥib-mefāḥir
- 20 Cenāb-1 mu‘ allā-yı maḥdüm-1 ekrem
Cemīlū’l-mücāhid celilū’l-me’āşir
- 21 Çivi-zād’Efendi ki fażlıyla oldur
Güzīn-i ekārim biḥīn-i ekābir
- 22 Vüfūr-1 ‘ adāletle bī-mişl ü hemtā
Kemāl-i fażilette aḳrānı nādır
- 23 Fūrū‘ içre her şey’e aşlıyla vāḳıf
Uşul içre efkār-1 zihni nevādir
- 24 Olur nazm-1 aḥvāle bā‘ iş velīkin
Kelām-1 dürer-bārı neşr-i cevāhir
- 25 Cevāb-1 şavābı ferīdü’l-emāşil
Vücūd-1 şerīfi ‘ adīmü’n-nezāyir
- 26 Olupdur kemāliyle fażlına ḳāyıl
Ser-ā-ser evāyil temāmet evāḥir
- 27 Ḥaḫardan ḫalāş itdi erbāb-1 ‘ ilmi
Olaldan bu emr-i ḫaḫīre mübāşir

- 28 Kemāl-i kerem zāt-i pākinde muzmer
Meşāhed zamīrinde māfi'z-zamāyir
- 29 Cihān içre mechūli yok ḥāll idinmiş
Bilür cümle aḥvāli māzī vü ğābir
- 30 Cefā-yı sipihr ile şākī olanlar
Anuñ re`y-i `adliyle hep oldu şākir
- 31 İrişdi murādına ser-cümle dünyā
Benem şimdi `ālemde mağdūr u ḥāyir
- 32 Zevāyā-yı `uzletde tenhā vü bī-kes
Ne ins-i muşāhib ne ḥazz-ı ma`āşir
- 33 Edānī iken oldu `aşrun ferīdi
Benümle olanlar müdānī mu`āşır
- 34 Egerçi ma`āşumda vardur zārūret
Velikin derūnumda bī-ḥad zehāyir
- 35 Beni dilfigār u zebūn eylemişdür
Kifāf-ı aḳārib ma`āş-ı `aşāyir
- 36 İdüp kesb-i `ilm ile taḥşil-i ḥālet
Kılup iştiğāl-i fūnūn-ı zevāhir
- 37 Naşib oldu aḳrāna nisbet tefavvuk
Refik oldu tevfiḳ-i Ḥallāḳ-ı Kādir
- 38 Bilür feyz-i luṭfiyla bu ḳaṭra ḥālın
Olursa aşinā eger baḥr-i zāḥir

- 39 ‘Adū setr iderse kemālüm ‘aceb mi
Muḳarrer durur mü ’mine buġz-ı kâfir
- 40 Ben ol nükte-perdâz-ı erbâb-ı fażlam
Añılmaz zamānumda cehl ile şâ‘ir
- 41 Ne ‘āyid baña nazm u neşr ile başdan
Olursam eger Sāmiri gibi sâhir
- 42 Cināni nesim-i hūlūş ile her dem
Nolā cūş idüp ṭab‘-ı deryā-meḳadır
- 43 Şenā dürlerin nazm idüp neşr iderseñ
Yazarsañ resāyil şunarsañ defâtir
- 44 Degül teng meydān-ı fażl u belāġat
Velī ḥāṭuruñ zār u maḥzūn u fâtir
- 45 Demidür du‘ā eyle evşāfa ḥad yok
Uzatduñ sözi ḳāfiyeñ gerçi vāfir
- 46 Sa‘ādetle olduġça dīvān-ı şāhī
Medār-ı nevāhī maḥaṭṭ-ı evāmir
- 47 Ḳılup zātını mesned-ārā-yı ‘izzet
Umūrında olsun Ḥudā yār u nāşır
- 48 Mülāzım olup āsitānında devlet
Der-i ‘adli olsun melāz-ı ekābir

107^b Kaşide-i Makālī

(Fe' ülün Fe' ülün Fe' ülün Fe' ülün)

- 1 Şadef-veş ger olmasa şad-pāre hātır
Nişār itmek olurdu sözde cevāhir
- 2 Eger hāyil olmasa ebr-i mevāni'
Sözimden olurdu dür-i pāk zāhir
- 3 Bilürdi nedür şīve-i şāhid-i nazm
Nizāmī olaydı benümle mu' āşşır
- 4 Didi ' unşurī ki görüp bārekallāh
Vireydüm söze imtizāc-ı ' anāşır
- 5 Ben ol şāh-bāz-ı hümāyūn cenāhum
Muḥakḳar-şikārum iken nesr-i ṭāyir
- 6 Çün oldım giriftār-ı dām-ı havādiş
Şikest itdi devrān per ü bālüm āḫir
- 7 Ṭināb-ı emel ser-be-ser hep şikeste
Beden za' fa yüz tutdı çün köhne çāder
- 8 Cefā-yı felek hāric-i merkez-i ḥadd
Kevākib ḫilāf-ı murād üzre sāyir
- 9 Benem hem-çü Ya' ḳūb kim küşte-ferzend
Benem her belāya çü Eyyüb-şābir
- 10 Ṭotalum ki ' allāme-i ' aşır imişsin
Ne ḫāşıl çü yok iltifāt-ı ekābir

- 11 Nice iltifât ola erbâb-ı nazma
Ki kâlmadı ħurd u büzürg oldu şâ'ir
- 12 Metâ' olur erzân kaçan bir diyâra
Gele kârbân kârbân üzre tâcir
- 13 Bu ğamla ger olsam ben Allâh a'lem
Baña benüm gibi yok bir aĝlar acır⁴⁹
- 14 Nişâr itmek ister şenâ dürlerini
Yine cüş idüp tab'-ı deryâ maķâdir
- 15 Oña kim odur zât-ı 'âlî merâtib
Oña kim odur zât-ı gerdün-meâşir
- 16 'Alî Şîr Şânî Celâlî Beg ol kim
Zebân-lâl vaşfinda hem 'aql-kâşır
- 17 Der-i devleti secde-gâha ahâlî
Ayaĝı tozı tâc Ebu'l-mefâĝir
- 18 Zemîn bulmadı böyle pâkîze-gevher
Zamân görmedi böyle bir cins-i fâĝir
- 19 Şehen-şâh-ı mülk-i sülhandur öñünce
Meh ü mihr-i zerrîn külâh iki şâtır
- 20 Ne yaña revân olsa devlet kılavuz
Olur her taraf fetĝ ü nuşret 'asâkir

⁴⁹ Bu mısırada vezin bozuk

- 21 Degül harf-i mechül ma' lümıdur hep
Eger emr-i gâıyb eger emr-i hâzır
- 22 Koyup dergehin dönme gerdüna ey meh
Hemân altun aduñ şaķın oldu bâķır
- 23 Eyâ luşf-ı şab' ile meşhür âfâķ
Veyâ hüsni nazm ile ' âlemde nâdir
- 24 Sen ol nükte-perdâz-ı şâhib-sühansın
Ne hâcet saña ' arz-ı mâ-fî'z-zamâir
- 25 Beni saña ğamz itse a' dâ inanma
Muķarrer durur mü 'mine buĝz-ı kâfir
- 26 Ben ol nâkes ü dün olam hâşe li'llâh
Ki benden ola böyle bed-ķavl şadır
- 27 Eger cürm eyledüm ise el-' afv el-' afv
Velî bi-günâhum Haķ üstimde hâzır
- 28 Kādîmî ķuluñ çâkerüñdür Maķâlî
Revâ görme kim ola âzürde hâtır
- 29 Gerekdür ki ola o zât-ı şerîfün
Du' â ile evvel şenâ ile âķir
- 30 Nitekim ola halk-ı ' âlem felekden
Felâketle şâķî sa' âdetle şâķir
- 31 ' Adü ki felek-ķaşm u aķter -mu' âteb
Saña ' avn-ı bād-per ola yâr u nâşır

108^a Kaşîde-i ‘Âlî Berâ-yı Sultân Murâd Hân

(Fe‘ ülün Fe‘ ülün Fe‘ ülün Fe‘ ülün)

- 1 Zihî dehr-i mekkâr-ı süflî-meţâlib
Zihî çarh-ı ğaddâr-ı rüşen-ma‘ âyib
- 2 Zihî gerdiş-i kîne-cûy-ı sitem-ger
Zihî günbed-i pür-figân u meşâyib
- 3 Zihî âhenîn meclis-i nâle-peyvend
Zihî âteşin çetr ü aḡker-cevânib
- 4 Sen ol ser-nigün-şekl peymânesin kim
İçer zehrûñi cümle ehl-i meşârib
- 5 Esâfil katuñda refî‘ u’l-mevâkıf
Edânî yanuñda meni‘ u’l-merâtib
- 6 Fürû-mâye gevher girân-mâye pile
Nihân nûr-ı rüşen-nümâyân ğayâhib
- 7 Ne müşkil zamândur ki yaḡşi yamândur
Cihân zülme mâyil felek cevre râġıb
- 8 Denâ’et mürüvvet kâpusını yapmış
Cihân zülme tapmış mürâyî muḡâsib
- 9 Ehâliden artuḡ melâz-ı ümemdür
Edâniden eşḡâş-ı şarrâf u kâsib
- 10 Maḡâdim-i ‘âlem ğam-ı ‘azle maḡrem
Menâşibda ḡurrem kibâr-ı ecânib

- 11 Döker gözyaşın niçe merdüm belāda
Nazardan bıraķmıř şeh-en-řāh u řāhib
- 12 Gehī dār-ı miħnetde hem-bezm-i şiven
Gehī künc-i ĥayretde deng ü murāķıb
- 13 Ne řāli‘ müsā‘ id ne kevkebde kuvvet
Ne devrān muvāfiķ ne tedbır řāyib
- 14 Kime yansun aħvālin ehl-i fażilet
Kime ‘arza kılsun kemālin necāyib
- 15 Ekābirde ĥisset ekārimde zillet
Ne bezl-i derāhim ne baştı mevāhib
- 16 Büyük ma‘ şiyetdür bu devr içre olmaķ
Kerimü’l-eyādī ‘ adimü’l-ma‘ āyib
- 17 Helāküm sipihrūñ bu bed-cünbiřinden
Ĥuzūr oldu ķalbüm serāyında ġāyib
- 18 Pür olmadı hemyān-ı himmet diremden
Ėam u ġuřřadan řoldı řandūķ-ı ķālīb
- 19 Ĥaşım zehr-i ķātil ĥıřım şa‘ b-i ĥāsid
E‘ ādī efā‘ ī eķārib ‘ aķārib
- 20 Ėarībem faķirem ġarābet bu ammā
Baña şa‘ n iderler ‘ acāyib ġarāyib
- 21 Niçe düşmenüm var keşirü’t-te‘ āddī
Ne re’y-i mebādī ne fikr-i ‘ avāķib

- 22 Ne bî-ṭāli‘ am kim murād āfitābı
Niçe ay u yıldur sitāremde gārib
- 23 Eger kâdir olsam günāh ‘ add iderdüm
Olurdum kemālāt u ‘ irfāna tāyib
- 24 Hüdāyā yiter çökdi ‘ ömrüm bināsı
Vücūdum yiter çekdi bār-ı metā‘ ib
- 25 Ne bir sehl menzil ne bir cüst maḥmil
Sebīlüm bevādī ṭarīküm sebāsib
- 26 Yiter pāy-māl itdi ben ḥaste-ḥālī
Huyül-i mevākib cünūd-ı rekāyib
- 27 Çeküp bend ü bāğum alurlar ayağum
Erāzil esāfil çü şevk-i şevāyib
- 28 Niçe ṭa‘ n iderler geçer cāna muḥkem
Delerler derūnum mişāl-i meşāqıb
- 29 İlāhī İlāhī ben itdüm günāhı
Maḥaldür dil ü cāna bunca nevāyib
- 30 Baña mı ḳalupdur ğumüm-ı e‘ ādī
Baña mı ḳalupdur hücüm-ı ketāyib
- 31 Baña mı ḳalıbdur olam gice gündüz
Belāya mülāzım cefāya muvāzıb
- 32 Göñül özge sevdāda cānum belāda
Ḥayāl-i zevāyib firāḳ-ı kevā‘ ib

- 33 Şu merd-i dilirem şu derrende şirem
Muţāfūm maḥārib muşāfūm mażārib
- 34 Birer dāğ-ı ğamdur meh ü mihri çarḥuñ
Ne semt-i meşāriķ ne şavb-ı meġārib
- 35 Hıuşūşā ki yoķdur bu kemter mişāli
Lezīzū'l-leţāyif cemilū'l-menāķib
- 36 Fiġān itme   Ālī ķo ḥüzn ü melāli
Yiter   acz-i ḥāsir yiter levm-i ḥāyib
- 37 Ḥayālūñ ne ter-şast ķavvās olur kim
Çıķar ķabzasından niķe tīr-i şāķib
- 38 Senüñ bezm-i fażluñda dem-bestelerdür
Sürāt-ı E  acim şıķāb-ı E  ārib
- 39 Sen ol şīr-i nersin ki penķeñde   āciz
Kibār u ehālī hemāl-i erātib
- 40   Aceb cüst-bāz oldu şeh-bāz-ı ṭab  uñ
Ma  ānī hümāsına şunduñ maḥālib
- 41 Yazuķlar ki rūbāh-ı dehre zebūnsun
Bilinmez senüñ gibi seb  -i muḥārib
- 42 Dirīġā ki ķadrüñ bilinmez cihānda
Edānī erāzil saña oldu ġālib
- 43 Çü manzūr-ı   ayn-ı   ināyet degülsin
Bulınmaz saña hic menāşib münāsib

- 44 Büyük cürm olur saña fazl ile dāniş
Cefā ile ölseñ virilmez menāşib
- 45 Müdām ağladurlar dökersen sirişküñ
Virirler saña göz yaşından mevācib
- 46 Sen ol cevherisin ki çok gevherüñ vār
Velī hiçe degmez degül kimse t̄alib
- 47 Ne bilsün güher kıymetin rüstāyī
Berāber midür merd-i ğavvāş u ğāşib
- 48 Eger kāmil iseñ sepersin cefāya
Olur saña çarhuñ beliyyātı vācib
- 49 Tenüñ göz göz eyler hadeng-i havādış
Döner püte olmuş türāba terāyib
- 50 Meger saña Hāğdan olup ‘avn ü bārī
İde pādīşāh-ı cihāna muşāhib
- 51 Ne sulţān cihāndār-ı Kısırā-‘adālet
Ne hāğkan sezā-vār-ı āyāt-ı nāşib
- 52 Ser-i serverān H̄ān Murād-ı mücāhid
Ceriyy-i ma‘ārik seriyy-i muhārib
- 53 Serāyı behişt-i ‘ināyetdür anda
Döner cins-i havrāya zāt-ı kevā‘ib
- 54 ‘Uyün-ı mukahhal ka‘āb-ı muhalhal
Muşaffā müşārib müselsel zevāyib

- 55 O göz ‘ayn-ı ‘ayn-ı ‘ināyet degül mi
K’ider bir kirişme olur albi cāzib
- 56 İlahī o sulān-ı ‘ālem ha iūn
Ki ılduñ cenābın ‘ibāda me’ārib
- 57 Baña cāh-ı ‘ālī yiter hāk-i pāyı
Ne sevdā-yı manşib ne ibāl-i rātib
- 58 Cevāhir sōzūmden olu her sefine
Anuñ vaşfi baħrinde olsun merākib
- 59 Şeb-i ‘id-i vaşla sevād-ı ma‘ānī
Görinsün mişāl-i Berāt u Regāyib
- 60 Beni şöyle yalaşdur ol āfitāba
Baña şubħ-ı şādu disün ğayra kāzib
- 61 Yiter hāk-i pāyı olursam ayırmam
Aşāğır havācib ekābir cevāħib
- 62 ul ol şāha maħrem olam tā ki her dem
Mecālisde cālis menāzilde rākib

108^b aşıde-i ‘Ālī Merħūm

(Mefā‘ ilūn Fe‘ ilātūn Mefā‘ ilūn Fe‘ ilūn)

- 1 Bu devr iinde serī‘ ü’z-zevāldür manşib
Miyān-ı hālede oğmuş hilāldür manşib
- 2 Me’āl-i cāh u celāl idi cem‘ -i māl evvel
Bugün zamānede iflās-ı māldur manşib

- 3 Efendi manşıbı sen deste māl işitdüñse
Ol i' tıķadı gider dest-māldür manşıb
- 4 Eger kemāle ba' id olsañ ibtizāle ķarīb
Yaķıncacıķda saña ihtimāldür manşıb
- 5 Birer ıarık ile ķādīler aña ķarışalı
Ķazā ıarīķi gibi ibtizāldür manşıb
- 6 Emānet itme şaķın şarķ-ı iltizāmuñı gör
Şadāķat ile alışmaķ muķāldür manşıb
- 7 Berātınıñ yazusı dāķi yaş iken bozılur
Meşelde bir ķaralanmış mişāldür manşıb
- 8 Neden ki nāķışı kāmīl-^ç ayarı fark itmez
^ç Ale'l-ķuşuş meķekk-i ricāldür manşıb
- 9 Bir ehli yoķladuđın görmedük vezīlerüñ
Yanında çünķi o ķavmuñ kemāldür manşıb
- 10 Ne ehli-i ^ç ilme ne aşķāb-ı seyfe rağbet var
Ķalem gibi ķatı ber-geşte-ķāldür manşıb
- 11 Kiminde ayına varmaz kiminde haftasına
Ölümlü ĵaste gibi bī-mecāldür manşıb
- 12 Kim alsa göz yumup açınca aldurur anı
Ķayāl-i ĵāba uyar bir ĵayāldür manşıb
- 13 Baş üzre var idi her pāyenüñ yiri evvel
Erāzil alalı şaff-ı ni' āldür manşıb

- 14 Harām-zādelerüñ ellerinden alınmaz
Hemān felekde o kavme helāldür manşıb
- 15 Merātıb ehli anuñ nā-ḥalef veledleridür
Zināya rāğıba bir bīve Zāldür manşıb
- 16 Dirīg ider gibi luṭfin saḥī-i kāmilden
Ḥasīs-i dūna ‘amīmü’n-nevāldür manşıb
- 17 Qırı laqırdı ile ‘azl ü naşbı zāhir olur
Me’āl ü ma‘nisi yoq kıl ü qāldür manşıb
- 18 Oñar biter degül anuñla gülsitān-ı merām
Bahārı meyvesi yoq bir nihāldür manşıb
- 19 Bulurdı lāyıqını kudret olsa idrāke
Ne çāre kūr ü ker ü güng ü lāldür manşıb
- 20 Neden ki kām ile her sifle dūn ola ‘Ālī
Bu virgülerle zamīmü’l-ḥişāldür manşıb
- 21 Fazīletümle kemālüm midür ‘aceb ‘aybum
Ki baña zehr olur āb-ı zülāldür manşıb
- 22 Belā-yı ‘azl ile ben ḥāke gün mi gösterdi
Düşürdi yılduzumı māh ü sāldür manşıb
- 23 Qılıç mı kullanamam ya qalem mi yoq bende
Neden baña sebep-i infi‘āldür manşıb
- 24 Merātıb-i süfehādur menāşıb-ı dünyā
Cemāl-i mevhibet-i Zü’l-celāldür manşıb

109ª Kaşide-i ‘Ālī Berāy-ı İbrāhīm Paşa
(Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Egerçi çokdur emīrüm cihānda mu‘ teberāt
Kuluñ yanında kamasından oldu mu‘ teber at
- 2 ‘Azil belāları havf u haţar nihāyetsiz
‘İnāyet itseñ olur līk dāfi‘ -i haţarāt
- 3 Sen ol kerīm-i cihānsın ki nehr-i luţfuñda
Neheng-i baħr mişālī yüzer yüzer yüzer at
- 4 Şehāb-ı mevhibetüñ yağmurına sulţānum
Kaţār kaţırla olur at tavīlesi kaţerāt
- 5 Piyāde göñlüme gül-gün olur yaħud şebdiz
Hayāl-i ‘arız u zülfüñle dökdüğüm zeferāt
- 6 Vezīr-i şāh-ı memālik semiyy-i İbrāhīm
Ki ruzı ‘id durur anuñ leyālī kadr u berāt
- 7 Hālī-i Hān-ı keremdür o şeh-süvār-ı celīl
Rikābum öp diyü fermān iderse diz çöker at
- 8 Sipihr bebr ü yabān Rüstem-i şecā‘ atine
Celālī kuţbına mār oldu kamçı şīr-i ner at
- 9 ‘Aţāsı şaţına sīmurğ-vār baţ-ı sīmurğ
Şehā vü cūdı Furātına ‘ayn-ı zīb ü Furat
- 10 ‘Acem ‘Arab şu kadar aldı hayl-i ihsānın
Herāta vāşıl olurdu eger dizilse her at

- 11 Bu luşfa düşmeye mazhar revā midur ˆ Ālī
Virilmeye aña hem bir iřm şu gibi terat
- 12 ˆ Adñı tıg-i zebānumla tār u mār ideyin
ˆ İnāyet eyle meded baña bir alay bozar at
- 13 ˆ Xuluña şöyle yarar at bağışla sultānum
Naķıllayup şaşır itdkçe ditreye řařerāt
- 14 Atası tāzī anası kebīře cinsi ola
O başbuğ ola aña ğayruñ atları neferāt
- 15 Ğazāda şan şaça tıgum şalup niˆ āli şerer
Bahār fetħ ü zafer mevsimi düşe cemerāt
- 16 Virrseñ eñ eysin vir ki çst ü çābk ola
Eger ķořılsa geçer ķosa şaşmına yiter at
- 17 Ben aña devlet olam ol baña Burāķ-ı behişt
Bolāy ki olmaya ammā ki devletin deper at
- 18 ˆ Ařā deminde hezār at yanuñda bir ķuzudur
Seħāña raħtı mkemmell tavīle muħtařarāt
- 19 Piyāde ķaldum eyā şeh-svār-ı řāhib-i tıg
ˆ İnāyet eyle baña boynını kemer şutar at
- 20 Ğazāda mazhar ola şan işnde gl-gna
Giceyle ħılķat-i řebdīze mā-řadaķ dşer at
- 21 şu şarş ile niçe ādemler öldürüp revīři
Ĥayāt başş ola kebg-i derī gibi sekerāt

- 22 Neheng baħrde hoşdur semender āteşde
Bu ħāksāre gerekdür hevāda cilveger at
- 23 Olurđı süfre-i ni‘ met baña ħapuñ seferi
Faħire ħazret-i zātuñdan irse mā-ħazarāt
- 24 Mürüvvet eyle bu ma‘ zül-i rüzigāra hemān
Bir at ki manşıb-ı ‘ Ālī ola yelisi berāt
- 25 Şaħar eşek gibi besbellü ise niçe ‘ adü
Eyü nişanlı gerek baña virdüğüñ şaħar at
- 26 Hemān elümde gerekdür zimāmı gibi şehā
Tomı güzel tolı yancıħlu bir gemin gever at
- 27 Çayır zamānı baña bir gök at münāsibdür
Egerçi mā-meleküm ħaşılını kökle yer at
- 28 Eger uyan talebin raħt ümīdin itmeyelüm
Yeter dıraħt-ı murādāta raħş ola şemerād
- 29 Çulıyla gelse daħi gerçi çüll-i himmetdür
Seħā budur ola kāmīl eger uyan eger at
- 30 Yapuħda raħtdadur şübhe ancaħ ey ‘ Ālī
Sözi uzatma yeter şimdicek gelür yiter at
- 31 Burāħ-ı ħulda süvār ol fezā-yı cennetde
Ki ben hünervere virdüñ niçe ki pür-hüner at

109^b Kaşide-i ‘Ālī Efendi

(Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün)

- 1 Niçe bir adrümi mizān-ı ader ide hebā
Niçe bir ‘ ayşımı telh eyleye zehr-āb-ı azā
- 2 Niçe bir āyine-i ab‘ umı şad-pāre ıla
arbet-i seng-i belā zam-ı leked-küb-ı cefā
- 3 Niçe bir hāırımı teng ide şad minet ü derd
Ola her ‘ uzvuma ‘ arız niçe biñ renc ü ‘ anā
- 4 Sine pür-āteş ü ten arka-i seyl-āb-ı sirişk
Dide hün-bār u ciger sūhte-i nār-ı belā
- 5 Gelmedi bencileyin uşş-keş-i māder-zād
azret-i Ādeme hem-pister olaldan avvā
- 6 Bu adar derd ü belā renc ü ‘ anādan şoñra
Ne belādur ki çekem ‘ azl ile envā‘ ı cefā
- 7 Ey felek hep bu havādiş senüñ āsāruñdur
Oldı devrüñde mu‘ allā fuşahādan süfehā
- 8 Ne revā her birisin münkesirü’l-bāl idesin
‘ Andelībān-ı gülistān-ı cināndur şu‘ arā
- 9 Niçe rabetde idi bilme misin ol avme
āce-i her-dü-serā Amed-i mutār-ı udā
- 10 uru efsāne şanursın gibi sen eş‘ arı
Eşk-i çeşmini idersin büleanuñ icrā

- 11 Şu^ç arānuñ varamaz ehl-i riyā pāyesine
Başı irişse göge niteki necm-i Şa^ç rā
- 12 Hāmdüli'llāh ki ben ol kavme sipeh-sālāram
Nām-ı ^ç Ālī baña tevķī^ç -i refi^ç olsa seza
- 13 Sözlerüm gevher ü ben baħr-ı hüner ğavvāşı
Līk ħakkāk-i güher-senc-i zamān nā-bīnā
- 14 Ser-be-ser mīve-i naħl-i қalemüm ħām degül
Seng-i şa^ç n atmada nā-puħte dilān bī-pervā
- 15 Bende-i mücrim ü meddāħ-ı Resūlu'llāham
Nażm-ı pākümde bulunur niçe biñ ħamd ü şenā
- 16 Rūz u şeb kūşe-i bī-tūşemi virmem felege
Ġam yimem derd ile ğam ğuşşa yisem şubħ u mesā
- 17 Ne ayak bellü ne baş bezm-i mey-i devletde
Rütbede zīr ile bālā bir olupdur zīrā
- 18 Rāst-diller elif-i pā gibi pā-māl-i cihān
Lām-ı illā gibi keç-revleredür istisnā
- 19 Līk mevzūn olamaz serv-i dil-ārā mānend
Naħl-i cevz olsa eger hem-ser-i burc-ı cevzā
- 20 Vaħşet-ābād-ı fenā қalbüme rāħat yiridür
Tek baña her ħar-ı ednā dimesün çün ü çirā
- 21 Gülşen-i derd de bir verde gönül virdüm kim
Nağme-i bülbül-i güyālarıdur vāveylā

- 22 Gülşen-i vaşlı şafāsıdur anuñ faşl-ı bahār
Nār-ı hicrāna sebep şīvesi bārid sermā
- 23 Çeşmümün ‘aynını me’vā idicek hıẓr-ı haṭı
Gözlerüm yaşı ider āb-ı hayātı icrā
- 24 ‘Aşķ bir bādiye-i hāy iledür āb-ı şereng
Devhadur yolları nev-bāvesi seng-i hārā
- 25 Bitürür hāki giyā yirine zehr envā’ın
Yağdurur toprağa semm andaki her ebr-i semā
- 26 Ne bahārında ẓarāvet ne hezārında ẓarab
Ne şimārında ḥalāvet ne zülālinde şafā
- 27 Zehr-i ẓahr eyledi pejmürde bahār-ı keremin
Bitmedi zerrece ḥākinde anuñ mihr-i giyā
- 28 Beni bir devre yetiştürdi ki toğmaz güneşi
Beni bir ‘āleme tūş itdi ki eyyām-ı recā
- 29 Ḥayretümden geh uram ellerümi bögrime ben
Hey’etüm heykel-i mıķrāza döner ser-tā-pā
- 30 Kesilür rişte-i efkārüm o ḥayretle hemān
İderüm ülfet-i dünyādan o dem ẓaṭ’-ı recā
- 31 Çekmedük meclis-i ünsüñde senüñ cām-ı murād
Sürmedük zevķ ü şafāñı bire fāsıd dünyā
- 32 Diye ‘Ālī gibi ẓac kāmile mālîksin sen
Ki aña dūn u deniler gibi eylersin ezā

- 33 İhtiyâṭ itme misin Ḥālîḳ-i feyyâẓından
Yâ ḥicâb itme misin ma' rifetinden maḥẓâ
- 34 Ayuñ on dördi gibi faẓl-ı kemâl üzre iken
Gösterürsin anı noḳşân ile mânend-i Sühâ
- 35 Oldı derd ehline Ḳânûn-ı Şifâ her süḥanı
Tâze cân buldı sözinden niçe marzâ farzâ
- 36 Bu mıdur ' illeti şad derde giriftâr idesin
' Āḳıbet bulmaya bir derdine bir derde devâ
- 37 Ḥâk-i zilletde anuñ gibi güher zâyi' ola
Bu ne bî-hüde taşarruf bu ne yañlış ma' nâ
- 38 Elli yıl geçdi fenâ cāmını Cāmî çekeli
Keyf ü kemmin güm idüp şâh-ı nazm u inşâ
- 39 Tâ ki ben bende ḳadem başdı fenâ ' âlemine
İtdüm iḥyâ anı mânend-i kitâb-ı İḥyâ
- 40 Lîk heyhât ḳıdem baḥrı meşiyet kânı
Böyle gevherlere baḥş eyleye envâr u bahâ
- 41 Āb-ı ḥayvân ile devr eylese dülâb-ı felek
Az olur iki devha bula neşve vü nemâ
- 42 Anlaruñ ḳadri du' â gibi yücelsün şeb ü rûz
İde şubḥ u mesâ cânib-i Ḥallâḳa du' â
- 43 Kâmilüñ ḳadri bilinmedügi noḳşân kem ola
' İlmîni artura devletlülerüñ bâr-ı Ḥudâ

110ª Kaşide-i ‘Âli Efendi

(Mefâ‘ ilün Fe‘ ilätün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Ma‘ ârife göre olsa menâşib-ı dünyâ
Benim olurdu cihân begligi be-ḥaḳḳı Ḥudâ
- 2 Efendi cāhil iseñ gam yime zamâne seni
Yaḳıncacıḳda ya aḡa ider yaḡod Paşa
- 3 Murād ḥâtemini virdi ehrimenlere Ḥaḳ
Güm oldu mihr-i Süleymân dirîḡ u vâveylâ
- 4 Bu cehl içinde yine ‘ arz-ı ḳudret eyleyicek
Zarûrî kâfir ider bunlar âdemi ḡaşâ
- 5 Aralarında bir ehl-i hüner zuhûr itse
Ḳamusı cân u gönülden ‘ adâvet eyler aña
- 6 Geyer libâsını maḡrûr olur şişer ḳabarur
Şanur şeref vire kendüne atlas u kemḡâ
- 7 İşigi taşın öpüp ben de bendeñem diyene
Ululanur güci yitdükce eyler istiḡnâ
- 8 Göge çıkarsa ögüp ḳıṭ‘ asında bir şâ‘ ir
Bu baña söḡdi diyü eyler aña niçe ezâ
- 9 Olur mı bir buña beñzer muşibet ey ḡâfil
Erâzile virile hep menâşib-ı a‘ lâ
- 10 Bu ḡâle zerre ḳadar vâḳıf olmayaydı eger
Libâs-ı mâteme girmezdi Ka‘ be-i ‘ ulyâ

- 11 Hele ben añladugum söz budur ki vallāhi
Şükür Hudāya yıķılmaz bu ķubbe-i mīnā
- 12 ‘ İlim götürülür āķır zamānda dimişler
Kitāb yazuların maķv olur şanur cūhelā
- 13 Dürüldi defteri ‘ ilmüñ haberleri yoķdur
Ķamu menāşıbı nādāna virdiler zīrā
- 14 Şikāyetüm ķatı çoķdur benüm velik nideyin
Ķişi kimerde müdürā için çerer ğavgā
- 15 Şu deñlü cānuma geermiş durur ki ey ‘ Ālī
Bu deñlü hicve ķanā‘ at olunmaz ise revā
- 16 Gelüñ du‘ā idelüm virsün anlara inşāf
Kimerde bīm-i cehennem kimerde ħavf-ı Ĥudā

110ª Ķaşīde-i ‘ Ālī

(Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün)

- 1 ‘ Ālemüñ rāķatı ğam şenligi vīrāndur hem
Lezzet-i devleti zehr-āb ile yeksāndur hem
- 2 Seyl-i eşķüm gibi bir göz yumup açınca geer
Müddet-i ‘ ömre beķā yoķ o da bir āndur hem
- 3 Bunda rāķat dileyen ğāfil ü lā-ya‘ kıldur
Bunda āsāyiş uman cāhil ü nādāndur hem
- 4 Şoķbete meyl idenüñ şıķķat-i ‘ aķlı yoķdur
Ni‘ metüm var diyenüñ sīnesi büryāndur hem

- 5 Deheninden saçılan ehl-i dilüñ âteşdür
‘ Ayn-ı erbāb-ı ma‘ ārifden aķan ķandur hem
- 6 Ƙadr-i a‘ lāyı ıutar rütbe-i ednā ile bir
Çarķ bir dirhemī derhem yüce mīzāndur hem
- 7 Görmedük bezm-i ĥuzūrında bunuñ cem‘ iyyet
Buña ayak başanuñ ‘ aķlı perīşāndur hem
- 8 Her gelen miĥnet ü endūh u nedāmetlerde
Her gećen cānı ĥalāş eyledi şādāndur hem
- 9 Gelecekler daĥı ķanlar yudaraķ gelmekte
Her biri ‘ ālem-i ma‘ nīde peşimāndur hem
- 10 Gülenüñ gül gibi aĥvāli perīşān her dem
Açılan ĥonçe gibi çāk-ı girībāndur hem
- 11 Kām-rān añladuĥuñ ‘ ālem-i zilletde ĥaķīr
Şād-mān şandugūñ elbette ĥirīvāndur hem
- 12 Keşret-i ĥayl u ĥaşem mūcib-i endūh u nedem
Vefret-i nāz u ni‘ am bā‘ iş-i ĥusrāndur hem
- 13 Ger sipāhī iseñ aĥruķ ne boĥaz aĥrığıdur
Ester isterseñ eger ‘ illet-i ĥirmāndur hem
- 14 Bār-girūñ saña her birisi bir bār-ı girān
Seni bir lu‘ b ile deng itmede ĥayrāndur hem
- 15 Bir iki neķbetīden ķahr çekersin yük yük
Ęimi ĥar-bende anuñ kimi şütürbāndur hem

- 16 Gāh olur otlara yaķar seni otlık elemi
Arpanuñ dānesi ki bir zere erzāndur hem
- 17 Gūl añılmaz sefer üstinde gūlinmez ancak
Söyleyen anda gūl-efsār ile pālāndur hem
- 18 Bire yüklet bire güç dimedesin leyl ü nehār
Güç olur hāşılı şanmañ sefer āsāndur hem
- 19 Ne kadar salţanat artarsa belā artuğ olur
Eksilür zevķ ü şafā rızķ ise tālāndur hem
- 20 ‘Āķilüñ zādı elem kārı nedemdür bunda
Kāmilüñ yutduğı ğam her işi noķsāndur hem
- 21 Hāşılı ‘ārife dünyāda ķanā‘ at lāzım
Yoķsa āmāli uzun gözleri giryāndur hem
- 22 Rind iseñ ‘Ālī-i şeydā gibi hāmūş ol kim
Tınmayan kūh-ı girān lücce-i ‘ummāndur hem
- 23 Gözle mā-dūnuñı gerdūn gibi mā-fevķuñı gör
Dime bu mīr-i cihān bu şeh-i devrāndur hem

110^b Kaşide-i ‘Ālī Efendi

(Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Każā eliyle açıldı şahāyif-i gerdūn
Görindi çeşm-i cihān-bīne resm-i āyet-i nūn
- 2 Meger ki sūre-i Nūr idi pertev-i hūrşid
Hilāl şerh idüben çekdi aña medd-i mütūn

- 3 Nücüm hüküm-i kazāya olunca rîk-efşân
Cihāna ‘ arz-ı nişân itdi çarh-ı bükalemün
- 4 Elinde Zāl-i sipihrüñ ya tāziyānesidür
Kümeýt-i çarha kıomaz bir nefes mecāl-i sükün
- 5 İrince zîr-i zemîne çerāğ-ı mihr-i münîr
Görindi halka ser-ā-ser defîne-i Kārün
- 6 Tulu‘ idince meh-i nev miyān-ı encümde
Zamîre irdi hemānā bu maṭla‘ -ı mevzün
- 7 Sipihri zer-gerüme kasasını kıldı nigün
Şaçıldı hurdesi güyā kenāreden bîrün
- 8 Ne sihr-sāz olur āyā bu çarh-ı lu‘ bet-bāz
Görindi muḥteremān-ı zamāna gūn-ā-gūn
- 9 Ne mîvedür bu ki oldı cihāna gevher-bār
Çözince kāmîl-i merğül u zülf-i gāliye-gūn
- 10 Zamāne halkını ser-cümle ḥāb-nāk itdi
O demde çekdi başın cāme-ḥāba ehl-i ‘ uyün
- 11 Velî ben olmuş idim anda şubha dek bîdār
Nücüm gibi eşer kılmamışdı baña füsün
- 12 Ğam ile ser-keş idüm büm gibi nāle-künān
Huzūr virmez idi baña baht-ı nā-meymün
- 13 Görince ḥāl-i dili himmet itdi şefkatle
Gelüp baña didi bir mürşid-i güşāde-derün

- 14 Cenāb-ı hāce-i Sulṭān Selīme ‘azm eyle
Suṭūr-ı naḫmuñ olur anda saña rāh-nümün
- 15 Sezā görürse eger hıdmetine dergehinüñ
Görinmeye gözüñe taht u tāk-ı Efrīdün
- 16 Güzīde-i fuḫalā ol hūlāşa-i ‘ulemā
Sipih-r-mer-te-be ḫallāl-i müşkilāt-ı fūnūn
- 17 ‘Aṭā Efendi ki eşrāf-ı kāyināta ḫamu
Çekildi bārgēh-i himmetinde ni‘met-ḫān
- 18 Kemāl u faḫl ile baḫr-i ‘amīḫdür zātı
Kelāmı gūş-ı ehālīde bir dūr-i meknūn
- 19 Şifāyı andan umar Bū ‘Alīsi devrānuñ
Şikeste ḫikmeti bezminde niçe Eflāṭūn
- 20 Ne deñlü ḫılsa bedī‘ u beyānını telḫiş
Yine kelāmına şāhid ma‘ānī-i ḫānūn
- 21 Ḥudā bilür ki yoluñda ne ḫanlar ağlatdı
Cenāb-ı ‘izzetüñe irgürince gerdiş-i dūn
- 22 Daḫi işigüñe yüz sürmedin du‘ā da idem
Şükür Ḥudāya ki maḫşūda vāşılam eknūn
- 23 Yaşı uzun ola çünkim yolını pāk itdi
Hemīşe ağlayu ağlayu dīde-i pūr-ḫūn
- 24 Ne ḫālet oldı bugün irdi cān-ı bīmāra
Ṭabīb-i luṭfuñ elinden şarāb-ı Eftīmūn

- 25 O kām-kārī ider ‘Āliyā sözüñ taşdı’
Kemāl odur ki hemīşe du‘āsı ola füzün
- 26 Nihāl-i tazelere serv-i sāyedār oluban
Cihānda her biri bād-ı hazāndan ola maşūn
- 27 Hüdā ziyād ide her rüz ‘ilm ile ‘amelin
Dıraht-ı ‘ömri ola ‘ömr-i Nūh gibi uzun

110^b Kaşide-i Merhūm ‘Ālī Efendi Raḥmetu’l-lāhi ‘Aleyh
(Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün)

- 1 Fażl-ı bahār irişdi bezendi yine zemīn
Şaḥn-ı behişte döndi hemān ravza-i güzīn
- 2 Düzdü tüyini baş çıkarup ḥākden çemen
Ġarḳ oldu şimdi sīme ğınā buldı yāsemīn
- 3 Aldı eline micmere-i la‘l-fāmını
İtdi meşām-ı şāh-ı güli lāle ‘anberīn
- 4 Mey nūş ider ḳabağı tolu gül-füsün ile
‘İşretgeh-i çemende olup ğonçeler mekīn
- 5 Berg-i şüküfe şöyle saçıldı çemende kim
Evc-i felekde şanki kevākib durur hemīn
- 6 Nāzüklik ile bāğı gezer ḥārını dirür
Taḥsīn cūy-bāra vü şad-bār āferīn
- 7 Evc-i şafaḳ gibi görünür māh u necm ile
Gül-zār içinde her gül-i ḥandān-ı jāle-çīn

- 8 Şol deñlü aqça dökdi zemîne şüküfeler
Şimden gerü görünmez olur genc ile defîn
- 9 Bir adım atma taşra diyü qaşr-ı kâhdan
Dāmānına şarıldı gülüñ hār ile hemîn
- 10 Bir nā-resīde naḥle yine el urup hezār
Yapdı ḥayāl-i şāh-ı gül-i bāğa şeh-nişîn
- 11 Güller degül çemende şaçıldı şerāresi
Derd ile bülbül eyledi bir āh-ı āteşîn
- 12 Ḥavf eylemez mi gül o şeh-i ‘adl u dāddan
Devrinde ‘andelibe niçün itdürür enîn
- 13 Ḥurşid-menzilet meh-i eyvān-ı salṭanat
Mirriḥ-kīn ü Zühre-cebīn ü felek-nişîn
- 14 Şeh-zāde Ḥān Selīm ü cevān-baḥt kām-kār
Yüz sürdi ayağına şeh-i çarḥ-ı çārumîn
- 15 Ruḥsār-ı dil-firībi gül-i gülşen-i seḥā
Bāğ-ı ‘aṭāda kāmēti bir serv-i nāzenîn
- 16 Nūşirrevān mecālis-i ‘adlūñde bir gulām
Ḥātem kenār-ı ḥırmen-i cūduñda ḥūşe-çīn
- 17 Ṭab‘-ı şerīfidür dūr-i deryā-yı ma‘delet
Kān-ı sa‘ādet içre sözi gevher-i şemîn
- 18 Ālām-ı dehr ü cevri-felekden ba‘īd olur
Bir kerre bezm-i luṭfuña şāhum olan qarīn

- 19 Medh eylemekde zātuñi kâşır zebân-ı hâl
‘ Āciz taşavvur eylemede ‘ aql-ı hurde-bîn
- 20 ‘ Ālî kuluñ ki bülbülidür bāğ-ı medhinüñ
Lâyık mı hâr-ı guşşa aña itdürür enîn
- 21 Çok dem durur ki şād u feraḥ-nāk olmadum
Telḥ itdi ‘ iş ü ‘ işretümi ṭālî‘ -i ḥaşîn
- 22 Dest-i belādan ide giribānumı ḥalāş
Luṭfuñ olursa bu dil-i ğam-ginüme mu‘ in
- 23 ‘ Arz itmeyince derd-i dili çāre bulmadum
Ağlamayınca şîr burulur mı begüm cenîn
- 24 Sen var iken zamānede erbāb-ı ma‘ rifet
Hālını kime ağlasun ey şeh-süvār-ı dîn
- 25 Ben ol dil-āverem ki senüñ vaşfuñ itmede
Zār u zebūnum oldı bu dem cümle şā‘ irin
- 26 Öñ gelseler ‘ aceb mi bular nazm bāğına
Hiç lālelerle şāh-ı gül olur mı hem-nişîn
- 27 Lāf u güzāfî ḳo yüri ol şāha kııl du‘ ā
Ṭūṭî gibi dehānuñı aç söyle şekkerîn
- 28 Bād-ı ḥazān irişmeye ‘ ömri nihāline
Neşv ü nemā bula nitekim sidre-i berîn
- 29 Kaşır-ı felek penāhına ḥuddām-ı kemterîn
Şāhān-ı kām-yāb u selāṭîn-i kām-bîn

111ª Kaşide-i Nef'î Çelebi Berây-ı Bayrâm Paşa

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Felek isterse daħi mertebe-i vâlâyı
Eylesün dergeh-i Paşaya cebîn-fersâyı
- 2 Nice dergâh cenâb-ı harem-i Ka' be-i câh
Ki ider pâyede nüh kürsî ile da' vâyı
- 3 Dergeh-i bârgeh-i şadr-ı cihân kim örter
Sâyesi Ka' be gibi çarħa siyeh dibâyı
- 4 Der-i düstür-ı cihân-bân-ı Sikender-şân kim
Gösterür şâhlara kevkebe-i Dârâyı
- 5 Feylesof-ı vüzerâ şânî-i ' aql-ı evvel
Merdüm-i çeşm-i cihân-bîn-i dil-i dānâyı
- 6 Revnağ-ı salţanat-ı memleket-i heft-ıqlım
Ĥâmî-i dīn ' alem-efrâz-ı cihân-ārâyı
- 7 Şadr-ı rüşen-dil ü meh-kevkebe Bayrâm Paşa
Ki ider devleti bir demde ġanî dünyâyı
- 8 O yegâne hüner-endüz-ı ahâlî-perver
Ki bu vādide müsellemdür aña yektâyı
- 9 Ĥalef-i ' aql-ı mücerred ki revâdur itse
Cevher-i medħüne lülü-yı süħan-lâlâyı
- 10 Döndürür çarħı murādınca ĥakīm-i ' aqlı
Süre-i Nür oğudur mihre edīb-i re 'yi

- 11 Devleti ‘āleme pīrāye-i Ābādānī
Şoĥbet-i ādeme sermāye-i rūĥ-efzāyī
- 12 Olsa ger feyz-i nem-i meşrebi dünyāya revān
Lūle-i kevşer ider gerden-i ejderhāyī
- 13 Gird-bād-ı ğāzabı itse zemīne ğavṭa
Şarşar-ı himmeti yād itse felek peymāyī
- 14 Çāh-ı bülbül gibi yire geçürür kühsarı
Ebr-i tūfān gibi çarĥa çıkarur deryāyī
- 15 Behre-yāb olsa şabā nūkhet-i enfāsından
Ṭabla-ı dīde-i müşk uğraduĝı şahrāyī
- 16 Uğrasa memleket-i Çīne eger şerminden
Dilde ĥabs eyler idi nāfe dem-i büyāyī
- 17 Sünbül-i ĥulķuna beñzer dir idim ṭurre-i yār
Müşğ-bīz olsa eger sāye-i ‘anber-sāyī
- 18 Olsa yek-rengī-i māhiyyeti ger nāmiyede
Kimse görmezdi daĥi rūy-ı gül-i ra‘nāyī
- 19 Vaşf-ı temkīnini biñ yılda iderdi taĥrīr
Didügüm yirde ṭuraydı ķalem-i hercāyī
- 20 Hāba varmazsa n’ola dīde-i baĥtı bir dem
Āfitāb olmuş aña merdümek-i bīnāyī
- 21 Olalı nāzım-ı ķānūn-ı umūr-ı devlet
Ṭutdı āvāze-i ‘adli o ķadar dünyāyī

- 22 K'idemez ğamze-i Tātār-nijād-ı hūbān
Mülk-i cān u dil-i āşıkda dağı yağmāyı
- 23 Ey cihān-dāver-i devrān ki neşāt-ı luţfuñ
Ĥurrem itdi gerek a' lāyı gerek ednāyı
- 24 Māh-ı nev şanma felek yüz süreli dergehiñe
Gösterür çin-i küleh gūşe-i istignāyı
- 25 Dāmen-i luţfuña irişse benüm de destüm
Rūzgār ile dađı itmez idüm ğavğāyı
- 26 Siĥr iderdüm o kadar vaşf-ı cemilünde ki tā
Gösterürdüm felege ben de yed-i beyzāyı
- 27 Siĥr idersem de belā bu ki edā eyleyemem
Levh-i āyine-i medĥünde olan ma' nāyı
- 28 Bilürin' aczümi endişemüñ ammā nideyin
Yeñemem ṭab' -ı heves-nāk u dil-i şeydāyı
- 29 Her biri tā o kadar medĥüne meftün olmuş
Ĥāba varsa görür elde kalem-i gūyāyı
- 30 Neylesün rāyiz-i endişe nice zabṭ itsün
Raĥş-ı ṭab' um gibi bir tevsen-i çāpük-pāyı
- 31 Şevki-vār vādī-i ma' nāda tekāpūya biraz
N'ola gösterse ' inān-ı kalem-i irĥāyı
- 32 ' Ācizem Ĥusrev-i ma' nā iken evşāfuñda
Bāri taĥkik ideyin dā' iye-i ma' nāyı

- 33 Kuvvet-i tab‘ umı medhũnde olan ‘ aczũmi gör
Bilesin tã ne imiş şu‘ bede-i Mevlãyı
- 34 Benem ol çihre-güşã Mãnĩ-i tařvĩr-i hayãl
Ki ider ‘ aqlı sevãd-ı kalemũm sevdãyı
- 35 Görse ger řãhid-i maźmũnumı dũřde Mecnũn
Zũlf-i pũr-tãbına dil-beste görũr Leylãyı
- 36 Ben o Cemşid-i tarab-hãne-i feyzem ki mũdãm
Husrevãnĩ-hum ile nũř iderem řãhbãyı
- 37 Gördi sãķĩ-i ezel rışl-ı girãn-ı bezmũm
Ser-nigũn eyledi bu nũh-kãdeh-i minãyı
- 38 Fitne maħlũķ olalı görmedi çeşm-i eyyãm
Tab‘ -ı řũhum gibi bir sãhir-i bĩ-pervãyı
- 39 Kalmaya ger per-i řãhĩn hayãlinde mecãl
Dãm-ı endĩře ile dãme çerker ‘ anķãyı
- 40 Ğarķ olur kevn ü mekãn ãb-ı hayãt-ı feyze
Alduğumca elime kilk-i sũhan-bãlãyı
- 41 Tãzeler lãle gibi dãĝ-ı derũn-ı felegi
Eyledikce kalemũm naĝme-i nev-peydãyı
- 42 Kime izhãr ideyin sihr-i beyãnı amma
Hãba vardıkca meger dũřde görem Mũsãyı
- 43 Kimi iřhãd ideyin eyledũĝũm da‘ vãya
İndirem sihr-i fũsũn ile meger ‘ ĩsãyı

- 44 Başla şıdķ ile du‘ā itmege Nef‘ī nice bir
Da‘vī-i ma‘rifet ü lāf-ı sūhan-pīrāyı
- 45 Tā ki bir Āşaf-ı zī-şāna Süleymān-ı zamān
Mühri teslīm ide zābı itmekiçün dünyāyı
- 46 Şadr-ı devletde sa‘ādetle ser-efrāz ola hem
Şadme-i ķahrı nigūn ide ser-i a‘dāyı
- 47 Güni günden yeg ola devlet ile şıhhatde
Görmiye hıç nedür mekr-i ğam-ı ferdāyı

**112^a Kaşīde-i Merhūm u Mağfūr Ğanī-zāde Nādirī Efendi Berāy-ı Merhūm
Sultān Mehemmed ‘Aleyhi’r-rahme
(Fe‘ūlün Fe‘ūlün Fe‘ūlün Fe‘ūlün)**

- 1 Sekākallah ey sākī-yi rūḥ-perver
Ayaklandı luṭfuñla üftāde diller
- 2 Ruḥ-ı nev ḥaṭuñ ‘aksini şal şarāba
Şarāb-ı gül olsun mümessek mükerrer
- 3 Eger şīre-i tāke la‘lūñ toķınsa
Virür ‘āşıķa lezzet-i şīr ü şekker
- 4 Senūñ şūretūñ gösteren cām-ı şahbā
Gelür ḥayl-i rindāne rūḥ-ı muşavver
- 5 Muķarrer işik cümle altun idersün
Şalup pūte-i cāme kibrīt-i aḥmer

- 6 Senüñ çeşm-i mestüñ gibi dil-keş olmaz
Eger bâdeden perveriş bulsa ‘ abher
- 7 Olur gerçi âb içre sünbül muţarra
Velî bâdede kâkülüñ ‘ aksi hoş-ter
- 8 O kâkülde a‘ lâ ne vardur cihânda
Meger perçem-i tûğ-ı sulţân-ı şaff-der
- 9 Şükühende Cemşid-i ferhunde-ţâli‘
Fürüzende hırşid-i tâbende-efser
- 10 Şeh-i âsumân-pâye Sulţân Mehemmed
Hizebr-i vegâ şeh-yâr-i muzaffer
- 11 O dâver ki hırşid-i rahşende olmaz
Anuñ bezm-i kıadrinde bir cām-ı kem-ter
- 12 Ham-ı bend-i fitrāk-i mergül-ı havrâ
Süm-i rahş-ı çâlâki iklil-i ahter
- 13 Melek bâğ-ı fazlında güyende-bülbül
Felek bezm-i ‘ adlinde bir köhne sâğar
- 14 Şeref nûrı başdan başa şaldı pertev
Degül âsitânında naţ‘ -ı ser-â-ser
- 15 Alur altıyı şeh-yârân-ı ser-keş
Kıaçan pençe-i kıahrı ırgürse şeş-per
- 16 N’ola hayl-i düşmen geçerlerse andan
Belî cüy-bâr-ı fenâdur o hançer

- 17 Ne merdānedür gürzi kim bir başıyla
Şoyup cünd-i ھاşmı helāk itdi yek-ser
- 18 Kef-i desti ebr-i havā-yı seħādur
Anuñ berfi altun vü bārānı cevher
- 19 Olur vaqt-i ceng āteş-i ھاhrı üzre
Zerd-rüy-ı bed-ھاħına pūte-miğfer
- 20 Serin şakķ idüp tiği itdi naķāre
Geçince ‘ adū başķa başına mehter
- 21 Revādur ki zencir ü iklil-i kesri
Aña ola pā-bend ü sađl-ı tekāver
- 22 Kütüb-ھاēne-i ‘ izz ü cāhında şandum
Semāvātı bir nüşħa-i heft-peyker
- 23 Elinde ھاalem sidretü’l-müntehādur
Severmiş anı çeşme-i āb-ı kevşer
- 24 Döküp niçe göz nürı her şeb ‘ Uđārid
Yazar nazmın almış ele ھاēme-i zer
- 25 Çeküp şafħa-ı rüyına tār-ı zülfin
İder defter-i şi‘ rine zühre maştar
- 26 Felek-rütbe şāħā kevākib sipāħā
Elā ey tırāzende-i tağt u efser
- 27 Baña iltifāt eyleyüp dest-gir ol
Ki ğāyetde aħvālüm oldı mükedder

- 28 Benem gerçi kim bülbül-i bâğ-ı hikmet
Velikin hâzân-ı melâl itdi muğberr
- 29 Benem ol sitem-dîde kim derd ü gamdan
Rek-i cānuma mūlarum oldu nişter
- 30 Çeküp sîneden âh-ı dil-süzü her dem
Kitâb-ı ğam-ı dehri diñletdüm ezber
- 31 Ne devrānda raḥm u ne ṭālî' de yārî
Dil-i mübtelâ ḳaldı ḫayrān u muḫṭarr
- 32 Gel ey Nādirî ḳıl teveccüh du' āya
Ki tafsîl-i ḫālūñ degüldür müyesser
- 33 İlāhî be-mestān-ı 'aşḳ-ı ilāhî
Be-cām-ı ṭahūr u be-sāḳî-yi kevşer
- 34 Pür it ol mey-i feyz ile cām-ı ḳalbin
Ki tā germ ola neşvesinden felekler
- 35 Bu 'işret-serāda idüp mîr-i meclis
Şeh-i cem penāh eyle tā rûz-ı maḫşer

112ª Kaşide-i Maḳālî Beg Berāy-ı Sultān Selim Ḫān
(Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün)

- 1 Açdı ḫazāyin-i zeri Keyḫusrev-i ḫazān
Dāmenleriyle her ṭarafa oldu zer-feşān
- 2 Şarı filorisini ḫazān bergünüñ şabā
Ṭağıtsa ṭañ mıdur eline girdi rāygān

- 3 Her berg-i eslemî vü haṭâyî güzâr idüp
Güyâ nigâr-ı hâne-i çîn oldı gülsitân
- 4 Kırtâs-ı sürḥ u zerd aşupdur hazân degül
Mecmû‘ a bend-i reng zer-i şun‘ -ı müste‘ân
- 5 Yâḥud çemen‘ arūsına meşşâṭa-ı şabâ
Geydüirdi zerd câme hazândan aña hemân
- 6 Kârüresini tutdı habâb âb-ı şâfda
Bildı ki zaḥmet-i yereḳân oldı büstân
- 7 Şahrâda şarı çetr ile ḳonmış taraf taraf
Güyâ ki dirnek eyledi leşker-keş-i hazân
- 8 Kârüresini tutdı habâb âb-ı şâfda
Bildı ki zaḥmet-i yereḳân oldı büstân
- 9 Şahrâda şarı çetr ile ḳonmış taraf taraf
Güyâ ki dirnek eyledi leşker-keş-i hazân
- 10 Ḳanı o zîneti çemenüñ kim bahâr olup
Açılmış idi lâle vü gül birle erḡovân
- 11 Hâk-i siyâha urdı çü zülf-i nigâr-rû
Şoldı döküldi ḥasret ile mîr-i‘ aşıḳân
- 12 Ferş-i ḳadem yaḥud ṭurup altunlu bez döşer
Gülzârı seyre çıḳa diyü şâh-ı ḳâm-rân
- 13 Ferzend-i ercümend-i Süleymân bin Selîm
A‘nî Selîm-i Şânî Hıdîv-i ḥudâygân

- 14 ul oldu serv-i addine un b-azan olup
B-1 cihanda bulsa n'ola irtifa' -1 n
- 15 Devrn emenlerinde zih serv-i ser-firz
Devlet hms yapd ba zre aiyn
- 16 Ly budur ki ey gl-i glzr-1 salanat
Medhn terennm ide senn ' andelib-i cn
- 17 ok geldi dehre husrev-i mlk-i shan vel
Gelmi degl senn gibi h-1 daa-dn
- 18 Manzme-i cevhir-i nazmu gren anur
y nizm szi mi ya ana tev'emn
- 19 Blasun Hud sana krpe budun
A' n nihl-i gl-bn-i devlet Murd Hn
- 20 'Azm eylesn ikre der hke zelzele
utup cihan bang-1 grvn-1 aff-dern
- 21 rm-gh-1 'azmne her mver-y mlk
Menzil gbr-1 mademne fark-1 Feredn
- 22 Hl sevd-1 mlk-i armndan geup
Badun u devlet ile adem ey eh-i cihn
- 23 imden ger atarsa revdur direm direm
Kendn ' abr-i mg diy hk-i Germiyn
- 24 Zerrn-rikb-1 mh-1 neve ba ayaun
Bin ebla-1 sipihre tekp idp devn

- 25 Na‘l-i süm-i semend ki ger olmasa şebih
Yiri hilâlüñ olmaz idi saķf-ı āsumān
- 26 Meydānuña gelür mi var ey ķahramān-ı ceng
Sensin bugün bu ‘arşa-ı devletde pehlevān
- 27 Māh-ı melek-cibillet ü şāh-ı felek-cenāb
Mīr-i ĥuceste-ťāli‘ ü şāh-ı cihān-sitān
- 28 Ŧaymus-ı dīn ü devlet ü Nūşi‘r-revān-ı ‘adl
Kāvus-ı mülk ü mülket ü Keyķusrev-i zamān
- 29 Medķüñde ‘ācizem eger olsam da Ĥusrevā
Fazlī gibi faşāķat ile şöhre-i zamān
- 30 Āyā bu ‘arşa içre ferīdüm diyenlere
Meydān uşde her biri gelsün yegān yegān
- 31 Zāķ u zaķan gibi şu‘arā cümle lāl olur
Ŧūťi gibi Maķālī ķuluñ açsa ger zebān
- 32 Bu nev‘ bir ķaşīdesi içinde Ĥusrevā
Ĥoş söylemiş bu beyti Figānī-i medķ-ķhān
- 33 Rūmuñ kemālidür dir idi baña şübhesiz
Görse kemāl-i ķudretimi ehl-i işfahān
- 34 Pāyān yok medāyihüñe ķünkü Serverā
Yegdür du‘ā-yı devlet-i ‘ömrüñ idem hemān
- 35 Geydikce nev-‘arūs-ı cihān sebz ü kāh-ı zerd
Oldıķca nev-bahār u ĥazān bāķ u būstān

36 Hıfz eylesün seni dilerem bāğ-bān-ı dehr
Hic görmesün cihānda murāduñ güli hazān

112^b Kaşide-i Merhūm Maḳālī Raḫmetu'l-lāhi 'Aleyh

(Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün)

- 1 ' Arūs-ı nüh-tutuḳ-ı zer-nigār-ı ' illiyyīn
Yüzine çekdi meger nāz burka' ın miskīn
- 2 Çıḳup serāçe-i mīnā-nümā-yı nīliden
Nişimen eyledi zīnet-serāy-ı leyli hemīn
- 3 Çıḳardı cāme-i zer-beft-i āsumānīsın
Geyüp ḳabā-yı siyeh-naḳşını zamān u zemīn
- 4 Geh itdi her yaña gīsūlarını ḫam-der-ḫam
Geh itdi nāz ile ebrūlarını çīn-der-çīn
- 5 Çü u nizād-ı ' arūsī zemādir-i eyyām
Bedīn cemāl-i cemīl ü bedīn ' izār u cebīn
- 6 Hırām idince seḫer ḳaşr-ı zer-nigārından
Görince ' aḳlı gidüp düşdi bir nice miskīn
- 7 Suāl idüp diseñ ol āfitāb-ı zībā çihr
Bu deñlü kendüzini eylemek neden tezyīn
- 8 Murādı bu ire dāmān-ı ḳadrine anuñ
Ki ol durur şeref-i rüzgār-ı millet ü dīn
- 9 Maḫall-i medḫ ü şenā vü sezā-yı ' arz-ı du' ā
Ḥarīf-i nükte-şinās ehl-i ' izzet ü temkīn

- 10 Şeh-i diyār-ı kerem āfitāb-ı evc-i himem
Meh-i sipihr-i şafā-menzilet Meḥemmed Emīn
- 11 Zihī zihī şeref-i merdümān-ı mülk-i ‘acem
Ḥoşā hoşā eşer-i pāk-i hıttā-i ğazvīn
- 12 Getürmez āyine-i tab‘-ı pāki gerd-i keder
Ḳanı anuñ gibi bir merdüm-i şafā-āyīn
- 13 Bisāt-ı bāliş-i zer-kār-ı ğayra baş egmem
Baña yeter eşigi ḥāki pister ü bālīn
- 14 Ne i‘ tibār benüm gibi şahş-ı kem-ḳadre
Kim anda ḥusrev-i ḥāver gedā-yı ḥāk-nişīn
- 15 Kimesne ḳalmadı devründe zār illā ben
Ümīdüm ol ki beni de ḳomaya zār u ḥazīn
- 16 Alup elüm beni bir pāyeye irişdür kim
Gözine dāne-i ḥardal görine çarḥ-ı berīn
- 17 Dili kilīd-i künüz-ı ḥaḳāyık-i eknūn
Derūnı maḥzen-i genc-i daḳāyık-ı tekvīn
- 18 Ḥasūd anuñla nice ide baḥş-i fazl u hüner
Ṭotalum eyleye ḳanı temāyüz ü tebyīn
- 19 Ne deñlü eylese güncişḳ lāf-ı ‘anḳāyı
Muḥāldür k’ola hem-zūr-ı pençe-i şāhīn
- 20 Dir ise dest-i sehā-pīşesine reşḳüm yoḳ
Kim i‘ tiḳād iderem eger iderse yemīn

- 21 Nişār-ı pāyine şāyeste bulmadum bir dūr
Bu baħr-i nazmdaoldum Maķālī gevher-çīn
- 22 Benem o şā'ir-i siħr-āferīn ki eş'arum
Ki aşdı gerden-i çarħa kılāde-i zerrīn
- 23 Hıyālī görse hıyālāt-ı nazm-ı rengīnüm
Diyeydi her biri naķş-ı nigār-hāne-i Çīn
- 24 Niteki zeyn ide kendide kendin ...
Niteki seyr ide gerdūnda māh ile pervīn
- 25 Hemīşe mesned-i ğaretde ber-ķarār olasun
Hemīşe kevkeb-i sa'd ile zātuñ ola ķarīn

113ª Kaşide-i Maķālī

(Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe'ülün)

- 1 Bir şeb ki alup destüme elmās-ı tefekkūr
Daldum çıkarup baħr-i süħandan nice biñ dūr
- 2 Dūr her biri ammā nice dūr gevher-i şeb-tāb
Lāyık bu ki dūrlerden ola gūş-ı cihān pūr
- 3 Yaķdum ogice şubħa deĝin revĝan-ı fikret
İtdüm nice bīhūde hıyālāt taşavvur
- 4 Geh řālī'-i baħtumla idüp ceng ü cidālī
Geh çarħa hıdīvāne çeküp tıĝ-i tehevvr
- 5 Nā-gāh görüp pīr-i ħired didi bu ħālī
K'ey baħr-i süħan sende nedür bunca taĝayyūr

- 6 Didüm elem-i dehr ile āzürde-i qahrum
Didi yüri bir devlet eşigine yüzüñ sür
- 7 Didüm qanı bir devlet eşigi ki varup ben
Yüz şevk ile mālīde idem rüy-ı tefāhür
- 8 Didi der-i şadru'l-‘ ulemā Hâce Efendi
Kim çākeri olmağa çeker çarḥ-ı taḥassür
- 9 Oldur ‘ ulemā ḥayline ser-dār-ı mükerrrem
Dārā-‘ aẓamet dāver-i bī-‘ ucb ü tekebbür
- 10 Bir merd-i faqīr olsa der-i luḥfuna mensüb
Elbette ider qadr ile eflāke taşaddur
- 11 Vaşf-ı kefi dūr-pāş ile kām-ı seḥer telḥ
Ḥaḥ söz gelür elbette mezāqa bilürin mürr
- 12 Āzāde olup olsa daḥi başına sultān
Bulmaz qulı olmaḥ şerefi mertebesin cerr
- 13 Her fende ‘ umūmen durur inşāda ḥuşūsā
Ancaḥ ola deryā-yı fazīletde tebaḥḥur
- 14 Kimdir ki aña olmaya biñ cān ile bende
Kimdir ki anı itmeye ḥayr ile tezekkür
- 15 Ta‘ rīf çı ḥācet ki beherkes ketim ūrā
Vaşfeş çü resīdest be-ser ḥadd-i tevāter
- 16 Naẓmuñ güheri buldı Maḥālī çü makālin
Şimden gerü ‘ ālemde sūḥan defterini dūr

- 17 Maṭlūb-ı müyesser demidür başla du‘āya
Yüz şevk ile dergāh-ı Ḥaḫa toĝru yüzüñ sür
- 18 Tā encüm ile zeyn ola her şeb tutuĝ-ı çarĝ
Altında ala cilve ‘arūsāne meh ü ħur
- 19 Bāb-ı keremüñ ḫaşre deĝin ola güşāde
Her alibi maṭlūbuna ol bābdan irgür

113^b aşıde-i Maālī

(Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Debīr-i ab‘ oluban deste kāĝad u ḫāme
Bu resme yazdı şenā şafḫasına ser-nāme
- 2 Bu gūne dizdi du‘ā riştesine dürr ü güher
Bu gūne aĝdı güher gūşvār erkāma
- 3 Bu ab‘-ı pāk ile dirsem n’ola tefāḫur idüp
Diyār-ı Rūmda opdum çü ĝālib A‘ cāma
- 4 Dilüm mecāzi-i neşr-i kelām-ı mürvārid
Cevāhir-i sūḫanum reşk-i nazm-ı şeh-nāme
- 5 Menem ki ĝulĝule-endāz-ı kişver-i sūḫanum
‘ Aceb mi velvele şalsa bu heftümin bāma
- 6 ‘ Ale’l-ḫuşuş ola medḫ-i cenāb-ı Mevlānā
Ki farzdur anı ta‘ rīf ḫāşşa vü ‘ āma
- 7 Yegāne āzī-‘ asker Efendi kim anuñ
Şeref vücūd-ı şerīfiyledür bu eyyāma

- 8 Odur o münşî-i dîvân-ı ehl-i immet kim
Yaraşur olsa elinde şihâb-ı zer-âme
- 9 Odur o bebr-i debistân-ı  ilmü'l-esmâ
Yanında tıfl-ı sebağ-ân hezâr  allâme
- 10 Sen ol güzide-i erbâb-ı fazl u dânişsin
Nedür murâd bilürsün ne âcet ibrâme
- 11 Eyâ sûtüde-ışâl u eyâ amîde-şıfât
 Aceb mi âlümü geldümse saña i  lâma
- 12 şikeste-bâl ben ol murğ-ı bî-per ü bâlem
Ki âdir olmya bî-dâne şabr u ârâma
- 13 Begenmeyüp anı şayyâd eyleye âzâd
O vara dâne ucundan yine düşe dâme
- 14 Mağâlî çâkerüñ aĥvâl-i pür-melâli bugün
Bulur nizâm eger luřfuñ olsa ba  dâma
- 15 Hemîşe mesned-i  izzetde ber-ĥarâr olasin
Ĥudâ her iřlerüñ irgüre ĥüsn ü itmâme

114^a Ķařide-i Merĥüm Ķanî-zâde Efendi

(Fe  ilâtün Fe  ilâtün Fe  ilâtün Fe  ilün)

- 1 Yine dâğ-ı gül ile cismini zeyn eyledi bâğ
Gül-i bādâmı döküp itdi şabâ penbe-i dâğ
- 2 İşini başa iletdi yine  aştâr-ı bahâr
Bâd-ı ĥoř-bü dem urup râyihadan tıldı dimâğ

- 3 Şem‘-i gül meş‘ ale-i lāle firūzān oldı
Her biri aḥter-i pür-şa‘ şa‘ adan yaqdı çerāğ
- 4 Bāğı ezhār ile gör‘ ālem-i envār olmış
Ehl-i ğayret ğam-ı dünyādan ider şimdi ferāğ
- 5 Berg-i süsen olıcağ māhī-i deryā-yı çemen
Sāye-i günbed-i eşcārı aña itdi yarāğ
- 6 Tıtdı gülzārı bahār olmuş iken münzil-i berf
Qondı eşcāra hezār olmuş iken mesken-i zāğ
- 7 Nādirī-veş bulmaz ḥaşm-ı siyeh-rū rağbet
Hem-ser-i bülbül-i gūyā ola mı zāğ u kelāğ
- 8 Ey göñül bāğı koyup var çemen-i iclāle
Sür yüzüñ dergehine var ise fi‘l-cümle mesāğ
- 9 Ya‘ ni ol mīr-i ‘ Alī nām u ‘ Alī sīret kim
Tīğine eylese ḥurşīdi revā zerrīn-bāğ
- 10 İde Hāğ zātuñı bāzū-yı yemīn-i devlet
Tā kıyāmet olasın baḥt-ı hümāyūn ile şāğ

114ª Kaşide-i Maḳālī Merḥūm

(Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Sepīde dem ki açıldı dürīçe-i ḥāver
Pür oldı nūr-ı şabādan bu nīlgün çāder
- 2 Götürdi ayağı zulmet‘ adem diyārına dek
Çıqardı mihr-i girībān şubḥdan tā ser

- 3 Yudı sevād-ı şeb-i tārı levḥ-i gerdūndan
Açıldı lūle-i zerrīn ü aqđı çeşme-i ḥod
- 4 ‘Arūs-ı dehr getürdi niḳābını yüzden
Pür oldı pertev-i ḥüsn ile dehr-i sert-tā-ser
- 5 omadı revnaını sūnbül-i siyāh şebūñ
Benefşe-zār-ı felekde açıldı bir gül-i ter
- 6 Ne lu‘b ider yine gör ḥoabāz ne gerdūn
Güm oldı kīse-i şebden hezār-ı mūhre-i zer
- 7 Seḫer çün açdı per ü bāli murġ-ı āteş-i ḥār
Yedi tenūr-ı felekde omadı hiç aḫker
- 8 Atıldı udret ile bir hevāyī altun tob
ılā‘ını şeb-i tāruñ hep itdi zīr ü zeber
- 9 Yııldı almadı taş üzre taş ḥāne-i şen
Yapıldı ḥışt-ı zer ile arab-serā-yı seḫer
- 10 Sevād-ı şāmı alup Rūma eyledi mülḥa
Zihī şehen-şeh-i çārüm serīrine kişver
- 11 Bu deñlü fetḥ-i eālīmi idemezdi güneş
Şafā-yı himmet-i mīr olmasa eger yāver
- 12 Ne mīr-i māh-ı şeb-ārā-yı ‘ālem-i ‘ulvī
Ne māh-ı mihr-i ziyā-güster-i cihān-ı hüner
- 13 Yegāne ḥazret-i Maḫmūd Efendi defter-dār
Kemāl-i luṭf ile āfāa virdi ziyet ü fer

- 14 Ğubār-ı gerd-i rehinden bulur cilā ħurşid
Şu^ç ā^ç -ı şem^ç -i ruĥundan yanar çerāĝ-ı kamer
- 15 Ķanı anuñ gibi bir māh-ı āfitāb-ı çih
Ĥuceste t̄ali^ç ü ferruĥ ruĥ u hümāyūn fer
- 16 Nesīm-i ħahrı eger of dir ise bir kerre
Söyine bunca çerāĝ-ı nücūm olup bī-fer
- 17 Sen ol nihāl-i ser-efrāz-ı serv-i devletsin
Vefā vü mihr saña berg ü luĥ u himmet bir
- 18 Nihāl-i bāĝ-ı veĝādur ĥadeng-i ĥaşm-keşüñ
Ķurılmış elde kemānuñ bir ejdehā-yı dü-ser
- 19 Şu deñlü yüksek uçar daĥi hem-cenāĥ olmaz
Hümā-yı ħadrüñ ile t̄ayir-i muraşsa^ç -ı per
- 20 ^ç Aceb mi keff-i kerīmüñle baĥş ide deryā
Köpüklü bir delidür bulduĝun hemān söyler
- 21 Ne hindidur kılcak bunca dem yanuñ bekler
Feşāĥat üzre degüldür daĥi zebānı diler
- 22 Bozup düzer gice vü gündüz üstād-ı ħazā
Serāy-ı rif^ç atüñ içün hilālī ĥalka-ı dür
- 23 O bāb-ı rif^ç ate yir yir nücūmdur gülmih
O ħaşr-ı ^ç izzete hem āfitāb şemse-i zer
- 24 Çekeydi ĥāk-i derüñ sürme-dān-ı luĥfuñdan
Gözini yummaz idi nūr-ı şemsden aĥter

- 25 Güneşden itmez idi mäh istifade-i nūr
Olaydı pertev-i ihsānuñ ile ger enver
- 26 Sipihr-i micmere gerdān-ı bezm-i kadrūndūr
Hilāl-i micmere-i nuḳre gün ü şeb ‘ anber
- 27 Şahīfe-i felege yazmağa mekārümüñi
‘ Uṭārid alur ele her şabāḥ hāme-i zer
- 28 Bu vech ile mi görünürdi şüret-i medḥūñ
Eger ki āyine-i ṭab‘ um olmasa muḡber
- 29 Şudā‘ virmese şerḥ eylesem eger görseñ
Bigāne işler idipdür bu çarḥ-ı dūn-perver
- 30 Melül olma dilā tīre rūzgāruñdan
Gice ne deñlü ise olur intihā-yı seḡer
- 31 Ḥalāşı buldı çıḳup ḳa‘ r-ı çāhden Yūsuf
Ḥayāt-ı ābını zulmetde buldı İskender
- 32 Sözi uzatma Maḳālī melāle bā‘ işdür
Ġaraż şikāyet-i aḥvāl ise bu deñlü yiter
- 33 Du‘ āya başla ki oldur maḳāşıd-ı her-kes
Ümīddür ki ḳabül ide ḥazret-i dāver
- 34 Nite ki almağa şām u seḡer sipāh-ı şebi
Yüriye üstine envārdan çeküp ‘ asker
- 35 ‘ Adū-yı devletüñüñ tār ü mār olup cem‘ i
Müyesser ola saña her zamanda fetḥ ü zafer

114^b Kaşide-i Makālî Merhûm

(Mefâ' ilün Fe' ilätün Mefâ' ilün Fe' ilün)

- 1 İrüp şitâyına halk oldu âteşe muhtâc
Görüp bu âteşi pür-âteş oldu yine mizâc
- 2 Şu deñlü eyledi te 'şîr-i tab' a sermâ kim
Dimek gelür ki semender mekân olaydum kâc
- 3 Metâ' -ı âteşüñ ol deñlü germ bâzârı
Çomadı çâr-su-yı ğayra dehr içinde revâc
- 4 Güzel görünmeñe dâmâd-ı çarha şanmañ berf
' Arüs-ı hâk sürindi yüzine isfidâc
- 5 Füsüs kâr-ı kazâ ey ' aceb yine ne düzer
Ki çurma bir yire cem' eyler âb-nüs ile ' âc
- 6 Kim itdi ' anberi kâfûr içinde hâce-i berf
Şeh-i şitâya binâ itdi yağ serây-ı zücâc
- 7 Bu demde bu ne ' adâletdür ey felek halkuñ
Kimisi serv-i mülebbes kimi yalıncağ u âc
- 8 O cümleden birisi evvelâ faķîr u hâķîr
Bu ben kimine ki bir fûls-i aħmer ü muhtâc
- 9 Ne çekdü kim ne bilür şiddet-i şitâda o kim
Semür kaplu geyer şûf u hâre vü mevvâc
- 10 Didüm bu derde devâ kim ider didi bir pîr
Tabîb-i luţf-ı Nişâncı Beg eyler aña ' ilâc

- 11 Odur o zāt-ı ‘alī-ķadr u mīr-i ‘alī-şadr
Muħammed-i ‘Arabī nām-ı şāhibü’l-mi‘rāc
- 12 Odur o mīr-i süħan-dān-ı şāh-ı kişver-i nazm
Otāĝ-ı ķadrine devlet-sütün u baħt umāc
- 13 Kemān-ı ķudretine māh-ı nev gümüş ķabza
Sihām-ı himmetine şīşe-i felek-i amāc
- 14 Ğubār-ı dergehidür kuħl-ı dīde-i ħurşīd
Ayaĝı topraĝıdur başına sipihrüñ tāc
- 15 Çıķardı defter-i fażlın beyāza ‘ālemde
Zihī selāset-i ŧab‘-ı kemāl-i istiħrāc
- 16 Egerci yılda bir eyler ŧavāf-ı Ka‘be ħalk
Ne Ka‘bedür bu ki her gün ŧavāf ider Ĥaccāc
- 17 Bu ŧavrı ķullanamaz her ħasīs-i māder-zād
Mezāķa semm-i helāhil virür mi ŧu‘m-ı gülāc
- 18 Nem ola maķdemüñe ola ķābil-i işār
Metā‘-ı vārımı derd ü ĝam eyledi tārāc
- 19 Ĥōşā ki siħr-i deründan bu gevher-i pāki
Sürüp çıķardı kenāra telāŧum-ı mevvāc
- 20 Uzatma kākül-i dilber gibi Maķālī sözi
Du‘āya başla ayaĝı türābına gözün aç
- 21 Şitā gidüp nite kim faşl-ı nev-bahār gele
Çemende ĝunc u delāl ide ĝonçe-i ĝannāc

22 ' Adūlaruñ ide reşk-i ħased füsürde-dimāğ
Sen ol leṭāfet ile gül gibi laṭīf-mizāc

115^a Kaşīde-i Maḳālī Beg Der-Vaşf-ı Merḫūm Ma' ruf Efendi

(Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün)

- 1 Meger ki bir gice bu nüh serāçe-i muzlem
Çü çeşm-i mūr ' aceb teng ü tār idi muḫkem
- 2 Söyünmiş idi o dem tünd-bād-ı āhumdan
Çerāğ-ı mäh-ı şeb-efrüz u mihr-i ' ālem hem
- 3 Meger ki baht-ı siyāhum idi benüm ol şeb
Ki tīre ḳāle vü ḳat' ā seḫerden urmıya dem
- 4 Neşāt şāhına irmişdi inhizām ol şeb
Virüp ḫarāba gönül mülkini sipāh-ı sitem
- 5 Ḥalāşa çāre muḫāl idi ya' ni her ṭarafum
İḫāṭa itmiş idi şad-hezār mühlük ğam
- 6 Ṭolaşdı gerden-i cāna kemend-i bend-i belā
Mişāl-i ṭurre-i pür-piç ü tāb ḫam-der-ḫam
- 7 Gözümde uçar idi murğ-ı ḫābı ṭumağ için
Sirişk-i dāne idi dām-ı ḫalka-i dīdem
- 8 Bu ızṭırāb ile nā-gāh ğaflet aldı beni
Bir ān uyḫu yüzün gördi dīde-i pür-nem
- 9 Bu zevḳ u şevḳ ile oldum kaşīde şeklinde
Dilüme geldi bu maṭla' metīn ü müstaḫkem

- 10 Sirişk-i çeşmüm ile sîne tabl u āh  alem
Serir-i  aşka benem ħusrev-i sitāre-ħaşem
- 11 Yeter bu penbe-i dāgum sifāl-i bāde ile
Başumda tēc-ı keyānī elümde sāgar-ı Cem
- 12 Şeh-i memālik-i nazmum zebān durur tīgum
Cihāna neşr ider aħkāmımı devāt u kalem
- 13 Benem bu  arşada ol rāfi  u  l-livā-yı sūħan
Benem bu devrde hem şā  iriyyet ile  alem
- 14  Adū-yı bed-güher itmez egerçi kim bāver
Riyāz-ı ma  rifet içre nihāl-i bār-verem
- 15  Aceb zamāna getürdi beni bu devr-i felek
Bu gūne keşret-i  acz ü bu gūne kaħt-ı kerem
- 16 Velī ne fāyde bir zerre i  tibārum yok
Benem güneş gibi nazm içre şöhre-i  ālem
- 17 Belā-yı  acz ile ölsem de kimse baħmaz hiç
Belā budur yine dir her biri benüm ħātem
- 18 Keş-ā-keş-i eleminden ne ğam baňa dehrüñ
Felāket ü siteminden ne ğuşşa vü ne elem
- 19 Kemāl-i luţf ile ma  rūf bir efendüm var
Gedālara şeref-i iltifātı dāfi  -i ğam
- 20 Olursa andan olur derdüme benüm dermān
Olursa andan olur zaħmuma benüm merhem

- 21 Yegāne Hāzret-i Ma' ruf Efendi kim oldur
Güzide-i ' ulemā hāce-i vezir-i a' zam
- 22 Odur o zāt-ı vera' -pīşe vü şalāh-endiş
Odur o şān-ı melek-ħaşlet ü ferişte-şiyem
- 23 Odur o vākıf-ı esrār-nāme-i tevħid
Odur o ' arif-i mazmūn-ı nüsha-i ' alem
- 24 Odur o fāris-i meydān-ı kişverān-ı nazm
Semend-i fikrete rākib elinde nīze qalem
- 25 Büzürg-vār-ı gürūh-ı ekābir-i fuzalā
Şeh-i diyār-ı mürüvvet meh-i sipihr-i himem
- 26 Nihāl-i kāmētüñe cilve-gāh-ı bāğ-ı vücūd
Güriz-pā-yı ' adū ki maqar diyār-ı ' adem
- 27 Cenāb-ı ' ātıfetidür melāz-ı ehl-i hüner
Der-i sa' adetidür şimdi mültecā-yı ümem
- 28 Kelām-ı pākine ālüfte kāmیلān-ı ' Arab
Hādış-i luţfuna āşüfte fāzılān-ı ' Acem
- 29 Tekellüm itse olur çihre-i emel ħandān
Tebessüm itse olur ħātır-ı țarab ħurrem
- 30 Hıţāb itse sehere buyur diye lebbeyk
Cemāda söylese şādır olur şadā-yı ne' am
- 31 Şehāda şöyledür açsa ne dem ħizāne-i cūd
Kifāyet itmeye maşşul-ı kān u ħāşıl-ı yem

- 32 Maḳālī nice kemāhī edā ide medḥūñ
Eyā ḥamīde-ḥıṣāl u eyā veliyy-i ni‘ am
- 33 Ḳalem-şikeste zebān u devāt beste-dehān
Zebān-ı nāṭıḳa lāl u lisān-ı ḥāl ebkem
- 34 Du‘ ā-yı ḥayr ile yegdür ki ola ḥatm-i kelām
Bu i‘ tizār ile başdum çü rāh-ı ‘ acze ḳadem
- 35 Hemīşe tā gele her şubḥ-dem şeh-i ḥāver
Ki ide seyf-i ‘ adāletle def‘ -i zūlm-i zulem
- 36 Sarāy-ı ḳadrüñe senüñ ḥavādiş urmıya seng
Binā-yı ‘ ömrüñ ola üstüvār u müstaḥkem

115^b Ḳaşıde-i Maḳālī

(Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün)

- 1 Sepīde dem ki bir yamān şubḥ çekdi ḥaşem
Fırāz-ı ḳulle-i heft āsumāna degdi ‘ alem
- 2 Zihī direfş-i dıraḥşanda benefş-i sipihr
Zihī şüküh-ı şehinşāha şubḥ-ı ferruḥ-dem
- 3 Degüldi rāyet-i feth āyet-i muẓaffer-i rüz
Nigün-ser oldı livā-yı şeh-i şeb-i muẓlim
- 4 Sipāh-ı zenge ḳılıc ḳoydı gördi cümle cihān
Şafaḳ degül görinen tutdı ḳan cihānı o dem
- 5 Ṭaraf ṭaraf ḳurılıp çarḥa çeng-i sultānī
Çıḳardı na‘ re urup kerre-nāy-ı ejder-dem

- 6 Çalındı nevbet-i sultān-ı nev-zuhūr-ı sipihr
Pür oldı şit ü şadāsıyla fetḥ olup ʿālem
- 7 O şāh için n'ola bir şāh-nāme söylese dil
Bu fetḥ için n'ola bir fetḥ-nāme yazsa kalem
- 8 Benem bu ʿaşrda Firdevsī-i kaşīde-zebān
Benem bu devrde hem şāʿir-i ḥuceste-raḡam
- 9 Velī ne fāyide bir zerre iʿtibārūm yok
Benem güneş gibi nazm içre şöhre-i ʿālem
- 10 ʿAceb zamāne getürdi beni bu devr-i felek
Bu güne keşret-i ʿaczu bu güne kaḥt-ı kerem
- 11 Belā vü ʿaczu ile olsam da kimse bakmaz hic
Belā budur yine dir her biri benem Ḥātem
- 12 Keş-ā-keş-i eleminden baña ne ğam dehrüñ
Felāket-i siteminden ne ğuşşavü ne elem
- 13 Kemāl-i luḡf ile meşhūr vezīr-i aʿzam-vār
Gedālara şeref-i iltifātı dāfiʿ-i ğam
- 14 Olursa andan olur derdüme benüm dermān
Olursa andan olur zaḥmuma benüm merhem
- 15 Bu güft ü ğüda iken ṭabʿ-ı dür-feşānumla
Bu oldı cānib-i feyyāzdan baña mülhem
- 16 Ki āsitān-ı saʿādet cenāb-ı paşaya
Yüzüm sürem ki odur şimdi mültecā-yı ümem

- 17 Vezîr-i a'zam-ı Sultân Murâd cem-i 'azamet
Zihî 'ulüvv-i merâtib zihî şükûh-i 'izem
- 18 Sümüvv-i kıadr ile buldı merâtib-i 'âlî
'Ulüvv-i şân ile başdı firâz-ı 'arşa kıadem
- 19 Elinde zînet ile hâtem-i Süleymânı
Başında devlet ile efser-i muraşsa'-ı cem
- 20 Şarih eylemedüm zıkr-i nâm-ı a'lâsın
Edeb budur ki edâ eyleyem anı mübhem
- 21 Kıarîn-i haydar-ı şaff-der semiyi-yi Zî'n-nüreyn
Dilir-i Hamza şalâbet yeli hıdîv-i hidem
- 22 Peleng-i kûh-ı veĝa vü hizebr-i tih-i 'atâ
Neheng-i baħr-i seħâ ejdehâ-yı bebr-i zerem
- 23 Varup demür kıapuyı feth idendür ol server
Nice demür kıapu mânend-i bâb-ı Hayber hem
- 24 Demür kıapudur Hayber o Haydar-ı şânî
'Aceb midür kıılıcı zü'l-feķârdan ura dem
- 25 O turfe peri hümâyün hümâ-yı sultânî
Ki taķdı başına ta'zîm idüp şeh-i ekrem
- 26 Dilâver olduĝına dâll-ı devlet olmaĝ-ıçün
Nesîm-i luţf ile geh râst görünür geh ham
- 27 Zamâne olmuş-iken devletinde âsüde
Zuhûr eyledi nâ-geh sipâh-ı fetret-i ĝam

- 28 Bu fitne def' ine paşa-yı ahramān-ı ahr
Buyurdu dāver-i Dārā serīr-i ' arş-ı ıyem
- 29 urıldı devlet ile Üsküdāra otāğı
Degüldi nuřret ile tūğ-ı ' anberīn-perçem
- 30 El öpdi edhem-i zerrīn-sitāme oldu süvār
Otāgalarla müzeyyen başında efer hem
- 31 Hevāyı lāle-sitān itdi al bayraklar
Sipāh yiryüzin itdi çü şahn-ı bāğ-ı irem
- 32 Sipāh işanda ser-efrāz azret-i paşa
Kevākib içre fūrūzān çü neyyir-i a' zam
- 33 Tekellüm itse olur çihre-i emel andān
Tebessüm itse olur ātır-ı şarab urrem
- 34 ıřāb itse sipihre buyur diye lebbeyk
Cemāde söylese řādır olurřadā-yı ni' me
- 35 Öñünce řātır-ı zerrīn-külāhdur urřīd
Hilāl elinde teber řarķ u ğarb vezīr-i adem
- 36 Rikāb-dār-ı hezārān hezār Keykāvüs
Zebūn zi-pençe-i ahreř hezār çün Rüstem
- 37 Nice idem saña ta' rīf ol ser-efrāz
Zebān-ı nātıķa medħünde lāl olur ebkem
- 38 Ne şasb-i āle nihāyet ne medħe ğāyet var
Du' āya başla Maķālī odur ehemden ehem

39 Ki ʔurdu ęonce bu ne künbed-i zümürüd-gün
Müzeyyen ola diñeldikce zer-nigār-‘ alem

40 Kılıcı sedd-i havādiş yolına sedd-i sedīd
Binā-yı ‘ ömri ola üstüvār-ı müstaḥkem

116^a Kaşīde-i Merḥūm Maḳālī

(Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün)

1 Ḥusrev-i ḥāver çü ʔurdu cāme-ḥābından seḫer
Pāsbān-āsā ʔağıldı encüm-i seyyāreler

2 Bād-pāy-ı çarḫı çekdi mīr-āḫūr-ı ʔazā
Tā binüp ide sevād-ı mağribe ‘ azm-i sefer

3 Ol semendüñ sīmden na‘ li durur şekl-i hilāl
Kehkeşān boynında bir zerrīn ʔılādedür meger

4 Āferīn ceng-āver çarḫa ki bir zer ʔüb ile
Gicenüñ bunca ʔılā‘ in eyledi zīr ü zeber

5 Yā meger ʔāvus-ı zerrīn-perdür olmuş āşikār
Murğ-zārına sipihrüñ virmek içün zīb ü fer

6 Bir nigārīdür yāḫud gül-gün libāsıdur şafaḫ
Ġurfesinden her seḫer gerdünuñ olup cilve-ger

7 Yā meger zāğ-ı şebüñ ʔağıtmağa hengāmesin
Bir ser-āmed bāz-ı zer-peykerdür açmış bāl ü per

8 Ey felek lāzım degül dehre ziyā-yı mihr ü māh
Nūr-baḫş-ı ‘ adl ü inşāf-ı ‘ Alī Paşa yeter

- 9 Dergeh-i    alem med arı merkez-i perg r-ı  ar 
 sum n-ı  sıt nı melce-i ehl-i h ner
- 10 Bested r  adri yanında k r-g h-ı n h sipih
Kef-gice dery -yı  ilmin g rse k h-ı K f eger
- 11 Ger s yins  c nib-i ma rıkda  em  -i  fit b
Ya a ma ribden eger eylerse bir edn  na ar
- 12 Dest ne  u  oyma a  azır  ulu  Hind -yı  ar 
M h-ı nev-s m n legen e  fit b ibrik-i zer
- 13 Mı r ger i kim kerem cevherlerin  k nid r
G rmedi z tu  gibi bir gevher   al  g her
- 14 K tib-i d v nu  olma a   Ut rid M  ter 
 ahib-i d v nu  olma ı Zu al  a  dan umar
- 15 Bir  arınca s zine oldu S leym n m stem 
Tut  ula  efs neme bill hi ey    l  na ar
- 16  sıt nu  v r iken devletl  sul tanum ben m
Bu Ma al   aker n  olma  rev  m  der-be-der
- 17 Kim durur dirse  eger bir bende-i d rined r
G n gibi    lemd  bir r  en  er gu dur peder
- 18 Ben  na  a  ir dir m kim med  iderken  azret n 
 asb-i  alinden d ner bir  i r-i ter ic d ider
- 19  tib rum olmasa kend  yir md  n'ola ger
 adr u  iyet bulmamı dur k n i inde la l-i ter

116ª Kaşide-i Āzerī Çelebī

(Mef' ūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Fe' ūlūn)

- 1 Bir şubḥ ki gülşende kurulmuşdı mecālis
Zerrīn kadeḥ almışdı ele lāle vü nergis
- 2 Gül şevḳ ile kılmışdı girībānını şad-çāk
Hem bülbül-i zār olmuş idi dāḥil-i meclis
- 3 Efrūḥte-i āteş olup ol maṭbaḥa ḥurşid
Ezhār getürmüşdi niçe gūne nefāyis
- 4 Zīnet-ger-i gülzār idi her gonçe-i rengīn
Pīrāhen-i vālā ile mānend-i ' arāyis
- 5 Bu şevḳ ile medhūş idi çok zāhid-i sālūs
Nūş eyler idi mey niçe müftī vü müderris
- 6 Ol bezmde ben zār u gönül teng ü mükedder
Bu meclise olmuşdı ḥas u ḥār ile cālis
- 7 Devr olmaz idi bir nefes endūh-ı gönülden
Dil teng idi bir an olımazdum müteneffis
- 8 Tutmuşdı beni kaṭre-i ḥūn-āb ile yāşum
Olmışdı tenüm ḥilḳat-i eşcāra melābis
- 9 Didüm der-i ma' būda açup dest-i niyāzı
K'ey ḥālīḳ-ı ecrām-ı sipīhr-i mütecānis
- 10 Yā hüsnini zāyil it o çeşm-i gāzālūñ
Yā eyle beni derd ü ḡam hicrine mūnis

- 11 Ālūde kılp cismimi seyl-āb-ı melāmet
İdrāk idemez oldu ten-i zārımı Bercīs
- 12 Nā-gāh nidā irdi baña cānib-i Haqqdan
K'ey şāhib-i gencīne-i nefsi-i mütekaddis
- 13 Her şeye sebedür yūri var hālūñi ' arz it
Ol şāha ki odur şer' eķālīmin-i hāris
- 14 Sulţān-ı cihān şāh-ı Selīm ibn-i Süleymān
Kim Hıusrev ü Cemşid ü Feridūn aña sāyis
- 15 İdrāk idemez dāyire-i cāh u celālin
Buķrāt u Aristo gibi biñ olsa mühendis
- 16 Ābād diyārında muşallā vü mesācid
Ma' mūr zamānında bugün cümle medāris
- 17 Olmaya aña ' arşa-ı rezm içre muķābil
Ceng itmege Rüstem niçe dem olsa mūmāris
- 18 Dergāh-ı felek menziline yüz süre gelmiş
Tātār u Leh ü Çeh daħi hem Rus u Çerākes
- 19 Nāmına n'ola dense Ebu'l-fetħ Mużaffer
Çok kal' ayı kesr eyledi mānende-i Kıbrıs
- 20 Şibr-i ' alemi māh-çe-i zer ile görünse
A' dā tıramaz olsa her eyvān-ı Berālis
- 21 Cemşid-i hisānā o Hudā haqqı ki itmiş
Her şafħa-ı iķbāle senüñ nāmıñı fihris

- 22 Eş'ār-ı 'Acem getdi zamānumda olaldan
Ben raḥş-ı ṭabī'atle reh-i nazmda fāris
- 23 Şi' rüm olur ehl-i dile ma'cūn-ı müferriḥ
A' dāya görünse n'ola tiryāḳ-ı müyebbis
- 24 Evreng-i kemālātı ḥarāb eyleyecek çarḥ
Ben oldum aña kuvvet-i ṭab'umla mü'essis
- 25 Virse ḳalemüm neşv ü nemā gülşen-i nazma
Gül-zār-ı kelāmī şu'arānuñ ola yābis
- 26 Aç Āzeriyā destüñi dergāh-ı Ḥudāya
Ḳalbüñ n'ola iḥsān ile oldıysa müvesvis
- 27 Her vech ile virsün aña Ḥaḳḳ devlet ü iḳbāl
Kim Ḥüsrev-i Perviz aña nisbet ola müflis
- 28 'Ahdinde açılsun gül-i gül-zār-ı 'adālet
Büstān-ı şerī'at ola şahrā-yı vesāvis

116^b Ḳaşıde-i Āzerī

(Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün)

- 1 Āteş gibi sūzān görünür bister ü bāliş
Sevdā-yı ruḥ-ı yār şalup göñlüme şūriş
- 2 Āteş-gede-i ğamda bulur sūz-ı derūnum
Başdan geçüren şem'-i şeb-ārā gibi şūriş
- 3 Āteş gibi ten yandı gülüm yāre ulaşdur
Olsun saña ey bād-ı seḥer-ġāh-ı sipāriş

- 4 Āteş bırağur sīneme ol ‘ārız-ı dil-sūz
İtsem yiridür sūz-ı derūndan saña nālīş
- 5 Āteş midür ey gül nedür ol ‘ārız-ı rengīn
Kim şaldı dil-i bülbül-i zāra teb ü tābiş
- 6 Āteş görünür gönçe-i ter çeşmüme sensiz
Virmez dile seyr-i gül-i gül-zār-ı güşāyiş
- 7 Āteşde kalur ‘ūd gibi cism-i nizārum
İtmezse eger luţf-ı şehen-şāh-ı nevāziş
- 8 Āteş gāzab u baħr-i seħā Hān-ı Murād ol
Kim dest-i güher-pāşına çarħ itdi sitāyiş
- 9 Āteş görünür düşmene şemşir-i cihān-sūz
Hengām-ı veğā eylese deryā gibi cūşiş
- 10 Āteş-zen-i iklim-i ‘adū lem‘a-ı tīgi
İşlāh-ı mizāc-ı felege ‘adl-i cevāriş
- 11 Āteş gibi deryā ile kanı yıka ğayret
Ol ebr-i kerem eylese bir kılına baħşiş
- 12 Āteş görünürken nedür ol tīguñla virmiş
Āhen-ger-i kudret aña bir gūne nümāyiş
- 13 Āteş-gedeler oldı muşallā vü mesācid
Sen eyleyeli dīn haķ izhārına ğūşiş
- 14 Āteş gibi tābende görüp rūyuñı ħurşid
Senden ne a‘ceb zerre-i nūr eylese ħāhiş

- 15 Āteş ğazabuñ görse kıllur kendüyi nā-būd
 Ğüş eylese deryā keremüñ eyleye pūziş
- 16 Āteş süm-i raşşuñ yaça evreng-i sipihri
 Eylerse eger ‘arşa-ı çarḡ üzre güzāriş
- 17 Āteş bilürin ḡahruñı luḡfuñ görürin baḡr
 İnşāf idicek böyle gerek dāniş ü biniş
- 18 Āteş gibi ḡālüm yineyin ey şeh-i ‘ādil
 Eylerseñ eger ḡāl-i dil-zārumı pürsiş
- 19 Āteş bıraḡur sīneme geh nār-ı maḡabbet
 Geh dest-i felekden irişür gūşıma nāliş
- 20 Āteş yaḡuben başına dil itdi şikāyet
 Olmadı veli ḡālīne bir kimse müfettiş
- 21 Āteş ḡomasa kişver-i cāna ḡam u miḡnet
 Kılmasa perişān beni efkār-ı müşevviş
- 22 Āteş şalıyor sīne-i ‘üryānuma miḡnet
 İtsem demidür dāmen-i iḡsānuñı pūşiş
- 23 Āteş gibi gerdūna tutup rū-yı niyāzı
 İt Āzeriyā şāha du‘ā kılmāḡa gūşiş
- 24 Āteş gibi şemşiri tuta rū-yı cihānı
 Tā kim ide dūlāb-ı felek cünbiş ü gerdiş

117ª Kaşide-i Āzerī Çelebī

(Mef' ūlū Fā' ilātū Mefā' ilū Fā' ilün)

- 1 Bir gice künc-i ğamda yaturdum ŧikeste-bāl
Mir'āt-i ħalbi tıtmuŧ idi gerd-i infi' āl
- 2 Hāk-i siyāha rū-yı niyāzum idüp ħarīn
Erkān-ı arza virmiş idi yāşum iħtilāl
- 3 Baĝlanmıŧ idi rişte-i ümmīd-i mā-ħaşal
Urmıŧdı pāy-ı ' aĝlıma dest-i elem ' iħāl
- 4 Ser-rişte-i murādı göre bend-i rüzgār
Bend eylemiŧdi ħalmıŧ idüm ŧöyle deng ü lāl
- 5 Çarħa ŧalardı ŧu' le ehemmi-i ŧerāreler
Bulmuŧdı dilde āteş-i ğam ħayli iŧti' āl
- 6 Ğark-āb-ı mevc-i ħayret olup ħāşılı üŧüp
Tīr-i melāmet itdi beni zār u ħaste-ħal
- 7 Oldum sevād-ı zulmet-i miħnetde nā-be-dīd
Devrān elinde ħaraya batdum ħalem miŧāl
- 8 Bu ŧekli çün müŧāhide ħıldum zamāneden
Oldı revāne dīdelerümden siriŧk-i al
- 9 İtdi felek bu ħāle görüp baña merħamet
Virdi bu resme müjde ki ey zār u bī-mecāl
- 10 ŧükr it ki def' -i tāb-ı temmuz belā için
Esdı nesīm-i ' avn-i Hūdāvend-i Zü'l-celāl

- 11 Geldi zamān-ı ʔal^ʕ atı bir māh-ı ʔal^ʕ atuñ
İtdi zühür gün gibi bir mihr-i bî-zevāl
- 12 Raḥşende āfitāb-ı sipihr-i seḫā vü cūd
Ḳāmet keşide serv-i gülistān-ı i^ʕ tidāl
- 13 Bostān Efendi-zāde kim oldur cihān-ı fażl
Şākirdi olmağ ile anuñ faḫr ider Celāl
- 14 Gül-deste-i ḫadīka-ı fażl u hünerdür ol
Sarmışdur aña dest-i ḳazā rişte-i kemāl
- 15 Bir gönçe anda ^ʕ āleme bir ^ʕ iṭr ḳıldı kim
Ḥün oldu reşk ile ciger-i nāfe-i gāzāl
- 16 Çāpük-süvār-ı ^ʕ arşa-ı meydān-ı fażldur
Gerden-firāz olanları hep ḳıldı pāy-māl
- 17 İnşāf-ı tīg-ı ṡab^ʕ -ı muşaffā ki serverā
Bulmuş kemāl-i ḫaddini yoḳ ḫadd-i i^ʕ tidāl
- 18 Beñzer senüñ çün eyledi inşā ḫaḳīḳaten
Bu şi^ʕ r-i dil-pesendi o tütī-i ḫoş-maḳāl
- 19 Ān luṡf-ı luṡf-ı tust der ^ʕ ayn-ı selsebīl
Ber rü-yı kef hemī zend ez ṡayre eş zülāl
- 20 Ve ān ḳahr-ı ḳahr-ı tust ki ez bād-ı heybetes
Āb-ı nebāt zehr şeved der ^ʕ urūḳ-ı nāl
- 21 Bāb-ı sa^ʕ ādetüñ baña ser-menzil-i murād
Dergāh-ı ḳadrüñ ehl-i dile mesned-i kemāl

- 22 Mıhr-i sipıhr-i ʿ izzet olur Āzerī-i zār
Bezmüñde olsa aña müyesser şaf-ı niʿ āl
- 23 Luţfuñ ümīd iderse revādur ki muttaşıl
Tırmaz duʿ ā-yı devletüñe eyler iştiğāl
- 24 Gelse nevāya gülşen-i medhüñde murğ-ı dil
Tıfı-i şabʿ -ı nādire-güyan olurdı lāl
- 25 Bir ʿ andelīb-i nağme-serāyum nişimenüm
Gül-zār-ı midhatüñdür eyā müşteri-hışāl
- 26 Sermāye-i kemālüm olupdur kalem benüm
Bir lülüdür ki dirler aña çeşme-i zülāl
- 27 Bāğ-ı hünerde reşha-ı hāmumla muttaşıl
Neşv ü nemā bulur çemen-i gülşen-i kemāl
- 28 Yā Rab cihānda ol gül-i bāğ-ı saʿ ādetüñ
Gül-zār-ı hüsñin ile ter ü tāze lā-yezāl
- 29 Dāyim nihāl-i devletine irmesün gezend
Olsun şiküfte gönçe-i iqbālī mäh u sāl
- 30 Ğam anı añmasun ol unutsun cihān Ğamın
Her ger huçeste hātırına gelmesün melāl
- 117^a Kaşide-i Āzerī Çelebī El-Bursevī**
(Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilün)
- 1 Merhabā ey dil-i efsün-ger efsāne-serā
Oldı müşğın nefesüñ halka yine nāfe-güşā

- 2 albe virsün yine pākīze kelāmuñ revna
Olsun āyine-i dilden sūanuñ jeng-i jidā
- 3 Mürdeler eylesün ihyā reehāt-ı alemüñ
İt yine ā' ide-i āb-ı hayātı icrā
- 4 Pāk-i güftāruñ idüp āb-ı muaffā gibi āf
ub-dem olup ala hāme-i pākīze-edā
- 5 Yiridür medini ol mihr-i cihān-ārānuñ
Lev-i sīmīn-i sipihr üzre iderseñ imlā
- 6 Ya' ni ol ems-i cihān-tāb-ı sa' ādet ki anuñ
Pestdür adrine nisbetle semāvāt-ı 'alā
- 7 Hāce-i āh-ı felek adr u Ferīdün hamet
Ki der-i devletidür melce'-i hayl-i fuarā
- 8 Viridi menūr-ı sa' ādet aña sultān-ı ezel
ekdi turā-yı ebed nāmına müni-i azā
- 9 al' ati oldu tebāir-i abā-ı devlet
Me'al-i himmetidür bedrea-ı rāh-ı Hüdā
- 10 Kūh-ı āf olsa 'adū gelmez aña kāh-miāl
Cezb ider luf ile anı nite kim kāh-rübā
- 11 Āsitānunda bilür imdi 'ayārın her kes
İigi aını Hā kıldı mihekk-i fualā
- 12 Ma' rifet hāa apuñdan virilür sultānum
Āsitānuñdan alur feyzi fuūl-ı 'ulemā

- 13 İltifātuñ güneşinden irişen pertevdür
Revnaq-efrüz-ı mezâyâ-yı kulüb-ı şu' arâ
- 14 Ayağuş toprağidur didemize nür viren
Sürme-i hâk-i derüş kuhl-ı ' uyün-ı fuşahâ
- 15 Halka mu' ciz-sühânüş vaşfını tahtır eyler
Gelse güftäre kaçan hâme-i i' câz-nümâ
- 16 Kapuşı halka Hudâ maqşad-ı aqşâ kılmış
Her kesüş anda temennâsı kabül olsa revâ
- 17 Ola pâyende diyü devletüş eyyâmı senüş
El açup Haqqâ ider ger dil ü cân ile du' â
- 18 Şubh-ı hîzân-ı eķâlîm-i ebed leyl ü nehâr
Güşe-gîrân-ı zevâyâ-yı ezel şubh u mesâ
- 19 Feyz-bağş olsa kaçan âb-ı hayât-ı keremüş
Vire beg bencileyin hasteye ânide şifâ
- 20 Manzar-ı ehl-i kemâl olduğı-çün dergâhuş
Gözlerüm küyuşı gözler nite kim kıble-nümâ
- 21 Gül-i maqşudumı ac luţfuş ile sultânum
Feyz-i ebr-i keremüş vîrsün aña neşv ü nemâ
- 22 Harem-i küyuşna tek yüz süreyin şâm u seher
Gezerin båd-ı şabâ gibi olup bî-ser ü pâ
- 23 Merhamet kıl baña ey gevher-i deryâ-yı kerem
Gül-i gül-zâr-ı sehâ ebr-i güher-bâr-ı ' aţâ

- 24 Benem ol kuf1-1 güşāyende-i ebvāb-1 sühan
Mülk-i ma' nāy1 baña kıldı müsahhar Mevlā
- 25 Sāmīrī-veş kalemüm şanki ider ' aqd-i lisān
Lāl olur nazmum oқunduқca zebān-1 bülegā
- 26 ' Arz idüp sūz u güdāzuñ yiter itdüñ nāliş
Sözünü eyle du' ā ile tamām Āzeriyā
- 27 ' İzzetüñ eyleye pāyende şehen-şāh-1 ezel
Gelmeye devlet ü iqbālüne işār-1 fenā
- 28 Bu du' ā vird-i zebānumdur eyā kān-1 kerem
Ce' al-allāhü leke'l-' izzü refiқан ebeden

117^b Kaşide-i Āzerī

(Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün)

- 1 Şeher ki yazdı debīrān-1 řārem-i devvār
Şahīfe-i felege fenzurū ile'l āşār
- 2 Hāzāne-i felegi açdı husrev-i hāver
Sipihr oldı basīř-i zemīne lülü-bār
- 3 Açıldı nāfe-i şeb ya' ni dest-i kudretden
Bisāt-1 hışta-i gābrāya oldı müşg-nişār
- 4 Ruş-1 sefid-i ' ayān itdi şubş vaktinde
Kemāl-i kudret-i haqq ile jengi şeb-i tār
- 5 Güneş nihāl-i şu' ā' üzre gün gibi açılıp
Felekler oldı semen rüyuña semen ruhsār

- 6 Şu'ā' -1 mihr degül belki şubḥ-dem gördi
Beline nite ki tersā kuşandı bir zünnār
- 7 Beşāret eyledi kerrūbiyān-1 rūḥānī
Ki itdi devr-i muvāfiḳ bu çarḥ-1 nā-hem-vār
- 8 Toḡup güneş gibi bir mihr-i āsumān-1 kerem
Cemāli itdi bu zulmet serāyı pür-envār
- 9 Serīr-i şadr-1 sa'ādetde ber-çarār oldı
Bir āfitāb-1 cihān dāver-i felek miḳdār
- 10 Şeḫāb-1 baḫşış ü deryā dil ü felek temkīn
Nücūm-1 mevkib ü gerdūn şükūh u kūh-1 vaḳār
- 11 Sipīhr-i kevkeb ü dārā-yı āsumān-evreng
Bülend-mertebe fermān dih-i felek mikdār
- 12 Şikūfte-ğonçe-i nāzik nihāl-i cāh u celāl
Gül-i ḥadıḳa-i büstān serā-yı 'izz-i vaḳār
- 13 Cihān-penāh u felek bār-gāh u mülk-ārā
Ḳazā tüvān ü memālik-sitān u 'izzet-bār
- 14 Cenāb-1 ḥāzret-i paşa-yı kām-kār ol kim
Olupdur ebr-i kefi kār-ı zer yemīn ü yesār
- 15 Zülāl-i lafz-1 şeker-bār-ı bādedür dirdüm
Şarābuñ olmasa şāhā nihāyetinde ḥumār
- 16 Cihānı eyledi bir barmağıyla emrine rām
Virince ḥātemi destine nā-gehān ḥūn-kār

- 17 Zebûn olupdur eger dîv olursa da haşmı
Elindedür hele hâtem bugün Süleymân-vâr
- 18 Gezend irişmez aña tâ kıyâmet anuñ-çün
Ki zât-ı pâkine kılmış sipihr-i istizhâr
- 19 Dem-i veğâda görür aña rezm-i düşmende
Ser-i bürîde-i a^ç dâ çü gonçe-i gül-zâr
- 20 Ğubâr-ı sümm-i semend-i cihân-neverdüñdür
Sevâd-ı merdümüñe dîde-i ülü'l-ebşâr
- 21 Meşâyih u ^ç ulemâ oldılar şenâ-hânuñ
^ç Ulûm-ı zâhir ü bâtın saña şî^ç âr u dişâr
- 22 Ne müşkil olsa ider tab^ç -ı hurde-dânüñ hâl
Kamu umûri hîred senden eyler istifsâr
- 23 Felekde levha-ı zerrîni şems-i tâbânuñ
Münâsib olsa serâyuñda şemse-i zer-kâr
- 24 Ne mihrdür ki yüzüñ gün gibi tülû^ç idicek
Belürmez oldı siyâh u sefid leyl ü nehâr
- 25 Zülâl-i emrûñ eger olsa şu gibi cârî
Açup geleydi ehâlî-i mülk-i diyâbâr
- 26 Görindi haşmuñ elinden nigîn-i baht saña
Çünân ki şekl-i hilâl ez-siyâhî-i şeb-i târ
- 27 Revâdur ey gül-i bî-hâr gülşen-i iqbâl
Du^ç â-yı devletüñi dilde eylesem tekrâr

- 28 Derûn-ı sînedede naķş itdi nāmuñı hātem
Anuñçün irmedi ansız tamāma hic bir kār
- 29 Elüñde mühr-i vezāret güneş gibi lāmi‘
Müsaħħar ins ü perī emrüne Süleymān-vār
- 30 Zuhūr idince şemīm-i revāyiḡ-i keremüñ
Mu‘ atṡar oldu meşām-ı diyār-i Çin ü Tatār
- 31 Ne fikr idem ne diyem medḡ-i zāt-ı pāküñde
Ki pest ḡadr ki nisbet medāric-i efkār
- 32 Du‘ āya başla yiter Āzerī bu başt-ı kelām
Şenā güherlerin it ḡāk-pāyına īşār
- 33 Hemīşe tā yed-i beyzā-yı mihr ile gerdün
Seḡer seḡer ola saṡḡ-ı zemīne ḡāliye-dār
- 34 Kilid-i zerle açup şeb-ḡizānesin ḡurşīd
Sepīde-dem ide encüm cevāhirini nişār
- 35 Kemāl-i ḡadr u sa‘ ādetle ḡusrevā olasın
Nihāl-i bāḡ u cūduñ hemīşe ber-ḡürdār
- 36 Olup güneş gibi tābende pertev-i rüyuñ
Der-i serāyuñ ola ḡalkā maṡla‘ u’l-envār

118ª Ḳaşıde-i Āzerī

(Mef‘ ülü Mefā‘ ilü Mefā‘ ilü Fe‘ ülün)

- 1 Ey çin-i ḡaṡuñ ser-i şiken zülf-i kevā‘ ib
Baḡlandı şaçuñ tārına her müşḡ-i zevā’ib

- 2 Şîrîn süḥanuñ çeşme-i ḥayvāna muḳārin
Sîmîn zeḳanuñ āb-ı ḥayāta müteḳārib
- 3 Pertev şala ger lem‘ a-ı ḥurşîd-i cemālûñ
Maşrıḳ gibi tâbân u fûrûzân ola mağrib
- 4 Mihr olmasa olmazdı ruḥuñ gün gibi zâhir
Cân olmasa olmazdı lebûñ can gibi ğāyib
- 5 Üstād-ı ezel eyledi āyîne-i rûyuñ
Mir‘āt-ı mücellâ-yı ‘arûsân-ı meṭālib
- 6 Şaḥbâ-yı lebûñ yādına ser-mest E‘ ācim
Zülf-i siyehûñ târına dil-beste E‘ ārib
- 7 Olmazdı ḥaṭ-ı la‘ l-i lebûñ böyle revân-baḥş
Ser-çeşme-i ḥayvāndan eger olmasa şārab
- 8 Zîr-i ḥam-ı zülf-i siyehûñde ruḥ-ı ālüñ
Ol mihr-i cihân-tāba dönüpdür k’ola ğārib
- 9 Olmasa senûñ bedreḳa-ı mihr-i cemālûñ
Olmazdı ḳamer ḳāfile-sālâr-ı kevākib
- 10 Biñ cān virene sen lebûñ öpdürmedüñ ammā
İller saña cān virmege biñ cān ile ṭālib
- 11 Öykünmese tâbân yüzüñe şubḥ-ı nuḥustîn
Olmazdı anı mihr-i cihân-tāb-ı mükezzib
- 12 Her cānibe āteş bırağur sūz-ı firāḳuñ
Cānın dileyen senden olur mı mütecānib

- 13 Seyr eyler idüñ bāğ-ı ruḥuñ gūşe-be-gūşe
Ebrü-yı kemān-dāruñ eger olmasa ḥācib
- 14 Cān-baḥş-ı kelāmuñ feraḥ-efzā kelimātuñ
Olduñ meger ol çeşme-i ḥayvāna muşāḥib
- 15 Tuğrā-keş-i dīvāna felek-mertebe Maḥmūd
K'oldı qalemi naḥl-i berūmend-i me'arib
- 16 Qıl yarsa n'ola diqqat ile fikr-i daqīki
Tedbīr-i pesendidesi pākīze vü şā'ib
- 17 Bām-ı felege sāye şalar qaşr-ı celāli
Āvīzeleri gün gibi raḥşende vü şāqıb
- 18 Baḥr-i keremi cūş u ḥurūş eylese eyler
Mūr u megesi ġarqa-ı deryā-yı mevāhib
- 19 Olsa dem-i cān-baḥşuña bir laḥza muqārin
Lā-büdd ola her derde devā nīş ü 'aḳārib
- 20 Tedbīrūñ olursa aña serheng ü muḥāfız
Bārūçe-i āhen görünür beyt-i 'anākib
- 21 Şīrān-ı peleng-efgen olurlarsa da a' dā
Sen peççe-i kūyuñ olur āḥer aña ġālib
- 22 Çekseñ yiridür tabl u 'alem şaḥn-ı felekde
Dest-i felegüñ nāşib-ı rāyāt-ı menāşib
- 23 Tābende ruḥuñdan dile ruḥsār-ı maḳāşid
Raḥşende yüzüñden baña ḥurşid-i meṭālib

- 24 Olsa felek-i aþlas eger menzili mihruñ
Dergāhuña bir pāre olurdı müteķārib
- 25 Şāhā benem ol micmere-gerdān-ı belāġat
Müşġin nefesümden tolu eþrāf u cevānib
- 26 Ben kişver-i nazm içre şeh-i mülk-sitānem
Olursa ‘ Uṫārid n’ola dīvānuma kātib
- 27 Bıkr olmaġ ile zāhir olan zāde-i ṫab‘ um
Püşide kelāmumda ‘ arūsān-ı meṫālib
- 28 Her beyti ġarībāne ġüzer ġüşe-be-ġüşe
İtdi bu ḳaşidem yine ezhār-ı ġarāyib
- 29 Ben mürşid-i erbāb-ı kemālem ki öñümde
Oldı şı‘ r-i icām-ı süḫançekmege tāyib
- 30 Siḫr itdi ḳuluñ Āzeri-i nādire-perdāz
Mu‘ ciz oġunursa süḫan-ı pāki münāsib
- 31 Eş‘ ār-ı revān-baḫşına meyl it ki desünler
İskender imiş oldı ḫayāt-ābına ṫālib
- 32 Āteş gibi pür-süz u ciġer-düz-ı kelāmum
Pülād ise de ḫāṫıruñı eyleye zāyib
- 33 Şüret viremez ḫacle-nişinān-ı ma‘ ānī
Mir‘āt-ı dili ḳapladı zengār-ı meşāyib
- 34 Tā kim yine ḫurşid-i şaf-ı meş‘ al-i māhuñ
Her şeb ola tābende feleklerde kevākib

- 35 Ruhsāruñ ide şafha-ı gerdūnı ziyā-ver
Şem^ç -i emelūñ ola Şüreyyā gibi şākıb
- 36 Mānend-i sipihr ey meh-i gerdūn-ı sa^ç ādet
Gıtdikce ^ç ulüvv üzre ola sende merātib
- 37 Bir bezm-i felek sāye-ķarın ol ki felekde
Her gice aña Zühre-i zehrā ola muķrib

118^b Kaşide-i Makālī Beg Raķmetu'l-lāhi ^ç Aleyh
(Mef^ç ūlü Fā^ç ilātü Mefā^ç ilü Fā^ç ilün)

- 1 Bir şeb bu nüh-revāk-ı zer-endüde-i semā
Bī-şem^ç -i āfitāb ki olmuşdı bī-ziyā
- 2 Bī-^ç ācc bir sarāya denüp ābnūsdan
Yir yir nücūm-ı zīnet-i gülmīh idi aña
- 3 Hālvat-serāy-ı hāşına girüp şeh-i nücūm
Aşıldı ķaşr-ı dehre serā-perde-i mesā
- 4 Yāhūd yaraşduđını bilüp nev-^ç arūs-ı şeb
Altun beneklü geydi bir atlas siyeh ķabā
- 5 Çeşmine sürme çekmege zer-mıldür şahāb
Meh-sürmedān-ı nuķre durur aña gūyiyā
- 6 Kāfūr üzre yazdı yaħud müşg-i nāb ile
Velleyli sūresini nüvisende-i ķazā
- 7 Şaħn-ı semāda meş^ç ale-i māh ol gice
Yandı egerçi yummadı göz şubħ olunca tā

- 8 Hindū-yı şeb derīçe-i eflāke urdı dest
Fi'l-hāl açıldı pençere-i tāk-ı nüh-semā
- 9 Bām-ı felekde ötdi hürüs-ı seher gibi
Çalındı kūs-ı hüsrev-i gāzī idüp şadā
- 10 'Ālem münevver oldı toğup ya' ni āfitāb
Devlet uyandı uyudu baht-ı nigün-sā
- 11 Ğālib-zamīr-i pāk agādur güneş degül
Şaldı cihāna şa' şa' a-ı luğf ile ziyā
- 12 Devlet anuñ ki cān u gönülden bu ' arşada
İtdi cenāb-ı hāzret-i ağaya ilticā
- 13 Kimdür diseñ bu qarnda ol Müşterī-kırān
Mīhr-i bülend-i qadr u meh-i ercemend-rā
- 14 Mīr-i şıtabl-ı 'āmire Ferhād Ağa k'anuñ
Qadr-i tavīlesinde felek-heft-i bād-pā
- 15 Ser-defter-i ekābir ü ser-çeşme-i hüner
Ser-māye-i mürüvvet ü dībāce-i 'atā
- 16 Şānındadur mekārim-i luğf-ı Muḥammedī
Zātındadur maḥāmid-i aḥlāk-ı mürtezā
- 17 Tab'-ı şerīfi mes'ele-āmüz-ı' aql-ı küll
Fehm-i laḫfī rişte-i nazm-ı girih-güşā
- 18 Devlet semendi üzre süvār olsa her kaçan
Ta' zīm idüp felekde olur māh-ı nev dü-tā

- 19 Reftāre gelse raḥş-i sebük seyr-i āsumān
Bulmaya şaḥn-ı devlet-i ḳadrine mā-verā
- 20 Her bābdan sa‘ ādet ü devlet viribdür el
Ḳapucı başılıḳ daḫi bir pāyedür aña
- 21 Kim böyle iki manşıb ile oldı ser-firāz
Erkān-ı devlet içre senüñ gibi serverā
- 22 Hāḳḳā budur ki lāyıḳ-ı devlet degül misin
Oldı ḳapuñ çün ehl-i dile me’men ü rızā
- 23 Bu lāceverdī-şuḫufı zer-efşān idüp felek
İster ki medḫ-i zātuñı taḫrīr ide aña
- 24 Āvāzelerle meclisüñe virmege tarab
Zühre havā-yı sünbüle cezb eyledi nevā
- 25 Çarḫ-ayine ḳılāde-i zer urdı māh-ı nev
İster ki pīş-keş diyü ‘arz eyleye saña
- 26 Destüñ yumağa tutmuş elinde çü āfitāb
İbrīḳ-i zer hilāl-i felek-hāle ḫavz-ı mā
- 27 El-ḳışsa şimdi zulmet-i āḫir-zamāndur
N’olurdı ḫal-i bedreḳa-ı luḫfuñ olmasa
- 28 Der-bānuñ olmağ istemese niçün āfitāb
Her gün gelüp ḳapuñda tutar elde zer-‘aşā
- 29 Her-bār şāh-ı muraşşa‘ -külāh-ı çarḫ
Yüz sürmeyince gecmese dergāhuña n’ola

- 30 adrũ serāyı içre felek-heft-i Şeh-nişin
urŐid-i āsumān saŐa zer-beft-i müttekā
- 31  Ālem öñüñde gelse n'ola kılsa ĥāk-būs
İtdi senüñle devlet ü iķbāl merĥabā
- 32 Medĥüñ tekellüm eyler iken Őevķe geldi ab
Bir Ői r okudı nāzik ü mevzün u dil-güşā
- 33 Ey bāb-ı rif atüñde felek ĥalka-veş dü-tā
Vey Őāh-ı encüm ol apuda kemterin-gedā
- 34 Gezdüm cihānı hāne-be-hāne vü der-be-der
Hiç bulmadum apuñ gibi cā-yı feraĥ-fezā
- 35 Geldi Maķālī apuña dürler niŐār idüp
Bir atre baĥr-i devlet ile oldı āŐinā
- 36  Ayn-ı  ināyet ile n'ola eyleseñ nazār
Ey ĥāk-pāyı gözlerüme  ayn-ı tütüyā
- 37 Őerĥ eylesem meķārimüñi rüz-ı ĥaŐre dek
Bulmaz kelām-ı ma zeret encüm-i intihā
- 38 Yegdür o kim üzölmeye medĥüñ selāsili
İdüp du ā-yı devlet ile ya ni iķtidā
- 39 Ecrām-ı  āliyāt-ı Şeref iktisāb idüp
Őaldıķca dehre mihr ile meh lem a-ı ziyā
- 40 Ol āfitāb-ı devleti Őakla zevālden
Yā Rabb be-ĥaķķı sūre-i ve'Ő-Őems ve'-duĥā

119^a Kaşide-i Merhūm Maḳālī Beg

(Mefā^c ilün Mefā^c ilün Mefā^c ilün Mefā^c ilün)

- 1 Yine münşî-i ṭab^c alup ele kilik-i dūr-efşānı
Şenālar nāmesine böyle taḥrīr itdi^c ünvanı
- 2 Bu yüzden baḡladı meşşāṭasın pīrāye-i vuşlaṭ
^c Arūs-ı medḡ ola tā reşk-i ḡüsn-i māh-ı Ken^c ānı
- 3 Ḥoşā dībāce-i manzūme bicāde-i zīver kim
Ne ḳanlar yutdı kān-ı ṭab^c idince perveriş ānı
- 4 Ḳalem kim^c anberīn-tūṭī-i minḳār-ı belāḡatdur
Şenā vü medḡ erbāb-ı keremdür şekkeristānı
- 5 Ne ḡāme bü'l-^c aceb āhū-yı müşḡīn nāfe-i çīndür
Gezerken deşt-i kāfūra döner müşḡ-i firāvānı
- 6 Hezār-aḡsent kilik-i siḡr-perdāzum ne naḳş itse
Yanunda ḳālīb-ı bī-cān görünür şüret-i Mānī
- 7 Ḥuşūsā kim ola medḡ ü şenā³-ı ḡazret-i paşa
^c Uṭārid zer-ḳalemle levḡ-i māha yazsa erzānı
- 8 Sezāvār-ı şenā şāyeste-i iḳbāl-i devletdür
Cihān meddāḡıdur bir ben degül ancak şenā-ḡānı
- 9 Diseñ āyā ne server ü ne ḳān-ı luṭfa gevherdür
Ne māh-ı mihr-i efserdür ki^c ālem zīr-i fermānı
- 10 Vezīr-i müşterī tedbīr-i āşaf-rāy u şaf-ārā
Her engüştünde lāyık olsa bir mühr-i Süleymānı

- 11 Muḥammed-ḥulḳ u Aḥmed-nām paṣa-yı dil-āver kim
Ser-efrāzān-ı ʿālem olsa lāyık keḫş-gerdānı
- 12 Niçe paṣa ṣehen-ṣāh-ı Ferīdūn-fer ü Cem-ḫaṣmet
Sipihre ser-fürū itmez ṣerefde ḳadri eyvānı
- 13 Tehemten gibi yüz biñ erdevān öñce revān olsa
Rikābında yürir dehrūñ niçe Sām u Nerīmānı
- 14 Egerçi cilve ṫāvusuñdur ammā öğredür Şimdi
Anuñ raḫş-ı muraṣṣaʿ -zīveri ṫāvus cevelānı
- 15 Der-i devlet-penāhı mültecā-ı ehl-i ʿizzetdür
Sürer mihr aña ruḫsārın ḳor anda māh-ı pīṣānı
- 16 Meṣām-ı cān-muʿ aṫtar bād-ı ḫulḳ-ı müṣg-büy ile
Muṫarrā gül yüz ile ʿālemūñ ṣaḫn-ı gülistānı
- 17 Selāmun almağa baḫt u saʿādet iki çāvuṣı
ʿUṫārid zer-ḳalemle kātib-i maḳbūl-ı dīvānı
- 18 Der-i devlet-penāhında ḫarīm-i bār-gāhında
Ḳamer zerrīn-kemer çāker güneşdür çüb der-bānı
- 19 O var iken vezīr-i aʿzam olmaḳ ğayrılar farzā
Sühā itmek gibidür ḫidmet-i mihr-i dirāḫşānı
- 20 Sebebsiz devr-i ʿadlünde ṫolaṣmaz kimseye kimse
Meger cān gerdeninde dilberūñ zūlf-i perīṣānı
- 21 Daḫi yok lafzın almamıṣ durur ḳaṫʿā dehānına
Meger eṣʿār oḳurken vaṣf-ı pāk-i laʿl-i cānānı

- 22 Elā ey dāver-i devrān-ı ‘ādil adr-i deryā-dil
Ayađun oprađıdur āb-ı rū-yı mülk-i ‘Ođmānı
- 23 N’ola nazmum gibi āk-ı girībān eylesem ğamdan
ulāsa āre yok dest-i keç-ā-keğden girībānı
- 24 Ne var bir himmet it yirden götür ben ğāki sultānum
ü mihrüñ Őebnemi yirden götürmek Őānidur Őānı
- 25 Kef-i cüduñ ‘aceb bađr-i Őafā emvācıdur ğađđā
Ağıbdur biğ gümüş mızābdan deryā-yı ‘ummānı
- 26 Ben anuñ kemterin bir ađresinden müstefiz olsam
Yiterdi Ğızr elinden istemezdüm āb-ı ğayvānı
- 27 Bu kerr ü fer ü Őevkinle seni her kim göre dir kim
Hezārān āferin ey rüz-ı rezmüñ merd-i meydānı
- 28 Eyā Rüstem Őalābet her sözüm medğüñde Şeh-nāme
Mađālī ehl-i nazm içre saña Firdevsı-i Őānı
- 29 Ğalil-āŐā eger yapmazsa gönlüm Ka‘ besin luđfuñ
Bir āhum opı berbād eyleye bünyād-ı devrānı
- 30 HemıŐe tā bu evreng-i mınā-reng-i ğādiŐde
Ola ğađđ-ı emel bākı vü ‘ömr-i ādemi fānı
- 31 Cihān urdığca ur budur du‘ āmuz ğazret-i Ğađđdan
Zamān-ı ‘ömrüñüñ ađ biñ yıla ğükm ide bir ānı

119^b Kaşide-i Şun'î Merhûm

(Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün)

- 1 Leb-i cân necşüñe cân virse 'aceb mi ĩsā
Gökde istedügin yirde bulupdur cânā
- 2 Düşeli keyf-i leb-i dilbere ehl-i 'irfān
Ele alınmaz olup ayağa düşdi şahbā
- 3 Nazm-ı dendānı diler bağrını dürr-i 'adnuñ
Reng alur la'l-i lebüñ vaşfinı itsem inşā
- 4 Germ olup başa çıkarsa mı hamrā yiridür
Leb-i renginüñe teşbih ider anı zarafā
- 5 'Āşık öldürmek işi her dem o kâfir-kışüñ
Söze gelse ider i'cāz Mesihî ihyā
- 6 'Īd irişdi diyü gül geydi kabā-yı nāzı
İstedüm ben de irem gülşen-i maşşuda dilā
- 7 Didiler sür yüzüñi ĥāk-i der-i monlāya
İlticā eyle der-i devletini kıl me`vā
- 8 İşügi rif' atidür pāye-i 'izz ü rif' at
Ayağı toprağıdur dıdelere kuĥl-ı cilā
- 9 Nür-ı fazlından anuñ gün gibi 'ālem rüşen
Nefes-i luţf u dem-i merĥameti rüĥ-efzā
- 10 Vāriş-i 'ilm-i Nebî ĥazret-i şeyĥü'l-islām
Ĥāmî-i dĳn ü düvel raĥmet-i Ĥaĥĥ şun' -ı Ĥudā

- 11 Reşehât-ı kalemi feyzi olan fetvâlar
Bâğ-ı fazlında açılmış gül-i terdür gūyâ
- 12 Nisbet olunmaz anuñ hilm-i vaqârı kûhe
‘İlmi yanında ise kaçre degüldür deryâ
- 13 Ma‘den-i fażl u hüner menba‘ -ı ‘ilm ü taqvâ
Efđal-i ehl-i zamân a‘lem-i fenn-i fetvâ
- 14 ‘Ulemâ vü fuzalâ müşkilini hâl itdi
Olalı hâme-i mu‘ciz eşeri ‘uğde-güşâ
- 15 Meded ey kân-ı kerem geldi bugün ol dem kim
Eşer-i ‘âtıfet-i luţfuñ ola baña sezâ
- 16 Şun‘î mensüb olıcağ hâk dür-i ‘izzetüñe
Ne ‘aceb pây-e-i rif‘atde aña olmaya câ
- 17 Tartıla gayrıla ya cevher-i tab‘ -ı pâki
Bir midür la‘l-i Bedağşân ile seng-i hârâ
- 18 Gerdiş-i çarğ-ı sitem-kâr ile düşdüm alam el
Çoma ayağda beni pâyemi eyle a‘lâ
- 19 Tâ kıyâmet ter ü tâze ola ser ü kıaddüñ
Esmeye bād-ı hazân gülşen-i ‘ömrüñde şehâ
- 20 Nitekim ‘îd ola güller açıla tâze vü ter
Oğuta midhatüñi murğ-ı çemen şubh u mesâ
- 21 Hâşıl-ı ‘ömr ger anmayañ ola ber-hurdâr
Bâr-ver ola nihâl-i kıadi her şayf u şitâ

120ª Kaşide-i Bākī

(Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün)

- 1 Te' āla'llāh zihī tāk-ı bülend-i āsumān-āsā
Hezār aḥsent ey burc-ı felek-i ḳadr u semā-sīmā
- 2 ' Aceb beyt-i muşanna' dur bulunmaz degme dīvānda
Ferah-baḥş u şafā-güster neşāṭ-engīz ü rūḥ-efzā
- 3 İki mışra' iki yanında ḥōş mevzūn u dil-keşdür
Der-i devlet-sarāy-ı dil-güşā bir maṭla' -ı ḡarrā
- 4 Ḥarīm-i ḥāşa yol virmez açılmaz şaḥş-ı nā-dāna
Nigār-ı pāk-dāmendür münakkaş perdesi zīrā
- 5 Muraşşa' cāmlar ile' aceb şāhāne meclisdür
Düşinde görmedi Cem böyle ' işret-ḥāne-i tenhā
- 6 Görüp ol cām-ı gül-rengi şeherden eyler āhengi
Şanur güllerle zeyn olmuş ḳafesdür bülbül-i şeydā
- 7 Nedür ol gūşe-i bāmındaki āvīzeler dirseñ
O zībā ṭurreye bir şānedür kim ḳıldılar peydā
- 8 Dem-ā-dem sīm ü zer micmer ḳılır ol ṭurreye hem-ser
Duḥān-ı ' üd u ' anberden kemend-i zülf-i misk-āsā
- 9 Libās-ı ḥüsn ile bir şūḥ-ı sīm-endāma dönmişdür
Der ü dīvārı zeyn olmuş ser-ā-ser aṭlas u dībā
- 10 Leṭāfetde ruḥāmı sīm-i ḥāmı itdi bī-raḡbet
Mücellā mermeri mevcin görenler şandılar ḥārā

- 11 İrem bāğı aña nisbet degül bir taşına kıymet
Egerçi kıymeti taş iledür bünyadı ser-tā-pā
- 12 Zülālinden ‘ ibāretdür nesīminden kināyetdür
Şafā-yı çeşme-i kevşer hevā-yı cennetü’l-me’vā
- 13 Nice maḥbū‘ u mevzūn olmaz ol kaşr-ı mu‘ allā kim
Aña mi‘ mār ola tedbīr-i şāhib-re’y-i mülk-ārā
- 14 Süṭūr-ı nāmesinden mülk ü millet sebzesi ḥurrem
Süṭūn-ı ḥāmesinden dīn ü devlet ḥaymesi ber-pā
- 15 Şadef gūşın müzeyyen kıлмаğ için dürr-i lafzından
Kelāmın istimā‘ eyler pes-i dīvārdan deryā
- 16 Düḥūl-i meclis-i ḥāşına ruḥşat mümkün olmazsa
Buḥārīden gelür diñler ḥadışın ṭālib-i ma‘ nā
- 17 Hezārān mürdeye bir demde luṭfuñ tāze cān virdi
Mesīḥā resm ü āyīnin muḥaşşal eyledüñ iḥyā
- 18 Cihānda bir kırı adı ḳalupdur çeşme-i Ḥızruñ
Sen eylersin bugün āb-ı ḥayāt aḥkāmını icrā
- 19 Kef-i cūduñ vücūd iḳlīmine bir tarḥ-ı nev şaldı
‘ İmāret buldı luṭfuñla sarāy-ı köhne-i dünyā
- 20 Sipihruñ nitekim cām-ı zümüröd-fāmı devr eyler
Olur ‘ işret-sarāy-ı ḥalk tā nüh künbed-i ḥaḍrā
- 21 Cihānda sāgar-ı devlet murāduñ üzre devr itsün
Göñül ḥōşlıḳların itsün müyesser Ḥāzret-i Mevlā

22 Nigeh-dāruñ Hudāvend-i zemīn ü āsumān olsun
Cihān turduqca ābād olsun ol tāk-ı felek-fersā

120^b Kaşīde-i Bākī Efendi

(Fā^c ilātün Fā^c ilātün Fā^c ilātün Fā^c ilün)

- 1 Micmer-i zerrīn-i mihri çarḥ gerdān eyledi
‘Üd u ‘anber kıymetin bŷy-ı gül erzān eyledi
- 2 Bülbül-i şūrīde-dil kıldı niyāz-ı ‘āşıkān
Ġonca-i ġannāc nāz-ı nāzenīnān eyledi
- 3 Çıkdı bir yirden şadā-yı şīt-ı mürġān-ı çemen
Gŷyiyā etfāl-i mekteb ḥatm-i Qur’ān eyledi
- 4 Mehd-i gül-zār ŷzre geldi dāye-i ebr-i bahār
Tıfl-ı ġonca aġzın açdı meyl-i büstān eyledi
- 5 Taġı lup cünd-i şitā fetḥ oldu mŷlk-i bāġ u rāġ
Leşger-i ebr-i bahārī tır-bārān eyledi
- 6 ‘Irķını kaṭ^c eyledi cünd-i şitānuñ nev-bahār
Berg-i sŷsen ḥidmet-i şemşīr-i bürrān eyledi
- 7 Ḥidmet-i sŷr u sŷrŷr oldu tonandı her nihāl
Naḥl-bend-i nev-bahār eşkāl u elvān eyledi
- 8 Nev-‘arŷs-ı gül gice pīrāhen-i āl ŷstine
Lāle dŷrr-i jāleden gŷy-ı ġirībān eyledi
- 9 Her yaña mektŷb uçurdu bād-ı nev-rŷzī yine
Berg-i nesrīni kebŷter gibi perrān eyledi

- 10 Lāle kıldı her kenārı sāhil-i baħr-i ‘ Aden
Lāle ħāk-i gülşeni kân-ı Bedaħşān eyledi
- 11 Zülf-i dil-ber bendine düşmiş gibi āşüfte-ħāl
Sünbül-i miskin ‘ aceb kendin perîşān eyledi
- 12 Lāle çāk-i pîrehen gösterdi gül çîni ħabā
Bülbül-i şūrîde hāy u hūy-ı mestān eyledi
- 13 Lāle hāven yaqdı süsen āsumānîler yine
Şāh-ı gül taħt-ı zümürürd üzre seyrān eyledi
- 14 Yaqdılar nergisleri etrāfa saçıldı şerer
Bād āteş-bāzlar gibi gül efşān eyledi
- 15 Tıtdı etrāfın benefşe mülk-i Mışra döndi bāğ
Şandılar seyr eyleyenler Nîl tuğyān eyledi
- 16 Devr-i gül şanmañ cihānı böyle tezyîn eyledi
Yümn-i iĳbāl-i Ĥudāvend-i cihān-bān eyledi
- 17 Şāh-ı ‘ ādil Ĥān Murād ol kim nesīm-i ‘ adl ile
Luĳfî bāğ-ı ‘ ālemi reşk-i gülistān eyledi
- 18 ‘ Ālemi gün gibi ħandān itdi devr-i devleti
‘ Ahd-i ‘ adli i‘ tidāl-i māh-ı nîsān eyledi
- 19 Zūr-ı dest-i devleti gürz-i girān-ı şavleti
Düşmen üzre ħamle-i Sām u Nerîmān eyledi
- 20 Sillesiyle kendüye geldi şecā‘ at lā-cerem
Düşmen-i dīne hücüm-ı şîr-i ğarrān eyledi

- 21 Tā' atinde bağlayup mānend-i Keyh̄usrev kemer
H̄ākim-i ĩrānķabūl-i pend-i pīrān eyledi
- 22 ' Abd-i Memlūkī gibi h̄āk-i cenābı h̄ıdmetin
Seyyid-i şāhib-velāyet h̄āk-i Gilān eyledi
- 23 Tırmadı çekdi Şıfāhān semtine bād-ı şabā
H̄āk-i pāyın sürme-i eşrāf u a' yān eyledi
- 24 Bākīye ez' āfın ihsān eyledi elṭāf-ı şāh
Ol kerem kim Şeh Selīm ü H̄ān Süleymān eyledi
- 25 Anlar itdi h̄ākden eflāke gerçi ser-firāz
Menzilin şāh-ı cihān eyvān-ı Keyvān eyledi
- 26 H̄ıdmet-i h̄āk-i cenābından gelen ķadr ü şeref
Ser-firāz-ı ehl-i dil mūmtāz-ı aķrān eyledi
- 27 H̄usrevā sen ser-veri ol şāh-ı şāhān eyleyen
Ben ķuluñ erbāb-ı ṭab' a mīr-i mīrān eyledi
- 28 Şeb-ķerāğ-ı zulmet-i zulm eyledi şemşīrūñi
Çarķ-ı gerdān tīğūñ elmās-ı dirahşān eyledi
- 29 Maṭla' -ı şubḥ-ı zaferden şāhid-i nuşret yüzün
Gün gibi āyīne-i tīğūñ nūmāyān eyledi
- 30 Cümle yek-dildür du' ā-yı devletūñde kā' ināt
H̄alk iķbāl-i cenāb-ı pāk-i yezdān eyledi
- 31 Secde-gāh itsün cihāna h̄āk-i der-gāhuñ o kim
Āsitānuñ ķible-i iķbāl-i şāhān eyledi

121ª Kaşide-i Beççe Bākī Efendi

(Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün)

- 1 Dil-i şad-çāki ser-i zülf-i perişāne çeker
Bilür ol mūy ğamın her ne ise şāne çeker
- 2 Kim çıkar başa ser-i zülf-i girih-girūñ ile
Yine ol silsile cevrin dil-i dīvāne çeker
- 3 Kaşlaruñ bükdi bilin gerçi kemān-ı ' aşkun
' Āşıkuñ Rüstem-i Destān ile haşmāne çeker
- 4 Yaraşur kılsa fedā mūr-şıfat cān-ı za' if
Pişkeş pāy-ı melaḥdur ki Süleymāna çeker
- 5 Ne çeker adını erbāb-ı riyā iki de bir
Ṭotalum rind-i gedā bir iki peymāne çeker
- 6 Sīneme nīzelerin ol müjeler ṭoğrıldur
Üstüme ḥançerin ol ğamze-i mestāne çeker
- 7 Mūr-ı endīşe ki peygüle-i ğamdur vaṭanı
Ṭurmayup ḥāli ḥayālın getürür dāne çeker
- 8 Ayağı ṭoprağı tāc-ı ser-i eşrāf-ı cihān
Sürme-i ḥāk-i rehin dīde-i a' yāne çeker
- 9 Ḥūblar ṭutsa rikābın yiridür cümle kaçan
Esb-i nāzı felek ol ḥusrev ü ḥübāne çeker
- 10 Esb-i rüyın gören ol ḥançer-i āteş-tābı
Sāde-rū yāri şanur sīne-i ' uryāne çeker

- 11 Dāmen-i şāhid-i ma' nāya biri dest uramaz
Çoğ olur gerçi ser-i fikri girībāne çeker
- 12 Ehl-i dil gūşe-i bī-tūşe-i miḥnetde yatur
Ḥān-ı iḥsāmı felek merdüm-i nādāne çeker
- 13 Ṭālī' uñla nice bir ceng ü cidāl ey Bākī
' Āķıbet kevkeb-i baḥtuñ seni dīvāne çeker
- 14 Devlet-i şāh-ı cihān-baḥta du' ā kııl ki seni
Kimse çekmez ilerü himmet-i şāhāne çeker

Der-kenār

121^{bn} - 122^{an} Kaşide-i Veysi Efendi Berāy-ı Merḥūm u Mağfūr Sulṭan Aḥmed

Ḥān

(Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün)

121^{bn}

- 1 Dem-i zinetde olur nev-' arūs-ı fikr-i cānāne
Gözüm meşşāta göñlüm āyīne kirpiklerüm şāne
- 2 Ne zībā beñzer ol naḥl-i revānum şaḥn-ı ' ālemde
Otursa şem' e ṭursa serve gitse māh-ı tābāna
- 3 Nice k̄ābildür esrār-ı ğam-ı ' aşkı nihān ṭutmağ
Göñül dīvāne ben bīgāne çeşm-i yār mestāne
- 4 Geyersin ḥil' at-i ' ālī kırarsın ḥayli ' uşşāķı
Yiter katl eyledüñ ḥalkı yiter girdüñ yiter ḳana
- 5 Devām-ı devlet ü iķbāl için her gāh lāzumdur
Du' ā Veysi-i nālāna kerem şāh-ı cihān-bāna

- 6 O ŧāhen-ŧāh-ı   ālem kim rikāb-ı tābnākından
Firūzāndur  erāĝ-ı tābdār-ı  ārūmīn ħāne
- 7 Hūdāvend-i cihān Sulţān Aĥmed kim   adāletle
Bi-ĥamdi'llah berāber eyledi mūrı Sūleymāna
- 122^{ah}**
- 8 Olur pīrāye kılsa dāye-i kem-māye-i ŧab  um
Bu   iĥd-ı gevheri gehvāre-i Sulţān   Oŧmāna
- 9 O ĥāĥān-zāde-i a  zam o nūr-ı dīde-i   ālem
O mengūŧ-ı bināĝūŧ-ı cihāna dūrri-ı yekdāna
- 10 Aña ĥurŧīd dāye māh-ı nev mihr-i zer-endūda
Ėumāŧ-ı  arĥ-ı atlas yūŧiŧ-i dībā-yı ŧāhāne
- 11 Aña āsūde olmaĝa olur mīnā-serāy-ĥaŧem
Der ũ dīvārı kāŧi bir mūnaĥĥaŧ saĥf-ı kāŧāne
- 12 Ben ilden ŧaĥlamam eŧ  ar-ı rengīn-i ŧafā-baĥŧum
Eger ŧimdi geleydi ĝoŧterirdũm ŧi  ri Selmāna
- 13 Bu nazmumda nice cāy-ı bahāne var idi ammā
Bahāne istemez ŧāh-ı cihānum lu f u iĥsāna
- 14 Tehī dest-i ma  iŧet ceyb-i himmet nuĥreden ĥālī
Ser ũ sine bũrehne cāme kōhne ĥāne vīrāne
- 15 Hūdā ol aĥter-i tābende-ruĥsārı ide dāyim
 erāĝ-ı meclis-efrũz-ı sa  ādet ŧāh-ı devrāna

- 16 Umaruz dāyimā hem-sāye itsün ḥāzret-i Mevlā
O tāk-ı zer-niṭāk-ı devletin bu tāk-ı eyvāna

121^b Kaşide-i Hüdāyī Der-Ḥaḳḳ-ı Sulṭān Selīm Ḥān

(Mef^ʿ ülü Fā^ʿ ilätü Mefā^ʿ ilü Fā^ʿ ilün)

- 1 Gösterdi gül^ʿ arūsı cemālin niḳābdan
Oldı münevver āyīne-i āfitābdan
- 2 Mehdī-i nev-bahār çıḳup ḡār-ı dehrden
Genc-i şüküfe yir yir açıldı türābdan
- 3 Emvāt-ı bī-şümār çemen ḥaşr olup ḳamu
Virdi nişāne *yevme yeḳümü'l-ḥisāb* dan
- 4 Pür oldı şahn-ı bāḡ gül ü ergovān ile
Dükkān-ı cevherī gibi yāḳūt u nābdan
- 5 Şandūḳ-ı şayrefī gibi bāḡ oldı pür güher
Eşcāra zeyn olan ḳaṭarāt u seḫābdan
- 6 Bülbül nevāsın itse ne ḡam perdeden birün
Başladı ḡonce ḡonce verā-yı ḥicābdan
- 7 Gülzāra ḳurdu ḥayme-i sebzini her dıraḥt
Ṭoldı derün-ı beyt-i muḳaddes ḳıbābdan
- 8 Bülbül giceyle güllere söyler fesāneler
Nergis^ʿ aceb mi gözlerin açmazsa ḥābdan
- 9 Ṭoldırdı jāle lāleyi dürr-i ḥoş-āb ile
Sāḳī pür eyle sāḡarı la^ʿ l-i müzābdan

- 10 Başı göge iren bu dem içmezse sebзде
Şüfi ne farkı var göge çıkmış devābdan
- 11 Bāğ-ı cināna döndi cihān i' tidāl ile
İnşāf u 'adl-i husrev-i gerdün-cenābdan
- 12 Zerrin kadehle eyledi pür şahın-ı gülşeni
Oldı nümüne bezm-i şeh-i kām-yābdan
- 13 Şāh-ı yegāne Hāzret-i Sultān Selim Hān
Yegdür kemine bendesi Efrāsiyāb'dan
- 14 Ol şahdur ki fark-ı ferik-i 'adusunuñ
Farkı yog işigünde sifāl-i gül-ābdan
- 15 Baş kor ayağı tozına sultān-ı hāverān
Her şām irüp bu hayme-i müşgīn-ıtnābdan
- 16 'Azm itdügünde husrev-i gāzī ebu'l-fütūh
Gül-zār-ı cennete bu sarāy-ı harābdan
- 17 Hākk zāt-ı pākūñ eyledi hayrū'l-hālef āña
Gül gitse būyı zevkin alurlar gül-ābdan
- 18 Mülk-i 'adūya şal yūri İskenderāne tīg
Kaydāfe mülki gibi harāb eyle ābdan
- 19 Tīrūñ havādan inse kaçır hayl-i düşmenān
Olur gürūh-ı dīv gürizān şihābdan
- 20 Tīg-i muraşsa' uñ ser-i a' dā-yı dīn ile
Çanlu şudur ki üsti pür ola habābdan

- 21 ‘ Adlũñ Şu deñlü eyledi izhār Hakkı kim
Gıtmez haṭāya kimse tarıḳ-i Őavābdan
- 22 Devrũnde gũrg biŐede mĩŐe Őobān olup
Ḳurtuldı gũkde murg-ı ‘ uḳāb ‘ iḳābdan
- 23 Keff-i kerĩmũñ itdi dil-i baḫri mũnkesir
Hālĩ degũldũr anuñ iḫũn ızṫırābdan
- 24 Geldi Hũdāyĩ dergeh-i devlet-me’ābuña
Himmet recā ider Şeh-i mālĩk-riḳābdan
- 25 Eflāke irdi Őĩt ũ Őadā-yı ‘ adāleti
Terler dũkũldi Şerm ile ḫeŐm-i Őehābdan
- 26 Hāk-i rehũnden eyle mũrũvvet ‘ Alĩlik it
Olsun Yezĩd yũz ḫevũren Bũ-Tũrābdan
- 27 Olsun benefşe-veş ḫadi ḫam-gũnce gibi lāl
Her kim du’ āñı eylemeye Őeyḫ ũ Őābdan
- 28 Tā kim vire niŐāne gũlistānda her dirāḫt
Bāḡ-ı ĩremde ḫũrĩ-i aḫḫar Őiyābdan
- 29 Pũr eyledũkce micmere-gerdān-ı nev-bahār
Őaḫn-ı zemĩni rāyiḫa-i mũŐḡ ũ nābdan
- 30 ‘ Őmrũñ bahārı gũrmiye bād-ı ḫazān-ı serd
Kām al hemĩŐe gũl gibi her Őeyḫ ũ Őābdan

122ª Kaşide-i Tıflı Der-Hakık-ı Rızâyî Efendi
(Mef' ulü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün)

- 1 Demdür ki feyż-i nāmiye-i nev-bahārdan
Dāmān bād çāk ola dest-i çenārdan
- 2 Demdür nesīm-i kuvvet-i feyż-i bahār ile
Her mevci tığ-veş ire cüy-bārdan
- 3 Demdür ru' āf yirine gül-berg-rīz ola
İrse meşāme bū-yı çemen rūzgārdan
- 4 Dem dür ki gönçe tūr-ı tecellī-i nūr olup
Her berg-i nev-demīde ser-i şāh-sārdan
- 5 Taşşıl-i bāl-i sebz ider idi perī gibi
Düşseydi sāye gülşene kıdd-i nigārdan
- 6 Panzehr olurdu terbiyet-i nev-bahārla
Her kaçre zehr kim döküle kām-ı mārđan
- 7 Hergiz ferāhem olmadı getdi dehān-ı gül
Mānend-i dāğ-ı hānde-i bī-ihtiyārdan
- 8 Geldi zemīne öyle ruṭubet ki la' l-i nāb
Maḥv ide rengini dem-i bād-ı bahārdan
- 9 Demdür ki ola māhī-i dil-zinde-veş revān
Bir şu' le düşse bād ile deryāya nārdan
- 10 Ola diyār-ı Rūm gibi ḥalkı rū-sefid
Geçse eger nesīm-i seḫer jeng-bārdan

- 11 Āvāzelerle gūşı pür oldı gül-i terūñ
Tutdı cihānı şayt u şadā murğ-zārdan
- 12 Güller gūşāde zemzeme-i ‘andelīb ile
Gelmez mi seyr-i gülşene dil-ber kenārdan
- 13 Demdür ki rāh-ı bāğı ide rāh-ı kehkeşān
Gül-berg-i nāz gūşe-i dāmen-i yārdan
- 14 Bülbül henüz nağmesine virmedin qarār
Nā-gāh bāğa uğradı ol şeh şikārdan
- 15 Ezhāra viridi gūşe-i ebrū ile selām
Dāmān-ı mevc-i hīzi yemīn ü yesārdan
- 16 Bāguñ bu āb ü tābına dil-beste olmadı
Gelmiş meger ki bezm-i hudāvendigārdan
- 17 Hākānī-i zamāne ki āşarı pākdür
Çün ü çirā-yı düşmen-i nākış ‘ayārdan
- 18 Hātem-meniş kerīmūñe luḫfun hişābda
‘Āciz-benān-ı mevc pey-ā-pey şümārdan
- 19 ‘Allāme-i zamāne ki āzāde meclisi
Nādān-ı dūr-dāniş-i nā-sāz-kārdan
- 20 ‘Urfi-i rūzgār Rizāyī Efendi kim
Mümtāzdur vücūdı gürüh-ı kibārdan
- 21 Āşār-ı ‘ilm ü faẓl ile қadri bülenddür
Yārān-ı tāze resm-i ma‘ānī nigārdur

- 22 Her ŧi' r-i dil-pesend ki gāhī ŧudūr ider
Ol ħusrev-i zamān-ı nıẓāmī tebārdan
- 23 abr-i kemālden gelūr āvāze-i ' aleyk
Mānend-i ' aks-i nāle pes-i kũhsārdan
- 24 Her nazm-ı dil-niŧin-i hũner kim zuhūr ider
Ol nũkte fehmi-i ŧā' ir-i ŧöhret-ŧi' ārdan
- 25 Olur hemiŧe vesme-keŧ-i ebrũ-yı suŧūr
Destũnde sāye-i alem-i ŧurfe-kārdan
- 26 Yazmada vaŧf-ı ħulını dem-bestedūr alem
Olsa devātı nāfe-i mũŧg-i Tatārda
- 27 ab' uñ umāŧ-ı nazm ile bālā-niŧindūr
Sũda-gerān-ı ār-sũ-yı i' tibārdan
- 28 urtılmadı henüz ' adũ-yı girān-dilũñ
Kālā-yı nazmı keŧ-me-keŧ-i pũd u tārdur
- 29 Āzāde-meŧrebā sũħan-ārā cihān-verā
Feryād-ı baħt-ı dil-i siyeh heyc-kārdan
- 30 Bĩ-kes-nevāz sũrũr-ı pākĩze-sĩretā
ŧad-dād arħ-ı kĩne-ver-i bĩ-arārdan
- 31 Evtār-ı eng-i keyyi virũr naħme-i enĩn
Sĩnemde reglerũm sitem-i ħārħārdan
- 32 Dest-i zamāne aŧt-ı siyāħũŧ gösterũr
Erbāb-ı dāniŧe gũl-i naħl-i enārdan

- 33 Bulsardı t̄ab-ı s̄ine-i d̄uzaḥ fir̄uzımı
Alsardı v̄āye s̄uz-ı dil-i ṣu^ç le-d̄ardan
- 34 Peyk̄ān-ı t̄ir-i R̄üstem olurdı zebāne-d̄ār
M̄ānend-i d̄āḡ-ı d̄ide-i Ğsfendi-ȳardan
- 35 ‘ Ālemde bir senüñ gibi ḥāṭır-nevāz ola
Aldırmasam ‘ aceb mi ḡam-ı r̄uzḡardan
- 36 Ey ṣeh-s̄uv̄ār-ı m̄ülk-i h̄üner ṣevḡ-ı nazm ile
Āzādedür ṭab^ç at-i p̄āküm ḡub̄ardan
- 37 Geldi baña iriṣdi berāt-ı müsellimi
Feyz̄i-i ḥāṣ-ı ṭarz-ı b̄ülend-iḡtid̄ardan
- 38 Tesl̄im olındı ṭab^ç -ı ma^ç ān̄i-penāhuma
Menṣūr-ı nazm-ı enver̄i-i n̄āmd̄ardan
- 39 Ṭab^ç um cevāhir-i s̄ūḥana vireli revāc
Ceyb-i ṣādef p̄ür oldı d̄ür-i ṣāh-v̄ardan
- 40 Ṭıfl̄i yiter bu l̄āf-ı teraḡḡi-i devletin
Eyle niyāz ḥāl̄ıḡ-ı leyl ü neh̄ardan
- 41 Oldıḡca ḡül ṣehen-ṣehe b̄ālā-niṣ̄in-i b̄āḡ
Buldıḡca reng naṭ^ç -ı çemen l̄āle-z̄ardan
- 42 M̄ānend-i āf̄it̄āb bula rif^ç at-ı tamām
Elṭāf-ı b̄i-kerāne-i perverd-ḡardan
- 43 Olsun ziyāde himmet-i merd̄ān-ı p̄āk ile
Eyyām-ı ‘ ömri r̄ik ü dev̄ān-ı biḡh̄ardan

Der-kenār 122^{bh} - 124^{ah} Kaşīde-i Nev' ī Efendi

(Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün)

122^{bh}

- 1 Dāstān-ı mihr oğur hep nüşha-i gülden hezār
N'eylesün güllerde yoğ ammā ki gūş-ı i' tibār
- 2 Güleşenüñ her kıt'ası mihr-i Süleymān nağşıdur
Yaraşur şāh-ı gülüñ tahtın götürse rüzgār
- 3 Yārsüz dil murğı tarh-ı güleşene māyil degül
Tıtalum teşhīr için konmuş hezār-ender-hezār
- 4 Böyle icrā itdi gül şāh-ı bahāruñ 'adlini
Kim berāber bağş olına hişşe-i leyl ü nehār

123^{ah}

- 5 'İd-gāh oldı çemenler gönceler eţfāl-i 'id
Şalınup bād ilegül dülāba bindi cū-bār
- 6 Şāhlar üzre şüküfe bād ile oynar güler
Tıfla beñzer kim ağacdan ata olmuşdur süvār
- 7 Bezm-i güleşende fūrüzān oldı şem' i lālenüñ
Bāl ü per yağsa benefşe yaraşur pervāne-vār
- 8 Gel tehī görme çemen bezminde cām-ı nergisi
Kim çalupdur ol niçe Cemşid ü Cemden yādigār
- 9 Açdı miftāh-ı benefşeyle yine bād-ı şabā
Bir 'aceb gencine kim dürr ü cevāhir bī-şümār

- 10 Vār ise gencūr-ı dehr ānı müheyyā eylemiş
Hak-i pāy-i hāzret-i paşaya kıлмаğa nişār
- 11 Ol ki bir kemter zamānı ‘ahdinüñ eyyām-ı ‘id
Ol ki bir ebter nişānı fazlınuñ faşl-ı bahār
- 12 Bad-ı luṭfindan eşer hāşıyyet-i vaḳt-i rebī‘
Büy-ı hūlķından şemer keyfiyyet-i müşg-i Tātār
- 13 Bāğ-ı luṭfuñ bilmezem hic gülşen-i cennet midür
Kim hāzānın görmedüm hergiz bahārı ber-ķarār
- 123^{bn}**
- 14 Ṭal‘ at-i rūyuñdaki ruḥsār-ı gül-fāmuñ midur
Yoḥsa cem‘ olmuş midur bir günde ‘id ü nev-bahār
- 15 Baḥş-i in‘ āmuñ ider deryā-yı ‘ummānı ḥacil
Feyz-i iḥsānuñ ider ebr-i bahārı şerm-sār
- 16 Zīr-i destüñde senüñ mülk-i ma‘ ānī nitekim
Hātem-i dest-i ‘aṭā-baḥşuñda la‘ l-i ābdār
- 17 Kılmasañ rağbet ‘aceb mi cevher-i eş‘ āruma
Çün olur beglerde envā‘ -ı cevāhir şad-hezār
- 18 Rūz-ı bāḥūra virür enfās-ı ‘adlün i‘ tidāl
Hār u hāşā ki ider nīsān-ı cūduñ sebze-zār
- 19 Şu gibi aḳsa n’ola dil ayağūñ toprağına
Baḥr-i luṭf olduñ olur deryāya māyil cüy-bār

20 Cān eritdüm ḥāşıl idince ma‘ārif gevherin
Nār-ı miḥnetle henüz yanmaḡda bu cism-i fiġār

21 İrmiş iken göklere ṭōb-ı kemālüm gün gibi
Hiç revā mıdur baña yirlerde ḡalmaq sāye-vār

22 Āhenin āyinedür beñzer bu çarḡ-ı pür-sitem
İtmedi hiç nāvek-i āh u eninüm aña kār

124^{ah}

23 Gösterürdüm ehl-i ṭab‘a şāhid-i ma‘nāyı ben
Zāyil olsa bir nefes mir’āt-i ḡalbümnden ġubār

24 Erba‘in-i ḡār-ı miḥnetden olur cānum ḡalāş
Bāġ-ı luṭfuñdan gül-i ḡamsin olursa āşikār

25 Nazmuñı ḡatm it du‘ā-yı devlet ile Nev‘iyā
Vaḡt-i şādīdür degül eyyām-ı şerḡ-i inkisār

26 Nitekim ola bahār ile havālar mu‘tedil
Açılup güller güle bülbül ola giryān u zār

27 Gündüzüñ ‘id ü bahār ola ġiceñ Ḳadr ü Berāt
Devletüñ mihrini tābān eylesün Perverdigār

123^a Ḳaşıde-i ‘Ālī

(Fe‘ ilātün Fe‘ iātün Fe‘ iātün Fe‘ ilün)

1 Ey kefüñ kân-ı mürüvvet dehenüñ cāy-ı kerem
Her girān-māye sözüñ gevher-i deryā-yı kerem

- 2 Baķıřuñ ‘ ayn-ı ‘ ināyet tırıřuñ maħz-ı ‘ aṭā
Ma‘ nāide zāt-ı řerīfūñ gibi feħvā-yı kerem
- 3 Hāme-i siħr-eřerūñ tıt ki ‘ ařā-yı Mūsā
Ṭūr-ı himmetde kefūñdür yed-i beyzā-yı kerem
- 4 Zāt-ı pākūñde ‘ iyān luṭf u seħā envārı
Rūřen āyīne-i ṭab‘ uñda tecellā-yı kerem
- 5 Mūnderic lafz-ı řerīfide ħikāyāt-ı seħā
Mūnteķıř řūret-i terkībūñe ma‘ nā-yı kerem
- 6 Yaz u kıř gūřen-i luṭfuñda ṭarāvet bākī
Her nihālide hezārān gūl-i būyā-yı kerem
- 7 řāhid-i himmet eger ‘ arz-ı cemāl itmez ise
Hergiz ačılmaya mir‘at-ı mücellā-yı kerem
- 8 Nice genc olsa ṭılısmını ačar dest-i ‘ aṭā
Ne ħarāb olsa řeñeldür anı bennā-yı kerem
- 9 Nāfız olmazdı ebed ‘ izz ü sa‘ ādet ħükmi
Sāye şalmazsa eger üstine tuğrā-yı kerem
- 10 Zevķi luṭf uyħusunūñ ķābil-i ta‘ bīr olmaz
Ĥayr olur ķanda ise ṭālibe rü‘yā-yı kerem
- 11 Kimdür ol řīr-i ner-i bīře-i heyca vü neberd
Kimdür ol nāmver-i şadr-ı mu‘ allā-yı kerem
- 12 Mīr-i mīrān-ı Budun Ĥazret-i Paşa-yı kerīm
Muřtafā-ħulķ u ‘ Alī-himmet ü Dārā-yı kerem

- 13 Hem-dem-i şāh-ı kerem maḥrem-i dergāh-ı ‘atā
Menba‘-ı cūd u seḥā maḥşad-ı aḳşā-yı kerem
- 14 Şāhid-i baḥtına meşşāta ‘ināyet nazarı
Manzar-ı himmeti mir’at-i muşaffā-yı kerem
- 15 İsm-i pākinde müsemmā-yı kerāmet zāhir
Münkeşif nām-ı laḥfında mu‘ammā-yı kerem
- 16 Luḥf u cūdı biri birine düşürdi ḳapusı
Her biri eyler işiginde müdārā-yı kerem
- 17 Eylemez bencileyin ḥāke ‘ināyet nazarı
Gāh olur kim ḳapanur dīde-i bīnā-yı kerem
- 18 Balsa bir laḥzada biñ himmet ider her şaḥşa
Böyledür şān-ı şerīfında teḳāzā-yı kerem
- 19 İşi dānāya ‘atā cāhile istiḡnādur
Ḳıldı ol baḥr-i seḥā ‘adl ile icrā-yı kerem
- 20 Serverā ehline şarf it ki mürüvvet naḳdin
Dehr-i fānīde müyesser ola ibḳā-yı kerem
- 21 Ḥüccet-i cūd-ı seḥā zātuñ ile ḥatm olsun
Dest-i luḥfuñla yazılsun yine imzā-yı kerem
- 22 ‘Ālem içre keremüñ görmemiş ādem yoḳdur
Sen ḫururken idemez bir kişi da‘vā-yı kerem
- 23 Kimine luḥf u ‘atā kimine iḥsān u seḥā
Ehl-i ḥacāta nedür şimdi bu yaḡmā-yı kerem

- 24 Luṭf u cūduñla ki sen böyle melek-ḥaṣletsin
İṣigüñ cennetidür var ise me'vā-yı kerem
- 25 Ḥaber almış ki tutar cūd-ı vücūduñ etegin
Resm-i ebrūña esir olmağımıṣ re'-yi kerem
- 26 Birbirinden ḳapıṣur cūd u seḥā muḥtācı
Der-i luṭfuñda nedendür bu temāṣā-yı kerem
- 27 Yaluñuz gördüğüçün Ḥızr ḥayāt ābından
Gelemez bezmüñe ol bādiye-peymā-yı kerem
- 28 Yazsa ger luṭfuñ eli ḥāme-i dūr-pāṣuñla
Bez̄l idüp söz güherin germ ola imlā-yı kerem
- 29 Dest-i himmetle miyānuñ ḳucamaz kimse senüñ
Kemerüñden buluruz lik tesellā-yı kerem
- 30 Ḥātemüñ ḳıymeti biñ ḥātemi bāy itse olur
Āsitānuñda ḳarār itdi mesīḥā-yı kerem
- 31 Behremend oldı ḳapuñdan niçe şūfī niçe şeyḥ
İḥtiyāc ehli ile ṭoldı zevāyā-yı kerem
- 32 Her diyāruñ fuḳarāsı çekilüp gitmekde
Bildiler dergehüñi Ka'be-i 'ulyā-yı kerem
- 33 Şöyle bez̄l itdüñ ile avuc avuc sīm ü zeri
Himmetüñ göklerini ṭutdı Süreyyā-yı kerem
- 34 Serverā luṭf ile añsañ n'ola 'Ālī ḳuluñı
Ol daḥi ḳalmasa 'ahdüñde müberrā-yı kerem

- 35 Hâk bilür dâ'î-i dergâhuñ o vaşşâfuñdur
Müsteħağdur ne kadar kılsa temennâ-yı kerem
- 36 Bezmüñ ümmîdi gelür gönüne çünkim her dem
Lâzım oldu aña vallâhi hedâyâ-yı kerem
- 37 Himmetüñ bezmine biñ cân ile müştâk olalı
Mest ider kendüsini sāgar-ı şahbâ-yı kerem
- 38 İltifâtuñ durur ancak ğarazum yoħsa şehâ
Bendedür nazm-ı güher pâşuma lâlâ-yı kerem
- 39 Şimdi aşhâb-ı keremde saña beñzer yoğdur
Ki nazîrüñ göremez nergis-i şehlâ-yı kerem
- 40 'Ahd-i luţfuñda çü nazm ehline rağbet kılduñ
Dest-i ihsânuñ ile eyledüñ inşâ-yı kerem
- 41 Sende hatm oldu şehâ luţfısın itdüñ icrâ
Saña şâyestedür evşâf-ı müsemmâ-yı kerem
- 42 İsterin Hâzret-i Hâğdan ki cinân bāğında
Eksük olmaya yanuñdan gül-i ra' nâ-yı kerem
- 43 Luţf u ihsân ile meşhür-ı cihân ola tapuñ
Bileler hâk-i derüñ 'anber-i sārâ-yı kerem

123^b Kaşide-i 'Âlî

(Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün)

- 1 Bâğda nev-rüz sulţanı olup şâhib serîr
Rüz u şeb geçdi iki yanına mânend-i vezîr

- 2 Sebz destār ile da^ç vā-yı siyādet kıldılar
Hıttā-ı gülzāra olsa gönçeler tañ mı emīr
- 3 İrişüp emvāt-ı ezhāra yine bŷy-ı hayāt
Şŷr-ı İsrāfil-veş bŷlbŷller urduqça şafir
- 4 Zanbaq-ı pīrāne-ser ^ç arz-ı zer eyler gönçeye
Māyil olsun diyŷ aña nitekim tıfl-ı şağīr
- 5 Yŷsuf-ı gŷm-geştesin buldı yine Ya^ç kŷb-ı hāk
Vaqtidŷr çeşm-i ^ç alīlin açsa çarh-ı müstedīr
- 6 Hācedŷr ezhāra ^ç arz eyler metā^ç ın nev-bahār
Lāle şanmañ āl vālāya şarup mŷşg ŷ ^ç abīr
- 7 Yāsemen servi der-āğŷ itdŷgiçŷn fāhte
Boynına almış melāhat tavkını eyler nefir
- 8 Naqş ider vaşf-ı bahāristānı göz nŷriñ dŷkŷp
Hāmesi destinde gŷyā ^ç abher olmışdur debīr
- 9 Şararup beñzi ^ç aşāya dŷşdŷgin ma^ç zŷr tut
Çeşm-i bīmāruñ ğamından nergis olmışdur zarīr
- 10 Naql-i bustān-ı sa^ç ādet serv-i bāğ-ı ma^ç rifet
Hem-nişīn-i hazret-i şehzāde-i himmet-pezīr
- 11 Neyyir-i evc-i sa^ç ādet ya^ç ni kim Turaq Ağa
Hāk-i pāyı efser-i mihr-i sipihr-i bī-nažīr
- 12 Mu^ç cize izhār ider gŷyā yed-i beyzā ile
Kilk-i ^ç anber-bārı peydā eylese şavt-ı şarīr

- 13 Çihre-sāy olmazdı dergāh-ı semā-sīmāsına
Görmese mihr-i ziyā-güster anı rüşen-zamīr
- 14 Tācdārā bu ne hikmetdür ki hūsn-i hūlķ ile
Eyledüñ ser-cümle ehl-i nazmı kūyuñda esīr
- 15 Yūzi şuyıyla ‘adem bāğında eylerdi qarār
Olsa fi’l-cümle ‘izāruñdan gül-i hoş-bū habīr
- 16 Dāne-çīn-i hırmen-i cūduñ durur Hātem senüñ
Māl-ı Qārūn kudretüñ rahşına bir ednā şa‘īr
- 17 Salţanat hınkına zīn-i ‘izz ile olduñ süvār
Olalı nūyīn-i dehre mīr-āhūr-ı kebīr
- 18 Qol kanad ol ey hūmā-ţal‘at bu ‘Ālī çākere
Menzil alsun rāstī bu ‘arşada mānend-i tīr
- 19 Şöyle bīmār-ı belā-keşdür ki rahm idüp aña
Üstühānı naqşı bağlar hākde şekl-i haşīr
- 20 Ma‘den-i āmāle harc itdüm sirişküm naqđını
Getdi nem var ise şāhum ‘āķıbet kaldum faķīr
- 21 Hāk-sār-ı miħnet içre pāy-mālem zerre-veş
Āfitābum başum egsün göklere ol dest-gīr
- 22 Hāk-i pāyuñ var iken ya kime kılsun ‘arz-ı hāl
Dergehüñde özge yoqdur ĥod bilürsin aña yir
- 23 Çok şikāyet kıla āğāz it şenāya ey gönül
Vāķıf oldu hālūñe ol nükte-dān-ı ĥurde-gīr

- 24 Dāyimā neşv ü nemā bulduqça ezhār-ı bahār
Şaklasun ʿömri nihālin bād-ı āfetden qadīr
- 25 Pençe-i qahrında aʿ dāsın zebūn itsün felek
Çāk çāk itsün veğāda haşmını mānend-i şīr
- 26 Ol cevān-bahtuñ murādı üzre dönsün āsumān
Hānedān-ı ʿizzet ü iqbāle yā Rab eyle pīr

124^a Qaşīde-i Merhūm ʿĀlī Efendi

(Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün)

- 1 Güzīn-i mīr-i mīrān zübde-i ʿOşmāniyān olduñ
Şükür Allāh’a şāhum kām-bīn ü kām-rān olduñ
- 2 Nizām-ı memleket ser-tā-quadem re ’yüñle muhkemdür
Meger kim fikretüñle sen Aristo-yı zemān olduñ
- 3 Döküp bir cürʿ asın bezm-i vücūda cām-ı tedbirüñ
ʿAdālet yolların gül-zār iden ʿālī-mekān olduñ
- 4 ʿAceb mi şubh-ı şādīq gibi şehir-i Şāma yüz tutsañ
Qılıcuñla ʿadū hayline girdüñ cān-sitān olduñ
- 5 Senüñ zencīr-i ʿadlüñ kimsenüñ āhın qabūl itmez
Zulüm defʿ inde beñzer gālib-i Nūşī’r-revān olduñ
- 6 Livā-yı himmetüñ altında bir vīrāne yir yoqdur
Harāb iqlimi ābādān iden genc-i nihān olduñ
- 7 Bu re ’y ü bu ʿadāletle bu fikr ü bu şecāʿ atle
Ne şehre sāye şalduñsa Hudādān armağān olduñ

- 8 Dütâ itdüh kemân-ı Rüstemi bâzû-yı himmetle
Murâduñ tîri menzil aldı âhîr şâdumân olduñ
- 9 Senüh nâm-ı şerîfüh Muşafa Paşa-yı ‘âdildür
Tarîk-i şer‘ a her dem yüz süren seyl-i revân olduñ
- 10 Vezâret şadı hâlâ munţazırdur saña sulţânım
Yağın olmuş durur vallâhi billâhi hemân olduñ
- 11 Kapuñda bende olmak bâ‘ iş-i ‘izz ü sa‘ âdetdür
Kime kim dest-gîr olduñsa cismi içre cân olduñ
- 12 Meger gencîne-i tedbîri hıfz itmek murâd itdüh
Veğâda tîğ ile bir ejder-i âteş-feşân olduñ
- 13 Niçe tozlar koparduñ rezm-gehde pây-ı raşsuñdan
‘Adû hayline göz açdurmaduñ bir pehlevân olduñ
- 14 Şadâkat rüyını şeh-zâdesine tâ ki ‘arz itdüh
O demlerden berü mağbûl-i sulţân-ı cihân olduñ
- 15 Ser-âgâz it du‘ âya ‘Âliyâ lâyuğ olan oldur
Yeter tûl ü dırâz itdüh kelâmuñ kışşa-hân olduñ
- 16 İrişsün menzil-i mağşûda tîrâsâ o şâhib-dil
Nitekim gerdiş-i gerdün elinden sen kemân olduñ
- 17 Şükür Allâha hâk-i pâyına cân ile yüz sürdüh
Anı kesb eyledüh andan berü kim reh-revân olduñ

Der-kenār 124^{ah} - 125^{ah} Kaşide-i ‘Alī

(Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün)

124^{ah}

- 1 Elā ey ma‘ delet eyvānınuñ mihr-i dıraḥşānı
Münevverdür senüñ iḥsānuñ ile ḳalb-i zılmānı
- 2 Şecā‘ at bīşe-zārı şavletüñden lertzeler eyler
Şarardur ḥavf-ı tıḡuñla yüzün her şır-i ğarrānı

124^{bh}

- 3 Ğubār-ı sümm-i esbüñ çarḡa irdi rüz-ı heycāda
Şerimsār eyledi ḥidmetlerüñ Sulṭān Selīm Ḥānı
- 4 Ḳoduñ ortaya bāş u cānı çekdüñ tıḡ-i tedbiri
Helāk oldı öñüñde her ‘ adū yalmānı yalmānı
- 5 ‘Alī-sıret dil-āversin niçün luṭf ummayam senden
Şecā‘ atdür kerem gevherlerinüñ lā-cerem kānı
- 6 İder gün gibi her birinde luṭfuñ kendüyi izḥār
Ḳazā tıḡı ayırsa zerre zerre cism-i bī-cānı
- 7 Dirıḡ itme ḳuluñdan iltifātuñ iḥtirām eyle
Severdi ehl-i nazmı çün risālet mülkinüñ ḡānı
- 8 Çerāḡuñ gerçi kim bī-ḥadd u pāyāndur benüm şāhum
Velī azdur bu ben āşüfte gibi şem‘ -i nūrānı
- 9 Beni uyar ki gün gibi zemīni tıtsun āşārum
Oḡunsun şāhlar bezminde vaşfuñ fāş u pinḡhānı

- 10 Kapuñda bende-i nā-çiz iken lāyık mı sultānum
Belā vü ğuşşa ābādān iken vīrān ide cānı
- 11 Budur kōrkum ki āhır semte rıhlet lāzım olduĝda
Koyam dāyinlerüñ destinde dāmān u girībānı
- 125^{ah}**
- 12 Velī ğam yimezem luţfuñ benüm yarar kefilümdür
Hālāş eylerse ol eyler girībān ile dāmānı
- 13 Deñizden kaçre cerr itmek gibidür fi'l-meşel ' Ālī
Diriĝ eyler mi senden hidmetin ol ma' delet kānı
- 14 Müyesser eylesün ser-cümle maķşūdātını Mevlā
Şeh-i gerdünuñ olsun ' āķıbet düstür-ı dīvānı
- 15 Sa' ādet gülşeninde serv gibi ser-firāz olsun
Aķıtsun ayaĝına cūy-veş erbāb-ı ' irfānı

124^b Kaşide-i ' Ālī

(Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün)

- 1 Tāc-ı ' adlı tā ki geydi başına sultān-ı şer'
Kār-gerdür Hāķķ virirse haşre dek erkān-ı şer'
- 2 Niçe irgürsün tarīķ-i Hāķķa zālimler gezend
Çün ' adālet tıĝını elden kōmaz merdān-ı şer'
- 3 Şanki māhīdür miyān-ı baħri terk itmez müdām
Şāhid-i ' adlūñ bilinde hañçer-i bürrān-ı şer'

- 4 İrmedi şanmañ hayāt ābına siz İskenderi
Zinde itmişdür o şāhı çeşme-i hayvān-ı şer^ç
- 5 Çirk-i ğafletden ^çubūdiyyet yüzün pāk itdiler
Rāh-ı Haqda şöyle çalışdı ^çaraq-rīzān-ı şer^ç
- 6 Aldılar bezm-i dālāletden hidāyet şem^ç ini
Rūy-ı mihri gördiler tā kim seher-ḥīzān-ı şer^ç
- 7 Kimseyi redd eylemezler bir ^çaceb dergāhdur
Lā-cerem der-bāndan istiğnā ider dīvān-ı şer^ç
- 8 Mihr ü māhuñ ṭob-ı zer-kārını ğalṭān eyledi
Faḥr-i āfākuñ gelelden destine çevgān-ı şer^ç
- 9 Şem^ç -i ^çadlūñ cem^ç olup eṭrāfına pervāne-vār
Cānını ḳurbān virür ṭurmaz ser-efrāzān-ı şer^ç
- 10 Reşk-i gülzār-ı behişt it sine-i şad-çäküñi
Zaḥm-ı pür-ḥūnuñ görinsün lāle-i Nu^ç māt-ı şer^ç
- 11 Bī-günāhuñ ḳanın almaz tīĝ-i ḥūn-āşām-ı ^çadl
Diş sıyrıtmaz lāşe-i lā-şey için merdān-ı şer^ç
- 12 Cūy-ı eşki aḳsa bir mazlūm-ı miḥnet-dīdenüñ
Sīnesinde dürr ider her ḳaṭresin ^çummān-ı şer^ç
- 13 Vaşf iderken ma^ç delet hengāmınuñ Rüstemlerin
Vird idinmişdür bu beyti ḳışşa-perdāzān-ı şer^ç
- 14 Zālīm-i ḥod-bīne kendin gösterür mir^çāt-i ^çadl
Bildürür her ādemüñ miḳdārını mīzān-ı şer^ç

- 15 Yā Resūla'llāh atı pejmürde almıřdur atı
Gülmeyüp açılmayup senden berü bustān-1 şer
- 16  Adl gülzārını ser-sebz eyledi şimdi velī
Keff-i deryā-bār-1 udretten yağup bārān-1 şer
- 17 Kimsenüñ kimse girībānını almaz zulm ile
şöyle setr itdi  adāvet pāyını dāmān-1 şer
- 18 Hāmdü li'llāh şöyle ta mīr eyledüm ser-tā-adem
Üstüvār oldu yine dergāh-1 ābādān-1 şer
- 19 Mihr-i evc-i ma delet Keyvān-1 burc-1 ma rifet
Māh-1 tībān-1 şer at encüm-i raęřān-1 şer
- 20 āđī-i şehr-i Haleb āb-1 ruğ-1 mülk-i  Arab
Gevher-i kān-1 edeb deryā-yı bī-pāyān-1 şer
- 21 Ya nī mağdüm-1 fazīlet-dāde Müftī-zāde kim
Bende-i üftādedür kūyında ikmet-dān-1 řer
- 22 Gün gibi zātın muğiş olmiş durur deryā-yı  ilm
Ĝara virmiřdür vücudı zevraęın tūfān-1 řer
- 23 Fazluñuñ pāyānı yoğ lāyık Muęammed aęęiün
Her ne yüzden  arz iderseñ  āleme  ünvan-1 řer
- 24 Gördi kim mebzūldür her řaęřa hān-1 himmetüñ
Dergehüñden rüz u şeb eksük degül mihmān-1 řer
- 25 Naşş-1 ātı dur kelāmuñ eylemezlerse  amel
Erre olsun her  adūnuñ faręına dendān-1 řer

- 26 Gerçi kim tîr-i azāya sîneñi ıldıñ siper
orma sultānum senüñdür ser-be-ser meydān-1 er[ ]
- 27 *Kenz-i lā-yefnā* senüñ zāt-1 erifüñdür meger
  Ahd-i   adlüñde amu ma[ ] müredür vîrān-1 er[ ]
- 28 Vaşfuña had yo ki tesvîd eyleye   Ālî uluñ
Midhatüñ evrāı olmuşdur debîristān-1 er[ ]
- 29 arf-1 madūr itdi sultānum hele ma[ ] zūr ut
Kendinüñ maşüdi ancak idmet-i āān-1 er[ ]
- 30 ullaruñ silkinde bir āib-hüner üftādedür
Nazm-1 rû-efzāsınuñ müştāıdur Selmān-1 er[ ]
- 31 azret-i adan temennāmuz budur dāyim bizüm
Sînesinden mihrüñi devr itmeye devrān-1 er[ ]

Der-kenār 125^{ah} - 126^{ah} aide-i   Ālî

(Mefā[ ] ilün Fe[ ] ilātün Mefā[ ] ilün Fe[ ] ilün)

125^{ah}

- 1 Devāt-1 fem yo iken gelmedin lisāna alem
unıldı keffüñe ser-leva vü benāna alem
- 2 auñ hevāsı ile imdi ara geyse ne var
Libās-1 sebz ile gelmişdi neysitāna alem
- 3 arîri nameler itdükçe devr uşûlinde
Döker şafā raamın leva-i revāna alem

125^{bh}

- 4 Ğılāf içinde yatur tīg niçe yıllar olur
Velī ki hīdmet ider muttaşılşehāne qalem
- 5 Qara yazulı idi dehr elinden ağlar idi
Velī bu devrde gōrdüm ider terāne qalem
- 6 Kimine hāme virildi kimine tīg ammā
Şunıldı şanki bu dem dest-i qahramāna qalem
- 7 Melāz-ı ehl-i hūner hāzret-i Ferīdūn Beg
K’elinde oldu anuñ tīg-i qahramāne qalem
- 8 Yazıldı nāme-i devlet tağıldı hūkm-i şerīf
Virildi tā ki anuñ gibi kār-dāne qalem
- 9 Elinde hāmesini gōrdi bāğbān-ı kemāl
Didi uruldı gibi nađl-i bűstāna qalem
- 10 Olurđı qalsa ma’ ānī şahīfesi hāli
Alaydı destine bir kerre imtiħāna qalem
- 11 Gōreydi gevh̄er-i inşāñı zāt-ı műrvārid
Şunıldı dirdi yine hāce-i cihāna qalem
- 12 Beyāza çıqđı gōñűl levhasındaki sırlar
Cenāb-ı ‘ izzetűne geldi tercemāna qalem

126^{ah}

- 13 Midāda şormasa bađt-ı siyāhumuñ haberin
Hemīşe ney gibi başlar mıdı fiğāna qalem

- 14 Neden varaqlara derdin döküp yürür her dem
Meger ki başladı rāz-ı dilüm beyāna qalem
- 15 Zamāne guşşaların derc için vücūdumda
Getürdi kâtib-i kudret her üstühāna qalem
- 16 Ğaraż sepīd ü siyehden gönül yazılmaqdur
Devāt arada sebep gibidür bahāne qalem
- 17 Ayaqda qoma beni n'ola dil-şikeste isem
Ne çignenür ne atılır begüm yabāna qalem
- 18 Görüp belāgat-ı inşāñı vaşfuñ itmek için
Elimde kıldı her engüştimi zamāne qalem
- 19 Midādum itdi Ğudā zulmet içre āb-ı hayāt
Eger ki Ğızrı şorarsañ yiter nişāne qalem
- 20 Siyeh qalemde ferīd olduğı gibi Māñi
Ger ağı u ger qara birdür bu nā-tüväna qalem
- 21 Şenāya başla hemān bülbül-i behişt-āsā
Yiter dizildi yiter taraf-ı gülsitāna qalem
- (Bu son iki beyit tezimizin dışında kalan 126^{bn}'dedir.)**
- 22 Yazam du' āyı meger Ğāme-i zebānumla
Efendi yoğsa ne kâğıd yiter baña ne qalem
- 23 Ğudādan isterem ol zāt-ı pāki ey ' Ğlī
Çeke nişān-ı şehen-şāh-ı kām-rāna qalem

126ª Kaşide-i Veysi

(Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün)

- 1 Pür itdi sāğarı sāķī bahār olunca bedīd
Açıldı ğonçe-i sīr-āb gülşen-i ümmīd
- 2 Terahhüm eyle meded muṭribā ki diñleyelüm
Zamānidur ola bezm-i ṭarabda ğüft ü şinīd
- 3 Şafā-yı cām-ı mey olmasa ğün gibi tābān
Şeb-i siyāha döner ehl-i derde rūz-ı sefīd
- 4 Olur mı künc-i felāketde ḥaste-i derde
Mey-i mürevvaķ-ı ğülgün gibi şarāb-ı müfīd
- 5 Cilā virürse n'ola ḳalbe cām-ı ateş-renk
Cihānı rūşen ider āb-ı çeşme-i ḥurşīd
- 6 Fūrūğ-ı mihr-i ruḥuñ deñlü olmaz ey sāķī
Olursa şem' -i ṭarabḥāne-i şafā nāhid
- 7 Lebūñle şavķlanur her gedā-yı Cem-meşreb
Şarāb-ı nāb iledür fer-i devlet-i Cemşīd
- 8 Tekellüm itmese la' l-i lebūñ dili açmaz
Nevā-yı lehce-i muṭrib şafā-yı cām-ı nebīd
- 9 Nedür o ḥüsn-i edālar meger ki ṭūṭī-vār
O dāver-i süḥan-ārāya eyledüñ taķlīd
- 10 Emīr-i südde ğirān-māye-i şadefçe-i cūd
Zamīri pertev-i ḥurşīd-i rabb-i luṭf-ı mecīd

- 11 Dem-i süḥanda niṣār itdigi cevāhirdür
‘Arūs-ı ma‘rifete zīver-i kılāde-i cīd
- 12 İdüp cülūs serīr-i memālik-i nazma
O ṭab‘ ile süḥan-ı aḥkāmın eyledüñ tecdīd
- 13 Odur o zātı yem-i ‘ilme dürr-i yek-dāne
Odur selāset-i nazm ile ṭarz-ı nazma ferīd
- 14 Sen ol dilāver-i çāpük-süvār-ı devletsin
Yanuñca peyk-i muraşsa‘ külāh-ı zer ḥurşīd
- 15 Zuhūr eyledi sende nikāt-ı ṭab‘-ı zahīr
Vir imdi nazmuña te‘şīr-i dürr-i mürvārīd
- 16 Semend-i himmetüñe olmıya senüñ hem-pā
Eger olursa yanınca ḥayāl ü fikr-i berīd
- 17 Kapuñda ḥalka-ı zerrīn kadar şeref virmez
Cihāna ṭāq-ı mu‘allā-yı çarḥdan meh-i ‘īd
- 18 Ḥalel-pezīr degül şarşar-ı ḥavādişden
Ḥōşā cenāb-ı felek kadr ü āsumān temhīd
- 19 Benem o ḥāk-i ḥaḳīr oldı ḥālüm āsūde
İşigüñ olalı seyl-i belāya sedd-i sedīd
- 20 Bu nazmı kim der-i devlet-medāre ‘arz itdüm
Kemine mışra‘ıdur şāh-beyt-i şī‘r-i Lebīd
- 21 Bir iki beyt didüm midḥat-ı cenābuñda
Edāsı ḥüb u bülend-i zemīni ṭarz-ı cedīd

- 22 Du'āya başla tazarru' lar ile ey Veysī
Ümīddür ki seni itmeye Hūdā nevmīd
- 23 Nite ki ola melek-çihrelerle bezm-gehi
Nümüne-i harem-i bāğ-ı cennet-i cāvīd
- 24 Şarāb-ı kevşer ü meclis behişt ü sākī-i hūr
Bahār-ı 'ayş-ı şükufte evān-ı 'ömr-i mezīd

SONUÇ

Mecmualar, yazıldığı dönemin edebî zevk ve tercihlerini yansıtan bir ayna niteliğinde olduklarından çok farklı açılardan önem arz eden eserlerdir. Mecmuaları derleyen kişiler, çoğunlukla yaşadıkları dönemde kabul görmüş, bilinen, tanınan, sevilen şairlerin şiirlerini bir araya getirirler. Bu açıdan sadece kendilerinin değil buldukları dönemin de genel edebî ve sanat zevkini, anlayışını ortaya koymuş olurlar. Üstelik mürettibin kendisi de şair ise bu tür mecmualar daha bir ehemmiyet kazanır. Tabii ki mecmualarda pek bilinmeyen, tanınma fırsatını yakalayamamış, hakkında çok az bilgi bulunan şairlere de yer verildiği için bu alandaki boşluğu bir nebze doldurmuş olurlar.

Üzerinde çalıştığımız mecmua, Süleymaniye Kütüphanesi Esat Efendi Bölümü 3424 numarada kayıtlıdır. Mecmuanın istinsah kaydına göre tertip tarihi, H1039 yılı Rebü'l-evvel ayının 20'sidir (7 Kasım 1629). Bu kayda göre mecmuanın mürettibi ve aynı zamanda müstensihî, Ni' metî mahlaslı, Bursalı Seyyid Nakîb-zâde Ni' metullâh'tır. İstinsah kaydının hemen altında Ni' metî Efendi'nin mührü yer almaktadır.

“*Mecmû'a-i Kasâ'id*” isimli bu mecmuanın hem mürettibi hem de müstensihî olan Nakîb-zâde Ni' metî, yaşadığı dönemdeki ilim ve sanat meclislerinde kabul ve takdir gören bir şairdir. Mecmua, mürettibinin bu özelliğinden dolayı ayrı bir öneme sahiptir. Ayrıca toplam 338 varak içerisinde 190 şairin 2078 şiirini içermesi bakımından hacimli bir eserdir.

Çalışmalarımıza mecmua türü hakkında genel bir araştırma yaparak başladık. Mecmua nedir? Mecmualar neden önemlidir? Mecmuaları nasıl tasnif edebiliriz? sorularının cevabını araştırdık ve tezimizin giriş kısmında ulaştığımız cevaplara kısa bir şekilde yer verdik.

Tür hakkında genel araştırmanın ardından *Mecmû'a-i Kasâ'id*'in 91^b ile 126^a varakları arası üzerinde çalışmalarımızı gerçekleştirdik. Öncelikle metnin transkripsiyon harfleriyle günümüz yazısına çevirisini yaptık. Bu kısımda 29 farklı şairin 76 kasidesi ile şairi belli olmayan bir müfred yer almaktadır. Bunlar toplamda 2421 beyte tekabül etmektedir.

Mecmuada Bâkî, Nef'î, Gelibolulu Âlî gibi çok tanınan şairler olduğu gibi Âzerî, Edîbî, Zînetî gibi pek bilinmeyen şairler de vardır.

Mecmuanın transkripsiyonlu metnini tamamladıktan sonra divanı bulunan şairlerin kasidelerini divandaki kasideleriyle karşılaştırdık. Kelime ve ek düzeyindeki farklılıkların yanında dize düzeyinde de farklılıklar tespit ettik. Örneğin; 110^a'da bulunan "Kasîde-i Âlî" başlıklı kasidenin 6. beyitinin ilk dizesi divanda tamamen farklıdır. Yine 110^b'de bulunan "Kasîde-i Âlî Efendi" başlıklı kasidenin 7. beyitini oluşturan dizelerin yerleri divanda tam tersi şekildedir ve içeriğinde de ufak farklılıklar vardır.

123^a'da yer alan "Kasîde-i Âlî" başlıklı kaside, divanda 37 beyit iken burada 43 beyittir, yani 6 beyit daha fazladır. 9, 15, 21, 24, 30 ve 37 numaralı beyitler divanda bulunmamaktadır. 124^a'da bulunan "Kasîde-i Merhûm Âlî Efendi" başlıklı kaside divanda da mecmuada da 17 beyit olmasına rağmen 7. beyitin ilk dizesiyle 8. beyitin ikinci dizesi divanda hiç yoktur, yani bir beyit tamamen farklıdır. 124^b'deki "Kasîde-i Âlî", divanda 37, mecmuada 31 beyittir; ancak mecmuadaki 20 ve 21 numaralı beyitler divanda yer almamaktadır.

Mecmuamızda Nef'î'nin 5 kasidesi yer almaktadır. Bunların dördü divandaki ile beyit sayıları bakımından hiçbir farklılık göstermemektedir. Ancak 93^b'de bulunan "Kasîde-i Nef'î Efendi Der Medh-i Merhûm Âlî Paşa Aleyhi'r-rahmetü ve'r-rıdvân" başlıklı kasîde divanda 41 beyitken mecmuamızda 44 beyittir. 18, 35 ve 42 numaralı toplam 3 beyit divanda olmayan beyitlerdir. Yine Mânî'nin 95^b'de bulunan "Kasîde-i Şitâ'iyye-i Mânî Berâ-yı Monla Ahmed Efendi" başlıklı kasidesi, divanda 39, mecmuada 40 beyittir, 22 numaralı beyit divanda yer almamaktadır.

Divanlarda hiç yer almayan kasideler de vardır. Gelibolulu Mustafa Âlî'nin 92^a'da yer alan "Kasîde-i Âlî Çelebi Der Hakk-ı Nef'î Efendi" başlıklı kasidesi ile 97^a'da bulunan "Kasîde-i Âlî" başlıklı kasidesi divanında yer almamaktadır. Elbette buradaki Âlî'nin farklı bir şair olabileceği de akla gelebilir. Ancak mecmuanın bizim kısmımızda bulunan diğer 14 kaside ve diğer kısımlarda yer alan Âlîmahlaslı şaire ait şiirler Gelibolulu Âlî'nin *Divanı*'nda bulunmaktadır. Bu mülahazayla, bu kasidelerin Gelibolulu Âlî'nin *Divanı*'nda bulunmayan kasideler olduğunu düşünmekteyiz. Bu açıdan da böylesine tanınan bir şairin divanında bulunmayan iki kasidesinin mecmuada yer alması bizim için ayrı bir ehemmiyete sahiptir.

Klasik Türk edebiyatında gemicilik ve denizcilikle ilgili terimler, tabirler kaba hatta argo sayıldığı için uzun yıllar şiirlerde ne konu olarak ne de söz varlığı olarak kendine yer bulamamıştır. Ancak Âgehî, “Keştî Kasidesi” olarak bilinen, bizim mecmuamızda da 104^a’da “Kasîde-i Merhûm MevlânâÂgehî Efendi Rahmetü’l-lâhi Aleyh” başlığı ile yer verilen 29 beyitlik kasidesi ile bu algıya son vermiş hatta bu alanda kısa süreli bir akım oluşturmuştur. Birçok şair bu kasideye nazire ve tahmis yazmıştır. Mecmuada Âgehî’nin bu kasidesinin hemen devamında 104^b’de Derûnî’nin “Kasîde-i Nazîre-i Derûnî Efendi” başlıklı 33 beyitlik naziresine yer verilmiştir. Devamında da 105^a’da mecmuamızın mürettibi ve müstensihi, aynı zamanda kendi de şair olan Ni‘metî’nin “Kasîde-i Nazîre-i Ni‘metî Efendi” başlıklı 27 beyitlik naziresi bulunmaktadır. Ni‘metî, Divan’ı bulunan bir şairdir ve bu divan üzerinde iki ayrı yüksek lisans çalışması yapılmıştır. Ancak burada bahsi geçen bu kaside divanında bulunmamaktadır. Bu da önemli gördüğümüz bir husustur.

Yukarıda sıraladığımız, divanlarda yer alan kasideler ile mecmuamızda yer alan kasideler arasındaki farklılıklar mecmuaların neden önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Elbette divanı olmayan ya da şimdilik ele geçmeyen birçok şairimiz var. Onların da bilinmeyen, daha önce ulaşılmayan şiirlerine mecmualarda rastlamak mümkündür. Örneğin; Makâlî nispeten bilinen bir şairdir ancak divanı elde yoktur ve eserleriyle alakalı çok sınırlı yayın vardır. Bizim mecmuamızda ise Makâlî’ye ait tam 12 kaside bulunmaktadır. Yine Âzerî, pek tanınmayan, divanı bulunmayan ve şiirleriyle alakalı çok yayın bulunmayan bir şairimizdir. Onun da mecmuamızda 7 kasidesi yer almaktadır.

Mecmualar üzerindeki çalışmalar yoğunlaştıkça bu çalışmalardan hareketle yukarıda örneğini verdiğimiz türdeki divanı olmayan şairlerimizin birçok şiiri de ortaya çıkmış olacaktır.

Metin çalışmalarımız esnasında başladığımız şair kadrosunu çıkarma ve biyografilerini kısaca tespit etme işini tamamlayarak tezimizin giriş kısmında bu bilgilere yer verdik.

Mecmuanın geneli ile ilgili araştırmalarımız da oldu. Ulaştığımız bilgilere mecmuanın genel özellikleri bölümünde yer verdik. Devamında, mecmuanın üzerinde çalıştığımız kısmı ile ilgili bilgilere ilave olarak, daha tanıtıcı olması için iki tablo tertip ettik.

Kültürümüzün önemli bir parçası olan, tarihte sanat alanında ulaştığımız zirveyi temsil eden Klasik Türk edebiyatı, üzerinde daha birçok çalışmanın yapılabileceği geniş bir sahadır. Mecmualar da bu sahanın sağlıklı bir şekilde taranıp tam manasıyla anlaşılabilmesi için önemli bir hazine hükmündedir. Üzerinde çalışılan her mecmua bildiklerimizi bir adım öteye taşımamıza yardımcı olmaktadır. Biz de bu çalışmamız ile alana küçük bir katkıda bulunabildiysek kendimizi bahtiyar sayarız.

KAYNAKÇA

AKKUŞ Metin, *Nef'î Dîvânı*, Akçağ Yay. , Ankara 1993.

AKSOYAK İsmail Hakkı, *Gelibolulu Mustafa Âlî Divan*, Harvard Ü. Yakınoğu Dilleri ve Medeniyeti Böl. , ABD 2006.

AKSOYAK İsmail Hakkı, “Nâdirî,Abdülganîzâde Mehmed Nâdir Efendi”,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7146>,
27.04.2015.

AKSOYAK İsmail Hakkı, “Selîsî/Mehmed Baldırzâde Şeyh Mehmed Selîsî Efendi b. Mustafa Efendi b. Tokedî Ali Dede”,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7239>,
27.04.2015.

AKSOYAK İsmail Hakkı, “Zînetî, Zeynî”,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5107>,
27.04.2015.

ALICI Lütü, *Azmîzâde Mustafa Hâletî Dîvânı İnceleme Metin*, Erciyes Ü. Sosyal Bilimler Ens. , Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1992.

ARSLAN Mehmet, *Osmanlı Edebiyat Tarih Kültür Makaleleri*, Kitabevi Yay.,İstanbul 2000.

AYDEMİR Yaşar,“Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler”, *Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları, Volume: 2/3(2007)*, s. 122-137.

BÜLBÜL Tuncay, “Mesîhî, Mesîhî-i Şarkî”,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6404>,
27.04.2015.

ÇALDAK Süleyman, “Veysî,Üveys Çelebi, Üveys b. Mehmed”,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2843>,
27.04.2015.

ÇETİNKAYA Ülkü, “Âzerî, İbrahim Çelebi”,
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1937>,
27.04.2015.

ÇINAR Bekir, “Tıflî,Ahmed Çelebi”,
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=295>,
27.04.2015

DEMİREL Şener, *Mânî Dîvân ve Şehr-engîz-i Bursa İnceleme Metin*, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. , 2011.

DEMİREL Şener, “Mânî”,
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=975>,
27.04.2015.

DEVELLİOĞLU Ferit, *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügât*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 2013.

ERDOĞAN Mehtap, “Divan Edebiyatında Noktasız Harflerle Metin Oluşturma Geleneği ve Ni‘metî’nin Noktasız Harflerle Yazdığı Mensur İki Mektubu”, *Uluslararası Klasik Türk Edebiyatı Sempozyumu (Prof. Dr. Mehmet Çavuşoğlu Anısına 10-12 Mayıs 2012)*, C. 2(2013), s. 552-566.

ERDOĞAN Mehtap, “Ni‘metî”,
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1452>,
27.04.2015.

ERDOĞAN Mustafa, *Bursalı Rahmî ve Dîvânı*, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., 2011.

ERDOĞAN Mustafa, “Rahmî, Bursalı Pîr Mehmed”,
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=315>,
27.04.2015.

ERDOĞAN Selahattin, *Hayâlî Bey’in Kasîdeleri Üzerine Yorumlar*, İstanbul Ü. Sosyal Bilimler Ens. , Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010.

ERSÖZ Güliden Esra, *Ni‘metî Divânı*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adana 2007.

GÜLEN Ahmet, *Seyyid Nakib-zâde Ni‘metî Hayatı Edebi Şahsiyeti Eserleri ve Divanı*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Afyon 2007.

GÜREL Hüseyin, “Sırrî, Mehmed Sırrî Efendi”,
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1876>,
27.04.2015.

İSEN Mustafa ve AKSOYAK İsmail Hakkı, “Âlî, Çeşmî, Gelibolulu Mustafa”,
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=943>,
27.04.2015.

KALYON Abuzer ve KAYA Bilge “Hisâlî, Hüseyin Hisâlî Efendi”,
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1067,27>
.04.2015.

KAPLAN Yunus, “Derûnî”,
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1461,27>
.04.2015.

KARAGÖZLÜ Volkan, “Hayâlî Bey, Hayalî, Mehmed Hayâlî Bey, Bekâr Memî”,
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6318>,
27.04.2015.

KAYA Bayram Ali, “Hâletî, Azmîzâde”,
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=280>,
27.04.2015.

KILIÇ Filiz, “Misâlî, Hasan Çelebi”,
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1558>,
27.04.2015.

KOYUNCU Fatih, “Alaşehirli Makâlî Mustafa Bey ve Mecmualardaki Bazı Şiirleri” , *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, C/S: 9/2 (2011), s. 303-324.

KOYUNCU Fatih, “Makâlî, Mustafa Bey”,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=189,27>.
04.2015.

KÖKSAL Mehmet Fatih, “Figânî”,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5422>,
27.04.2015.

KÖKSAL Mehmet Fatih, “Sun’î”,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=390>,
27.04.2015.

KURNAZ Cemal ve AYDEMİR Yaşar, “Mecmualara Sorulması Gereken Sorular”, *Turkish Studies-International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 8/1(2013), s. 51-64.

KUT Günay, “Mecmua”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler, İsimler, Eserler, Terimler)*, C.6, Dergâh Yay., İstanbul 1986, s. 170-173.

KÜÇÜK Sebahattin, *Bâkî Dîvânı*, TDK Yay. , Ankara 1994.

LEVEND Agâh Sırrı, *Türk Edebiyatı Tarihi*, C. 1, TTK Yay. , Ankara 1998.

MACİT Muhsin, KAPLAN Hasan, “Bâkî”,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2462,27>
.04.2015.

MENGİ Mine, *Mesîhî Dîvânı*, AKM Yay. , Ankara 1995.

Nİ‘ METÎ, *Mecmû‘a-i Kasâ’id*, Süleymaniye Kütüphanesi Esat Efendi 3424.

OKUYUCU Cihan, *Cinânî Hayatı Eserleri Dîvânının Tenkidli Metni*, TDK Yay. , Ankara 1994.

ÖRDEK Şerife, “Edibi,Bakkalzade Ali Edip Efendi“,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1461>,
27.04.2015.

PALA İskender, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Ötüken Yayınları,
İstanbul 1998.

PEKTAŞ Mehmet, “Âgehî,Mansur”,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=210>,
27.04.2015.

SEFERCİOĞLU Mustafa Nejat, “Nev’î,Yahya”,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3071>,
27.04.2015.

SELÇUK Bahir, “Nef’î,Ömer Efendi”,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=911,27>,
04.2015.

ŞAHİN Esmâ, “Ulvî,Terzi-zâde Mehmed Ulvî Çelebi”,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3891>,
27.04.2015.

TIETZE Andreas, “XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili, Âgehî Kasidesine
Nazireler”, *Zeki Velidi Togan’a Armağan*, Ankara 2010, s. 451-467.

TIETZE Andreas, “XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili Âgehî Kasîdesi ve
Tahmisleri”, *Türkiyat Mecmuası*, Cilt 9(1951), s. 98-112.

TOP Yılmaz, “Bursalı Şâir Nakîz-zâde Ni‘metî(ö.1060?) Efendi ve Onun
Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Koleksiyonu 3424 Numarada Kayıtlı
Mecmû‘a-i Kasâ’id Adlı Şiir Mecmuasının Muhtevası”, *Türk Kültürü İncelemeleri
Dergisi*, S. 31(2014), s.265-348.

TOSKA Zehra, *Veysî Divanı Hayatı Eserleri Kişiliği*, İstanbul Ü. Edebiyat
Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Böl. , Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1985.

TULUM Mertol ve TANYELİ M. Ali, *Nev'î Divan Tenkitli Basım*, İstanbul Ü. Edebiyat Fak. Yay. , İstanbul 1977.

UZUN Mustafa, “Mecmua”, *İslam Ansiklopedisi*,C. 28, TDV Yay. , Ankara 2003, s. 265-268.

ÜNLÜ Osman, “Cinânî, Mustafa”,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=638>,
27.04.2015.

YEKBAŞ Hakan, *Hüdâyî-i Kadîm Dîvânı Edisyon Kritik Metin İnceleme*, Cumhuriyet Ü. Sosyal Bilimler Ens. , Yüksek Lisans Tezi, Sivas 2005.

YEKBAŞ Hakan, “Hüdâyî-i Kadîm, Mustafa”,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=145,27>.
04.2015.

YILMAZ Kadri Hüsnü, “Kadrî, Suûdîzâde Seyyid Abdülkadir Efendi b. Mîr Hasanzâde Suûdî Mehmed Efendi”,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5899>,
27.04.2015.

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Sedat ÖZVEREN
Uyruğu : T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri : 29.08.1980 - Niksar
e-posta : sedatozveren@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	19 Mayıs Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi	2001
Yüksek Lisans	Cumhuriyet Üniversitesi	

İŞ TECRÜBESİ

Tarih	Kurum	Görev
2013-...	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Yüksekokul Sekreteri
2012-2013	TOBB Ortaokulu	Türkçe Öğretmeni
2008-2012	Fatih İlköğretim Okulu	Türkçe Öğretmeni
2004-2008	Kat İlköğretim Okulu	Türkçe Öğretmeni
2003-2004	Ekinözü Çok Programlı Lisesi	Türk Dili ve Edebiyatı Öğr.
2001-2003	Büyükorhan Çok Programlı Lisesi	Türk Dili ve Edebiyatı Öğr.

YABANCI DİL BİLGİSİ

Yabancı Dilin Adı YDS (25) ÜDS () TOEFL () IELTS ()